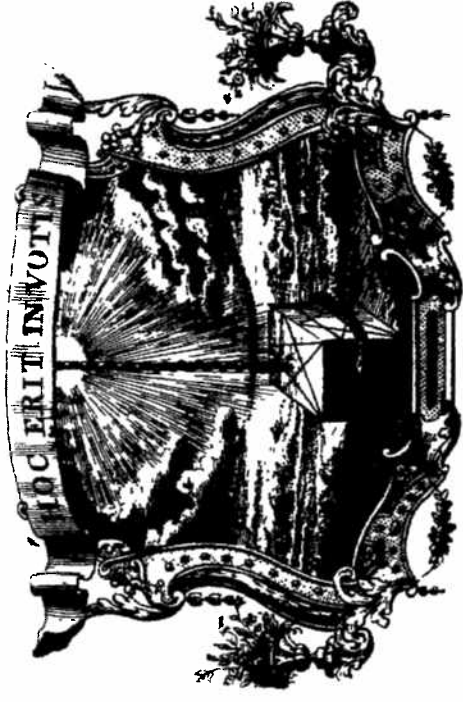

METAPHYSICA

PER

ALEXANDRUM GOTTLIEB
BAUMGARTEN

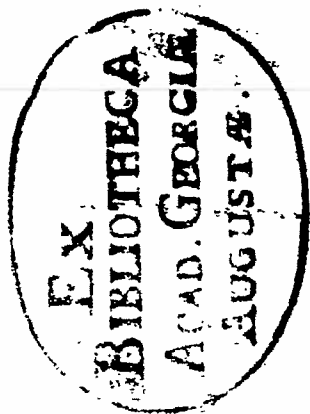
PROFESSOREM PHILOSOPHIAE.

HALAE MAGDEBURGICAE

IMPENSIS C. H. HEMMERDE

1739.

AVDITORI BENEVOLO.

Vem enim positus,
quam TE, compellam,
dum ad pa-

ginas tibi paene dixerim soli cogitas
scriptas more consueto praefandum
est? Non est, tibi cur excusam
prodire dehuo metaphysica, post
infinitem numerum simili titulo

) (2 nota-

notatorum, in quo quota sint a
decantatissimis illis Aristotelis μετρη
τα φωνη non magis novi, quam
quotus ipse mortalium sim ab or-
be condito. TVIS praecipue,
TVIS vnice commodis data, di-
cata, dedicata quae sint, prima se
dicere fatagant. TE quum appel-
lo; coronam excitatissimorum ad-
ardua quaevis ingeniorum nomi-
no, commilitones per huma-
norum litterarum propylaeum,
et accuratioris logices atrium
in intimiora primorum scien-
di principiorum penetralia mecum
amicissimis aemulationibus eniten-
tes. Quae consideranti facile pa-
tebit, quare primo, quicquid in
acro-

acroasibus rationalis scientiae cura-
te tractare soleo, hic scribendo re-
petere superfederim : deinde,
quamobrem non potuerim a me
impetrare, quae postulat liber fer-
mo vna voce proponentium, vt
exempla, dubia, historias, il-
lustrationes alias, subiicerem etiam
prelo tradendis ipsis ratiociniorum
nexibus. At sine his quid habes,
inquit non nemo, nisi satis ficcum
metaphylices sceletum? Modo sint
osia satis firma, modo satis apte
concatenata, mihi, crede, gra-
tulabor egregie. Quam primum
TV veneris, et non videris solum,
sed etiam audieris, ecce, nerui
succrescunt, adicitur caro, cute

vestitur, nec reor colorem omnino deesse bonae foeminae, nec vitam, nisi TIBI forte visum fuerit aliter. Porro talem TE mihi ponens ob oculos, qualem supra breviter pinxi, negligo, nec difficulter, AUDITOR BENEVOLE, maleuolas eorum voculas, qui favorem in me TVVM, de quo solenniter TIBI gratias ago, labefacturi causam interferunt, nescio cuius, obscuritatis. Non desuerunt huc vsque, quibus me potissimum in philosophicis audire placuit, eruditus per experientiam declarantes, et olim declaraturi, fati a se perspecta, satis distincte cognita, quæ vel cum iis coram

egc-

egeram, vel in papyrum coniceram. Quamdiu viuos eiusmodi testes citare licuit et licebit, non habeo, cur poeniteat istius regule, quam mihi sequendam constitui, ex quo non discere solum, sed et discentes iuuare iustus sum: *Ita moderare, quicquid expones, ut ingenium mediocriter felix, doctrinis illi, quam profers, iure praeiudicandis mediocriter imbutum, in eadem, quam trahas, baurienda mediocriter diligens, mentem tuam clare possit et perspicue cognoscere.* Ad hanc legem exigens, quicquid TIBI sum expositurus, nec noua capto, quia sunt recentia, nec antiqua,

X 4 sper-

sperno, quia videntur obsoleta. Quicquid in rem meam audiui, vel legi, meditatus sum et meum feci, sed ita tamen, vti inter bonos bene agi conuenit. Suum cuique nunc publice sine vindicatione restituo, TIBI solum et mihi ius vsuum cum iure fructuum legitime translaturum seruant. In primis plurimum promotam cognitionem meam earum veritatum, quas hoc qualicumque libello TECUM communico, cogitationibus, quas illustribus celeberrimisque metaphysices inter nos reformatoribus, Leibnitiis, Wolfiis, Bülfingeris, Reuschiiis, fert acceptas oculata Germania, nullus

nullus vniquam diffitebor. Quae scaturigo tam limpida, quae non aliquos voluat in fundo scrupulos? Quantum absum a caecis assentionibus in philosophando, tantum, immo magis, alienum me lactus exuper a ferrea fronte hominum, qui non dissimulant solum et claudunt aliis, quantum eius ab ipsis fieri potest, fontes, ex quibus suos maxime riuulos irrigarunt, sed etiam turbant eodem et venenatos, aut nescio quo pestilenti fidere afflatos praedicant, quo facilius et ex se promissis, quae proferunt, ipsi et alii, quae communi de fonte hauserunt, a fetamen mutuo accepisse rerum ignaris

ris videantur. Habes, AVDITOR
BENEVOLE, quos consulas, ubi
non satis omnino TIBI fecerim,
ex quibus, si quid incius erroris
commiserim, mea corrigas, qui-
busque nominatis

*ne me Crispini scriinia lippi
Compilasse putes,*

nec vno quidem verbo rogandus
es. Ad scribendi rationem quod
attinet, quo magis a purioris in di-
cendo copiae deliciis per praesentes
studiorum meorum rationes, et ri-
gida stili philosophici praecepta,
tum alias, tum his ipsis in chartulis
diuulsus videor, hoc eas magis in
oculis fero, hoc vbique, quantum
fas

fas est, sequar, si non consequar,
ardentius. Veneres tamen oratio-
nis sectari, varios ornatus aucupa-
ri, circumloquutionibus vti pro re-
ceptis et ciuitate saltim metaphysica
donatis vocabulis, rerum explica-
tionibus abstinere, quas casta satis
voce Cicero non expreserat, in his
potissimum, meum nonduxi, ne-
que meum iudicabunt, qui nec in-
notionum, nec in syllabarum regno
soli triumphant. Si quid autem ea-
dem praecisione, breuitate eadem
et conuenientia cum vsu loquendi
scribi potuisset minus graue latinis
auribus, eius veniam peto, quam
vtinam! implorare non opus habe-
rem typpographorum etiam erro-
ribus.

ribus. Quum alia in vrbe, quam in qua viuimus, imprimerentur hae schedae, nec otium, quantum uoluissem, fere vnquam mihi fecit emendaturo festinans redire nuncius, nec vltimas plagulas omnino mihi corrigere concessum fuit. Quicquid inde mali me perinuito prouenit, cauebitur subiungenda mendarum exstantiorum enumeratione, VESTRAQUE, qui hae legetis, beneuolentia. In quibus si qui forte sint, quos non solum in aestumatissimis auditoribus habere non licet, sed quorum etiam ex doctrina plurimum ipse possum vtilitatis exspectare, horum aequa iudicia venerabor, horum admonitioni-

nibus morem geram, horum refutationibus ipsis nihil erit mihi iucundius. Qui dissentiant, in iis etiam, quae grauiora censebunt, horum vnus est, quod obtester. Neputent laedi se, quando loquor, quando scribo, quae minus ipsis probantur, veritatis et officii, quantum ego quidem nunc iudico, compulsus viribus. Vbi ferre non possunt, quae profero, tollant, quibus armis permittit religio: ferant hominem, nihil magis fugientem, quam eas, quarum reus esset, inimicitias, nihil magis dolentem, quam si quibus sine dolo suo simularibus irretitur. Vos autem, o! focii comitesque philosophi-

sophicorum meorum conatum,
AUDITORES HONORATISSIMI,
vtimini his meis feliciter, tenuita-
tem virium aequi bonique con-
sultite, meque, si mereor, amare
pergite. Halae, mense Aprili
A. MDC CXXXVIII.

PROLEGOMENA METAPHYSICA.

§. I.

METAPHYSICA est scientia prima cognitionis humanae principia continens.

§. II. Ad metaphysicam referuntur ontologia, cosmologia, psychologia et theologia naturalis.

§. III. METAPHYSICA NATURALIS est cognitio rerum in metaphysica occurrentium solo vsu acquisita, cui accedere artificialem §. 1. definitam vtile est: 1) Ob euolutionem conceptuum. 2) Ob determinationem conceptione inque primarum propositionum. 3) Ob continuationem certitudinemque probationum. e, c.

PARS I.

ONTOLOGIA.

PROLEGOMENA.

§. III. ONTOLOGIA (ontosophia,
A philo-

P. I. C. I. S. I. POSSIBILE.

philosophia prima) est scientia praedicato-
rum entis generaliorum.

§. V. Entis praedicata generaliora sunt
prima cognitionis humanae principia, ergo
ontologia refertur §. 2, cum ratione ad me-
taphysicam §. 1, 4.

§. VI. Ontologia continet praedicata
entis §. 4. I. interna 1) vniuersalia, quae sunt
in singulis C. I. 2) disiunctiua, quorum al-
terutrum est in singulis C. II. II, relativa
C. III.

CAPUT I.

PRÆDICATA ENTIS INTERNA VNIERSALIA,

S E C T I O I.

POSSIBILE.

§. VII. *Nihil* negatiuum, irrepraesenta-
bile, impossibile, repugnans, absurdum,
contradictionem inuoluens, implicans,
contradictorium est *A* et *non-A*. seu, praedica-
torum contradictoriorum nullum est sub-
iectum. seu, nihil est et non est. *Haec propo-
sitis dicitur principium contradictionis, et absolute
primum.*

§. VIII. Nonnihil est ALIQUID : reprae-
sentabile, quicquid non inuoluit contradi-
ctionem, quicquid non est *A* et non-*A*, est
POSSIBILE. §. 7.

§. VIII, *A* et non-*A* non est aliquid §. 8.
hinc

P. I. C. I. S. I. POSSIBILE.

3

hinc est nihil et contradictorium §. 7. f. sub-
iectum implicans nulla habet praedicata,
sive, quicquid est & non est, nihil est.

§. X. Omne possibile est aut *A*, aut non-
A, aut neutrum §. 8. iam neutrum est nihi-
lum §. 9. Ergo omne possibile aut est *A*, aut
non-*A*, seu omni subiecto ex omnibus prae-
dicatis contradictoriis alterutrum conue-
nit. *Haec propositio dicitur principium exclusi-
onis seu aedit inter duo contradictoria.*

§. XI. Omne possibile *A* est *A*. seu, *quic-
quid est, illud est* seu, omne subiectum est prae-
dicatum sui. Si negas: quoddam possibi-
le *A* est non-*A* §. 10. hinc *A* & non-*A* seu ni-
hil §. 7. quod impossibile §. 8. *Haec propo-
sitis dicitur principium positionis seu identitatis.*

§. XII. Posito impossibili oritur con-
TRADICTIO. Quod non tantum videtur
sed et est, VERUM, quod tantum videtur, non
est, APPARENS dicitur. Hinc orta contradi-
ctio vel vera est, vel apparens.

§. XIII. Posito *A* et non-*A* oritur con-
tradictio §. 9, 12, Posito *A* et *B*, quo posito
ponitur non-*A*, ponitur impossibile §. 9,
hinc oritur contradictio §. 12, prior PATENS,
(directa, immediata et explicita) posterior
LATENS (indirecta, mediata et implicita) vo-
catur.

§. XIII, RATIO (conditio, hypothe-
sis)
A 2

4 P. I. C. I. S. I. POSSIBILE.

§. 4. *is*) est id, ex quo cognoscibile est, cur aliquid sit. Quod rationem habet seu cuius aliquid est ratio RATIONATUM eius dicitur, et ab eo dependens, ambo vero CONNEXA seu IN NEXU. Tam ratio, quam rationatum est aliquid. §. 8.

§. XV. Quod non spectatur in nexu cum iis, quae extra illud ponuntur, SPECTATUR IN SE. Quod nec in se quidem spectandum repraesentabile est, est IMPOSSIBILE IN SE, ABSOLUTE, (intrinsecus, simpliciter.) Quod in se spectatum est possibile, est POSSIBILE IN SE, ABSOLUTE, (intrinsecus et simpliciter.)

§. XVI. Quod in nexu etiam cum aliquibus, quae extra illud ponuntur, tamen est possibile, est POSSIBILE HYPOTHETICE (respective, extrinsecus et secundum quid)

§. XVII. Quod non nisi in aliquo nexu cum iis, quae extra illud ponuntur, est impossibile, est IMPOSSIBILE HYPOTHETICE (respective, extrinsecus et secundum quid)

§. XVIII. Nullum absolute impossibile est hypothetice possibile §. 15, 16. *Omne hypothetice impossibile et possibile est in se possibile* §. 17, 15.

SECTIO II, RATIONALE

§. XVIII. Possibile in nexu RATIONALE est, in

P. I. C. I. S. II. RATIONALE.

in nexu impossibile est IRRATIONALE. Hinc irrationalia vel sunt in se, vel hypothetice impossibilia §. 15, 17.

§. XX. Omne possibile est rationatum, seu, *nihil est sine ratione*, seu,posito aliquo, ponitur aliquid eius ratio. Si negas: quoddam possibile e. g. A. non est rationatum seu non habet rationem, seu nihil ponitur ratio *ty A*. Est ergo nihil aliquid §. 14. Hinc aliquid nihil & non nihil §. 8. q. a. §. 7. *Haec propositio dicitur principium rationis*

§. XXI. Ratio singulorum in aliquo est RATIO EIUS SUFFICIENS, aliorum tantum ratio est INSUFFICIENS

§. XXII. *Nihil est sine ratione sufficiente*, seu,posito aliquo, ponitur aliquid eius ratio sufficiens. Singula in omni possibili habent rationem §. 20. hinc omne possibile rationem sufficientem §. 21. *Haec propositio dicitur principium rationis sufficientis* (seu convenientiae)

§. XXIII. Omne possibile est ratio, seu nihil est sine rationato, seu,posito aliquo, ponitur aliquid rationatum eius. Si negas, quoddam possibile non habet rationatum, seu nihil ponitur rationatum cuiusdam possibili: hinc cognosci potest ex aliquo, cur nihil sit §. 14. hinc nihil est repraesentabile et aliquid nihil §. 8. q. a. §. 7.

§. XXIII. Omne possibile est ratio et rationatum.

6 P. I. C. I. S. II. RATIONALE.

tionatum §. 20, 23. hinc dupliciter connexionum §. 14. et rationale §. 18.

§. XXV. Ratio A rationis B, est ratio rationati C. Ex ratione $\tau\delta$ B cognosci potest, cur C sit §. 23. hinc A est ratio $\tau\delta$ C, §. 14.

§. XXVI. Rationatum C rationati B, est rationatum rationis A §. 25.

§. XXVII. Si A sit ratio $\tau\delta$ B nec sint rationata $\tau\delta$ A rationes $\tau\delta$ B, A dicitur RATIO $\tau\delta$ B (immediata) PROXIMA, si vero A sit ratio $\tau\delta$ B, rationata tamen $\tau\delta$ A rationes $\tau\delta$ B, A est ratio $\tau\delta$ B ULTERIOR (remota, mediata) et rationata eius rationes $\tau\delta$ B INTERMEDIAR.

§. XXVIII. RATIO SECUNDUM QUID dicitur, quae habet adhuc vitiores, quae non habet, SIMPLICITER TALIS

§. XXVIII. Posito rationato, ponitur eius ratio §. 20, 14. et sufficiens §. 22. seu *est rationato ad rationem, et sufficiens V. C.*

§. XXX. Posita ratione, hinc et sufficiens §. 21. ponitur rationatum §. 23. seu *est ratione, et sufficiens, ad rationatum V. C.*

§. XXXI. Sublata ratione, *est sufficiens, tollitur rationatum*, quia posito hoc, ponetur et illa §. 29.

§. XXXII. Sublato rationato tollitur ratio eius, *est*

P. I. C. I. S. III. RATIONALE. 7

est sufficiens, quia hac posita poneretur et illud §. 30.

§. XXXIII. A et B connexa tertio C *sunt connexa inter se*. A est connexum cum C connexto cum B, est ergo in A, de quo cognosci potest ex B, cur sit, hinc A et B sunt connexa §. 14.

SECTIO III.

ENS.

§. XXXIII. Quod aut ponitur esse A, aut ponitur non esse A, DETERMINATUR. Quod vero tantum ponitur esse aut A aut non A est INDETERMINATUM, seu si de subiecto respectu praedicatorum contradictoriorum nil ponitur, nisi alterorum ex illis ipsi convenire, subiectum illud respectu horum praedicatorum est indeterminatum; determinatur autem si alterorum in subiecto ponitur.

§. XXXV. Ratio determinandi est DETERMINANS. Hinc posito determinante ponitur determinatum §. 30, et v. v. §. 29. Sublato determinante, tollitur determinatum §. 31. et v. v. §. 32.

§. XXXVI. Quae determinando ponuntur in aliquo, sunt DETERMINATIONES, altera positiua, quae si vere sit, est REALITAS, altera negatiua, quae si vere sit, est NEGATIO.

A 4 §. XXXVII.

§. XXXVII. Determinationes possibilis aut sunt in eo in sepectato repraesentabiles, aut minus §. 10. Piores sunt INTERNAE, (intrinsecae) posteriores sunt RELATIONES, seu determinationes EXTERNAE (extrinsecae, relatiuae, respectiuae)

§. XXXVIII. Si in A sunt, quae in B, A et B sunt EADEM. Non eadem sunt DIUERSA (alia)

§. XXXVIII. Determinationes possibilis internae, aut sunt internarum reliquarum rationes in internis simpliciter tales, aut minus §. 10. Illae sunt PRIMAE siue ESSENTIALIA.

§. XXXX. Complexus essentialium in possibili seu possibilitas eius interna est ESSENTIA (esse rei, ratio formalis, natura, quidditas, forma, formale totius).

§. XXXXI. Determinationes possibilis internae rationatae essentiae sunt AFFECTIONES.

§. XXXXII. Determinatio interna, quae non est essentialis, est rationatum essentiae §. 39, 40. hinc affectio §. 41.

§. XXXXIII. Posita in possibili essentia ponuntur affectiones §. 41, 30.

§. XXXXIII. Positis in possibili affectionibus ponitur essentia §. 41, 29.

§. XXXXV. Sublata essentia tolluntur affectiones §. 41, 31.

§. XXXXVI. Sublatis affectionibus tollitur essentia §. 41, 32.

§. XXXXVII

§. XXXXVII. Omnes determinationes internae possibilis sunt inter se connexae, singulae cum singulis. Affectiones enim connectuntur singulae cum essentialibus §. 39. haec cum essentia §. 40, 14. Hinc singulae determinationes cum singulis §. 33.

§. XXXXVIII. NEXUS (harmonia) VNIUERSALIS est, qui est in singulis

§. XXXXVIII. In determinationibus possibilis internis est nexus vniuersalis §. 47, 48.

§. L. Affectiones habent rationem in essentia §. 41. hinc aut sufficientem, aut minus §. 21, 10. Illae sunt ATTRIBUTA, hae MODI (accidentia praedicabilia, adiuncta, praedicata secundaria)

§. LI. ATTRIBUTA rationem sufficientem habent aut in omnibus essentialibus, aut in aliquibus tantum §. 50, 10. Illa PROPRIA sunt, haec COMMUNIA

§. LII. Omnis possibile determinatio aut est essentialis §. 39. aut attributum, aut modus §. 42, 50, aut relatio §. 37.

§. LIII. Omne possibile determinatum est, qua possibilitatem §. 34, 8. hinc in se possibile, qua possibilitatem internam, §. 15. quae quum sit essentia §. 40. omne possibile habet essentiam.

§. LIII. Possibile praeter essentiam §. 31. aut est determinatum, qua reliquas deter-

A §

mi

minationes internas in ipso compossibiles, aut minus §. 34. 10. Illud est ACTUALE, hoc NON ENS (nihil) PRIUATIVUM vocatur

§. LV. EXSISTENTIA (actus, actualitas) est complexus determinationum interinarum praeter essentiam in aliquo compossibile i. e. complementum essentiae sive posibilitatis §. 46, quatenus haec tantum, ut complexus determinationum spectatur. §. 40.

§. LVI. Omnis determinatio entis interna aut pertinet ad essentiam eius, aut ad existentiam §. 55, 52.

§. LVII. *Omne actuale est interne possibile* §. 54. seu posita existentia ponitur interna posibilitas §. 55. ab esse ad posse V. C.

§. LVIII. *Nullam interne impossibilem est actualem* §. 57. sublata posibilitate interna, tollitur actualitas §. 55. seu a non posse ad non esse V. C.

§. LVIII. *Quoddam possibile non est actuale* §. 54. seu posita posibilitate quadam quaedam tamen tolli potest actualitas. seu a quodam posse ad quoddam esse non valet C.

§. LX. *Quoddam non actuale est possibile* §. 59. sublata actualitate non omnis tollitur posibilitas. seu a non esse ad omnino non posse non V. C.

§. LXI. Possibile, quae existentiam determinabile est ENS. §. LXII,

§. LXII. NON IN. (negativum) effectus possibile quae existentiam non determinabile §. 61. At hoc impossibile, §. 10, et si videtur esse ens, est ENS FICTUM (rationis)

§. LXIII. Omne ens est possibile §. 61. rationem §. 20. sufficientem habet §. 22, et rationatum §. 23, hinc dupliciter connexum est §. 24. habet essentiam §. 53, et essentialia §. 40. hinc affectiones §. 47. in vniuersali nexu §. 49. Omnes entis affectiones aut sunt essentialia, aut attributa, aut modi, aut relationes §. 52. Posito ente. ponitur essentia eius, hinc essentialia omnia §. 53, 40. Sublata essentia, tollitur ens, sublato essentiali tollitur essentia, hinc ens ipsum. Omnis denique determinatio entis interna aut pertinet ad essentiam eius, aut ad existentiam §. 56.

§. LXIII. Per essentiam attributa entis sufficienter determinatur §. 38, 50. hinc posita essentia ponuntur attributa §. 38. Ergo posito ente ponuntur attributa eius §. 63. sublato attributo tollitur essentia et ens. §. 35. 63.

§. LXV. Modi entis per essentiam non sufficienter determinantur §. 50, 35. hinc non determinantur, quae existentiam §. 55. Ens ergo quae modos actuales, per essentiam est indeterminatum §. 34. 54. i. e. modi possunt abesse et ad esse salua rei essentia.

§. LXVI. Existentia non repugnat essentiae

tiae, sed est realitas §. 36, cum ea composibilis §. 50.

§. LXVII. Cognitio diuersitatis est DISTINCTIO, et ratio distinctionis DISCRIMEN (differentia, character, character distinctiuus, nota, nota characteristica.) Jam omnis determinatio entis est id, ex quo cognosci potest, ens illud nec indeterminatum, nec alio modo determinatum esse §. 36, 34. Ergo omnis determinatio est discriminatio entis §. 38. 14.

§. LXVIII. Discriminatio entis sunt vel externa seu relatiua, vel interna §. 67, 37, et haec vel essentialia, quae pertinent ad essentiam, vel accidentalia, quae ad existentiam §. 56.

§. LXVIII. Discrimina interna possunt representari in ente in se spectato, §. 68, 37. hinc quomodocunque cognosci seu DARI. Data vel possumus etiam sine assumpto alio, sine relatione ad aliud concipere et intelligere, i. e. distincte cognoscere, vel non possumus. Illa sunt QUALITATES, haec QUANTITATES.

§. LXX. Qua qualitate EADEM sunt SIMILIA, qua quantitate. AEQUALIA, — qua utramque, CONGRUENTIA. Qua qualitatem diuersa, DISSIMILIA, qua quantitatem, INAEQUALIA, qua utramque diuersa, DISCONGRUENTIA. §. LXXI.

§. LXXI. Mere similia non sunt congruentia, hinc quantitate differunt §. 70. hinc quantitas est discriminatum internum mere similia.

SECTIO III.

VNUM

§. LXXII. Determinationes entis SEPARANTUR, si ex simul positis quaedam tolluntur. Hinc INSEPARABILES sunt, quarum simul positarum nulla potest tolli.

§. LXXIII. Posito ente ponitur essentia §. 63. ergo complexus essentialium §. 40. hinc posito ente simul ponuntur essentialia omnia, et ita quidem, ut nullum possit tolli §. 63, 40. Ergo essentialia entis sunt per se inseparabilia §. 73. 15. VNUM est, cuius determinationes sunt inseparabiles, et TRANSCENDENTALITER quidem, cuius determinationes sunt per se inseparabiles, Ergo omnis ens est VNUM transcendentaliter.

§. LXXIII. A vnum, et B vnum e. c. partim eadem, partim diuersa sunt MULTA. Quicquid cogitemus aut sunt multa, aut non multa §. 10. Prior determinatio est MULTITUDO, posterior UNITAS CATEGORICA.

§. LXXV. Determinationes entis singulae sunt vna §. 73. partim eadem, dum sunt determinationes eiusdem entis, partim diuersa

uerſa §. 38, hinc multa §. 74. Poſt ergo multitudo dari in ente in ſe ſpectato §. 69. et eſt eius diſcrimen internum §. 27. quod ta- men intelligere non poſſumus, niſi vno alio aſſumpto §. 74, 38. hinc multitudo eſt quan- titas §. 69.

§. LXXVI. Inſeparabilitas determinati- onum quum ſit impoſſibilitas ſeparationis §. 72, eſt vel abſoluta vel hypothetica §. 15, 16. Hinc vnitas eſt vel abſoluta vel hypo- thetica §. 73.

§. LXXVII. Quicquid eſt, quod multa non ſunt, eſt vnicum.

SECTIO V.

VERUM

§. LXXVIII. Si multa iuxta vel poſt ſe invicem ponuntur, coniunguntur. Con- iunctio plurium vel eſt eadem, vel diuerſa §. 10, 38. Si prior, eſt **COORDINATIO**, et coor- dinationis identitas ordo

§. LXXVIII. Diuerſitas in coniunctione plurium eſt **CONFUSIO** (inordinatio)

§. LXXX. Omnis determinatio habetra- tionem §. 7, 36. quaeque ex aliqua deter- minata ratione cognosci poteſt, ipſi dicitur **CONFORMIS** (conueniens, conſentiens)

§. LXXXI. Si poſito A tollitur B, A et B oppoſita ſunt.

LXXXII.

§. LXXXII. Determinatio oppoſita illi, quae rationi conformis eſt, eſt rationi **CONTRARIA** (diſformis, diſconueniens) feu **DEFECTUS**

§. LXXXIII. Propoſitio enuncians de- terminationem rationi conformem eſt **NORMA** (regula, lex)

§. LXXXIII. Vbiunque determinatio- nes, ibi leges §. 83, 80.

§. LXXXV. Relatio entis ex coniuncti- one eius cum aliis determinata eſt **POSITUS**. Vbi ergo poſitus, ibi leges §. 84, 37.

§. LXXXVI. Coniunctione determina- tur poſitus, hinc ſunt in coniunctione leges §. 85. in eadem eadem §. 38, E. in ordine coniunguntur plura eidem rationi confor- miter §. 83, 78. Quod eſt in A et B ipſis **COMMUNE** eſt. Ergo in ordine ſunt regulae communes.

§. LXXXVII. In coniunctione diuerſa diuerſae ſunt leges §. 86, 38. Ergo in con- fuſione non ſunt leges communes §. 79, 86.

§. LXXXVIII. Ordinis ſi regula fuerit vnica, **SIMPLEX**, ſi plures, **ORDO COMPOSITUS** vocatur

§. LXXXVIII. **VERITAS METAPHYSICA** eſt ordo plurium in vno, **VERITAS in** eſſentialibus et attributis entis, **TRANSCEN- DENTALIS**

§. XC.

§. LXXX. Quum omnis entis determinationes coniungantur, essentialia secundum principium contradictionis §. 40, 7. et accidentales, attributa secundum principium contradictionis §. 61, 7. et rationis §. 20, et sufficientis §. 22, 50. modi secundum principium contradictionis §. 61, 7. et rationis §. 42, 20. hinc regulas communes §. 83, 86. *Omne ens est verum* transcendentaliter §. 89.

§. LXXXI. Confusio veritati transcendentali opposita esset SOMNIUM OBIECTIVUM; Somniorum aggregatum MUNDUS FABULOSUS

§. LXXXII. Metaphysice vera determinantur principis catholicis, §. 7, 20, 22, conveniunt §. 90, 80. et, quae determinantur his principis conformiter, sunt metaphysice vera. Hinc veritas metaphysica potest defini per convenientiam entis cum principis catholicis.

§. LXXXIII. CERTITUDO OBIECTIVA est cognoscibilitas veritatis in ente. Jam omnis entis veritas est cognoscibilis §. 90, 8. *Ergo omne ens est obiective certum.*

SECTIO VI,

PERFECTUM

§. LXXXIII. Si plura simul sumta vnius rationem sufficientem constituunt, CONSENTIUNT,

P. I. C. I. S. VI. PERFECTUM. 17

TIUNT. Consensus ipse est PERFECTIO et vnum, in quod consentitur, RATIO PERFECTIOIS DETERMINANS.

§. LXXXV. In perfectione plura eadem rationi conformiter determinantur §. 94, 80. ergo est in perfectione ordo §. 78. et communes perfectionis regulae §. 86.

§. LXXXVI. Ratio perfectionis determinans si fuerit vnica, SIMPLEX, si plures, COMPOSITA tunc est PERFECTIO. §. 88, 95.

§. LXXXVII. REGULAE oppositae colliduntur, et defectus ex regulis perfectionis collidentibus EXCEPTIO

§. LXXXVIII. Consensus essentialium, est PERFECTIO essentialis seu TRANSCENDENTALIS, affectionum ACCIDENTALIS, vtraque INTERNA. Consensus relationum est PERFECTIO EXTERNA.

§. LXXXVIII. Essentialia omnis entis consentiunt ad essentiam eius, §. 63, 40. et attributa §. 50, 94. *Ergo omne ens est perfectum* transcendentaliter.

§. C. BONUM est, quoposito ponitur perfectio. *Ergo omne ens est bonum* transcendentaliter §. 92.

CAPUT II.

PRAEDICATA ENTIS INTERNA DISIUNCTIVA

SECTIO I,

NECESSARIUM ET CONTINGENS.

§. CI. NECESSARIUM est, cuius oppositum

B

tum est impossibile, non necessarium est
CONTINGENS.

§. CII. Cuius oppositum absolute impossibile est, est illud NECESSARIUM ABSOLUTE (metaphysice, intrinsece, geometricè, logice.) Cuius oppositum est extrinsecus tantum impossibile est *necessarium hypotheticè* et secundum quid.

§. CIII. Possibilitatis oppositum inuoluit §. 81. 7. hinc possibilitas entis est determinatio eius necessaria §. 101. intrinseca intrinsecus, extrinseca extrinsecus §. 102.

§. CIIII. Cuius oppositum absolute possibile est, est CONTINGENS IN SE, (per se) cuius oppositum est etiam hypotheticè possibile est et EXTRINSECUS CONTINGENS.

§. CV. Nullum absolute necessarium est vilo modo contingens §. 102, 104. *Omne hypotheticè necessarium est in et per se contingens* §. 18. Nullum in se contingens est absolute necessarium §. 104, 102.

§. CVI. Essentiae rerum sunt in iis absolute necessariae §. 40, 102.

CVII. Sublati essentialibus et attributis tollitur essentia §. 63, 64. hinc ponitur impossibilitas entis interna §. 51, 40. Sunt ergo tam essentialia, quam attributa absolute necessariae entis determinationes §. 102.

§. CVIII. Modorum oppositum est in ente

ente absolute possibile. §. 65, 81. hinc modi sunt determinationes entis in se contingentes §. 104. Ergo non absolute necessariae §. 105.

§. CVIII. Quum existentiae oppositum in aliquo sit possibile §. 54, 55. existentia aut erit absolute necessaria, aut in se contingens §. 102, 10. Ens, cuius existentia est absolute necessaria est ENS NECESSARIUM, cuius existentia est intrinsecus contingens est ENS CONTINGENS.

§. CX. Omnes entis necessarij determinationes internae sunt absolute necessariae. Pertinent enim aut ad essentiam aut ad existentiam §. 56. Tam haec, quam illa est in ente necessario absolute necessaria §. 109, 106.

§. CXI. In ente necessario non sunt modi §. 110, 108. Ergo, cui modi insunt, est ens contingens, §. 109.

§. CXII. Omne ens contingens habet modos. Pone enim alicui enti contingenti nullos modos inesse, omnes determinationes internae, praeter essentiam in eo admittendae sunt absolute necessariae §. 82, 107. hinc et existentia eius absolute necessaria est §. 55. Q. A. §. 109.

§. CXIII. Determinationes vnius sunt inseparabiles §. 73. hinc cuiuslibet oppositum

20 P. I. C. II. S. I. NECESS. ET CONT.

impossibile §. 73, 81. sunt ergo determinationes vnius necessariae §. 101. et absolute quidem absolute vnius, hypothetice hypothetice vnius §. 102, 76.

§. CXIII. Necessaria sunt vnicui tantum modo determinabilia. Nam sunt aut A, aut non-A. Tertius modus determinabilitatis impossibilis est, §. 10. Jam ponere necessarium esse determinabile per A; non-A est huius determinationis oppositum §. 81. hinc impossibile §. 101. Non sunt ergo plures determinabilitatis modi, praeter A vnicui §. 77.

§. CXV. Vnum hypothetice tale habet determinationes in se separabiles §. 76, 18. hinc vnitatis eius est intrinsece contingens §. 104.

§. CXVI. Vnitatis transcendentalis est absolute necessaria §. 73, 107. hinc nullum eius est oppositum §. 102, 15.

§. CXVII. Ordinis opposita quum sint confusio §. 79, 78, et non facta coniunctio §. 78, 81. ordo absolute necessarius est in se necessario coniunctis et quidem eodem modo §. 102. Vbiunque ergo non est absolute necessaria tam coniunctio, quam coniunctionis identitas, ibi est ordo in se contingens §. 154.

§. CXVIII. Veritas transcendentalis est

P. I. C. II. S. I. NECESS. ET CONT. 21

est ordo in essentialibus et attributis §. 89. hinc necessario per se coniunctis §. 78, 107. & quidem eodem modo §. 7, 22, hinc veritas transcendentalis est absolute necessaria §. 117. et nullum habet oppositum §. 102, 15.

§. CXVIII. Ordo plurium in vno, quorum non coniunctio aut confusio est intrinsece possibilis in ente est veritas in se contingens §. 117, 89.

§. CXX. Somnium obiective sumrum et mundus fabulosus sunt non entia §. 118, 91. et si videantur entia, sunt entia rationis. §. 62.

§. CXXI. Perfectionis oppositum est imperfectio, et quidem 1) non consensus simplex, si in pluribus simul sumtis quaedam non sunt rationes vnius; haec est IMPERFECTIO PRIVATIVE DICTA, 2) dissensus, si in pluribus simul sumtis, quaedam consentiunt ad vnum, quaedam ad oppositum eius: haec est IMPERFECTIO CONTRARIE DICTA §. 81, 94.

§. CXXII. Perfectio eorum, quorum non consensus hinc et dissensus est in se impossibilis, est absolute necessaria §. 121, 102. At perfectio in iis, quae non consentire aut etiam dissentire est in se possibile, est in se contingens §. 104, 121.

§. CXXIII. Perfectio transcendentalis est.

22 P. I. C. II. S. I. NECESS. ET CONT.

est absolute necessaria §. 122, 94. hinc nullam habet oppositam imperfectionem §. 125, 102.

S E C T I O II.

MUTABILE ET IMMUTABILE.

§. CXXIII. SUCCEDUNT sibi, (successiva sibi sunt) quorum vnum post aliud existit.

§. CXXV. Cuius determinationes sibi succedunt, MUTATUR: hinc MUTABILE est, cuius determinationes sibi possunt succedere, cuius determinationes sibi non possunt succedere est IMMUTABILE. Ipsa autem determinationum in ente successio, est eius et determinationum MUTATIO.

§. CXXVI. Mutatio entis vel est interna in interiorum, vel externa seu relatiua relationum §. 125, 37.

§. CXXVII. Mutabilitas entis vel est absoluta, §. 125, 15, vel hypothetica §. 125, 16. Immutabilitas entis vel est absoluta §. 125, 15, vel hypothetica §. 125, 17.

§. CXXVIII. Nullum per se immutabile est hypothetice mutabile. *Omne hypothetice immutabile est in se mutabile.* Omne hypothetice mutabile est in se mutabile §. 127, 18.

§. CXXVIII. Mutabilium determinationes sibi possunt succedere §. 125, hinc mutabilia

P. I. C. II. S. II. MUTAB. ET IMMUT. 23

tabilia sunt pluribus modis determinabilia §. 74, 36. Necessaria non sunt pluribus modis determinabilia §. 114. Ergo necessaria sunt immutabilia §. 125.

CXXX. Absolute necessaria sunt absolute immutabilia, hypothetice necessaria sunt hypothetice immutabilia §. 129, 127.

§. CXXXI. Nullum mutabile est necessarium §. 129. hinc omne mutabile est contingens §. 101. et in se quidem mutabile est in se contingens, hypothetice mutabile est hypothetice contingens §. 104, 127.

§. CXXXII. Essentiae rerum §. 106. essentialia est attributa §. 107. existentia entis necessari §. 109. omnes eius determinationes interinae §. 110. veritas §. 116, veritas §. 118, et perfectio transcendentalis §. 123, sunt absolute et interne immutabiles §. 130, 126.

§. CXXXIII. Modi entis sibi in eo in se spectato possunt succedere §. 124, 65. hinc et ipsi et ens, cui insunt, sunt absolute mutabilia §. 125, 127. Jam omne ens contingens habet modos §. 112. Ergo omne ens contingens est absolute et interne mutabile §. 126.

CXXXIII. Essentia non est mutabilis §. 132. hinc omne ens contingens mutabile est, qua existentiam §. 133, 56. Hinc existentia entis contingens est mutabilis §. 125, nec

24 P. I. C. II. S. II. MUTAB. ET IMMUT.

nec est adeo essentialē, nec attributum §. 132. interna tamen determinatio §. 55. ergo modus §. 52. Cuius existentia modus est, eius existentia est absolute mutabilis §. 133. hinc et intrinsicē contingens §. 131. Ergo cuius existentia modus est, est ens contingens §. 109. Potest hinc ens contingens defini. per ens, cuius existentia modus est,

SECTIO III.

REALE ET NEGATIVUM.

§. CXXXV. Negatione posita realitas tollitur §. 26. 10. Hinc negationes et realitates sibi inuicem oppositae §. 81. Tam realitates ipsae, quam entia, quibus insunt, ENTIA REALIA seu positiua dicuntur. Negationes autem ENTIA NEGATIVA.

§. CXXXVI. Ens mere negativum esset, cui nulla inesset realitas, hinc nec possibilitas §. 8, nec rationalitas §. 19, nec actualitas §. 55. nec veritas §. 73, nec veritas §. 89, nec perfectio §. 94. realitates §. 36. Ergo ens mere negativum est non ens et, si videretur ens, est ens rationis seu fictum §. 62.

§. CXXXVII. Omne ens quum sit reale §. 136. aut nulla ipsi inherit negatio, aut quaedam cum realitatibus eius vna inherit, §. 10. et haec quidem aut absolute necessaria, aut in se contingens §. 102, 104. Prior est NEGA-

TIO

P. I. C. II. S. III. ENS REAL. ET NEG. 25

TIO STRICTE DICTA (ens negativum stricte dictum.) Posterior PRIUATIO seu ens priuatum.

§. CXXXVIII. Nullae priuationes sunt in ente absolute necessariae §. 137. 105. hinc internae non sunt essentialia, nec attributa §. 107. Ergo modi §. 52. In ente itaque necessario non sunt priuationes internae §. 111. et cui insunt, est ens contingens §. 109.

§. CXXXVIII. Ens negativum, qua tale non est positium §. 135. atsi consentiret, qua negatio, ad vnam realitatem, esset realitas §. 94. 36. hinc ens negativum, qua tale, non consentit in ente reali, cui inest, §. 137. ad vnam realitatem.

§. CXXXIX. Realitates, qua tales, non consentiunt, nisi ad realitates, Rationatum enim merarum realitatum esse est realitas §. 36. 14.

§. CXXXI. Omne ens est perfectum §. 99. et reale §. 137. hinc eius perfectio, qua talis, est consensus realitatum ad vnam §. 94. 140.

§. CXXXII. Positis in ente negationibus ponitur non consensus §. 141. 139. hinc imperfectio §. 121. hinc positus in ente negationibus stricte dictis, ponitur imperfectio absolute necessaria §. 137.

§. CXXXIII. Imperfectio entis absolute

B 5

te

26 P. I. C. II. S. III. ENS REAL, ET NEG.

te necessaria, aut est attributum eius, aut essentialis §. 107, 108. at quia in realitatibus non est ratio sufficiens negationum §. 139, non est in entis attributis imperfectio, in cuius non fit etiam essentialibus §. 50. nec est in essentialibus entis imperfectio, in cuius non esset etiam affectionibus §. 23.

§. CXXXIII. Positis in ente priuationibus ponitur imperfectio §. 142. at in se contingens §. 138.

§. CXXXV. Non est perfectio essentialis sine accidentali §. 98, 140, nec accidentalis sine essentiali §. 99. non est imperfectio essentialis sine accidentali, nec accidentalis sine essentiali §. 143, 98. nec sunt perfectio et imperfectio essentialis opposita §. 81. 142.

§. CXXXVI. Quo posito ponitur imperfectio MALUM est, hinc negationes sunt malum §. 142. eaeque vel stricte dictae, MALUM METAPHYSICUM, quo posito ponitur imperfectio absolute necessaria §. 142. vel priuationes, MALUM PHYSICUM late dictum, quo posito ponitur imperfectio in se contingens §. 144.

§. CXXXVII. Positis entis realitatibus ponitur eius perfectio §. 141. hinc realitates sunt bona §. 100. et absolute quidem necessariae BONUM METAPHYSICUM in se contingentes BONUM PHYSICUM late dictum,

SECTIO

P. I. C. II. S. III. SING ET VNIUERS. 27.

SECTIO III.

SINGULARE ET VNIUERSALE

§. CXXXVIII. Complexus omnium determinationum in ente compossibilium est OMNIMODA eius DETERMINATIO. Hinc ens aut est omnimode determinatum aut minus. Illud est SINGULARE (seu indiuiduum,) hoc VNIUERSALE.

§. CXXXVIII. Ens vniuersale aut spectatur in magis determinato seu inferiori i. e. in quo plures ponuntur determinationes, quam in ipso, aut minus §. 10. In priori casu spectatur IN CONCRETO, in posteriori IN ABSTRACTO. Illud est VNIUERSALE PHYSICUM (in multis, in re,) hoc LOGICUM (post multa, post rem)

§. CL. Vniuersale in solis indiuiduis in concreto repraesentabile, seu quod sola indiuidua sub se continet, est SPECIES, quod etiam in vniuersalibus in concreto repraesentabile est, seu quod vniuersalia etiam sub se continet est GENUS, et horum INFINITUM, quod in nullo genere, SUMMUM, in quo nullum genus, SUBALTERNA denique vocantur, quae non sunt summa.

§. CL. Determinationes magis determinari seu inferioris indeterminatae in superiori seu minus determinato, seu vniuersaliori

28 P. I. C. II. S. III. SING ET VNIUERS.

saliori sunt illius DIFFERENTIA. Hinc DIFFERENTIA GENERICA est complexus determinationum in genere determinatarum, indeterminationarum in eius superiori. DIFFERENTIA SPECIFICA est complexus determinationum speciei indeterminationarum in genere eius infimo. DIFFERENTIA NUMERICA (haecitas, principium individuationis) est complexus determinationum individui indeterminationarum in specie.

§. CLII. Singularia sunt interne prorsus determinata §. 148. hinc actualia §. 54.

§. CLIII. Quum in inferiori seu magis determinato sit minus determinatum seu superius. §. 149. est in individuo species, genus infimum, subalterna, summum, in specie genera, in genere infimo et subalterno superiori §. 150.

§. CLIII. Determinationes generis summi sunt in inferioribus eius i. e. generibus subalternis, infimo, speciebus et individuus; determinationes generis subalterni sunt in inferioribus, speciebus, & individuus, determinationes generis infimi sunt in speciebus et individuus; determinationes speciei sunt in individuus §. 153, 35. i. e. *determinationes superioris sunt in eius inferiori seu posteriori inferiori* §. 36. Haec propositio dicitur dictum de O, et N,

SECTIO

P. I. C. II. S. V. TOTALE ET PART. 29

SECTIO V.

TOTALE ET PARTIALE.

§. CLV. Vnum prorsus idem tum multis simul sumtis est totum, et multa simul sumta prorsus eadem cum toto sunt partes eius. Quae cum singula parte simul sumenda sunt, ut sit prorsus eadem cum toto, sunt eius compartes seu COMPLEMENTA AD TOTUM.

§. CLVI. Quaelibet pars simul sumta cum suis complementis ad totum est PARS ACTUALIS, cum aliis simul sumta est PARS POTENTIALIS.

§. CLVII. Totum est prorsus idem cum suis partibus actualibus §. 135, 156. hinc et aequale, et simile et congruens §. 70.

§. CLVIII. Ens, cuius essentia est pars alterius est ENS INCOMPLETUM, cuius essentia non est pars alterius, est COMPLETUM.

§. CLVIII. Multitudo partium est MAGNITUDO seu quantitas §. 75. continua. Multitudo totorum est NUMERUS seu quantitas §. 75. discreta.

§. CLX. Cuius pars tota aequalis est, MAIUS 7 est, totum parti aequale minus 7 est,

§. CLXI. MINIMUM est soli nihilo maius. feui, quo minus impossibile est, MAXIMUM est, soli

foli nihilo maius seu quo maius impossibile est.

§. CLXII. Mutari in minus est MINUI, mutari in maius AUGERI. Quicquid ergo potest augeri vel minui est mutabile §. 125. et quidem qua quantitate §. 160, 70. hinc interne §. 125, 69.

§. CLXIII. Essentialia rerum, essentialia er attributa, omnes entis necessarii determinationes, veritas in entibus, veritas, et perfectio transcendentalis augeri vel minui intrinsece nequeunt §. 162, 132.

§. CLXIII. Determinatio entis interna, quae potest augeri vel minui modus est §. 163, 52. et in quo talis occurrit determinatio, quae in ente potest augeri vel minui, illud est ens contingens §. III.

§. CLXV. Possibilitas minima est nonrepugnantia minimorum duorum §. 161. 8. Quo ergo plura, quo maiora sunt compossibilia, hoc maior est possibilitas, §. 160. donec maxima sit, vbi plurima maxima sunt compossibilia §. 161. Hinc omnis possibilitas entis hypothethica maior est eiusdem possibilitate intrinseca §. 17, 15.

§. CLXVI. Ratio minima est, quae vnicum minimum rationatum habet §. 161. Quo ergo plura, quo maiora rationata habet, hoc maior est §. 160. donec maxima fiat maxima pluri.

plurima rationata habens §. 161. Magnitudo rationis ex numero ratorum est FOECUNDITAS, ex magnitudine eorum PONDUS (grauitas, dignitas, nobilitas.)

§. CLXVII. Nexus minimus est vnicae rationis minimae §. 166, 14. Quo ergo plures, quo maiores rationes, hoc maior nexus §. 160. donec fiat maximus plurimarum maximarum rationum §. 161. i. e. foecundissimarum, et grauissimarum §. 166.

§. CLXVIII. Possibilitas hypothethica minima est, quae ens vnicum minimum in minimo nexu gaudet §. 17, 161. Quo Ergo plura quo maiora, quo maiore in nexu possibilia sunt, hoc maior est possibilitas hypothethica, §. 160. donec maxima sit, vbi plurima in maximo nexu possibilia sunt, §. 161.

§. CLXVIII. Ratio sufficiens est rationum foecundissima §. 166, 21. in sufficientibus tamen minima est, quae vnicum minimum rationato sufficit §. 166, 161. Quo ergo pluribus, quo maioribus rationatis sufficit, hoc maior est §. 160. donec sit maxima plurimis maximis rationatis sufficiens §. 161. eademque foecundissima et nobilissima §. 161.

§. CLXX. Ratio vterior propiore maior est §. 166, 27. hinc sufficiens simpliciter talis maior omnibus secundum quid sufficientibus §. 169, 28.

32 P. I. C. II. S. V. TOTALE ET PART.

§. CLXXI. Essentia minima est, complexus duorum minimorum essentialium §. 40, 161. Quo plura, quo maiora sunt essentialia, hoc est maior §. 160. donec maxima sit complexus plurimorum maximorum essentialium §. 161.

§. CLXXII. Nexus vniuersalis minimus est, vbi singula aut sunt rationes minimae aut earum rationata §. 48, 167. Quo ergo aut maiores rationes, aut maiorum rationum rationata, aut vtrumque fiunt singula, hoc maior est nexus vniuersalis §. 160. donec sit maximus, vbi singula maxumae rationes sunt, §. 161.

§. CLXXIII. Vnitas entis minima est, si duae, eius minimae determinationes sint inseparabiles. §. 73, 161. Quo ergo plures, quo maiores determinationes sunt inseparabiles, hoc vnitas maior est §. 160. donec sit maxima, vbi plurimae maximae determinationes sunt inseparabiles §. 161.

§. CLXXIII. Identitas minima est, si vnica minima determinatio sit duobus communis §. 38, 161. Hinc quo plures, quo maiores, determinationes, quo pluribus sunt communes, hoc maior est identitas §. 160.

§. CLXXV. Ordo minimus est minima in trium coniunctione identitas §. 78, 161. Ergo quo plura coordinantur, quo maior est
COOR-

P. I. C. II. S. V. TOTALE ET PART. 33

coordinacionis identitas, hoc maior sit ordo §. 160, 174. donec sit maximus, vbi plurima sic coordinantur, vt maxima, quae potest, sit coordinacionis identitas §. 161.

§. CLXXVI. DETERMINATIONIS ex ratione cognoscibilitas quum sit CONFORMITAS eius CUM RATIONE §. 80. Haec conformitas erit minima, si determinatio ex minima ratione tantum cognoscibilis §. 161, 166. Quo maior ratio, ex qua cognoscenda determinatio, hoc maior conformitas; §. 160, donec sit maxima, ex maxima ratione cognoscibilis 161.

§. CLXXVII. Determinatio rationi sufficienti, foecundiori, grauiori conformis 166, 169, hinc vteriori et simpliciter tali §. 170, maiorem habet conformitatem, quam insufficienti, minus foecundae, minusque graui §. 166, 167, propiori aut secundum quid sufficienti 170, tantum conformis §. 176.

§. CLXXVIII. Defectus minimus est oppositus determinationi minimae conformitatis cum ratione §. 82, 161, hinc eo maior est, quo maior in opposito eius conformitas, §. 160, 176. donec sit maximus oppositus determinationi, in qua maxima conformitas §. 176, 161.

§. CLXXVIII. Defectus rationi sufficienti, foecundiori, grauiori, vteriori et
C
simplici-

34 P. I. C. II. S. V. TOTALE ET PART.

simpliciter tali contrarius maior est contrario rationi insufficienti minus foecundae, minus graui, propiori et sufficienti secundum quid tantum §. 178, 177.

§. CLXXX. Magnitudo conformitatis in determinatione, quam lex enunciat, est robur legis. Hinc lex maxime debilis seu minimi roboris est, quae enunciat determinationem minimae conformitatis, §. 161, 176. Quo maior conformitas determinationi a lege enunciatæ, hoc lex est fortior, §. 160, donec fortissima sit enuncians determinationem, in qua maxima conformitas §. 161.

§. CLXXXI. Lex enuncians determinationem rationi sufficienti, foecundiori, grauiori, vteriori, et simpliciter tali conformem fortior est, quam lex debiliore nuncians determinationem rationi insufficienti, minus foecundæ, minus graui, propiori et secundum quid sufficienti tantum conformem §. 188, 177.

§. CLXXXII. Lex enuncians determinationem rationi sufficienti vteriori conformem superior, propiori conformem enuncians inferior dicitur. Ergo leges superiores fortiores sunt inferioribus, et summa lex est fortissima §. 181.

§. CLXXXIII. Ordo maximus plurimas regulas communes habet §. 175, 86. hinc est

P. I. C. II. S. V. TOTALE ET PART. 35

est maxime compositus §. 88. adeoque ordo simplex, quantumcumque sit, non tamen est maximus §. 175, 88.

§. CLXXXIII. Veritas metaphysica minima est ordo plurium in vno minimus §. 175, 89. seu minima cum principiis catholicis conformitas §. 176, 92. Quo ergo plura in ente, quo maiora, secundum quo plures, quo fortiores regulas coniuncta sunt, hoc maior est in illo veritas §. 175, 180. donec sit maxima, vbi plurima maxima fortissimis (principiorum catholicorum §. 182.) regulis conuenientissima deprehenduntur §. 160, 161.

§. CLXXXV. Perfectio minima est consensus 3 minimorum ad vnum minimum vnicus §. 84, 161. hinc quo plura, quo maiora, in quo plura, in quo maiora, quo pluries consentiunt, hoc maior est perfectio §. 160, donec sit maxima plurimorum maximorum maximus consensus ad vnum §. 161. At summa perfectio quam adeo sit maxime composita §. 184, 96. simplex perfectio, quantumcumque sit, non tamen est maxima §. 96.

§. CLXXXVI. Exceptio rationi perfectionis sufficienti foecundiori, grauiori, vteriori, et simpliciter tali contraria, i. e. quae sita lege fortiori §. 181, 97. maior est, quam rationi perfectionis insufficienti, minus foecundae,

C a

cundae, minus graui, propiori et secundum quid sufficienti contraria §. 179. i. e. quae fit a lege debiliori. Hinc exceptio a summa perfectionis regula est maxima §. 178, 182.

§. CLXXXVII. Bonum minimum est, quo posito ponitur minima perfectio §. 100, 161. Quo maior est perfectio posito bono ponenda, hoc maius est bonum, §. 160. do- nec optimum sit, quo posito ponitur sum- ma perfectio §. 161.

§. CLXXXVIII. Minime contingens est, cuius oppositum est minime possibile §. 104, 161. Quo maior ergo possibilitas vnus oppositorum, hoc maior alterius coniu- gentia §. 160.

§. CLXXXVIII. Quo maior est deter- minationum hypothetice vnus separabili- tas, hoc maior est huius vnitatis contingen- tia §. 115, 188. Quo magis tam non coniu- ctio, quam confusio est possibilis, hoc oppo- situs ordo magis est contingens §. 117, 188. Quo magis non coniunctio vel confusio quorundam entis possibilis est, hoc veritas eius opposita magis est contingens §. 119, 188. Quo magis imperfectio possibilis est, hoc magis opposita perfectio contingens est. §. 122, 188.

§. CLXXX. Quo maior successione in aliquo ente possibilis, hoc maior est eius mutabilitas §. 125.

SEC-

SECTIO VI.

SUBSTANTIA ET ACCIDENS

§. CLXXXI. Ens vel non potest existi- flere, nisi vt determinatio alterius, vel pot- est §. 10. Prius accidens, posterius est sub- stantia seu ens per se subsistens.

§. CLXXXII. Existencia accidentis, qua talis, est inhaerentia, existencia sub- stantiae, qua talis, est subsistentia.

CLXXXIII. Accidens si videtur per se subsistentia sunt phaenomena sub- stantiata.

§. CLXXXIII. Accidens non existi- flere possunt, nisi in aliis. Iam non sunt di- uersa ab accidentibus, nisi substantiae §. 191. Ergo accidens non existere possunt, nisi in substantiis, seu non existunt extra suas substantias, §. 58.

§. CLXXXV. Essentialia, attributa modi, relationes accidentia §. 191, 52. non existere possunt nisi in substantiis. §. 194.

§. CLXXXVI. Idem substantia, cui in- haerere possunt, accidentia, substantiale vocatur, eorumque subiectum est, nec acci- dens existunt extra substantiale §. 194.

§. CLXXXVII. Si substantiae inhae- rent accidentia, est aliquid inhaerentiae ra- tio sufficiens §. 22. Hoc est vis, Vis ergo

G §

1110

38 P. I. C. II. S. VI. SUBST. ET ACCID.

ratio sufficiens inhaerentium substantiis accidendum.

§. CLXXXVIII. Vis aut est substantia aut accidens §. 191. Iam non est accidens, eorum omnium quum sit ratio sufficiens §. 187. Ergo est substantia, & quatenus ipsi inhaerere possunt accidentia, vt subiecto, substantiale §. 196.

§. CLXXXVIII. Omnis substantia est substantiali §. 196. hinc vi praedita §. 198. §. CC. Omne vi praeditum habet substantiale §. 198. hinc est substantia §. 196. Ergo substantia potest definir per ens vi praeditum. §. 199.

§. CCI. Phaenomenis substantiatis vis tribuitur §. 199, 197. et accidentia, quibus vis tribuitur, sunt phaenomena substantiata §. 193, 200.

§. CCII. Omnis substantia habet essentialia et attributa absolute necessario §. 107. hinc omnis substantia habet accidentia §. 191, 197. Sed modos vel habet, vel non habet. §. 10. Quae modos habet, est ens contingens, quae non habet, ens necessarium §. III. Ergo substantia vel est necessaria vel contingens.

§. CCIII. Vis minima vnico tantum minimo inhaerenti accidenti sufficiens est §. 197, 169. Quo ergo pluribus, quo maioribus

P. I. C. II. S. VI. SUBST. ET ACCID. 39

bus actuandis accidentibus sufficit, hoc maior est, donec sit maxima plurimis maximis actuandis accidentibus sufficiens §. 197, 169.

§. CCIII. Scientia virium est DYNAMICA tam philosophica, quam mathematica. §. CCV. Substantia contingens singularis est determinata, qua modos §. 202, et relationes §. 148, 202. Hinc coexistunt in ea fixa seu intrinsece immutabilia §. 107, 132. cum mutabilibus §. 133. Eiusmodi coexistentia STATUS est. Ergo substantia contingens singularis habet statum.

§. CCVI. Coexistentia modorum cum fixis est STATUS INTERNUS, hinc substantia contingens singularis habet statum internum §. 204.

§. CCVII. Relationes substantiae in se spectatae non conueniunt §. 37. hinc nec sunt in ea intrinsece immutabiles §. 127, 15. Ergo fixis coexistentes dant STATUM §. 204. qui EXTERNUS dicitur.

§. CCVIII. Mutato modo mutatur status internus §. 125, 206. mutata relatione mutatur status externus §. 125, 207. Iam modi et relationes sunt mutabiles §. 133, 207. Ergo in substantia contingenti mutationes status sunt possibiles §. 206, 207.

§. CCVIII. Mutatio modi est MODIFICATIO, Ergo modificatio est mutatio status internus

40 P. I. C. II. S. VI. SUBST. ET ACCID.

inerni §. 208. et substantia coningens est modificabilis §. 128.

§. CCX. Mutationes status sunt accidentia §. 191. hinc non existere possunt, nisi in substantiis §. 194. et quidem posita vi §. 197. 22. Vis illa mutationis, aut in genere inherens accidentis ratio sufficiens §. 197. vel est substantiale, quod mutatur, aut in genere, cui accidens inhaeret, vel vis ab eo diuersa §. 10. 38. Si prius est, substantia, cuius status mutatur, vel in genere, cui accidens inhaeret, agit; Si posterius est, substantia, cuius status mutatur, vel in genere, cui accidens inhaeret, patitur. Hinc actio est mutatio status et in genere actuatio accidentis in substantia per vim ipsius: passio mutatio status et in genere actuatio accidentis in substantia per vim alienam.

§. CCXI. Substantia in substantiam extra se agens in eam influunt, adeo influxus (actio transiens) est actio substantiae in substantiam extra se. actio, quae non est influens, est immanens.

§. CCXII. Si passio illius substantiae, in quam altera influit, simul est ipsius patientis actio, passio et influxus dicuntur ideales. Si vero passio non est patientis actio, passio et influxus dicuntur reales.

§. CCXIII. Actio patientis in agens est

P. I. C. II. S. VI. SUBST. ET ACCID. 41

est reactio, et mutua substantiarum actio et reactio conflictus.

§. CCXIII. Actio et passio reactioque minima sunt, per quas non nisi vicium minimum accidens actuatur §. 161. 210. Quo ergo plura, quo maiora accidentia actuantur, hoc maior actio, passio, reactio, §. 260, 213. donec sint maximae, vbi plurima maxima actuatur accidentia §. 161, 210.

§. CCXV. actio et passio simplex dicitur, quae non est totum aliarum, quae est, composita; et quo pluribus partialibus constat, hoc magis est composita, §. 160. Hinc actio et passio maxima est maxime composita §. 214. 161.

§. CCXVI. Omnis substantia existens agit, §. 210, 199. hinc habet possibilitatem agendi seu facultatem, et potentiam (actiuam) §. 177. Si patitur, habet possibilitatem patiendi, i. e. (potentiam passiuam, capacitatem) receptiuam §. 177.

§. CCXVII. facultas et receptiuitas influxuum realium reales, idealium ideales, actionum simplicium simplices compositarum compositae sunt.

§. CCXVIII. Facultates et receptiuitates vel absolutae sunt, §. 216, 15. vel hypotheticae §. 16. Hae quidem semper maioribus §. 16, 216.

C ; §. CCXVIII.

42 P. I. C. II. S. VI. SUBST. ET ACCID.

§. CCXVIII. Facultas hypothetica minima est, qua vnica tantum actio in minimo nexu substantiae possibilis est. §. 216. 161. Quo plures, quo maiores actiones, quo maiori in nexu sunt substantiae possibilis, hoc maior est facultas hypothetica §. 168. 160. Maior facultas hypothetica est HARTUS (promittitudo, dexteritas)

§. CCXX. Posita facultate et receptiuitate quum non ponatur actio vel passio §. 216. 19. ponatur tamen posita vi §. 210. 30. viserit complementum facultatis ad acrum, i. e. quod accedit ad facultatem, vt existat actio. Hinc data certa vis ad datam certam actionem vel sufficit, vel minus §. 21. 210. prior VI. A. posterior MORTUA dicitur.

§. CCXXI. IMPEDIMENTUM (obstaculum) est oppositum accidentis inhaerentiae, hinc et oppositum mutationibus est impedimentum §. 210.

§. CCXXII. RESISTENTIA est impedimentum actionis. Quumque oppositum inhaerentiae accidentium et mutationum fit accidens §. 191. 81. impedimenta resistentiae quae rationem habent in vi sufficientem §. 197. 27. Posito impedimento ponitur vis impediens; posita resistentia ponitur vis resistens §. 22.

§. CCXXIII. Substantia in substantiam

P. I. C. II. S. VI. SUBST. ET ACCID. 43

am propius influxens illi PRAESENS est, et proxime praefens alteri substantiae, alteram CONTINGIT, vt adeo sit PRAESENTIA influxus propior, et immediata praesentia CONTACTUS.

SECTIO VII.

SIMPLEX ET COMPOSITUM.

§. CCXXIII. ENS COMPOSITUM est totum partium extra partes, ENS non compositum SIMPLEX est.

§. CCXXV. Partes compositorum vel singularae et simul sumtae sunt accidentia, vel aliquae compositorum partes sunt substantiae §. 10, 191. Si prius est, ens compositum est accidens §. 224, 155. Posterius est ENS COMPOSITUM STRICTE DICTUM (reale)

§. CCXXVI. Pone extra se inuicem posita nullo modo totum constituere seu componi posse: compositum erit intrinsece impossibile §. 224. 15. Modus ergo compositionis est in renae impossibilitatis oppositum in compositis §. 81. i. e. interna possibilitas et compositorum essentia §. 49.

§. CCXXVII. ortus est mutatio ex mere possibili in existens. Mutatio ex existenti in mere possibile est INTERITUS. Hinc ens necessarii et substantiae necessa-

riae

44 P. I. C. II. S. VII. SIMP. ET COMP.

riae ortus et interitus est absolute impossibilis §. 132, 202.

§. CCXXVIII. ORTUS EX NIHILO est ortus eius, cuius nulla pars ipsi praeexistit, et ANNIHILATIO interitus eius, cuius nulla pars existit superstes. Entis et substantiae necessariae ortus et annihilatio est absolute impossibilis §. 227.

§. CCXXVIII. Ortus et ortus ex nihilo, interitus et annihilatio non possunt existere, nisi in substantiis §. 227, 228. quia sunt accidentia §. 210. sed non in necessaria §. 227, 228. Ergo in contingentibus §. 202.

§. CCXXX. Substantia vel est simplex, vel composita §. 224. Prior MONAS (atomus, perfecta unitas) dicitur

§. CCXXXI. Substantiae compositae pars omnis est vel substantiale vel accidens, Accidentia non sunt extra substantiale §. 196. Ergo substantiae compositae substantiaalia sunt extra se posita §. 224.

§. CCXXXII. Substantia composita habet vires, hinc substantias extra se positas pro partibus §. 231. 198 hinc est ens compositum stricte dictum §. 225.

§. CCXXXIII. Substantia composita non potest existere, nisi ut complexus substantiarum aliarum extra se inuicem positarum §. 232. 155. certoque modo compositarum

P. I. C. II. S. VII. SIMP. ET COMP. 45

rum §. 226. Ergo non potest existere, nisi ut determinatio aliorum §. 36. 38. Ergo est accidens §. 194, et, si videtur per se subsistere, ipsique vis tribuitur, est phaenomenon substantiarum §. 193, 201.

§. CCXXXIII. Omnis substantia monas est, §. 233, 230, ens compositum stricte dictum non est monas §. 225. Ergo phaenomenon substantiarum §. 193, 201.

§. CCXXXV. Compositum stricte dictum monadibus constat §. 225, 234.

§. CCXXXVI. Monas non oriri potest, nisi ex nihilo. Partes enim eius sunt substantiale et accidentia ipsi inhaerentia §. 196. Substantiale non praeexistit substantiae; eo enim existente existit vis, hinc substantia §. 198. Accidentium nullum praeexistit suae substantiae §. 194. Ergo oriundae monados nulla pars praeexistit, hinc non oriri potest, nisi ex nihilo §. 228.

§. CCXXXVII. Substantiali superstite, nondum interit substantia §. 198. accidens vero nullum suae substantiae superstes est §. 194. Ergo monas non potest interire, nisi per annihilationem §. 228. 196.

§. CCXXXVIII. Coniuncta iuxta se posita sunt SIMULTANEA, post se posita SUCCESSIVA. Totum simultaneorum est ENS SIMULTANEUM, successiuorum ENS SUCCESSIVUM. §. CCXXXVIII.

§. CCXXXVIII. Ordo simultaneorum extra se inuicem positum est SPATIUM, successuum TEMPUS.

§. CCXXXIX. Positis simultaneis extra se, ponitur spatium. Posito spatio extra se inuicem ponuntur simultanea. Positis successiuis, ponitur tempus, et posito tempore ponuntur extra se posita sibi succedentia §. 239, 78.

§. CCXXXI. In quo spatium est, EXTENSUM est et SPATIUM REPLET. Iam in omni composito fricte dicto spatium est §. 239, 23. Ergo omne compositum fricte dictum extensum est et spatium replet. Omne extensum habet partes extra partes simultaneas §. 239. hinc compositum est §. 224.

§. CCXXXII. Monas non extensa nec spatium replet §. 241. 230. Actorum modum §. 235. est extensum §. 241.

§. CCXXXIII. Omne compositum habet magnitudinem §. 159, 224. MAGNITUDO compositi est QUANTITATIUA, Hinc monas non habet magnitudinem quantitatiuam §. 230.

§. CCXXXIII. Diuisio est imminutio magnitudinis quantitatiuae. Hinc monas est indiuisibilis §. 243.

§. CCXXXV. Composita non possunt existere, nisi vt determinationes aliorum

rum §. 225, 233. Iam non sunt alie, praeter composita, quam simplicia §. 224. 38. Ergo existente composito existunt monades §. 230, 233.

SECTIO VIII

FINITUM ET INFINITUM.

§. CCXXXVI. Quantitas qualitatis est GRADUS (quantitas virtutis) Hinc gradum non nisi alio assumto intelligere possumus §. 69.

§. CCXXXVII. Gradus infimus seu minimus est, quo minor impossibilis, quo maior impossibilis, maximus est §. 246, 161. Gradus maiores sunt plurius minimorum tota §. 155, 160. Hinc ab affirmato gradu maiore ad negandum gradum maiorem, a negato gradu minore ad negandum gradum maiorem valet consequentia. §. 157. In quouis gradu maiore est multitudine graduum, quae INTENSIO dicitur §. 159. Haec si augetur, qualitas, cuius gradus est, INTENDITUR, si minuitur, qualitas, cuius gradus est, REMITTITUR.

§. CCXXXVIII. Ens reale esse est qualitas §. 69. omni enti conueniens §. 136. Quumque in omni ente sit certus realitatum numerus §. 136. 159. Omne ens habet certum realitatis gradum §. 246, 159. Hinc vel

48 P. I. C. II. S. VIII. FINIT. ET INFINIT.

erit maximus, vel non maximus §. 10. 247. Quumque gradus realitatis, quo maior possibilis est, seu non maximus §. 247. Limes (terminus, finis) dicatur, litem autem habens FINITUM (limitatum) non habens litem INFINITUM (reale illimitatum) erit. Ens ergo gradum realitatis maximum habens est infinitum, finitæ reliqua omnia.

§. CCXXXVIII. Finita habent litem, hinc gradum §. 248. ergo quantitatem §. 246, hinc omnium finitorum possibilis cognitio philosophica et mathematica §. 93, 22.

§. CCL. In omni finito quaedam realitas collenda est §. 248. 247. Ergo quaedam ponenda negatio §. 135. 81. adeoque imperfectio §. 142. tam essentialis, quam accidentalis §. 143. hinc absolute necessaria §. 107. negatio §. 36. stricte dicta §. 137. malum metaphysicum §. 146.

§. CCL. Infiniti gradus realitatis maximus est absolute necessarius §. 248, 102. hinc absolute immutabilis §. 130.

§. CCL. Si ens infinitum esset interne mutabile, determinationes, quæ aliis succederent; mutarent realitatis gradum §. 246, 125. At hic interne immutabilis est. §. 217. Ergo ens infinitum est interne immutabile.

§. CCLIII.

P. I. C. II. S. VIII. FINIT. ET INFINIT. 49

§. CCLIII. Interne immutabile est, quæ determinationes internas, actu; quicquid esse potest. §. 135. Ergo ens infinitum, quæ determinationes internas, est actu, quicquid esse potest. §. 252.

§. CCLIII. Quod non est acti, quæ determinationes internas, quicquid esse potest, est ens finitum §. 253. 248.

§. CCLV. Interne mutabile est ens finitum §. 254. 126. Ergo omne ens contingens est finitum §. 133.

§. CCLVI. Ens infinitum est ens necessarium §. 285, 109.

§. CCLVII. Quod habet gradum realitatis, quo maior possibilis est, eius internas determinationes intendi possunt §. 247. 69. hinc mutari §. 247. 1° 2. Ergo ens finitum est interne mutabile §. 248, 126, hinc non est ens necessarium §. 132. eius existentia motus est §. 134, et ipsum ens contingens, §. 109.

§. CCLVIII. Ens necessarium est infinitum §. 257. 248.

§. CCLVIII. Ens infinitum, quæ determinationes internas est actu, quicquid esse potest. §. 256, 132. Hinc definiti potest per ens, quod actu est, quæ determinationes internas, quicquid esse potest. §. 257.

§. CCLX. Ens finitum definiti potest

per

perens, quod non est actu, qua determinationes internas, quicquid esse potest, §. 254, 257.

§. CCLXI. Infinitudo est realitas §. 36. cuius ratio est gradus realitatis maximus §. 248. 14. finitudo seu limitatio est negatio §. 36. cuius ratio limes est. §. 248. 14.

§. CCLXII. Modi et relationes entis vel sunt realitates, vel negationes §. 36. hinc in ente finito mutatis mutatur limes eius §. 248. Iam omnis mutatio entis finiti est mutatio modi aut relationis §. 52, 132. Ergo omnis mutatio entis finiti est variatio limum eius, hinc et limitationis §. 261. 30.

§. CCLXIII. Ens finicum habet modos §. 257. 12. Hi vel realitates, vel negationes §. 36. vtrarumque oppositum est in ente finito absolute possibile §. 108. Hinc priuationes sunt in omni ente finito absolute possibile §. 137. Hinc et imperfectio in se contingens §. 144. et malum physicum late dictum §. 146.

§. CCLXIII. Omne ens finicum partim malum, partim bonum §. 147. 137. et omni finito bonum physicum late dictum est intrinsece possibile §. 147. 263.

CAPUT III.

PRAEDICATA ENTIS RELATIVAE

SECTIO

SECTIO I

IDEM ET DIVERSUM.

§. CCLXV. Similitudo minima est in duobus, in quibus vnica minima qualitas est communis §. 174. 70. tam vero in omnibus entibus quaedam qualitates communes sunt, §. 8-100. Ergo omnia entia sibi sunt in aliquo gradu similia §. 246. Est hinc in entibus similitudo quaedam, adeoque identitas vniuersalis §. 70. Quo plures, quo maiores qualitates, quo pluribus sunt communes, hoc maior est similitudo §. 174. 70. Aequalitas minima est in duobus, in quibus vnica minima quantitas est communis, quo ergo plures, in quo pluribus, quo maiores quantitates communes sunt, hoc maior est aequalitas §. 174, 70.

§. CCLXVI. Congruentia minima est similitudo et aequalitas minima, quoque illae simul maiores, hoc maior est congruentia, §. 279. 70. IDENTITAS; SIMILITUDO; AEQUALITAS; CONGRUENTIA essentialium, ESSENTIALES, affectionum ACCIDENTALES vocantur.

§. CCLXVII. IDENTITAS et DIVERSITAS, qua singula praedicata est TOTALIS, qua quaedam, PARTIALIS. Ergo similitudo, aequalitas
D 2 qua

52 P. I. C. III. S. I. IDEM ET DIUERS.

qualitas, congruentia, sunt vel totales, vel partiales §. 70.

§. CCLXVIII. Quum sit omnium entium similitudo partialis §. 265, non sunt entia totaliter diuersa. 267.

CCLXVIII. IDENTITAS totalis singularium est NUMERICA. *Impossibilia sunt duo extra se singularia prorsus totaliter eadem.* Quum enim ponantur duo, ponuntur multa, hinc partim eadem, partim diuersa §. 74. Ergo non sunt totaliter eadem §. 267. Quae sunt totaliter eadem singularia, sunt eadem numero, nec partim eadem, partim diuersa §. 267. Hinc non sunt multa, nec duo §. 74. *Haece propositio dicitur principium indiscernibilium late sumitur.*

§. CCLXX. *Impossibilia sunt plura extra se actualia totaliter congruentia.* Dum enim extra se inuicem existerent, sua et propria, cuiuslibet existentia conueniret, ab existentia alterius diuersa, hinc aut attributum aut modus, saltem vnus, in altero, esset, qui non esset in altero §. 38, 54, adeoque aut qualitas aut quantitas §. 69, nec essent hinc ambo totaliter congruentia §. 70, 267. Totaliter congruentia, qua omnia discrimina interna, sunt eadem §. 267, 70. hinc existentia vnus non est diuersa ab existentia alterius §. 70. ergo non existunt extra se inuicem.

§. CCLXXI.

P. I. C. III. S. I. IDEM ET DIUERS. 53

§. CCLXXI. *Impossibilia sunt plura extra se inuicem actualia totaliter similia.* Aut enim essent etiam totaliter aequalia aut minus, Si prius, essent totaliter congruentia §. 70, 267, q. a. §. 270. Si non essent totaliter aequalia, esset in vno quantitas, quae non esset in altero §. 70, 38. Haec haberet rationem sufficientem §. 22. Hinc esset in totaliter simili-um vno qualitas, quae non esset in altero. §. 69, 14, q. a. §. 70, 267. *Haec propositio est principium indiscernibilium stricte sumtum.*

§. CCLXXII. *Impossibilia sunt plura extra se inuicem actualia totaliter aequalia.* Aut enim erunt simul totaliter similia, aut partialiter tantum §. 265. Si prius, essent totaliter congruentia §. 70, 267, q. a. §. 270. Si partialiter tantum essent similia, esset qualitas in vno, quae non esset in altero §. 267, 70. hinc in utroque non esset idem totaliter realitatis gradus §. 248. adeoque quaedam quantitas vnus non esset quantitas alterius §. 246. ergo nec essent totaliter aequalia §. 267, 70 §. CCLXXIII. Omnia extra se inuicem actualia sunt partialiter diuersa §. 268, congruentia §. 270, 70. dissimilia §. 271. inaequalia §. 271.

§. CCLXXIII. Eadem A et C eidem tertio B, sunt eadem inter se. Quae enim sunt in B, sunt in A §. 38. Quae sunt in C, sunt in B.

D 3

§4 P. I. C. III. S. I. IDEM ET DIUERS.

funt in B §. 38. Ergo quae funt in C, funt in A. Hinc A et C funt eadem §. 38.

§. CCLXXV. Congruentia, similia, aequalia eidem tertio funt congruentia, similia, aequalia inter se §. 70, 274.

§. CCLXXVI. Posita eadem, congruenti, simili, aequali ratione sufficiente, ponitur idem, congruens, simile, aequale rationatum, et vice versa §. 38, 70.

§. CCLXXVII. Posita eadem essentia, ponuntur eadem attributa, et vice versa §. 276, 50.

§. CCLXXVIII. Posita diuersa, differenti, dissimili, in aequali ratione sufficiente, ponitur diuersum, dissimile, differente, inaequale rationatum, et vice versa, hinc posita diuersa essentia, ponuntur diuersa attributa, et vice versa §. 277, 276.

§. CCLXXVIII. Identitas, diuersitas §. 38, congruentia, differentia, similitudo, dissimilitudo, aequalitas, inaequalitas §. 70. extra se inuicem actualium in nullo eorum repraesentabiles funt, nisi in nexu cum iis, quae extra illud ponuntur, si spectentur §. 14. hinc funt relationes §. 37. Inter quae ergo intercedit, ea funt connexa §. 14. Iam intercedit inter singula extra se inuicem actualia §. 265. Ergo singula actualia funt

P. I. C. III. S. I. IDEM ET DIUERS. 55

funt connexa. Hinc in omnibus actualibus nexus seu harmonia est inuicem §. 48.

SECTIO II.

SIMULTANEUM ET SUCCESSIUM

§. CCLXXX. Extensio quum sit qualitas compositi entis, qua spatium replet, §. 69, 241, spatium possit esse maius et minus §. 239, 175, in extensio possibilis est gradus extensio- nis §. 246. i. e. FIGURA. Hinc monas non admittit at totum monadum admittit figuram §. 242.

§. CCLXXXI. Positus simultanei extra alia actualis eius locus est, successiui positus est AETAS.

§. CCLXXXII. Simultanei cuiuslibet locus ex coniunctione cum diuersis extralud actualibus determinatur. §. 85, 281. Hinc diuersus est a loco coexistentium §. 38. Ergo simultanea sibi inuicem extra se posita non funt in eodem loco, nec successiua sibi inuicem in eadem aetate §. 281.

§. CCLXXXIII. Mutatio loci motus est, hinc omnis motus est mutatio relationis §. 281, 85, et minimus esset, si vnici minimi vnici tantum positus erga vnicum minimum extra ipsum actuale mutaretur, §. 167. hinc

§ 6 P. I. C. III. S. II. SIMULT. ET SUCC.

hinc eo maior est, quo plures, quo plurium, quo maiorum positus erga quo plura. quo maiora extra mobilia muratur. Quae non moventur, quiescunt, et absentia motus quies est.

§. CCLXXXVIII. Simultanea ita extra se posita, ut quiescentibus interponi queant alia, inter se distant. Locus inter se distantium situs est. Simultanea, quae non distant, sunt contigua.

§. CCLXXXV. Extensum partium contiguarum est continuum, at extensum partium inter se distantium est interruptum.

§. CCLXXXVI. Partes extensi extra se posita vel simplices sunt, vel compositae §. 224. Prioris quatenus extensae non sunt §. 241. puncta vocantur. Series punctorum duobus punctis distantibus interpositorum continua est LINEA.

§. CCLXXXVII. Extensio lineae ex numero punctorum, quibus constat, determinatur §. 241. 286. et in qua datus distantibus paucissima interponuntur, est haec linea inter ista brevissima.

§. CCLXXXVIII. Linea inter distantia brevissima est eorum distantia, quoque haec maior est, hoc magis distantia inter se distant, §. 287, 284. Quod si maior fuerit distantia

P. I. C. III. S. II. SIMULT. ET SUCC. 57

distantia, distantia sunt remotiora, si minor, propiora.

§. CCLXXXVIII. Series linearum duabus lineis distantibus interpositarum continua est superficies. (planum) Series superficierum duabus superficiebus distantibus interpositarum continua est MATHEMATICE SOLIDUM.

§. CCLXXXIX. Extensio in linea sola possibilis est LONGITUDO, quae ad longitudinem accedit in superficie est LATITUDO, quae ad extensionem superficierum in mathematicae solidis accedit, est altitudo seu PROFUNDITAS.

§ CCLXXXXI. Si ex quantitate propria assumta aliam homogeneam seu similem intelligimus, hanc MENSURATAM ex illa MENSURAMETIMUR, et ipsa haec actio dicitur DIMENSIO.

§. CCLXXXII. Linea tantum admittit extensionis univocam dimensionem §. 296. 287. superficies duplicem §. 291. 289. mathematicae solidum triplicem §. 289, 246.

§. CCLXXXIII. Spatii partes quum sint in simultaneis extra se positae §. 239. 155. sunt simultaneae, et spatium adeo est ens simultaneum §. 238.

§. CCLXXXIII. Motus quum sit accidens §. 232. non existere potest, nisi in

P 5 sub-

§8 P. I. C. III. S. II. SIMULT. ET SUCC.

substantiis, et quidem posita v. §. 210. quae motrix dicitur. Quumque quies sit impedimentum motus §. 221, 283. posita quiete ponitur vis motui resistens §. 222, quae vis INERTIAE, (antitypia) vocatur.

§. CCLXXXV. Extensum, cui vis inertiae tribuitur, est MATERIA et plianonem non substantiatum §. 234, 201.

§. CCLXXXVI. Materia, cui vis motrix tribuitur, est CORPUS, et phaenomenon substantiatum §. 295, 201.

§. CCLXXXVII. TEMPUS cogitationis simultaneum PRAESENS est, cui praesens succedit, PRAETERITUM, praesentis successivum, FUTURUM.

§. CCLXXXVIII. Actualia temporis praesentis sunt EXISTENTIA seu tempore PRAESENTIA, (entia actu) Actualia temporis praeteriti, sunt PRAETERITA (res facti). Actualia temporis futuri sunt FUTURA, eaque, si non sint simul entia actu, sunt ENTIA IN POTENTIA.

§. CCLXXXVIII. Existentia existentis nec intereuntis est DURATIO. In quo possibilis est duratio, PERDURABILE dicitur. Actuale vero non perdurabile INSTANTANEUM (momentaneum)

§. CCC. Tempus momentanei simultaneum

P. I. C. III. S. II. SIMULT. FT SUCC. §9

taneum INSTANS (momentum) dicitur. Successivum aliorum POSTERIUS, cuius alia successiva sunt, PRIUS, omnibus prius, PRIMUM, omnibus posterius POSTREMUM est.

§. CCCI. Tempus ortui alicuius simultaneum INITIUM, interitui vero, FINIS eius dicitur.

§. CCCII. Duratio entis sine ortu et interitu est AETERNITAS. Hinc aeternitas est duratio sine initio et sine §. 301. Duratio sine fine tantum est AETERNITAS, et omni tempori simultanea SEMPERITERNITAS.

§. CCCIII. In ente et substantia necessaria, hinc in ente infinito §. 256. ortus et interitus sunt absolute impossibiles. §. 227. hinc ens et substantia necessaria, ens infinitum aeternum est §. 302, 299. idque absolute necessario §. 102. hinc et sempiternum §. 302.

§. CCCIII. Ens in potentia vel rationem existentiae sufficientem proximam habet in entibus actu, vel minus §. 27, 10. Prius est ENS IN POTENTIA PROXIMA. Posterius ENS IN POTENTIA REMOTA.

§. CCCV. Ens actu, dum durat, non potest non durare §. 9, 7. hinc existit necessario §. 299, 101.

§. CCCVI. Quae locum et aetatem sibi mutuo determinant, sunt connexa §. 281, 85.

60 P. I. C. III. S. II. SIMULT. ET SUCC.

85. Hinc simultanea connexa sunt, qua spatium successiva, qua tempus §. 238, 239. Iam vero singula actualia extra se inuicem posita sunt vel simultanea, vel successiva §. 238, 298. Ergo inter singula actualia intercedit nexus et harmonia vniuersalis, §. 48.

SECTIO III.

CAUSSA ET CAUSSATUM

§. CCCVII. Quod continet rationem alterius, eius est PRINCIPIMUM. Dependens a principio PRINCIPIAMUM est. Principium existentiae est CAUSSA, principiatum causae CAUSSATUM. Quod non potest existere, nisi vt causatum alterius extra se positi est ENS AB ALIO (dependens), quod potest etiam existere, licet non sit causatum alterius extra se positi, est ENS A SE (independens).

§. CCCVIII. Entis contingentis, hinc et finiti existentia modus est §. 134, 257. Hinc non sufficienter determinatur per entis contingentis et finiti essentiam §. 65. Ergo nec per eius attributa §. 64, 25. Ergo in internis entis contingentis et finiti determinationibus non est eius existentiae ratio sufficiens §. 52. At necessaria est tamen enti contingentis et finiti ad existendum §. 22.

P. I. C. III. S. III. CAUSSA ET CAUSS. 61

§. 23, 101. Ergo extra ens contingens et finitum ratio existentiae eius sufficiens vt sit, necesse est, quamquae continent quum causae sint §. 307. ens finitum et contingens non potest existere, nisi vt causatum extra se positi, i. e. est ens ab alio §. 307.

§. CCCVIII. Ens a se non est contingens, nec finitum §. 308, 307. hinc necessarium §. 109. et infinitum §. 258.

§. CCCX. Ens necessarium et infinitum §. 258. potest existere, licet non sit causatum alterius extra se positi §. 109, 102. ergo est ens a se et independens §. 307.

§. CCCXI. Principium possibilitatis PRINCIPIMUM ESSENDI, causa PRINCIPIMUM FIENDI, principium cognitionis PRINCIPIMUM COGNOSCENDI dicitur, idque si nec plura, nec pauciora inde cognosci possunt, quam datum principiatum, illi principiato ADAEQUATUM dicitur. Essentia est principium essendi et cognoscendi modorum §. 65, 50.

§. CCCXII. Relatorum principium TERMINUS RELATIONIS, dependens vero SUBJECTUM RELATIONIS dicitur. Quorumque potest vnum alterius fieri terminus relationis, sunt CORRELATA.

§. CCCXIII. Inter causam et causatum NEXUS est §. 207, 14. qui CAUSSALIS dicitur

62 P. I. C. III. S. III. CAUSSA ET CAUSS.

citur et quatenus causae tribuitur CAUSSALITAS.

§. CCCXIII. Causae plures vnius eiusdemque causati sunt CONCAUSSAE, et ad causatum CONCURRERE dicuntur. CAUSSA, quae non habet concausam est SOLITARIA. Concausarum ea, quae maximam rationem causati inter reliquas continet est PRINCIPALIS (primaria.) Concausae causae principales sunt minus principales seu SECUNDARIAE. Omnes concausae connectuntur inter se §. 313, 31.

§. CCCXV. Concausarum vna vel est causa alterius, vel minus. §. 10. In casu priore CONCAUSSAE sunt SUBORDINATAE, in posteriori COORDINATAE. Subordinatarum omnium CAUSSA PRIMARIA, reliquae SECUNDAE sunt.

§. CCCXVI. In concausis subordinatis aut in causis propiori idem dependebit a causa vteriori, a quo causatum propioris pendet, aut aliud quid §. 315, 27. Si prius, CONCAUSSAE SUBORDINANTUR ESSENTIALITER, si posterius, ACCIDENTALITER.

§. CCCXVII. *Causa causae essentialiter sibi subordinatae est etiam causa causati* §. 316, 25.

§. CCCXVIII. Causa vel est sufficiens vel

P. I. C. III. S. III. CAUSSA ET CAUSS. 63

vel insufficiens §. 307, 21. et ista vel secundum quid, vel simpliciter talis §. 28.

§. CCCXVIII. CAUSSA realitatis per actionem est EFFICIENS, negationis veto DEFICIENS. Causa tam efficiens, quam deficiens agunt, hinc sunt substantiae §. 216. adeoque accidentia spectata, vt causae efficientes sunt phaenomena substantiata §. 201, 200. Causae efficientis deficientisue causatae sunt EFFECTUS.

§. CCCXX. CAUSSA efficiens alteri efficienti coordinata eius socia dicitur, et si altera sine socia ad datum effectum insufficientis fuerit socia vocatur AUXILIARIS.

§. CCCXXI. AUXILIUM est complementum ad effectum causae sociae insufficientis. Causam auxiliarem esse est IOUARE. Ergo iuuans non est causa solitaria §. 310. et causa solitaria non iubat. 314.

§. CCCXXII. Causa efficiens minus principalis principali efficienti subordinata INSTRUMENTALIS (administra et ministerialis) est.

§. CCCXXIII. Actio singularis cum effectu suo EUENTUS dicitur. Relatio euentus est CIRCUMSTANTIA. Complexus relationum

64 P. I. C. III. S. III. CAUSSA ET CAUSS.

tionum ad euentum concurrentium OCCASIONALIS est.

§. CCCXXIII. Si minima circumstantia sit in euentu A, quae non est in euentu B, euentus A. et B non sunt totaliter iidem §. 267, 323, hinc partialiter diuersi §. 267. i. e. *mutua circumstantia variat, em externe.*

§. CCCXXV. Sint euentus A et B interne in aliquo gradu iidem, et spectentur in diuersissimis circumstantiis, diuersitas in dependens non est, nisi in relationibus §. 373. hinc externa §. 36. Ergo interna euentuum diuersitas diuersitate circumstantiarum, loci, aetatis §. 287, 8. §. c. nec augetur, nec minuitur §. 162. i. e. *locus et tempus non variant eam interne.*

§. CCCXXVI. Posito principio, ponitur principiarum §. 307-30. Posita causa, ponitur casus §. 311. Posita causa efficiente et deficiente, ponitur effectus §. 319. Posita causa occasionali, ponitur occasio §. 323. et v. v. §. 29.

§. CCCXXVII. Posito eodem, simili, aequali, congruenti principio, hinc casus §. 307. effectibus, deficientibus §. 319. occasionalibus §. 323. ponuntur eadem, similia, aequalia, congruentia principia §. 276. 307. causata, effectus, occasiones et v. v.

CCCXXVIII. Sublato principio, hinc causa §. 307. efficiens, deficiente §. 319. et occasionali §. 323.

P. I. C. III. S. III. CAUSSA ET CAUSS. 65

323. tollitur principiarum, causatarum, effectus, occasio §. 307, 31. et v. v. §. 32.

§. CCCXXVIII. Omnis effectus causae deficiente vel efficienti similis est §. 265. i. e. *qualis causa, talis effectus* §. 70. Effectus causae efficienti vel similis, qua differentiam utriusque specificam, vel minus §. 10. Prior effectus vniucus, posterior aequiuocus dicitur.

§. CCCXXX. EFFECTUS in data actione rationem existentiae proximam habens est effectus eius (continuus, IMMEDIATUS et) proximus. MEDIATI (remoti) sunt, qui viteriorem tantum rationem existentiae suae in data actione habent. Effectus actionis omnes in omni intensione sumti sunt EFFECTUS PLENUS, MINUS PLENUS est vel quidam tantum, vel in minori gradu spectatus.

§. CCCXXXI. Effectus plenus tantus est, quanta actio, perquam actuatur §. 330. 214. hinc actioni aequalis est §. 70. Jam actio tanta, quanta vis viva, perquam actuatur §. 220. 166. hinc actio viribus visus, a quibus actuatur, aequalis est §. 70. Ergo actio causae efficientis aequalis est viribus eius visus §. 319. Hinc effectus plenus aequalis (portionatus) est viribus causae efficientis visus §. 275.

E §. CCCXXXII.

66 P. I. C. III. S. III. CAUSSA ET CAUSS.

§. CCCXXII. Nobilitas seu dignitas alicuius effectus causae alicui efficiendi essentialiter subordinandi ad huius effectum plenum pertinet §. 330, 317. Ergo effectus non est nobilitas sua causa efficiens, cui essentialiter subordinetur §. 331. 160.

§. CCCXXIII. Ex effectu qualitates §. 329. et quantitates §. 331. hinc determinationes causae cognosci possunt §. 70, 67. Ergo effectus est principium cognoscendi causam §. 311. i. e. effectus essentiae de causa.

§. CCCXXIII. Omne ens contingens et finitum reale est ens ab alio §. 308. Ergo existenti existenti non inhaeret per vim ipsi propriam §. 307. hinc vis aliena extra finitum et contingens reale posita est ratio sufficiens inhaerentis enti finito et contingenti reali existentiae §. 210. Ergo substantia extra ipsum posita in illud agit existentiam influendo §. 211. Hinc omne ens contingens et finitum reale est effectus §. 319. et habet causam efficientem §. 326.

§. CCCXXV. Nexus causalis inter causam efficientem, deficientem et effectum effectivus dicitur. Hinc causae foeciae connectuntur nexu effectivo. §. 320, 314.

§. CCCXXVI. Vtile est alteri bonum, non

P. I. C. III. S. III. CAUSSA ET CAUSS

non bonum alteri INUTILE, alteri malum NOXIVM est. Hinc UTILITAS est bonitas re-
lativa §. 37. quae si tribuitur rei, cui alterum prodest, PASSIVA, si illi, quod prodest, ACTIVA dici potest.

CCCXXVII. Utilitas minima est, quae vnicum minimum in altero vnicum minimum ponit vnicam minimam perfectionem. §. 336, 161. hinc augetur, quo plura, quo maiora, in quo pluribus, quo maioribus, quo plures, quo maiores perfectiones ponunt §. 187. Gradus utilitatis VALOR, et iudicium de valore PRETIUM et AESTIMATIO dicitur. Hinc aestimatio cum pretio vel vera, vel apparens, f. imaginaria est §. §. 12.

§. CCCXXVIII. vsus est utilitatis actuatio. ABUSUS vel vsus apparens vel vsus, quo vile interit. Quumque cognosci possit ex vtili perfectione eius, cui prodest. §. 336, 100. Vtile et illud cui prodest, connexa sunt, eorumque nexus NEXUS UTILITATIS dici potest.

§. CCCXXVIII. Si quis utatur vtili actuatur per illud alterius perfectio §. 338, 100. et vtile per vsum fit causa perfectionis illius, cui prodest. §. 307. Et hic nexus causalis dici potest NEXUS VSUUM.

§. CCCXXX. Vtilia vni eisdemque rei cum ea connexa sunt §. 339. Ergo omnia vtilia

68 P. I. C. III. S. III. CAUSSA ET CAUSS.

utilia ad vnum connexa sunt inter se §. 314. Utile A. vtili B. essentialiter sibi subordinato, utile est et illi C, cui prodest B. §. 317.

§. CCCXXXI. Si quis vitur vel abutitur aliquo ad bonum sibi visum actuum: ipsum bonum agenti visum FINIS, causae finis, quibus ad finem vri vel abuti potest, remedia (destinata, finita) finisque repraesentatio INTENTIO dicitur. Jam finis est principium vfus vel abusus §. 338, 307. hinc causa finalis §. 338, 307.

§. CCCXXXII. Intentionis rationes vocantur CAUSSAE IMPULSIVAE. Finis est effectus actionis et remediorum, quibus agens vitur vel abutitur §. 341, 319. Hinc finis plenus est aequalis actioni et mediis. Remedia et actio sunt aequalia (proportionalia) fini pleno, §. 331. Captatio occasionis §. 323, et impedimentorum remotio §. 210, sunt remedia §. 341.

§. CCCXXXIII. Nexus causalis mediorum et finium FINALIS est, omnes cofines connectuntur inter se §. 314, 341. Finis finium essentialiter sibi subordinatorum est et finis mediorum §. 317, 341. FINIS primus, seu cui cofines omnes subordinantur VLTIMUS seu SCOPUS dicitur, et hic est vel simpliciter vltimus, vel talis secundum quid in data finium subordinatione §. 28.

§. CCCXXXIII.

P. I. C. III. S. III. CAUSSA ET CAUSS. 69

§. CCCXXXIII. Si ens concipitur, vt determinabile, MATERIA EX QUA, in ipso determinationis actu, MATERIA CIRCA QUAM (obiectum, subiectum occupationis) facta determinatione, MATERIA IN QUA, et haec cum materia ex qua SUBJECTUM vocatur. Determinationes autem essentialiaes FORMA sunt.

§. CCCXXXV. Materia et forma quum actualis determinationis rationem contineant §. 344, 39. causae sunt §. 307. Illa materialis, haec formalis. Hinc essentia est causa formalis §. 40, 344. Concausae materiales et formales sunt inter se con-nexae §. 314. earumque NEXUS SUBJECTIVUS dici potest et FORMALIS.

§. CCCXXXVI. EXEMPLAR est, cui simile intenditur, et causa impulsiva quum sit §. 342, est causa §. 307. quae exemplaris dicitur, eiusque causatam EXEMPLATUM seu ectypon vocatur. EXEMPLAR, quod non habet aliud, est ARCHETYPON. Exemplar et exemplatum et coexemplaria connectuntur nexu causalis §. 313, qui NEXUS EXEMPLARIS est seu typicus.

E 3 SECTIO

SECTIO III.

SIGNUM ET SIGNATUM

§. CCCXXXVII. Medium cognoscendae alterius existentiae signum est, signi finis signatum. Hinc signum est signati principium cognoscendi §. 311, et NEXUS inter signum et signatum SIGNIFICATIUS est, signoque tributus SIGNIFICATUS dicitur.

§. CCCXXXVIII. Signatum actuale §. 347. vel praefense est, tunc signum dicitur DEMONSTRATIUM, vel praeteritum, tunc signum dicitur MNEMONICUM, (rememorationem) vel futurum, §. 298, tunc signum dicitur PROGNOSTICON.

§. CCCXXXIX. Scientia signorum est semiotica, seu semiologia, seu CHARACTERISTICA, eaque HEURISTICA de inveniendis signis tam primariis, quam derivatiis, COMBINATORIA, et HERMENEUTICA, de cognoscendis signorum signatus. Characteristica prognosticorum est MANTICA.

CCCL. Complexus terminorum in certa regione maxime vsualium LINGUA PARTICULARIS, complexus terminorum in omni lingua particulari legibilium, LINGUA UNIVERSALIS est, scientia regularum linguae GRAMMATICA, regularumque linguis communium

munium scientia GRAMMATICA UNIVERSALIS dicitur. Scientia orationis PHILOLOGIA UNIVERSALIS est.

PARS. II.
COSMOLOGIA
PROLEGOMENA.

§. CCCLI. COSMOLOGIA GENERALIS est scientia praedicatorum mundi generalium, eaque vel ex experientia propius, EMPIRICA, vel ex notione mundi RATIONALIS.

§. CCCLII. Cosmologia principia psychologiae, theologiae, physicae, teleologiae, philosophiae practicae prima continens refertur §. 2, cum ratione ad metaphysicam §. 1.

CCCLIII. Cosmologia mundi 1) notionem C. I. 2) partes C. II. 3) perfectionem docet C. III.

CAPUT I.

NOTIO MUNDI.

SECTIO I.

NOTIO AFFIRMATIVA:

§. CCCLIII. MUNDUS est series (multitudo, totum) actualium finitorum, quae non est pars alterius.

E 4 §. CCCLV

72 P. IL C. I. S. I. NOT. MUND. AFFIRM.

§. CCCLV. Hic mundus existit. Ergo mundus est in se possibilis §. 17. 18.

§. CCCLVI. In hoc mundo sunt actualia extra se posita, hinc nexus vniuersalis actualis §. 279. 306.

§. CCCLVII. In omni mundo sunt partes actuales §. 354. 155, hae singulae connectuntur cum toto §. 14, 157, hinc singulae connectuntur cum singulis §. 33. Ergo in omni mundo nexus est partium vniuersalis §. 48. i. e. *in mundo non datur in/ala*. Aliter: Partes mundi vel sunt extra se inuicem posita actualia, et connectuntur singula cum singulis §. 279, 306, vel sunt eius determinationes internae non posita extra se inuicem §. 10. 37. et connectuntur singulae cum singulis §. 49.

§. CCCLVIII. In hoc mundo existit nexus effectiuus §. 335, vtilitatis §. 338, visum §. 339, finalis §. 342, subiectiuus et formalis §. 345, exemplaris §. 346, significatiuus §. 347. Hinc nexus eius modi sunt in mundo possibiles §. 57.

§. CCCLVIII. Omnis mundus quum sit ens §. 355, 62, erit vnum §. 73. (§. 354. 155.) verum §. 90. (§. 357. 354. 92.) Hinc in omni mundo est ordo §. 89. et regulae communes §. 86. Mundus fabulosus non est mundus §. 120.

§. CCCLX.

P. IL C. I. S. I. NOT. MUND. AFFIRM. 73

§. CCCLX. Omnis mundus est perfectus §. 99, 359. et bonus. §. 100.

§. CCCLXI. Partes omnis mundi singulae sunt entia contingentia §. 354. 257. Hinc earum existentia modus est. §. 134. Iam existentia singularum mundi partium simul sumtarum est existentia mundi §. 155. Ergo mundi existentia modus est, et omnis mundus est ens contingens §. 111. Aliter: Pone quendam mundum esse ens necessarium, omnes eius determinationes internae erunt absolute necessariae, nec hinc villa pars istius mundi habebit modos §. 108, 157. nec erit ens contingens §. 134. sed omnis pars illius mundi erit ens necessarium §. 109, hinc infinitum §. 258. q. a. s. 354.

§. CCCLXII. Omnis mundus est vnum. §. 359. modos tamen habet §. 361, 112. hinc determinationes in se separabiles, §. 72. 65. hinc vnitatem hypotheticam §. 76. et intrinsicum contingentem §. 115.

§. CCCLXIII. Nullius mundi partium coniunctio est absolute necessaria §. 362. 102. est tamen e coordinatio §. 108. Ergo in omni mundo est ordo in se contingens §. 117. hinc et veritas intrinsicus contingens §. 119.

§. CCCLXIII. Omnes partes mundi reales, E §

74 P. I. C. I. S. I. NOT. MUND. AFFIRM.

reales §. 136, quum consentiant ad gradum realitatis mundo ipsarum tribuendum §. 248, 140. ita tamen, vt in se possint etiam non consentire, aut non tantum consentire, vt pote entia contingentia §. 354, 357: in omni mundo est perfectio in se contingens §. 122.

§. CCCLXV. Omnis mundus est absolute et interne mutabilis §. 361, 133.

§. CCCLXVI. In omni mundo sunt realitates absolute necessariae §. 359, 360, hinc bonum metaphysicum §. 147. et in se contingentes §. 362-364. hinc bonum physicum late dictum §. 147.

§. CCCLXVII. Hic mundus est vnum §. 359, in se contingenter §. 362. Est in hoc mundo ordo §. 359. et veritas intrinsecus contingentes §. 363. est et perfectio et bonitas intrinsecus contingens §. 364. bonum metaphysicum et physicum late dictum §. 366, et est hic mundus absolute, est interne mutabilis §. 365, 154.

§. CCCLXVIII. Mundus minimus est fertorum 3. minimorum actualium §. 161. 354. hinc quo plura, quo maiora finita pro partibus habet, hoc fit maior §. 160. donec sit maximus plurimorum maximorum in finitis aggregatum §. 161.

§. CCCLXVIII. STATUS MUNDI est totum

P. I. C. I. S. I. NOT. MUND. AFFIRM. 75

tum omnium statuum in partibus eius simultaneorum. Jam hic mundus habet partes, in quibus coexistunt fixa cum mutabilibus. Ergo hic mundus habet statum §. 202.

§. CCCLXX. Omnis et huius mundi existentia modus est §. 361, 134. hinc potest abesse et adesse salua mundi essentia §. 65. Quumque fit absolute mutabilis omnis et huius mundi actualitas §. 132. omnis mundi ortus et interitus est absolute possibilis §. 277, 65.

§. CCCLXXI. Mundus non potest oriri, nisi ex nihilo. Ponatur enim aliquis mundus ita oriri, vt tamen iam aliqua pars eius ipsi praexistit: quum nondum ortus esset talis mundus, non tamen fuit amplius mere possibilis, dum totum existentiam partis esset, adeoque iam qua existentiam determinatus §. 54. Ergo mundus non oriens ex nihilo non oritur §. 227. Sic et mundus non annihilatus non interit, dum superflue parte non mutatur in mere possibile §. 227. Ergo mundus non potest interire, nisi per annihilationem §. 228.

§. CCCLXXII. Omnis et hic mundus est ens finitum §. 255, 361. hinc possibilis eius cognitio philosophica et mathematica §. 249. Omnis mundus et hic habet malum metaphysicum §. 250, et physicum late dictum

76 P. II. C. I. S. I. NOT. MUND. AFFIRM.

ctum, imperfectionem in se contingentem absolute possibilem §. 263. partim bonus, partim malus §. 264.

§. CCCLXXIII. Omnes mundi sunt et. enti infinito, et sibi inuicem et cuiilibet partium suarum partialiter similes §. 265, 267. sed impossibiles sunt plures extra se inuicem actuales totaliter idem §. 268, diuersi §. 269, congruentes §. 270. similes §. 271. aequales §. 272.

§. CCCLXXIII. Quum partes mundi vel sint simultanea, vel successiua §. 238. si extra se inuicem ponantur, connectentur in mundo aut per tempus, aut per spatium, aut per vtrumque §. 239, 306.

§. CCCLXXV. Omnis mundus est ens ab alio §. 361. seu dependens §. 308. et hic mundus habet causam efficientem extra se positam eiusque effectus est §. 334. testans de causa §. 333.

§. CCCLXXVI. Omnis mundi partes sunt actualia §. 354. hinc singulae in suo mundo, adeoque partes huius mundi in hoc mundo habent veritatem §. 90. et certitudinem §. 93. vt determinationes internas §. 37, 93. determinatas §. 54.

§. CCCLXXVII. Finita, quae non absolute solum, nec hypothetice tantum in qualicunque nexu, sed etiam in vniuersali nexu

P. II. C. I. S. I. NOT. MUND. AFFIRM. 77

nexu aliquid mundi possibilis sunt, possibile illius mundi vocantur. Hinc possibilia huius mundi sunt, quae in vniuersali eius nexu spectata tamen sunt hypothetice possibilis, hinc maiorem possibilitatis gradum habent §. 165, 246.

§. CCCLXXVIII. Si vel vnica pars huius mundi esset alia, quam est, mundus hic non esset totaliter idem, qui est. §. 155, 267. Jam omnes partes huius vniuersi possunt esse aliae, quam sunt, §. 354-260. Ergo possibiles sunt mundi partim ab hoc diuersi §. 38, partim iidem cum eo §. 269, i. e. plures §. 74.

§. CCCLXXVIII. Hic mundus vnice singularis est §. 77. Pone enim plures esse, constituerent cum hoc multitudinem seu seriem §. 74. Hinc hic non esset mundus §. 354. aut omnes isti mundi partes huius, tantum vnici §. 354, 77.

SECTIO II.

NOTIO MUNDI NEGATIVA

§. CCCLXXX. Progressus (regressus) in infinitum esset series entium contingentium extra se inuicem positorum, quorum vnus est alterius causa secundum quid, sine causa simpliciter tali. In quo progressu

78 P. II. C. I. S. II. NOT. MUND. NEGAT.

in infinitum causatam sumitur causa sui, esset ille CURVILINEUS (circularis): in quo causatam non sumitur causa sui, esset ille RECTILINEUS.

§. CCCLXXXI. Progressus in infinitum, quantumcunque poneretur, esset ens contingens §. 380. 155. hinc haberet causam efficientem extra se positam §. 334. Haec non posset esse ens contingens, dum enim illud iterum esset ens ab alio, §. 308. non esset causa progressus in infinitum, nisi secundum quid talis §. 27. Ergo non extra progressum ipsum posita, sed pars eius §. 380. Ergo causa efficiens progressus in infinitum deberet esse ens necessarium, §. 109. et independens §. 310. Quocumque modo hoc potest existere, eo modo existit, §. 259. At potest existere, licet non sit causatam alterius extra se positi §. 310. Ergo nec est causatam alterius extra se positi, adeoque causa effectuum suorum simpliciter talis §. 27. Hinc progressus in infinitum, qui deberet esse sine causa simpliciter tali §. 380. et tamen eam habere, est impossibilis §. 7. nec in hoc, nec in vilo mundo ponendus §. 354. 58.

§. CCCLXXXII. FATUM est necessitas euentuum in mundo. FATUM ex necessitate mundi absoluta est sed SPINOSISTICUM, non ens

P. II. C. I. S. II. NOT. MUND. NEGAT. 79
ens §. 361, 105, nec in hoc, nec in vilo mundo ponendum §. 354. 58.

§. CCCLXXXIII. Euentus in mundo, cuius ignoratur ratio sufficiens, CASUS est. CASUS, cuius nec est ratio sufficiens, purus esset, impossibilis §. 22, nec in hoc, nec in vilo mundo ponendus §. 354, 58.

§. CCCLXXXIII. Euentus ORDINARIUS est, cuius existentia determinatur secundum communes certi alicuius ordinis regulas: EXTRAORDINARIUS est non ordinarius. EXTRAORDINARIUS ABSOLUTE esset, cuius existentia secundum nullas vilius ordinis regulas determinaretur; RELATIVUS talis est, qui non fit per regulas dati certi alicuius ordinis.

§. CCCLXXXV. Absoluite extraordinarium non esset verum §. 384. 85. hinc impossibile §. 90. 62, nec in hoc, nec in vilo mundo ponendum. §. 354, 58.

§. CCCLXXXVI. Euentus sine vili ratione sufficiente proxima est SALTUS ABSOLUTUS. Euentus sine ratione sufficiente proxima ordinaria est SALTUS RESPECTIVUS.

§. CCCLXXXVII. Qued existeret sine ratione sufficiente proxima aut haberet intermedias et vitiosas, aut nec has quidem §. 27. 10. Si posterior: existeret sine ratione, et esset impossibile §. 25. Si prius, existeret

80. P. II. C. I. S. II. NOT. MUND. NEGAT.

ret casus purus §. 22, 383. hinc saltus absolute est impossibilis §. 386, 20, nec in hoc, nec in vilo mundo ponendus §. 354, 58.

§. CCCLXXXVIII. Mundus nec est substantia infinita §. 372, 248. nec determinatio eius interna §. 365, 252, hinc nec essentia entis infiniti §. 40, nec attributum, nec modus §. 50, nec modificatio §. 209. Hinc omnis mundus extra substantiam infinitam ponendus est, adeoque hic etiam mundus existit extra ens infinitum, quod ideo vocatur ENS EXTRAMUNDANUM, eius extra hunc mundum actuale.

§. CCCLXXXVIII. Omnis hinc et hic mundus, aut est substantia, aut accidens §. 191. Si hic mundus substantia fuerit, extra substantiam infinitam subsistit §. 388, ut adeo infinita substantia non sit vnica §. 77.

§. CCCLXXXIX. Si hic mundus fuerit accidens, non tamen est accidens substantiæ infinitæ, aliâ non existurus extra subum substantiale §. 194, 388, nec existere potest, nisi in substantia aut substantiis §. 193. Ergo si hic mundus sit accidens, infinita substantia nec tunc est vnica §. 77, 399. Jam alteruter casus est necessarius §. 191, 10. Ergo substantia infinita non est substantia vnica §. 389.

§. CCCLXXXI. Vis infinita non est vnica

P. II. C. II. S. I. NOT. MUND. NEGAT. 81

vnica vis §. 390, 198. in omni et hoc mundo sunt vires finitæ. §. 390, 388.

CAPUT II.

PARTES VNIUERSI.

SECTIO I.

PARTES VNIUERSI SIMPLICES.

§. CCCLXXXII. Omnis mundus aut est ens simplex, aut compositum, §. 224. hic est ens compositum §. 257. Qui hunc mundum se putat ens simplex est egoista.

§. CCCLXXXIII. Mundi compositi partes singulæ et simul sumptæ non possunt esse accidentia. Quum enim existere talis mundus non possit, nisi in substantiis §. 155, 191. nec possit tamen infinitæ inhaerere §. 388, nec unice finitæ. §. 224, 194, requireret plures substantias finitas, quibus inhaereret 77. At hæc constituerent seriem finitorum actualium, quæ si non esset pars mundi ex meris accidentibus compositi, cum ipso tamen constitueret seriem finitorum actualium ipso maiorem §. 160. hinc ipse non esset mundus §. 354. Si series illa, quam substantiæ finitæ constituerent, esset pars eius mundi, non esset ille ex meris accidentibus compositus §. 155. Hinc impossibilis est

F mund-

§. II. C. II. S. I. PART. VNIU. SIMPL.

mundus exmeris accidentibus compositus §. 61, 62. Omnis mundus compositus, est compositum stricte dictum §. 225. Omnis mundus aut est substantia §. 389, 392. aut compositum stricte dictum.

§. CCCLXXXIII. Partes mundi compositi sunt, vel substantiales vel accidentales §. 393, et illae quidem monades §. 235. Hinc omnis mundus compositus, et hic monadibus constat §. 392. Vnde de nouo patet, nullum mundum oriri posse, nisi ex nihilo §. 236, nec interire, nisi per annihilationem §. 237, 393.

§. CCCLXXXV. Hic mundus compositum stricte dictum §. 393. monadibus constat, nec est in eo, quicquam substantiale, praeter monades §. 394. Qui negat existentiam monadum est MATERIALISTA.

§. CCCLXXXVI. Monades omnes, hinc et huius, compositi mundi, sunt possibilia §. 8. rationalia §. 24, entia §. 63, uera §. 73. uera §. 90. obiectiue cetera §. 93. perfecta §. 99. bona 100, entia contingentia §. 237. mutabilia §. 133, realia §. 196, singularia §. 148, uniuersaliter connexa §. 357, sunt ueracitae §. 200, et statu interno §. 206, et externo §. 207. modificabiles §. 209, non extensae, nec spatium replentes singulae, at utrumque aggregatae §. 242. nec habent

§. II. C. II. S. I. PART. VNIU. SIMPL. 83

habent magnitudinem quantitatiuam §. 243, indiuisibiles §. 244. finitae §. 354. hinc habent certum uirium gradum §. 249. malum metaphysicum §. 250. partialiter sibi similes §. 265, 268, at partialiter etiam tam dissimiles, quam inaequales §. 273. singulae non admittentes figuram, ita tamen, ut totum earum admittat figuram §. 280.

§. CCCLXXXVII. Monades omnes, hinc et huius, compositi mundi, quum sint actuales extra se inuicem posita §. 354, 224, aut erunt entia simultanea, aut successiua, aut utraque §. 238. hinc singulares habent posstrum §. 148, aut in simultaneis locum, aut in successiuis aetatem, aut utrumque §. 287, licet singulae locum non repleant §. 396.

§. CCCLXXXVIII. Monades nullius, hinc nec huius uniuersi, esse possunt in eodem loco plures §. 282. Substantia, in cuius loco nequit esse alia extra eam posita est IMPENETRABILIS. Ergo omnis substantia, hinc et monades tam huius, quam omnis compositi mundi sunt impenetrabiles §. 230.

§. CCCLXXXVIII. Monades huius et omnis compositi, hinc extensi mundi §. 241, 393, sunt puncta §. 286. sed neutriquam MATHEMATICA (Zenonica,) in quibus nihil, praeter non-extensionem ponitur §. 396.

84 P. II. C. II. S. I. PART. MUND. SIMPL.

§. 396-398. nec iuxta se positae congruunt aut coincidunt, §. 70, 396. sed positae earum coexistentibus pluribus, quia quaeuis impenetrabilis est §. 398. ponuntur simultanea extra se inuicem certo quodam ordine §. 396, 78. hinc in earum aggregato est spatium §. 239. Ergo omne aggregatum monadum huius et omnis compositi mundi extremum est §. 241.

§. CCCC. Omnes compositi, hinc et huius mundi, monades sunt in vniuersalineru §. 387. hinc singulae singularum aut rationes sunt aut rationata, aut verumque, §. 14, 48. Ex rationato cognosci potest ratio §. 29. Ergo ex quavis omnis compositi, hinc et huius mundi monade singulae mundi, ad quem pertinet, partes cognosci possunt, §. 14. i. e. singulae omnis, hinc et huius compositi mundi monades sunt vires §. 198. repraesentatae sui vniuersi seu sunt specula eius, seu habent vim, praeditae sunt vi repraesentativa sui vniuersi.

§. CCCC I. Monades mundum suum repraesentantes §. 400. aut sibi eum repraesentant suae perceptionis saltem ex parte conscia, aut minus §. 10. Hinc et monades huius vniuersi mundum hunc aut obscure repraesentant, aut clare.

§. CCCC II. Monades clare mundum reprae-

P. II. C. II. S. I. PART. MUND. SIMPL. 85

repraesentantes aut sibi eum distincte saltem ex parte repraesentant, aut minus §. 10. Priores INTELLIGUNT i. e. distincte cognoscunt. Ergo facultatem habent distincte cognoscendi §. 216. i. e. INTELLECTUM. Substantia INTELLECTUALIS i. e. intellectu praedita est SPIRITUS. Ergo monades huius vniuersi intellectuales sunt spiritus (intelligentiae) §. 230. Solos in hoc mundo spiritus admittens est IDEALISTA.

§. CCCC III. NEXUS spirituum alicuius mundi inter se est PNEUMATICUS. Intra in omni, et hoc mundo, cui spiritus insunt, singulis singuli connectuntur. Ergo in hoc et omni mundo, cui spiritus insunt, est nexus pneumaticus vniuersalis §. 357. (mundus pneumaticus, regnum gratiae.)

§. CCCC IIII. Omnis substantia monas est §. 234. Omnis spiritus est substantia §. 402. Ergo monas est et ens simplex §. 230.

§. CCCC V. Omnes omnis et huius mundi, cui spiritus insunt, spiritus sunt monades §. 404. vires repraesentatae mundi sui ex parte saltem distincte §. 402, non extensi, nec singuli spatium replentes, nec habent magnitudinem quantitatum, indistinctibiles, finitae, certo tantum virium gradu praeditae, malo metaphisico obnoxii,

§ 6 P. II. C. II. S. I. PART. MUND. SIMPL.

partialiter sibi similes, sed et singuli partialiter dissimiles et inaequales, nec singuli figuram agnoscunt §. 396.

SECTIO II.

PARTES MUNDI COMPOSITAE.

§. CCCCVI. Torum monadum est monadatum. Ergo mundus hic et omnis compositus est monadatum §. 394.

§. CCCCVII. Monades in mundo composito aut partes etiam eius pro monadatis suis habent, aut minus §. 12. 406. Si prius monadatum eiusmodi erit EXTENSUM §. 396. partium impenetrabilium §. 398. partialiter dissimilium §. 396. i. e. PARTIALITER HETEROGENEUM (diforme, dissimilare) hinc non erit EXTENSUM TOTALITER HOMOGENEUM (uniforme, similare) i. e. partium totaliter similiarum §. 271.

§. CCCCVIII. Monades huius mundi simultaneae locum, successivae sibi mutuo determinant aetatem §. 284, 85. hinc in se mutuo influunt §. 211. in conflictu positae §. 213. Ergo est in hoc mundo influxus et conflictus universalis §. 43. 306.

§. CCCCVIII. Monadum in hoc mundo quaedam in se remotius influunt mutuo §. 406. 277. quaedam propius, sibi

prae-

P. II. C. II. S. II. PART. MUND. COMP. § 7

praesentes §. 223. et quia saltus absolutus in mundo impossibilis est, §. 286, quaedam proximè, se contingentes §. 228.

§. CGCCX. Quia omnes monades huius mundi in se mutuo influunt §. 408. non est in mundo actio transiens seu influxus sine reactione §. 213.

§. CCCCXI. Actio transiens seu influxus partium mundi in alias extra ipsas est aut simplex aut compositus §. 215. Simplex est etiam minimus §. 247. 214. Huic respondet reactio, aut minima, aut maior §. 165. 167. Si minima est, est influxui aequalis §. 70. Si maior ponatur reactio, id, quod excedit influxum reactio, ponit reactionem influentis §. 419. hinc influxus eius non erit simplex §. 215. quod contra hypothesein. Ergo influxui simplici respondet aequalis reactio §. 70.

§. CCCCXII. Influxus compositus partium mundi in alias extra ipsas est totum plurius simplex influxuum §. 215. 214. Cuius ex his respondet reactio aequalis §. 411. iam si addas aequalibus aequalia sum, praesentia aequalis §. 70. Ergo omni influxui compositae partium mundi respondet aequalis reactio. Hinc reactio partium mundi omnis in alias extra ipsas est influxui aequalis §. 412.

F 4 §. CCCCXIII.

§. CCCXXIII. Vires viuae monadum in mundo per contractum mutuum inter se configentium sunt aequales §. 412, 331. et quia eadem non possunt rationes proximae contradictoriorum esse §. 149, 36. proximo loco §. 408, 409. hinc coniunctionem sibi mutuo determinantes §. 281, 85. non continent rationem separationis mutuae proximam §. 72. Hinc, nisi accedat vis tertia, contingunt se inseparabiliter §. 386, vnum constituentes seu VNITAE §. 73.

§. CCCXXIII. Ita se mutuo continentia, vt non nisi per vim tertiam separari possint, COHAERENT. Ergo monades mundi se mutuo contingentes cohaerent. §. 413. Ergo quaedam monades huius mundi cohaerent §. 409, vnum constituentes §. 413, extensum §. 407.

§. CCCXXV. Omnis monas extrensi pars impenetrabilis §. 407, continet in se rationem cur alius monados locus non mutetur in eum, qui ipse est, seu quem ipsa occupat. §. 398. Ergo continet rationem oppositi motui §. 283, 81. eique resistit §. 221, 222. Ergo quaedam monades huius vniuersi constituunt extensum §. 414, cui vis inertiae tribuatur §. 294, hinc materiam §. 295.

§. CCCXXVI. Nec in hoc, nec in vilo

vilo mundo est materia totaliter homogenea §. 407, 415.

§. CCCXXVII. Si moueatur vna pars huius mundi, mutatur eius relatio ad reliquas simultaneas singulas §. 283, 281. hinc non est MOTUS in mundo PARTICULARIS, id est, cuiusdam mundi partis sine vniuersali §. 283. Hinc in hoc mundo omnis materia est in motu §. 415. et QUIES eius non est, nisi RELATIVA, i. e. absentia determinati alicuius motus §. 283, quae si tanta fuerit, vt obferuetur nullus quiescentis motus, erit MOTUS EUANESCENS.

§. CCCXXVIII. In hoc mundo *omnis materia est in motu* §. 417. qui quum ponat vim motricem §. 294. aut erit illa in materia mota, aut extra illam §. 10. i. e. materia mota aut se mouet, aut mouetur §. 210, 283. Si prius: est corpus; si posterius: reagit §. 410. vi ipsi tributa locum simultaneorum partium mundi motarum §. 417. determinans §. 306. Hinc et in hoc casu est materia, cui vis motrix tribuatur §. 294. i. corpus §. 296. Ergo monades huius mundi materiam constituentes, constituunt corpus §. 415.

§. CCCXXVIII. Quum corporibus tribuantur vires §. 296. sunt composita striete dicta §. 225, 198. hinc modus compositi-
F 5
onis

onis est ipsorum essentia §. 226. monadibus constant §. 235. habent magnitudinem quantitativam §. 243.

§. CCCCXX. Corpora habent partes extra partes §. 296, 224. Partes corporum extra se inuicem actuales primae ELEMENTA vocantur.

§. CCCCXXI. Elementa aut sunt partes corporum absolute primae, i. e. quae non habent ipsae iterum partes extra partes, aut relativiue tales, vitra quas in attentione compositionis progredi non placet §. 420. Illae sunt entia simplicia seu monades §. 419, 224.

§. CCCCXXII. IMMATERIALE vocatur, quod non est materia, quod est materia, MATERIALE vocatur. Elementa corporum absolute talia sunt immaterialia §. 421. 295. INCORPOREUM est, quod non est corpus, quod est, CORPOREUM. Jam omne corpus, seu est materiale. Ergo elementa corporum absolute talia sunt incorporea, hinc singula non sunt corpora §. 296.

§. CCCCXXIII. PHILOSOPHIA respectiue primum pro absolute primo habens; philosophia PIGROREM dicitur, quae cum falsa sit, elementa relativiue talia §. 421. materialia et corporea §. 422. non habenda sunt pro elementis absolute talibus, immaterialibus

P. II. C. II. S. II. PART. MUND. COMP. 91
terialibus et incorporeis, §. 422. Hinc haec commodius ELEMENTA simpliciter, illa dicuntur MATERIAE PRIMAE.

§. CCCCXXIII. ATOMUS dicitur ens per se indivisibile. Omnis monas est indivisibilis §. 244. per se §. 239, 15. Hinc omnis monas est atomus. Ergo elementa sunt atomi §. 423, hinc ATOMI NATURAE dicuntur.

§. CCCCXXV. OBSERVABILIA (phaenomena) dicimus, quae per sensus positivus cognoscere consuevit. Corpora impropria nobis non observabilia CORPUSCULA vocantur. PHILOSOPHIA phoenomena corporum ex corpusculis explicans CORPUSCULARIS est.

§. CCCCXXVI. CORPUSCULA vel aliterum corpuscula pro partibus habent, vel minus §. 10, 155, Haec PRIMITIVA dicuntur illa DERIVATA.

§. CCCCXXVII. Omnem materiam, qualis est in hoc mundo, constituunt elementa §. 418, 419. Hinc magnitudo quantitativa ipsa tribuenda §. 419, 243. est multitudine elementorum ad certam materiam constituendam vitiorum §. 159, 413. Hinc elementa partes certae materiae cum ea, tantam monadato suo, sunt in eodem loco §. 55, 406. Ergo si locus eorum ita mutetur;

P. II. C. II. S. II. PART. MUND. COMP.

ut non sint cum materia, quam ante constituerant, in eodem loco, non manent partes illius materiae §. 155. Jam vero omnis relationis mutatio est in ente in se spectato possibilis §. 207. Ergo omnis loci mutatio est in omnibus elementis in se spectatis possibilis. §. 281, 85. Ergo et ille motus, quo cessant esse partes materiae, cuius partes fuerant §. 283. Si ita moueantur materia diuiditur §. 244, 162. Ergo *omnis materia*, qualis in mundo, est *diuisibilis*, saltem in et per se §. 18.

§. CCCCXXVIII. Si *materia in mundo* dicatur *diuisibilis in infinitum*: id vel intelligitur absolute ipsi non esse partes indiuisibiles, et est falsum §. 424. 419. vel relatiue, nobis in ea diuidenda non obseruabiles partes esse, nisi iterum diuisibiles, et est verum §. 425.

§. CCCCXXVIII. *ATOMUS MATERIAE* esset corpusculum per se indiuisibile, quod nihil est §. 427. 425. *PHILOSOPHIA* igitur *ATOMISTICA*, phaenomena corporum ex atomis materialibus explicans, falsitur.

§. CCCCXXX. *NATURA* entis est complexus earum eius determinationum interinarum, quae mutationum eius, aut in genere

P. II. C. II. S. II. PART. MUND. COMP. 93

re accidentium ipsi inhererentium sunt principia. Hinc ad naturam entis pertinent 1) essentialia eius §. 39. 2) essentia §. 40. 3) facultates 4) receptiuitates §. 216. 5) vires, quibus instructum est, omnes. §. 197.

§. CCCCXXXI. *Natura corporum* est motus compositionis eorum §. 419. cum omni facultate, receptiuitate, vi inertiae et motrice, qua pollent. §. 296, 430. Nonnumquam etiam natura simpliciter dicitur,

§. CCCCXXXII. *Quum in mundo sit* vniuersalis veritas §. 364. 90. omnes eius mutationes habent normas communes §. 86, 89. secundum quas natura partium eius determinatur §. 431. hinc et motus corporum in mundo §. 283, quarum superiores LEGES, inferiores REGULAE MOTUS dicuntur.

§. CCCCXXXIII. *MACHINA* est compositum stricte dictum secundum leges motus mobile, Ergo omne corpus in mundo est machina §. 419, 432. Nec datur in mundo machina, nisi ens contingens §. 361. Machinae natura per leges motus determinata *MECHANISMUS* est. At quicquid non est compositum non est machina, hinc nulla monas est machina §. 230.

§. CCCCXXXIII. *NEXUS* machinarum est *MECHANICUS*, hinc nexus corporum in mundo est *mechanicus*, (mundus corpore-

us,

§ 4 P. II. C. II. S. II. PART. MUND. COMP.

us, materialis, regnum naturae) §. 433. At in quo mundo sunt spiritus et corpora, in eo connexa sunt etiam corpora cum spiritibus. §. 357. hinc in mundo, in quo sunt spiritus et corpora, est nexus 1) corporum inter se 2) spirituum inter se §. 403. 3) corporum et spirituum mutuus (harmonia regni naturae et gratiae.)

§. CCCCXXXV. PHILOSOPHIA MECHANICA est phaenomena corporum ex eorum mechanismo explicans. FATUM ex mechanismo corporum est PHYSICOMECHANICUM (§. 431. seu physicum simpliciter) At si quis eventus mundi per illud determinetur, est in se contingens §. 361, 355. non nisi hypothetice necessarius §. 382, 105.

CAPUT III.

PERFECTIO UNIVERSI.

SECTIO I.

MUNDUS OPTIMUS.

§. CCCCXXXVI. Mundus perfectissimus est, in quo plurimarum partium maximae, et maximarum plurimae partes in mundo compossibiles tantum ad unum consentiunt, quantum in mundo fieri potest. Hinc mundus perfectissimus habet perfectionem

P. I. C. III. S. I. MUNDUS OPTIMUS. 91

tionem maxime compositam, cuique mundo non nisi simplex convenit perfectio, non est perfectissimus §. 185.

§. CCCCXXXVII. *Mundus perfectissimus est* possibilibus mundorum *maximae* §. 436. 161. Jam mundi partes sunt actualia §. 354. haec vel simultanea, vel successiva §. 306. Ergo mundus perfectissimus tot simultanea, tot successiva complectitur, quot in mundo sunt compossibilia, i. e. *extensivus* et *protenсивus* mundorum est maximus, itemque INTENSIVUS, quatenus maximarum est compossibilium partium aggregatum §. 436.

§. CCCCXXXVIII. Si plures mundi partes extra se invicem positae sunt in mundo compossibiles, mundus, quem Egoista putat hunc esse, non est perfectissimus §. 437. 392. Si monades non intellectuales cum spiritibus sunt compossibiles in mundo, mundus, quem idealista hunc putat esse, non est perfectissimus §. 402, 437. At est verum utrumque prius §. 57. Ergo mundus perfectissimus nec est, quem Egoista, nec quem idealista hunc esse putat. §. CCCCXXXVIII. Materialista negat in hoc mundo dari monada, §. 395. hinc mundum sibi format, impossibilem §. 394, ergo mundus

96 P. II. C. III. S. I. MUNDUS OPTIMUS.

us perfectissimus non est, qualem materialista fingit hunc esse. §. 436.

§. CCCXXXX. Mundus perfectissimus maximis, quae in mundo compossibilibus, partibus constat §. 436. hinc et maximis, quae in mundo compossibilibus, monadibus §. 394. Jam monades clare saltem ex parte mundum suum repraesentantes sibi sunt maiores, quam obscure prorsus repraesentantes §. 203, 200, spiritus sunt maiores, quam confuse tantum repraesentantes monades 230, 402. At utraque in mundo sunt compossibiles §. 17. Ergo in mundo perfectissimo sunt monades clare distincteque mundum repraesentantes. Ergo spiritus §. 402.

§. CCCXXXI. In mundo perfectissimo est maximus, qui in mundo possibilis *nexus necessarius* §. 440. harmonia et consensus §. 436.

§. CCCXXXII. Quam omnis mundus sit perfectus §. 360. imperfectissimus est, in quo minima, quae in mundo esse potest, perfectio, consensus 3. minimorum ad unum minimum §. 354. hinc simplex §. 196. sine exceptionibus §. 197.

§. CCCXXXIII. Posito mundo perfectissimo ponitur summa, quae in mundo possibilis perfectio §. 436. Hinc mundus

P. II. C. III. S. I. MUNDUS OPTIMUS. 97

mundus perfectissimus est etiam mundorum possibilium optimus §. 187.

§. CCCXXXIII. In omni perfectissimo est ordo §. 95. Hinc in mundo perfectissimo maximus est ordo, qui in mundo possibilis §. 437. Ergo plurimae regulae, perfectionis communes et ordo maxime compositus §. 182. ita tamen, ut inferiores superioresque regulae tandem ad unam omnes ex una summa perfectionis regula eademque fortissima cognosci possint §. 182, 435.

§. CCCXXXV. In mundo perfectissimo quum plurimae sint perfectionis regulae §. 444. possunt etiam esse exceptiones admodum multae §. 97. 372. modo maximum non tollant consensum §. 440.

§. CCCXXXVI. Si in mundo perfectissimo collidantur ratio perfectionis sufficiens et insufficientis, fit exceptio ab insufficienti: Si collidantur foecundior et minus foecunda, fit exceptio a minus foecunda; si grauior et minus grauis, fit exceptio a minus graui, si uterior et propior vteriori subordinata, fit exceptio a propiori; si secundum quid sufficiens et simpliciter talis, fit exceptio a sufficiente secundum quid; si inferior et superior, fit exceptio ab inferiori §. 182. Quaecumque tandem regula perfectionis in mundo perfectissimo collidatur cum summa, ab ea excipitur §. 186. 445.

G §. CCCXXXVII

§ 8 P. II. C. III. S. I. MUNDTIS OPTIMUS.

§. CCCXXXVII. De mundo perfectissimo non valent solum §. 361-376, 374, 436. sed tribuenda etiam ipsi summa seu maxima contingentia §. 188, et mutabilitas §. 190, quae in mundo possibilis §. 437. Hinc absunt ab optimo longissime, quae abesse ab omnimundo docent §. 380-388, 247. 154.

§. CCCXXXVIII. Quum in hoc mundo sit harmonia §. 356, sit influxus vniuersalis §. 408, aut erit hic vbi que realis, aut vbi que idealis, aut aliquando realis, aliquando idealis §. 212. Influxus omnium substantiarum mundi in se inuicem idealis est HARMONIA PRAESTABILITA VNIERSALIS, eamque ponens in hoc mundo, est HARMONISTA VNIERSALIS, cuius sententia vocatur SYSTEMA HARMONIAE PRAESTABILITAE VNIERSALIS.

§. CCCXXXVIII. Systema harmoniae praestabilitae vniuersalis non tollit influxum substantiarum huius mundi in se inuicem, sed eum ponit §. 448, non tollit vnam mundi substantiam pati ab altera §. 448, 212, sed quamlibet tamen mutationem suam, quam ab altera substantia huius mundi patitur, vi sua producere ponit §. 210, non tollit partem huius mundi confictum murum §. 213. facultatem recipiuitatemque actionum transuentium §. 217. multo minus

P. II. C. III. S. I. MUNDTIS OPTIMUS. 99

minus influxum substantiae infinitae, recipiuitatemque illius influxus in finis §. 448. non solum non tollit agere posse spiritus in corpora, et corpora in spiritus, sed ponit etiam in hoc mundo corpora et spiritus in se mutuo influere §. 408, 434. seque posse mutuo contingere §. 223, 419.

§. CCCCL. Si qua pars mundi ita patitur ab altera parte mundi, vt ista passio non sit ipsius patientis actio simul, fit in patientem influxus realis §. 212. Sed realiter influens aut erit sola substantia infinita, aut pars mundi, quae influit, vt phaenomenon, simul influit realiter §. 10. 248. INFLEXUS realis substantiae mundi partis in aliam mundi partem est PHYSICUS. Hinc INFLEXUS PHYSICUS VNIERSALIS est vniuersalis substantiarum in mundo harmonia, qua vna in alteram realiter influit, eumque ponens in hoc mundo est INFLEXIONISTA VNIERSALIS. Huius sententia est SYSTEMA INFLEXUS PHYSICI VNIERSALIS.

§. CCCCLI. Systema influxus physici vniuersalis non tollit harmoniam substantiarum mundi mutuum eamque vniuersalem §. 450, 48, sed praestabilitam §. 448. Non omnis, qui ponit substantias huius mundi in se mutuo influere, inter se confingere, a se inuicem pati, et vtrumque posse

G 2

corp-

100 P. II. C. III. S. I. MUNDTIS OPTIMUS.

corpora respectu spirituum, spiritus respectu corporum, immo se posse mutuo continere, est influxionista vniuersalis §. 449, 450. Influxionista vniuersalis 1) negat vllam substantiam huius mundi, quando patitur ab alia substantia huius mundi, agere et passiones suas vi sua producere §. 450, 212. 2) ponit realiter passiones vnius substantiae huius mundi produci ab altera substantia huius mundi in eam influente §. 450.

§. CCCCLII. Qui ponit in omnes substantias huius mundi patientes ab aliis huius mundi substantiis, et realiter quidem patientes solam realiter influere substantiam infinitam est OCCASIONALISTA (assistencianus) VNIERSALIS, eiusque sententia est SYSTEMA ASSISTENTIAE VNIERSALIS (cartesianum et causarum occasionalium latius)

§. CCCCLIII. Systema causarum occasionalium nec harmoniam, nec influxum, mutuum substantiarum huius mundi vniuersalem tollit §. 452, 448, sed tollit hunc physicum §. 450, illam praestabilitam §. 448. Non omnis, qui ponit substantiam infinitam in omnes finitarum substantiarum passiones realiter influere, nec omnis ille, qui substantiam infinitam solam in eas realiter influere ponit, est occasionalista vniuersalis, sed qui ponit 1) reales esse passiones substantiarum finita-

P. II. C. III. S. I. MUNDTIS OPTIMUS. 101

finitarum 2) a solo influxu substantiae infinitae dependere §. 452.

§. CCCCLIII. Systemata harmoniae praestabilitae, influxus physici et assistentiae vniuersalis in hoc sunt similia §. 70, vt nec influxum mutuum substantiarum huius mundi, nec harmoniam, nec influxum substantiae infinitae in eandem realem collant vniuersales §. 448 453. Systema harmoniae praestabilitae vniuersalis in eo est simile systemati influxus physici vniuersalis §. 70, vt passiones substantiarum huius mundi ponant esse actiones alicuius substantiae finitae; in eo sunt dissimilia, ut postea excludat ab actione patientem substantiam, prius non excludat §. 449, 451.

§. CCCCLV. Systema harmoniae praestabilitae et assistentiae vniuersalis in eo sunt similia, vt tollant influxum realem substantiae huius mundi in aliam, eiusdem partem §. 70. in eo sunt dissimilia §. 70, vt prius ideales ponat passiones quasdam earum, quas postea reales ponit §. 449, 453.

§. CCCCLVI. Systema influxus physici et assistentiae vniuersalis in eo sunt similia, vt passiones vnius in hoc mundo substantiae ab altera eiusdem mundi parte vtrumque ponat reales; in eo sunt dissimilia, §. 70. vt prius influere solam substantiam infinitam

claritatis gradum habent, sui compos vocatur: Si quaedam ex iis apud aliquem tam viuidae fiant, vt notabiliter obscurent reliquas, EXTRA SE RAPITUR (sui obliuiscitur, non est apud se) status sensationibus internis extra se rapti est ECSTASIS, (visio, mota mens, mentis excessus) Hinc EPILEPSIA, (morbus comitialis, caducus, Herculeus) morbus conuulsuus sensationes externas per paroxysmum notabiliter impediens non est ecstasis. §. 38.

§. DLIII. Ecstasis animae naturalis erit per naturam ipsius actuata §. 552, 470. per ipsius naturam non actuata, praeter naturalis animae erit §. 473. quae si per naturam vniuersam non actuatur, supernaturalis erit §. 474. Ecstases miraculosae sunt possibiles §. 475, 552.

§. DLIIII. Si claritatis gradus in sensationibus

biliter remittuntur, et DELIQUUM ANIMI PATIOR.

§. DLVI. Status obscurarum sensationum extenuarum, in quo motus corporis vitales, quantum obseruatur, iidem manent, qui sunt in statu vigiliarum, SOMNUS est; In eoque constitutus, DORMIT; In quo et hi notabiliter remittuntur, est DELIQUUM ANIMI (syncopé, lypothymia, lypopsychia, ecthipsis;) in quo prorsus cessabunt, mors erit. Ergo somnus, syncope et mors sunt sibi admodum similes §. 265.

SECTIO III.
PHANTASIA.

§. DLVII. Conscius sum status mei, hinc status mundi praeteriti §. 269. Re- I a praesent-

128 P. III. C. I. S. III. SENSUS.

§. DXXXXV. FALLACIAE SENSUUM sunt repraesentationes falsae a sensibus dependentes, eaeque vel sensationes ipsae, vel rationis, quorum praemisā est sensatio, vel mundi in commercio positurarum idealem in se inuicem maior nexus actuatur, quam per influxum earundem physicum. §. 167. Nam in influxu physico passio realiter patientis

P. III. C. I. S. III. SENSUS. 129

ces §. 345. Apud liberum a praediciis et vitis subreptionis omnibus omnes praestigiae inefficaces forent. §. 346.

DXXXXVIII. Propositiones: *Quicquid* sunt, in eo, connectuntur per harmoniam praestabilitam coniunctam cum concursa substantiae infinitae §. 460, 459.

§. CCCCXII. Si harmonia praestabili-

sentium, §. 297.

§. DLVIII. PRODUCITUR (evoluitur) PERCEPTIO, quæ fit in animo minus obscura, quæ fit obscurior, INVOLUITUR quæ involuta olim producitur, REPRODUCITUR (recurrat.) Jam imaginationibus producuntur sensa §. 558, hinc olim producta §. 542, post involuta §. 556. Ergo phantasia perceptiones reproducuntur, et nihil est in phantasia, quod non ante fuerit in sensu §. 558, 534.

§. DLX. Partes cerebri, quarum motus coexistit tam sensationi, quam imaginationi, IDEAE MATERIALES vocantur. Hinc ideæ materiales sunt in corpore sentientis vel imaginantis animæ §. 508.

§. DLXI. Imaginatio et sensatio sunt singularium §. 559, 534, hinc in universali nexu

130 P. III. C. I. S. III. SENSUS.

tia, semper succedens tali, quæ eam magis obscuret §. 529. Ergo sensationes, dum quantum observari potest, eadem, obscurantur ipso tempore. §. 239.

§. DLI. Sensationes in æquali robore non durant §. 550. Ergo si fuerunt, quæ esse possunt, fortissimæ, remittuntur §. 247.

§. DLII. VIGILO, dum clare sentio, dum clare sentire incipio, EURILO. Si confusum in sensu sensationes generatæ

huc obscurant, §. 542, nihil tam clare imaginor, quam sensu, ita tamen, vt gradus claritatis in imaginatione a gradu claritatis in sensatione dependeat §. 561.

§. DLXIII. Quæ sæpius sensu, sæpius reproducti, sunt partes plurium idearum totalium, quam quæ rarius §. 514. Ergo priorum phantasmata in maiori nexu §. 561, cum pluribus notis adhaerentibus percipiuntur, quam posteriora §. 530, hinc his sunt extensius clariora, seu magis viva §. 531.

§. DLXIII. Sicut sensationes imaginationes obscurant, sic ob eandem rationem imaginatio recentioris fortior obscurat antiquioris imaginationem debiliorem §. 562. hinc æque clare sensorum, nisi ali-

I 3

P. III. C. I. S. III. SENSUS. 131

tionibus vigilantis notabiliter remittitur ob vapores in cerebrium adscendentes ex potu, INEBRIATUR seu fit ERRUS: si ex morbo fiat idem, status ille VERTIGO dicitur, vel simplex, vel tenebrosa seu scotomia, minor epilepsiae gradus §. 552, 247.

§. DLV. Si clare sensationes exterae cessant, vel motus corporis vitales, quantum observatur, iidem manent, et dormito. (obdormio,) vel hietiam nota-

senſa, quo rarius reproducta, poſt quo longius tempus, quo fortioribus cum perceptionibus focus et antecedentibus, quo clarius reproductere poteſt, hoc maior eſt, §. 219.

§. DLXVI. Quo hebetior, aut acutior eſt ſenſus, a quo ſenſam rem imaginor, hoc obſcurius, aut clarius eſſe poteſt eius rei imaginatio §. 162, 140.

§. DLXVII. Imaginationes a ſenſationibus diſtinguo 1) gradu claritatis §. 162. 2) ſtatu, quem ſiſtunt, praeteriti et praesentis, quem ſenſationes ſiſtunt, impoſſibili coeſiſtentia §. 298. Hinc ſi imaginationes fortiores et debiliores ſenſationes ſint, quantum obſervatur, claritate aequales, tamen reſtat diſcrimen alterum, circumſtantiarum diverſitas §. 323.

§. DLXVIII. Facilitatur imaginatio §. 177. 1) ſi imaginandum clarius ſenſum eſt

§. 161. §. DLXVIII. Impeditur imaginatio 1) impediendo imaginandi ſenſationem, ſecundum §. 143. et 2) reproductionem praefertim 3) interruptam debiliores, perceptionibus, quia ipſa continuatio non interrupta obſcurat §. 150. 4) ipſa reproductionis mora, dum interim multo vividius cogitantur §. 164. 5) ſi fortiores perceptiones ſequatur aut 6) comitetur heterogeneas, hinc tales ſenſationes, aut imaginationes aut perceptiones, vel ſingulas, vel ſimul ſumtas §. 142; quaeque 7) non imaginando nunquam aut rarius ſociae fuerunt §. 161, 221.

§. DLXX. Quum in omni ſenſatione ſit aliquid obſcuro §. 144, et imaginatio ſemper ſit ſenſatione eiusdem minus clara §. 162. imaginationi etiam diſtincte multum

I 4

132 P. III. C. I. S. III. PHANTASIA.

praesentatio ſtatu mundi praeteriti, hinc ſtatu mei praeteriti §. 169. eſt PHANTASMA (imaginatio, viſum, viſio.) Ergo phantasmata ſermo ſeu imaginor, idque per vim animae praesentatiuam vniuerſi propoſitio corporis mei §. 113.

§. DLVIII. Habeo facultatem imaginandi ſeu phantaſiam §. 117, 216. Quum

P. III. C. I. S. III. PHANTASIA. 133

nexu conſtitutorum §. 217. Vnde lex imaginationis: *Percepta idea partiali recurre* *eius totalis* §. 306, 114. Haec propoſitio etiam *aſſociatio idearum* dicitur.

§. DLXII. Quum repraesentem, hinc et imaginor §. 117. pro poſitu corporis mei §. 112, ea vero, quae externe ſentio propri-

§. DLXXIII. *INGENUALES* *UNIVERSALES* que rerum percipio. Ergo habeo facultatem-identitates diuersitatesque rerum percipiendi §. 216. Prior facultas esset minima, si ad duorum tantum clarissime perceptorum, maxime eorundem, vnicam minimam identitatem, inter maxime debiles focias et antecedentes perceptiones heterogeneas, obscurissime repraesentandas sufficeret. Ergo quo plurima, quo minorum, quo magis diuersorum, quo plures, quo maiores identitates, hinc congruentias, aequalitates, similitudines, quo fortiores inter focias et antecedentes perceptiones heterogeneas, quo clarius percipit, hoc maior est §. 219. **HABITUS IDENTITATES RERUM OBSERVANDI EST INGENIUM STRICTIVS DICTUM.**

§. DLXXIII.

neas perceptiones, quo clarius repraesentat, hoc maior est §. 219. **HABITUS DIUERSITATES RERUM OBSERVANDI ACUMEN EST.**

§. DLXXIII. *Facultatis identitates rerum percipiendi, hinc ingenii §. 572, haec est lex: Repraesentata nota T & A, ut nota T & B, repraesentantur A et B, ut eadem §. 38. Facultatis diuersitates rerum percipiendi, hinc acuminis §. 573, haec est lex: Repraesentata nota T & A, ut repugnantis T & B, A et B percipiuntur ut diuersa §. 38.*

§. DLXXV. *Identitates diuersitatesque rerum vel distincte percipio, vel sensitue §. 521. Hinc facultates identitates, diuersitatesque percipiendi, adeoque ingenium et acumen §. 572, 573, vel sensitua sunt, vel intellectuala §. 402.*

§. DLXXVI. **Quomodo omnia in hoc mundo**

34 P. III. C. I. S. III. PHANTASIA.

unde impediatur, receptius clarius imaginor.

§. DLXV. *Phantasia minima esset, quae vnicum clarissime sensum §. 562, facillime reproductum §. 563, et recentissime §. 564, cum maxime debilibus et antecedentibus et focis perceptionibus heterogeneis §. 529, tamen obscurissime repraesentaret. Ergo quo plura, quo obscurius*

P. III. C. I. S. III. PHANTASIA. 35

est §. 562, 2) saepius reproductum §. 563, 3) per interualla debiliorum repraesentationum, ut semper habuerit lucem nouitatis §. 549. 4) non ita pridem §. 564. 5) debiliores sequatur et 6) comitetur perceptiones heterogeneas §. 516, 549, hinc aut nullas, aut non admodum claras sensationes heterogeneas, §. 562, 7) sequatur, autem aut comitetur repraesentationes, quae fociae imaginandi saepius fuerunt.

qua differentia specificam similitudinem sit
EXERCITIUM: exercitio augentur animae
habitus §. 162. HABITUS animae non depen-
dentes ab exercitio, naturales tamen, con-
NATI (dispositiones naturales:) dependen-
tes ab exercitio ACQUISITI, supernaturales
INFUSI, facultatum cognoscitiuarum habitus
THEORETICI vocantur.

§. DLXXVIII. Acumen et ingenium
strictius sumtum §. 572, 573. sunt habitus
theoretici §. 577, 519, quo maiores sunt con-
nati, hoc facilius augentur exercitio §. 577,
527. Idem valet de habitu sentiendi et ima-
ginandi §. 535, 559. Notabilior ingenii defe-
ctus, STUPIDUM, acuminis, OBTRUSUM CAPUT
est. Omnis error, quum falsum cum vero
pro

praesentem praesentem praesentem
nunc ad praesentem, partialem commensuram
habentibus, partialis commensuris representantur quae
essentia antecedente et sequente, §. 572. adeo-
que memoria actuatur per vim animae re-
praesentatiuam vniuersi, §. 559, 576.

§. DLXXXI. Quae ita percipiuntur ut
facilius olim recognosci possint, MEMORIAE
MANDO. Hinc quae saepius clariusque re-
producentur secundum §. 537, 538, 549, 568,
attrendendo ad identitates diuersitatesque
singularum perceptionum §. 580, alte me-
morise mandantur §. 527.

§. DLXXXII. Si perceptio recurrit, eam
aut valeo clare recognoscere, tunc obie-
ctum eius MEMORIA TENERE dicor, aut non
possum §. 10, et obiecti illius OBLATUS sum.
Hinc

136 P. III. C. I. S. III. PHANTASIA.

tum inest confusio, et omnis imagina-
tio est sentitua §. 522, formanda per fa-
cultatem cognoscitiuam inferiorem §. 520.

§. DLXXI. Phantasia si repraesentet
totaliter eadem, quae sensu, imaginationes
verae sunt §. 546, 38, nec VANA PHANTASIA
seu imaginationes falsae, licet non
aequali totaliter claritate percipiantur §.
538, 562. Habitus vana phantasmata for-
mandi est PHANTASIA EFFRAENIS, SUBACTA
contra, habitus vere imaginandi.

§. DLXXII. Identitates diuersitates

P. III. C. I. S. III. PHANTASIA. 537

§. DLXXIII. Facultas diuersitates re-
rum percipiendi minima esset, quae duorum
tantum, clarissime perceptorum, maxime
diuersorum, vnicam minimam diuersitatem,
inter maxime debiles antecedentes et socias
perceptiones heterogeneas, obscurissime
perciperet. Ergo quo plurimum, quo minus
notorum, quo magis eorundem, quo plures,
quo maiores diuersitates, hinc incongruen-
tias, inaequalitates, dissimilitudines, quo for-
tiores inter antecedentes et socias heteroge-
neas derretiones, eud clarius repraesentat.

§. DLXXXIII. Memoria minima est, quae vnicum minimum clarissime, saepissime, recentissime reproductum, maxime debiles inter perceptiones antecedentes et focias heterogeneas obscurissime recognosceret. Quo ergo plura, quo maiora, quo obscurius, quo rarius reproducta, post quo longius tempus heterogeneis fortissimis perceptionibus transactum §. 164, quo fortiores inter antecedentes et focias perceptiones heterogeneas, quo clarius recognoscit, hoc maior est §. 219.

§. DLXXXV. Memoria maior BONA et FELIX dicitur, et quatenus plura et magna recognoscere potest, VASTA, quatenus obscu-

antecedentem in eo gradu eandem sistere cum sequente, in quo tamen non est eadem. Ergo memoria est LABILIS, i. e. cui lapsus sunt possibiles. Memoria non admodum labilis est FIDA. Ingeniosus ngn acumine augetur eius fidelitas §. 176, sed

§. DLXXXVII. Complexus regularum perfaciendae memoriae est ARS MNEMONICA, pars aetheticae §. 133, regulas extendenda, confirmanda, conseruanda, excitanda, capacioris fideliorisque reddendae memoriae praescribens §. 186, 188.

§. DLXXXVIII. Si phantasma antecedens cum sequente sensatione vel imaginatione.

338 P. III, C. I. S. III. PHANTASIA.

mundo sint partim eadem, partim diuersa §. 265, 269. repraesentationes identitatum diuersitatumque in isdem, hinc et INGENII (foetus) LUSUS, i. e. cogitationes ab ingenio dependentes, et SUBTILITATES, cogitationes ab acumine dependentes, actuantur per vim animae repraesentatiuam vniuersi §. 313. Lusus INGENII falsi eius ILLUSIONES, et falsae subtilitates INANES ARGUMENTATIONES vocantur.

§. DLXXXVII. Facultatum animae maiores gradus quum sint habitus §. 219, et cre-

P. III, C. I. S. III. PHANTASIA. 339

pro eodem habeat, est illusio facultatis identitates rerum percipiendi §. 176, 172. acutamine impediendus §. 173, 221. Hinc errores sunt occasio subtilitatum §. 176, 313.

§. DLXXXVIII. Reproductam representationem percipio eandem, quam olim produxeram §. 172, 159. i. e. RECOGNOSCO (recondor.) Ergo habeo facultatem reproductas perceptiones recognoscendi seu MEMORIAM §. 216. eamque vel sensitivam, vel intellectualem §. 175.

§. DLXXXIX. Memoriae est: R2.

praesentatio plurium, vt vnus, hinc facultate identitates rerum percipiendi actuetur §. 572, 555. facultas fingendi per vim animae repraesentatiua vnuerſi actuetur §. 578, 576.

§. DLXXX. Facultatis fingendi haec est regula; *Phantasmatum partes percipiuntur vt vnus eorum* §. 589. Perceptiones hinc or-
tae FICIONES (figments,) eaeque falsae CHIMAE dicuntur, vana phantasmata §. 571.

§. DLXXXI. Pene combinari inconciabilia, §. 589, aut praescindi fingendo, quibus subtilis tollitur imaginandam, vt essentialia, essentialia §. 63, attributa §. 64, aut volli a fingendo omnes modos, omnes relationes, aut aliquos modos, aliquas relationes ad actuale et indiuiduum conspiciendum necesse

partem minimam leuissime praescinderet §. 530, 589. Ergo quo plura, quo maiora, quo minus clara combinabit, quo plures, quo maiores, quo plurium, quo minorum phantasmatum partes, quo magis praescindit, quo magis vtrumque facit, quoque clarius, hoc maior est §. 219, 590. Maior facultas fingendi FERTILIS (foecunda,) ad chimaeas proclius, EXORBITANS (extrauagans, rhapsodica) ab iis cauens ARCHITECTONICA dici potest.

§. DLXXXIII. Dormiens si clare imaginor, SOMNIO. Imaginationes dormientis sunt SOMNIA SUBJECTIVE SUMTA, vel vera §. 571, vel fallacia §. 588, 591, vel per naturam animae actuata secundum §. 565, 572, 580, 587, 590, naturalia §. 479, vel non naturalia am-

mag

140 P. III. C. I. S. III. PHANTASIA.

Hinc impotentia reproductam perceptionem recognoscendi est OBLIVIO. Per quod memini, cuius oblitus eram, id mihi ALIQUID IN MEMORIAM REUOCAT. Per ideas socias mihi aliquid in memoriam reuoco i. e. REMINISCOR. Ergo habeo facultatem reminiscendi seu REMINISCENTIAM §. 216.

§. DLXXXIII. Reminiscencia est memoria §. 582, 579, hanc regulam sequens;

P. III. C. I. S. III. PHANTASIA. 141

obscurius etiam reproductum inter fati-
tes repraesentationes socias et anteceden-
tes heterogeneas, FIRMA: quatenus reco-
gnoscere potest, post longius temporis
interuallum satis fortibus perceptionibus
heterogeneis occupatum, TENAX, quate-
nus rariius reproductum, CAPAX, quatenus
admodum clare quid recognoscere valet,
VEGETA, quatenus parum opusest, vt remi-
niscatur, PROMTA dicitur.

¶ DI XXXVI Infirmie hanc memora-

SECTIO V.

PRÆVISIO.

§. DLXXXV. Conficius sum status mei; hinc status mundi futuri §. 369. Repraesentatio status mundi, hinc status mei futuri est PRÆVISIO. Prævideo, hinc habeo facultatem prævidendi §. 216, actuandam per vim animæ repræsentatiuam vniuersi pro positu corporis mei §. 113.

§. DLXXXVI

tis in futura sensatione dependeat §. 596.
§. DLXXXVIII. Quae saepius sensis, saepius imaginatus sum, clarius prævideo, quam quae rarius §. 563, 596. Imaginatio-nes iam sensa, id est fortissime percepta sunt §. 542, 558. Hinc fortiores etiam hae prævisionibus nondum fortissime percepta sistencibus §. 597, eas vna cum sensati-onibus grauiter obcurant §. 579. Quum-que præuiso propius instantis possit esse clarior præuisione remotius instantis
K §. 597

142 P. III C. I. S. III. PHANTASIA.

natione, in eo gradu pro eodem habetur, in quo non est idem, oriatur vanum phantasma §. 571. per lapsum memoriae §. 586, ex fonte errorum §. 578. quod si per eandem genesis §. 596, 578. pro sensatione habeatur §. 548, oriatur fallacia sensuum §. 546, 545.

§. DLXXXVIII. Combinando phantasmata et PRÆSCINDENDO i. e. attendendo ad partem alicuius perceptionis tantum, RINGO. Ergo habeo facultatem fingendi §. 216. Combinatio quum sit repraesentatio plurium, vt vnius, hinc facultate identitates rerum percipiendi actuetur §. 577, 555. facultas fingendi per vim animæ repræsentatiua vniuersi actua-

P. III C. I. S. III. PHANTASIA. 143

neccariis aliis non substituitis, repraesentari tamen fingendum, vt indiuiduum et actuale §. 55, 148, oriatur in his casibus singulis chimaerae §. 590, per illusionem facultatis identitates rerum percipiendi §. 576, 578, adeoque vana phantasmata §. 890. lapsu memoriae per apparentem recogniti- onem admodum corroboranda §. 588, 515.

§. DLXXXIX. Facultas fingendi mi-nima esset, quae duo minima tantum clarif-ima phantasmata obscurissime combina- ret, aut vnicam vnius maximi phantasmatis partem minimam leuissime praescinderet §. 530, 589. Ergo quo plura, quo maiora, quo minus clara combinabit, quo plures, quo maiores, quo plurium, quo minorum

148 P. III. C. I. S. I. EXSISTENT. ANIMAE.

corpus meum est, cuius mutationes plures cogito, quam vilius aliis corporis.

§. DVIII. Corpus meum habet determinatum in hoc mundo positum §. 87. locum, aetatem §. 284, situm §. 284.

§. DX. Quaedam distincte, quaedam confuse cogito. Confuse quid cogitans, eius notas non distinguit, repraesentat tamen seu percipit. Nam si notas confuse repraesentati distingueret, quae confuse repraesentat distincte cogitaret. Si nrae

P. III. C. I. S. I. EXSISTENT. ANIMAE. 119

PARTES PERCEPTIONES PARTIALES, et harum quidem obfcurarum complexus CAMPUS OBSCURITATIS, (tenebrarum) qui est fundus animae §. 511. complexus clararum, CAMPUS CLARITATIS (lucis) est, comprehendens CAMPOS CONFUSIONIS, DISTINCTIONIS, AD-ÆQUATIONIS & C.

§. DXV. Repraesentationes in anima mea sunt vel minores vel maiores §. 214. Illae debiliores, hae fortiores dicuntur. Debiliores ortae statim animae minus, fortiores

144 P. III. C. I. S. III. PHANTASIA.

mae, quae sunt ipsi praeternaturalia. Haec si per naturam vniuersam non actuantur, erunt supernaturalia §. 474.

§. DLXXXIII. Dormientis phantasia magis effraenis, §. 571, et facultas fingendi exorbitantior, quam vigilantis §. 592, non obfcuratas fortioribus sensationibus viuiores imaginationes et fictiones producunt §. 549. Quorum somnia comitari solent motus corporis externi sensationum similia in vigilantibus comites, sunt NOCTAMBULI. Qui vero vigilantes quasdam imaginationes pro sensationibus habere solent, PHANTASTAR (visionarii, fanatici) qui eas potius cum sensationibus confundunt, sunt DELIRI, vt adeo DELIRIUM sit status vigilantis imaginationes pro sensationibus, sen-

P. III. C. I. S. V. PRAEUISIO. 145

§. DLXXXVI. Lex praeuisionis est: *Percepta sensatiua et imaginatione communem partem perceptionem habentibus, praedis perceptio realis fuerit statim, in quo partes sensationis imaginatiuaeque diuersas coniunguntur: i. e. Ex praesenti impraegnato per praeteritum nascitur futurum.*

§. DLXXXVII. Quum repraesentem, hinc et praeuideam §. 595, pro positu corporis mei §. 512, ea vero, quae extreme sentio, propiora sunt corpori, quam quae praeuideo, olim demum sensurus §. 535, 595, patet, cur his illa possint clariora et fortiora esse §. 529. Quia hinc sensationes praeuisionibus coexistentes eas adhuc obfcurant §. 542, nihil tam clare praeuideo, quam sensurus sum, sed ita tamen, vt gra-

REGNUM TENEBRARUM, in quo clarae regnant,
REGNUM LUCIS est.

SECTIO II.

FACULTAS COGNOSCITIVA INFERIOR.

§. DXVIII. Anima mea cognoscit
quaedam §. 506. Ergo habet FACULTATEM
COGNOSCITIVAM i. e. quaedam cognoscendi
§. 57. 216.

§. DXX. Anima mea quaedam cogno-
scit obscure, quaedam confuse cognoscit
§. 510. FACULTAS obscure confuseque seu
indistincte aliquid cognoscendi COGNOSCITIVA
INFERIOR est. Ergo anima mea habet
facultatem cognoscitivam inferiorem §.
57. 216.

§. DXXI. REPRESENTATIO non distin-
cta SENSITIVA vocatur. Ergo vis animae
meae repraesentat per facultatem inferio-
rem perceptiones sensitivas §. 520. §. 13.

DXXII. Repraesento mihi quaedam ita,
ut aliqui eorum characteres clari sint, aliqui
obscuri. Eiusmodi perceptio, qua notas
claras distincta est, qua obscuras sensitiva
§. 821. Hinc est distincta, cui aliquid ad-
mixtum est confusionis et obscuri-
tatis, et sensitiva, cui aliquid distin-
ctionis inest. Haec ex parte sequiori for-
matur

P. III. C. I. S. II. EAC. COGN. INFER. *ma*

matur per facultatem cognoscitivam inferi-
orem §. 520.

§. DXXIII. Notae repraesentationis
sunt vel mediatæ, vel immediatæ §. 67.
27. Hæc tantum respiciuntur in iudica-
tione claritatis in aliqua perceptione.

§. DXXIII. Notæ perceptionis sunt
vel sufficientes vel insufficientes §. 21. 67. vel
absolute necessariæ, §. 106. 107. vel in se
contingentes §. 108. vel absolute immuta-
biles et constantes §. 132, vel in se variabiles
seu mutabiles §. 133, quarum priores notæ
nonnunquam per eminentiam dicuntur
solæ.

§. DXXV. Notæ repraesentationis
sunt vel negatiuæ, vel reales §. 135. Quæ
priores habet PERCEPTIO NEGATIVA, quæ
posteriores, PERCEPTIO POSITIVA vocatur.
PERCEPTIONES NEGATIVÆ vel essent TOTALI-
TER tales, quarum singulæ notæ negatiuæ
essent, quibus nihil perciperetur §. 136, vel
PARTIALITER tales sunt, quarum aliquæ no-
tæ negatiuæ sunt, vel vere, vel apparenter
§. 12.

§. DXXVI. Notarum alia aliis foecun-
diores sunt et graviores §. 166, virumque
sufficientes insufficientibus §. 169, 174.

§. DXXVII. FACILE est, ad quod accu-
randum paucae vires necessariæ sunt, ad

H § quod

quod maiores requiruntur vires, est DIFFICILE. Hinc FACILE CERTO SUBJECTO est, ad quod actuandum exigua pars virium, quibus illud pollet, necessaria est: CERTO SUBJECTO DIFFICILE, ad quod actuandum magna pars virium, quibus substantia ista pollet, requiritur. Ergo facilitas et difficultas admittunt gradus §. 246.

§. DXXXVIII. Minime clara est perceptio, cuius notae tantum sufficiunt, ad eandem ab unico diuersissimo difficillime distinguendam. §. 161. A quo pluribus ergo, a quo magis isdem, quo facilius perceptionem distinguere valeo, hoc est clarior, §. 160, donec sit clarissima, quam ab omnibus, etiam maxime isdem facillime valeo distinguere §. 161. Minime obscura est perceptio, cuius notae ad eam ab unico tantum maxime eodem facillime distinguendam non sufficiunt §. 161. A quo pluribus ergo, a quo magis diuersis, quo maiori vi adhibita, perceptio tamen non potest distinguui, hoc maior est eius obscuritas; donec sit obscurissima, quae a nullis, etiam maxime diuersis, omni vi mea adhibita distinguui potest §. 161.

§. DXXXVIII. Quod aliis clarius percipio ATTENDO, quod aliis obscurius, ABSTRAHO AB EO. Ergo habeo facultatem attendendi et

et abstrahendi §. 216, sed finitas §. 354, hinc in certo tantum non maximo gradu vtriusque §. 248. Quo plus quantitati finitae dematur, hoc minus est residuum. Ergo quo magis attendo vni rei, hoc minus possum attendere aliis: Ergo sensatio fortior attentionem admodum occupans obscurat debiliorem, seu facit a debiliori abstrahere §. 328, 318.

§. DXXX. PERCEPTIO praeter notas, quas maxime in eius notis attendo, alias etiam minus claras continens est COMPLEXA. COGITATIONIS COMPLEXAE notarum ille complexus, quem in notis maxime attendo, PERCEPTIO PRIMARIA; complexus notarum minus clararum PERCEPTIO (secundaria) ADHAERENS dicitur. Hinc perceptio complexa est totum perceptionis primariae et adhaerentis §. 155.

§. DXXXI. Pone duas cogitationes claras trium notarum, sed sint in vna clara, quae in altera obscurae sunt, prior erit clarior §. 328. Ergo claritas perceptionis augetur claritate notarum per distinctionem, adaequationem e. c. Pone duas cogitationes claras notarum aequaliter clararum, quarum tres sint in vna, sex sint in altera; posterior erit clarior §. 328. Ergo multitudine notarum augetur claritas §. 162, CLARITAS claritate

124 P. III. C. I. S. II. FAC. COGN. INFER.

claritate notarum maior, INTENSIVE, multitudine notarum, EXTENSIVE MAIOR dici potest. Extensive clarior PERCEPTIO est VIUIDA.

§. DXXXII. Tam intensius, quam extensive clarior possunt esse sensitiue §. 522, 531, et tunc viuidior est perfectior, quam minus viuida §. 531. 187. Potest viuidior intensius clarior ipsaque distincta perceptione fortior esse §. 517. 351.

§. DXXXIII. Scientia sensitiue cognoscendi et proponendi est AESTHETICA, meditationis et orationis sensitiuae vel minoris intendens perfectionem, RHETORICA, vel maiorem POETICA VNIUERSALIS.

SECTIO III.

SENSUS.

§. DXXXIII. Cogito statum meum praesentem. Ergo repraesentato statum meum praesentem I. e. SENSIO. Repraesentationes status mei praesentis seu SENSATIONES sunt repraesentationes status mundi praesentis §. 369. Ergo sensatio mea actur per vim animae repraesentatiuam propositu corporis mei §. 513.

§. DXXXV. Habeo facultatem sentiendi §. 534. 216. I. e. SENSUM. SENSUS repraesentat vel statum animae meae, INTER-

NUUS

P. III. C. I. S. III. SENSUS. 137

mus, vel statum corporis mei, EXTERNUS §. 508. Hinc SENSATIO est vel INTERNA per sensum internum (conscientia sensu strictiori) vel EXTERNA sensu externo actus §. 534.

§. DXXXVI. Partes corporis, quorum conuenienti motui sensatio externa coexistit sunt AESTHETICA (organa sensuum) Per ea habeo facultatem sentiendi 1) quoduis corpus conuincens meum, TACTUM 2) lucem, VISUM 3) sonum, AUDITUM 4) effluuia corporum in nasum adscendentia, OLFACTUM 5) resoluta per internas oris partes salia, GUSTUM.

§. DXXXVII. Quo magis mouetur conuenienter organon sensuum, hoc fortior, hoc clarior est sensatio, quo minus, hoc debilior, hoc obscurior est sensatio externa §. 513. 512.

§. DXXXVIII. Quomina, quo remotiora sunt sentienda, hoc obscurior, hoc debilior est ipsorum sensatio, quae hoc est fortior, hoc clarior, quo propiora sunt, quo maiora sentienda §. 537. 288.

§. DXXXVIII. Sensus minimus esset, qui vnicum maximum proxime conuenientissimeque praesens obscurissime repraesentaret §. 338. Hinc quo plura, quo minor, quo remotior, quo minus conuenienter moue-

move-

momentia organon, quo clarius reprecensat, hoc maior est. §. 529. 535.

§. DXXX. Sensus maior acutus, minor hebes dicitur. Quo aptiora ad motum convenientem organa sensuum aut sunt, aut redduntur, hoc aut est acutior, aut magis acutus sensus exterrus. Quo ineptiora aut sunt, aut redduntur organa sensoria, hoc hebetior aut est, aut magis hebetior sensus exterrus §. 537.

§. DXXXI. Lex sensationis est: *Ut sibi succedat status mundi et status mei, sic sequantur se invicem representationes rerum praesentium* §. 534. Hinc regula sensationis inretrinae: *Ut sibi succedat status animae meae, sic se sequantur invicem representationes rerum praesentium, et regula sensationis exterrinae: Ut sibi succedat status corporis mei: sic se sequantur invicem representationes rerum praesentium.*

§. DXXXII. Sensationum magnum praeter alias singulis perceptionibus robur est §. 512, 517. Hinc sensationes alias singulas obscurant §. 529. Possunt tamen alicuius plures simul surtae fortiores fieri una vel altera, praesertim debiliore sensatione, eamque vicissim obscurare, multo magis una sensatione potest obscurari per alteram fortiorum.

tem, aut plures alias singulas debiliores, simul surtas tamen fortiores §. 529, 517.

§. DXXXIII. Impeditur sensatio externa 1) organon sensorium impediendo, nempe modo convenienti moveatur 2) saltem praestando, ut minus moveatur, §. 537. 3) sensibile remouendo 4) imminuendo 5) profusus impediendo, ne praesens fiat. 6) sensationem fortiosem excitando 7) per plures sensationes aut 8) plures perceptiones alias ita disperduendo attentionem, ut singulae licet debiliores, tamen simul sumtae obscurant sensationem impediendam §. 542, 221.

§. DXXXIII. Quum sensus singulae huius mundi, hinc omnimode determinata, repraesentent §. 535. 148, ut talia, hinc in uniuersali nexu §. 357, nexus autem praesertim relatiui repraesentari nequeant sine connexorum utroque §. 14, 37. in omni sensatione connexa cum sensu i. eo, quod sentitur, singula repraesentantur, ac non clare, hinc obscure maximam partem plerumque. Ergo in omni sensatione est aliquid obscuri, hinc in sensatione etiam distincta semper aliquid admixtum est confusiois. Unde omnis sensatio est sensitiua perceptio formanda per facultatem cognoscitiuam inferiorem §. 522.

§. DXXXV. FALLACIAE SENSUUM sunt repræsentationes falsæ a sensibus dependentes, eaeque vel sensationes ipsæ, vel rationia, quorum præmissa est sensatio, vel perceptiones pro sensationibus per vitium subreptionis habitæ §. 30, 31.

§. DXXXVI. Sensationes ipsæ quum repræsentent statum corporis, vel animæ, vel vtriusque præsentem §. 53, tam internæ, quam externæ percipiunt actualia §. 205, 298. hinc et possibilia §. 57, et quidem huius mundi §. 377, sunt ergo verissimæ §. 184, nec vlla earum est fallacia sensuum §. 545. Quod si ergo fallacia sensuum sit ratiocinium, vitium eius aut latet in forma, aut in altera præmissa: si sit alius generis perceptio per vitium subreptionis pro sensatione habitæ, duplex error est per præcipientiam iudicantis ortus, facile tamen reducendus ad casum secundum §. 545.

§. DXXXVII. PRAESTIGIAE sunt artificia fallendorum sensuum, si oriuntur ex iis fallaciae sensuum sunt EFFICACES, si minus, sunt INEFFICACES. Quo quis ergo pluribus præiudiciis cum sensationibus terminum commune habentibus laborat, quo minus sibi cauet a vitio subreptionis: hoc plures apud ipsum præstigiæ possunt esse efficaci-

ces §. 545. Apud liberum a præiudiciis et vitii subreptionis omnibus omnes præstigiæ inefficaces forent. §. 546.

DXXXVIII. Propositiones: *Quicquid non EXPERIOR seu clare sentio, non existit, aut: est impossibile: Quicquid repræsentationi alteri (partialiter) idem est, est ipsa illa perceptio: Quæ coexistunt, vel succedunt sibi invicem, earum unum in alterum realiter influit*, sunt aptæ fallacis sensuum propositiones maiores §. 546, hinc et præstigiis efficacibus §. 547.

§. DXXXVIII. Quam ob causam debiliorem obcurat fortior perceptio diversa §. 529, ob eandem debiliores diversæ fortiores illustrant. Hinc debiliori alicuius obiecti perceptioni succedens clara fortior diversa, eo ipso, quod nova est, in campo clararum perceptionum, magis apperipitur. §. 529. Ergo clara sensatio fortior succedens diversæ debiliori ipsam novitatem illustratur §. 548, 534.

DL. Si sensatio, quantum observatur, profus eadem continetur in pluribus perceptionibus totalibus, immediate se excipientibus, in prima habet lucem novitatis §. 549. Hæc ipsi deest in sequenti ex parte, magis in tertia, et sic porro. Hinc, nisi aliunde illustretur, minus clara fiet in secunda perceptione totali, adhuc minus clare in ter-

tis, semper succedens tali, quae eam magis obfureat §. 529. Ergo sensationes, diu, quantum obseruari potest, eandem, obscurantur ipso tempore. §. 239.

§. DLI. Sensationes in aequali robore non durant §. 550. Ergo si fuerint, quae esse possunt, fortissimae, remittuntur §. 247.

§. DLII. VIGILO, dum clare sentio, dum clare sentire incipio, *EVIGILO*. Si consuetum in sano sensationes singulae claritatis gradum habent, sui compos vocatur: Si quaedam ex iis apud aliquem tam viuidae sunt, ut notabiliter obfurent reliquas, *EXTRA SERAPITUR* (sui obfurent, non est apud se) status sensationibus internis extra se rapti est *ECSTASIS*, (visio, mota mens, mentis excessus) Hinc *EPILEPSIA*, (morbus comitialis, caducus, Herculeus) morbus. conuulsivus sensationes externas per paroxysmum notabiliter impediens non est *ECSTASIS*. §. 38.

§. DLIII. *ECSTASIS* animae naturalis erit per naturam ipsius actuata §. 552, 470. per ipsius naturam non actuata, praeter naturalis animae erit §. 473. quae si per naturam vniversam non actuatur, supernaturalis erit §. 474. Ecstases miraculosae sunt possibiles §. 475, 552.

§. DLIII. Si claritatis gradus in sensationi-

tionibus vigilantis notabiliter remittitur ob vapores in cerebrium ascendentes ex potu, *INERLIATUR* seu fit *EBRIUS*: si ex morbo fiat idem, status ille *VERTIGO* dicitur, vel simplex, vel tenebrosa seu scotomia, minor epilepsiae gradus §. 552, 247.

§. DLV. Si clarae sensationes externae cessant, vel motus corporis vitales, quantum obseruatur, idem manent, et *DORMITO*, (obdormio,) vel hietiam notabiliter remittuntur, et *DELIQVIUM ANIMI PACTIOR*.

§. DLVI. Status obfcurarum sensationum externarum, in quo motus corporis vitales, quantum obseruatur, idem manent, qui sunt in statu vigiliarum, somnus est; In eoque constitutus, *DORMIT*; In quo et hi notabiliter remittuntur, est *DELIQVIUM ANIMI* (*syncope*, *lypotherymia*, *lypopychia*, *ecthipsis*:) in quo prorsus cessabunt, mors erit. Ergo somnus, syncope et mors sunt sibi admodum similes §. 265.

SECTIO III.

PHANTASIA.

§. DLVII. Conficius sum status mei, hinc status mundi praeteriti §. 269. *Re-*
I a praesent-

praesentatio status mundi praeteriti, hinc status mei praeteriti §. 569. est PHANTASMA (imaginatio, visum, visio.) Ergo phantasmata formo seu imaginor, idque per vim animae repraesentatuiam uniuersi propofitucorporis mei §. 513.

§. DLVIII. Habeo facultatem imaginandi seu phantasiae §. 557, 216. Quumque e imaginationes meae sint perceptiones rerum, quae olim praesentes fuerunt §. 557, 298. sunt sensorum, dum imaginor, absencium, §. 297.

§. DLVIII. PRODUCITUR (euoluitur) PERCEPTIO, quae fit in animo minus obscura, quae fit obscurior, INUOLUITUR quae inuoluta olim producitur, REPRODUCITUR (recurrit.) Jam imaginationibus producantur sensa §. 558, hinc olim producta §. 542, post inuoluta §. 551. Ergo phantasia perceptiones reproducuntur, et nihil est in phantasia, quod non ante fuerit in sensu §. 558, 534.

§. DLX. Partes cerebri, quarum motus coexistit tam sensationi, quam imaginationi, IDEAE MATERIALES vocantur. Hinc ideae materiales sunt in corpore sentientis vel imaginantis animae §. 508.

§. DLXI. Imaginatio et sensatio sunt singularium §. 559, 534. hinc in uniuersali nexu

nexu constitutorum §. 257. Vnde lex imaginationis: *Percepta idea partiali recurrentias totalis* §. 306, 514. Haec propofitio etiam *affositate idearum* dicitur.

§. DLXII. Quum repraesentem, hinc et imaginor §. 557. pro positu corporis mei §. 512, ea vero, quae externe sentio propria sunt corpori, quam quae imaginor §. 535, 557; patet, cur his illa possint clariora et fortiora esse §. 529. Immo dum sensationes imaginationibus coexistentes eas adhuc obscurant, §. 542, nihil tam clare imaginor, quam sensu, ita tamen, vt gradus claritatis in imaginatione a gradu claritatis in sensatione dependeat §. 561.

§. DLXIII. Quae saepius sensu, saepius reproduxi, sunt partes plurium idearum totalium, quam quae rarius §. 514. Ergo priorum phantasmata in maiori nexu §. 561, cum pluribus notis adhaerentibus percipiuntur, quam posteriora §. 530, hinc his sunt extensius clariora, seu magis uida §. 531.

§. DLXIII. Sicut sensationes imaginationes obscurant, sic ob eandem rationem imaginatio recentioris fortior obscurat antiquioris imaginationem debiliorem §. 562. hinc aequae clare sensorum, nisi ali-

unde impediatur, recentius clarior imaginor.

§. DLXV. Phantasia minima est, quae vnicum clarissime sensum §. 362, facillime reproductum §. 363, et recentissime §. 564. cum maxime debilibus et antecedentibus et focus perceptionibus heterogeneis §. 529. tamen obscurissime repraesentaret. Ergo quo plura, quo obscurius sensa, quo rarius reproducta, post quo longius tempus, quo fortioribus cum perceptionibus focus et antecedentibus, quo clarior reproductere potest, hoc maior est, §. 219.

§. DLXVI. Quo hebetior, aut acucior est sensus, a quo sensam rem imaginor, hoc obscurius, aut clarior esse potest eius rei imaginatio §. 562, 540.

§. DLXVII. Imaginationes a sensationibus distinguo 1) gradu claritatis §. 562. 2) status, quem sistunt, praeteriti et praesentis, quem sensationes sistunt, impossibili coexistentia §. 298. Hinc si imaginationes fortiores et debiliores sensationes sint, quantum observatur, claritate aequales, tamen restat discrimen alterum, circumstantiarum diversitas §. 323.

§. DLXVIII. Facilitatur imaginatio §. 527. 1) si imaginandum clarior sensum est

est §. 562, 2) saepius reproductum §. 563.

3) per intervalla debiliorum repraesentationum, ut semper habuerit lucem novitatis §. 549. 4) non ita pridem §. 564. 5) debiliores sequatur et 6) comiterur perceptiones heterogeneas §. 516, 549, hinc aut nullas, aut non admodum claras sensationes heterogeneas, §. 562, 7) sequatur autem aut comiterur repraesentationes, quae focus imaginandi saepius fuerunt, §. 561.

§. DLXVIII. Impeditur imaginatio 1) impediendo imaginandi sensationem, secundum §. 543. et 2) reproductionem praesertim 3) interruptam debilioribus, perceptionibus, quia ipsa continuatio non interrupta obscurat §. 550. 4) ipsa reproductionis mora, dum interim multo viuidius cogitantur §. 564. 5) si fortiores perceptiones sequatur aut 6) comiterur heterogeneas, hinc tales sensationes, aut imaginationes aut perceptiones, vel singulas, vel simul sumtas §. 542; quaeque 7) non imaginando nunquam aut rarius focus fuerunt §. 561, 221.

§. DLXX. Quum in omni sensatione sit aliquid obscuri §. 544, et imaginatio semper sit sensatione eiusdem minus clara §. 562. imaginationi etiam distincte multum

tum inerit confusiois, et omnis imaginatio est sensitiua §. 522, formanda per facultatem cognoscitiuam inferiorem §. 520.

§. DLXXI. Phantasia si repræsentet totaliter eadem, quæ sensu, imaginationes veræ sunt §. 546, 38, nec VANA PHANTASMATATA seu imaginationes falsæ, licet non æquali totaliter claritate percipiuntur §. 538, 562. Habitus vana phantasmata formandi est PHANTASIA EFFRAENIS, SUBACTA contra, habitus vere imaginandi.

§. DLXXII. Identitates diuersitatesque rerum percipio. Ergo habeo facultatem identitates diuersitatesque rerum percipiendi §. 216. Prior facultas estet minima, si ad duorum tantum clarissime perceptorum, maxime eorundem, vnicam minimam identitatem, inrer maxime debiles focias et antecedentes perceptiones heterogeneas, obscurissime repræsentandas sufficeret. Ergo quo plurium, quo minus notorum, quo magis diuersorum, quo plures, quo maiores identitates, hinc congruentias, æqualitates, similitudines, quo fortiores inter focias et antecedentes perceptiones heterogeneas, quo clarius repræsentat, hoc maior est §. 219. Habitus identitates rerum obseruandi est INGENIUM STRICTIUS DICTUM.

§. DLXXIII.

§. DLXXIII. Facultas diuersitates rerum percipiendi minima estet, quæ duorum tantum, clarissime perceptorum, maxime diuersorum, vnicam minimam diuersitatem, inter maxime debiles antecedentes et focias perceptiones heterogeneas, obscurissime perciperet. Ergo quo plurium, quo minus notorum, quo magis eorundem, quo plures, quo maiores diuersitates, hinc discongruentias, inæqualitates, dissimilitudines, quo fortiores inter antecedentes et focias heterogeneas perceptiones, quo clarius repræsentat, hoc maior est §. 219. Habitus diuersitates rerum obseruandi ACUMEN est.

§. DLXXIIIH. Facultatis identitates rerum percipiendi, hinc ingenii §. 572, hæc est lex: *Repræsentanda nota sunt A, ut nota sunt B, repræsentantur A et B, ut eadem §. 38.* Facultatis diuersitates rerum percipiendi, hinc acuminis §. 573, hæc est lex: *Repræsentanda nota sunt A, ut repræsentantur A et B, A et B percipiuntur ut diuersa §. 38.*

§. DLXXV. Identitates diuersitatesque rerum vel distincte percipio, vel sensitue §. 521. Hinc facultates identitates, diuersitatesque percipiendi, adeoque ingenium et acumen §. 572, 573, vel sensitiua §. 402.

§. DLXXVI. Quum omnia in hoc mundo

mundo sint partim eadem, partim diuersa §. 265, 269. repræsentationes identitatum diuersitatumque in iisdem, hinc et INGENII (foetus) LUSUS, i. e. cogitationes ab ingenio dependentes; et SUBTILITATES, cogitationes ab acumine dependentes, actuantur per vim animæ repræsentatiuam vniuersi §. 513. LUSUS INGENII falsi eius ILLUSIONES, et falsæ subtilitates INANES ARGUMENTATIONES VOCANTUR.

§. DLXXVII. Facultatum animæ maiores gradus quam sint habitus §. 219, et crebra repetitio actionum homogenearum, seu qua differentia specificam similitudinem EXERCITIUM: exercitio augentur animæ habitus §. 162. HABITUS animæ non dependentes ab exercitio, naturales tamen, CONDENATI (dispositiones naturales:) dependentes ab exercitio ACQUISITI, supernaturales INFUSI, facultatum cognoscitiuarum habitus THEORETICI vocantur.

§. DLXXVIII. Acumen et ingenium strictius sumtrum §. 572, 573. sunt habitus theoretici §. 577, 519, quò maiores sunt conuari, hoc facilius augentur exercitio §. 577, 527. Idem valet de habitu sentiendi et imaginandi §. 35, 519. Notabilior ingenii defectus, STUPIDUM, acuminis, OBUSUM CAPUT est. Omnis error, quum falsum cum vero pro

pro eodem habeat, est illiusio facultatis identitates rerum percipiendi §. 576, 572. acutissime impediendus §. 573, 221. Hinc errores sunt occasio subtilitatum §. 576, 323.

§. DLXXVIII. Reproductam repræsentationem percipio eandem, quam olim produxeram §. 572, 559. i. e. RECOGNOSCO (recordor.) Ergo habeo facultatem reproductas perceptiones recognoscendi seu MEMORIAM §. 216. eamque vellemnitiam, vel intellectualem §. 575.

§. DLXXX. Lex memoriæ est: *Repræsentatis pluribus perceptionibus successiuis, usque ad præsentem, partitalem communem habentibus, partialis communis repræsentatur ut experientiam antecedens et sequens*, §. 572. adeoque memoriæ actuatur per vim animæ reproductatiuam vniuersi, §. 519, 576.

§. DLXXXI. Quæ ita percipiuntur ut facilius olim recognosci possint, MEMORIÆ MANDO. Hinc quæ saepius clariusque reproductuntur secundum §§. 337, 338, 549, 568, attendendo ad identitates diuersitatesque singularum perceptionum §. 380, alte memoriæ mandantur §. 527.

§. DLXXXII. Si perceptio recurrit, eam aut valeo clare recognoscere, tunc obiectum eius MEMORIA TENERE dicor, aut non possum §. 10, et obiecti illius OBLITUS sum. Hinc

Hinc impotentia reproductam perceptionem recognoscendi est OBLIVIO. Per quod memini, cuius oblitus eram, id mihi ALIQUID IN MEMORIAM REUOCAT. Per ideas focias mihi aliquid in memoriam reuoco i. e. REMINISCOR. Ergo habeo facultatem reminiscendi seu REMINISCENTIAM §. 216.

§. DLXXXIII. Reminiscencia est memoria §. 582, 579, hanc regulam sequens: *reproductae medianibus ideis focis perceptio- nis memini* §. 580, 432. Reminiscencia per ideas loci focias recordata est MEMORIA LOCALIS.

§. DLXXXIII. Memoria minima est, quae vnicum minimum clarissime, saepissime, recentissime reproductum, maxime debiles inter perceptiones antecedentes et focias heterogeneas obcurissime recognosceret. Quo ergo plura, quo maiora, quo obcurius, quo rarius reproducta, post quo longius tempus heterogeneis fortissimis perceptionibus transactum §. 564, quo fortiores inter antecedentes et focias perceptiones heterogeneas, quo clarius recognoscit, hoc maior est §. 219.

§. DLXXXV. Memoria maior BONA et FELIX dicitur, et quatenus plura et magna recognoscere potest, VASTA, quatenus obcu-

obcurius etiam reproductum inter fati fortiores repraesentationes focias et antecedentes heterogeneas, FIRMA: quatenus recognoscere potest, post longius temporis intervallum satis fortibus perceptionibus heterogeneis occupatum, TENAX, quatenus rarius reproductum, CAPAX, quatenus admodum clare quid recognoscere valet, VEGETA, quatenus parum opus est, vt renificatur, PROMTA dicitur.

§. DLXXXVI. Insignis bonae memoriae defectus est OBLIVIOSITAS. Error ex memoria dependens LAPsus MEMORIAE dicitur. Jam memoria potest perceptionem antecedentem in eo gradu eandem sistere cum sequente, in quo tamen non est eadem. Ergo memoria est LABILIS, i. e. cui lapsus sunt possibiles. Memoria non admodum labilis est FIDA. Ingeniosus non est admodum fida memoria §. 576, sed acumine augetur eius fidelitas §. 572.

§. DLXXXVII. Complexus regularum perficiendae memoriae est ARS MNEMONICA, pars aetheticae §. 333, regulas extendit, dae, confirmandae, conseruandae, excitandae, capacioris fideliorisque reddendas memorie praescribens §. 586, 585.

§. DLXXXVIII. Si phantasia antecedens cum sequente sensatione vsq; imaginatione,

natione, in eo gradu pro eodem habetur, in quo non est idem, oriatur vanum phantasma §. 571. per lapsum memoriae §. 586, ex fonte errorum §. 578. quod si per eandem genesis §. 586, 578. pro sensatione habeatur §. 548, oriatur fallacia sensuum §. 546, 545.

§. DLXXXVIII. Combinando phantasmata et PRÆSCINDENDO i. e. attendendo ad partem alicuius perceptionis tantum, FINGO. Ergo habeo facultatem fingendi §. 216. Combinatio quum sit representatio plurium, ut vnius, hinc facultate identitates rerum percipiendi acutetur §. 572, 155. facultas fingendi per vim animae representatiuam vniuersi acutetur §. 578, 576.

§. DLXXX. Facultatis fingendi haec est regula; *Phantasmatum partes percipiuntur ut vniuersa actum* §. 589. Perceptiones hinc orae FLECTIONES (figmenta,) eaeque falsae CHIMÆAE dicuntur, vana phantasmata §. 571.

§. DLXXXI. Pone combinari infociabilia, §. 589, aut praescindifingendo, quibus subiacet tollitur imaginandam, ut essentialia, essentialia §. 63, attributa §. 64, aut tolli a fingendo omnes modos, omnes relationes, aut aliquos modos, aliquas relationes ad actuale et indiuiduum conspiciendum necess-

necessariis aliis non substitutis, repraesentari tamen fingendum, ut indiuiduum et actuale §. 55, 148, oriatur in his casibus singulis chimærae §. 590, per illusionem factitatis identitates rerum percipiendi §. 576, 578, adeoque vana phantasmata §. 890. lapsum memoriae per apparentem recogniti- onem admodum corroboranda §. 588, 515.

§. DLXXXII. Facultas fingendi minima esset, quae duo minima tantum clarissima phantasmata obscurissime combineret, aut vnicam vnius maxime phantasmatis partem minimam leuissime praescinderet §. 530, 589. Ergo quo plura, quo maiora, quo minus clara combinabit, quo plures, phantasmatum partes, quo magis praescindit, quo magis vtrumque facit, quoque clarior, hoc maior est §. 219, 590. Maior facultas fingendi FERTILIS (foecunda,) ad chimæras procliuus, EXORBITANS (extravagans, rhapsodica) ab iis cauens ARCHITECTONICA dici potest.

§. DLXXXIII. Dormiens si clare imaginor, SOMNIO. Imaginationes dormientis sunt SOMNIA SUBIECTIVE SUMTA, vel vera §. 571, vel fallacia §. 588, 591, vel per naturam animae actiuata secundum §. 565, 572, 580, 587, 590, naturalia §. 470, vel non naturalia ami-

mae, quae sunt ipsi praeternaturalia. Haec si per naturam vniuersam non actuantur, erunt supernaturalia §. 474.

§. DLXXXIII. Dormientis phantasia magis effraenis, §. 571, et facultas fingendi exorbitantior, quam vigilantis §. 592, non obscuratas fortioribus sensationibus viuiores imaginationes et fictiones producunt §. 549. Quorum somnia comitari solent motus corporis externi sensationum similitudinem in vigilantibus comites, sunt NOCTAMBULI. Qui vero vigilantes quasdam imaginationes pro sensationibus habere solent, PHANTASTAR (visionarii, fanatici) qui eas protus cum sensationibus confundunt, sunt DELIRI, vt adeo DELIRIUM sit status vigilantis imaginationes pro sensationibus, sensationes pro imaginationibus habentis.

SECTIO V.

PRAEVISIO.

§. DLXXXV. Conscius sum status mei, hinc status mundi. futuri §. 369. Praesentatio status mundi, hinc status mei futuri est PRAEVISIO. Praeideo, hinc habeo facultatem praevidentis §. 216, accuratam per vim animae praesentatiuam vniuersi pro positu corporis mei §. 512.

§. DLXXXVI

§. DLXXXVI. Lex praevisionis est: *Percepta sensatione et imaginatione commensurata per-ceptionem habentibus, praedis perceptio te-ntalem perceptionem habentibus, praedis perceptio te-ntalis futuri status, in quo partes sensationis imagi-nationisque diuersas continguntur: i. e. Ex praevi-sione impraeguate per praeteritum nascitur futu-rum.*

§. DLXXXVII. Quum repraesentem, hinc et praevideam §. 595, pro positu cor-poris mei §. 512, ea vero, quae externe sentio, propiora sint corpori, quam quae praevideo, olim demum sensurus §. 535. 595, patet, cur his illa possint clariora et fortio-rasse §. 529. Quia hinc sensationes praevi-sionibus coexistentes eas adhuc obscu-rant §. 542, nihil tam clare praevideo, quam sensurus sum, sed ita tamen, vt gra-dus claritatis in praevisione a gradu clarita-tis in futura sensatione dependeat §. 596.

§. DLXXXVIII. Quae saepius sensu, saepius imaginatus sum, clarius praevideo, quam quae rarius §. 563, 596. Imaginatio-nes iam sensa, id est fortissime percepta si-sunt §. 542, 558. Hinc fortiores etiam hae praevisionibus nondum fortissime perce-pta existentibus §. 597, eas vna cum sensati-onibus gnauiter obscurant §. 529. Quum-que praeviso propius instantis possit esse clarior praevisione remotius instantis

§. 597

K

§. 197, obscurabit in eo casu etiam praeuisio propioris praeuisionem remotioris, remotiorisque obscuritas propioris illustrabit praeuisionem. §. 149. Ergo aequae claritate sentiendorum propius infans clarius praeuideo, quam remotius §. 149.

§. DLXXXVIII. Facultas praeuidenti minima esset, quae vnicum clarissime proximeque sentiendum. §. 197, 198. saepissime sensum et imaginando reproductum, maxime debiles inter perceptiones socias et praecias heterogeneas, tamen obscurissime repraesentaret §. 195. Ergo quo obscurius sentienda, quo magis remota, quo rarius sensa, aut imaginando reproducta, quo fortiores inter perceptiones praecias et socias, quo clarius repraesentat, hoc maior est praeuidenti facultas §. 219.

DC. Quo hebetior aut acutior sensus, quo ex ipse iam sensum praeuideo, quo minor aut maior praeuisuri phantasia §. 166, hoc obscurior aut clarior erit praeuisio §. 196.

§. DCI. Praeuisiones a sensationibus imaginationibusque distinguo 1) gradu claritatis, quo et sensationibus et imaginationibus cedunt §. 197, 198. 2) impossibilitate coexistentia cum statibus praeteritis et praesentibus

praesente. Quod si praeuisio fortior et imaginatio aut etiam sensatio debilior sint claritatis, quantum obseruatur, aequalis, tamen characterem secundo distingui possunt §. 67.

§. DCII. Facilitatur praeuisio, §. 127. si praeuidentum 1) clarius sentiendum est §. 97. 2) magna ex parte iam sensum 3) et reproductum est imaginando §. 198. 4) praeuisum iam saepius §. 161. idque 5) per interualla debiliorum perceptionum, ut semper habuerit lucem nouitatis §. 149. 6) non ita multo post sentiendum §. 198. 7) debiliores praecias et socias perceptiones habeat heterogeneas, hinc tales aut nullas, aut non admodum claras sensationes et imaginationes §. 197, 198. 8) at fortiores sequatur et comitetur tam imaginationes, quam sensationes, quae cum praeuidentum partiales perceptiones communes habent §. 196, 197.

§. DCIII. Impeditur praeuisio, si 1) impediatur praeuidenti futura sensatio secundum §. 143, 2) sensatio magna ex parte cum praeuidentum eorundem praesens 3) eorundem imaginatio secundum §. 169, 4) praeuisiones impediuntur primae, praesertim 5) interruptae debilioribus perceptionibus, quia eas ipsa continuatio

obscurat §. 530. 6) procraftinetur praeiudendum §. 597. 7) fortiores praeuias et focias habeat heterogeneas imaginationes sensationesque, 8) at tales debiliores, quae cum praeiudendo perceptionem communem habent §. 602, 221.

§. DCIII. Quum in omni sensatione §. 544. et imaginatione sit aliquid obscuri §. 570. et praeuisio sit minus clara, quam eiusdem sensatio et imaginatio §. 597, 598. praeuisioni etiam distinctae multum admixtum est confusiois et obscuritatis, et omnis mea praeuisio est sensitiua §. 522. actuanda per facultatem cognoscitiuam inferiorem §. 520.

§. DCV. Si praeuideantur totaliter eadem cum sentiendis, praeuisiones sunt veraces, seu PRAESENSIONES, licet non eodem modo, aequali cum sensationibus claritate percipiantur §. 597. Si sentiatur praeuisum, IMPLETUR PRAEUISIO. Praeuisio non implenda, FALLAX est, fons errorum practicum §. 578.

§. DCVI. Perfectionem imperfectionemque rerum percipio i. e. diiudico. Ergo habeo facultatem diiudicandi §. 216. Haec minima esset vnici minimi clarissime percepti vnicae minimam perfectionem imperfectionemque, maxime debiles inter per-

perceptiones heterogeneas praeuias et focias obscurissime repraesentans. Quo ergo plurimum, quo maiorum, quo obscurius etiam perceptorum, quo plures, quo maiores perfectiones imperfectionesque, quo fortiores inter focias et praeuias heterogeneas perceptiones, quo clarius facultas diiudicandi repraesentat, hoc maior est §. 219. Habitus res diiudicandi est IUDICIUM, idque de praeuisis, PRACTICUM, de aliis, THEORETICUM vocatur, et quatenus obscurius etiam perceptorum plures tamen perfectiones imperfectionesque detegit, est PRAETRANS.

§. DCVII. Lex facultatis diiudicandi est: *perceptis rei variis aut consentientibus, aut dissentientibus, eius aut perfecte aut imperfecto percipiatur.* §. 94. 121. Quod quum fiat vel distincte, vel indistincte; facultas diiudicandi, hinc et iudicium §. 606. erunt vel sensitiua, vel intellectuala §. 402, 522. Iudicium sensitiuum est GUSTVS SIGNIFICATULATORI. Iudicio intellectuali gaudens est CRITICVS SIGNIFICATU LATORI, unde CRITICA SIGNIFICATU GENERALI est scientia regularum de perfectione vel imperfectione distincte iudicandi.

§. DCVIII. Gustus significatu latiori de SENSUALIBUS, i. e. quae sentiuntur, est

IUDICIUM SENSUUM, et illi organo sensorio tribuitur, per quod diiudicandum sentitur. Hinc datur iudicium oculorum, aurium e. c. Tam hoc, quam omnis facultas diiudicandi actuatur per vim animae repraesentativam uniuersi §. 513, quum omnia in hoc mundo sint partim perfecta, partim imperfecta §. 250, 354. Diiudicationes falsae sunt IUDICII ECLIPSES. Facultas diiudicandi ad eclipses prona, PRAECEPTA dicitur. Habitus ab eclipsibus iudicij cauendi est eius MATURITAS. Eclipses iudicij sensuum sunt eorumdem fallaciae §45.

§. DCVIII. Quo maior memoria §. 579, remissio §. 585, facultas fingendi §. 589, praevisionis habitus §. 595. et iudicium sunt connata, hoc facilius augentur exercitiis §. 578, 606.

DCX. Qui praevisionem perceptionem repraesentat, ut eandem, quam olim percipiet, PRAESAGIT, ergo habet facultatem praefagiendi, seu SIGNIFICATULATIORI PRAESAGITIONEM. Perceptiones per praesagationem eiusmodi actuatae sunt PRAESAGIA; vel sensitiva vel intellectiva §. 402, 522.

DCXI. Lex praefagationis haec est: *Si in praesentis perceptionis successibus perceptionibus repraesentantur quaedam partem communem cum antecedentibus habuerit, haec partialis communis*

communis repraesentatur, ut contenta in antecedente et sequente, §. 522. Ergo ut se habet memoria ad imaginationem: sic se habet praefagatio ad praevisionem §. 579, 610.

§. DCXII. Praefagatio sensitiva est EXPECTATIO CASUUM SIMILIUM, cuius haec est regula: *Aus sentio, aus imaginer, aus praevisionis A, quod cum alio praevisionis B multa habet communia, hinc B repraesentat, ut idem futurum cum A* §. 611. Cui ideas praevisionis socias praefagat animus, quae ante non praefagiebat, PRAESUMIT, hinc facultatem habet praefagitionem di §. 216, quae se habebit ad praefagitionem ut remissio ad memoriam §. 582, 610.

§. DCXIII. Praefagitionis facultas est praefagatio hanc regulam sequens: *Praevisionem mediantibus ideis sociis perceptionem praefagit animus.*

§. DCXIII. Praefagatio minima est, quae unicum, minimum clarissime sapissime praevisionem proxime infans maxime debiles inter perceptiones praevisionis et socias heterogeneas obscurissime tamen perciperet.

§. DCXV. Quo ergo plura, quo maiora, quo rarius, quo obscurius praevisionem, quo longius ante tempus fortissimis perceptionibus aliis transigendum §. 564. quo fortiores inter praevisionem et socias heterogeneas

as, quo clarius percipit praefagatio, hoc maior est, §. 219, hoc minus opus habet praefunctionibus §. 614.

§. DCXVI. Notabilis praefagiendi habitus est FACULTAS DIUNATRIX vel naturalis aut connata, aut acquisita, vel insula, §. 577. Postrema est DONUM PROPHETICUM. Praefagium ex facultate diuinatrice est DIUNATIO, haec ex dono prophetico est VATICINIUM seu propheta. Mantica est complexus regularum perficiendae facultatis diuinatricis naturalis §. 349.

§. DCXVII. A praefagatione pendentes errores sunt VANA PRAESAGIA, fallaces praeuisiones cum veracibus per illusionem facultatis identitates rerum percipiendi confusae §. 578, 605. Si qua mihi sunt praefagia, expectationes casuum similia, §. 612, praefunctiones §. 613, actuantur per vim animae repraesentatiuam vniuersi §. 597, 576.

§. DCXVIII. Si praeuifum cum antecedente aliquo sensu, aut phantasmate, aut praeuifio alio habeatur pro eodem in eo gradu, in quo non est, oriatur fallax praeuifio §. 605, per vanum praefagium, §. 617, 571.

§. DCXVIII. Signa cum signatis vna percipio; ergo habeo facultatem signa cum signatis repraesentando coniungendi, quae
SIGNA-

SIGNATRIX FACULTAS dici potest §. 216. Quumque sit in hoc mundo nexus significatiuus §. 358, facultatis signatricis perceptiones actuantur per vim animae repraesentatiuam vniuersi §. 573. Nexus significatiuus vel distincte, vel indistincte cognoscitur, hinc facultas signatrix vel fenestrata erit §. 521, vel intellectualis §. 402.

§. DCXX. Si signum et signatum percipiendo coniungitur, vel magis attendo ad signum, et COGNITIO talis SYMBOLICA dicitur, vel magis ad signatum, et COGNITIO erit INTUITIVA (intuitus) §. 529. In utraque cognitione facultatis signatricis haec est lex: *Perceptionem sociarum vna sit medium cognoscendas existentiae alterius* §. 347.

§. DCXXI. Pone per illusionem facultatis identitates rerum cognoscendi haberi pro signo, quod non est, pro signato, quod non est §. 576, cognitio falsa symbolica et intuitiva oriatur §. 620. Pone eodem modo haberi quid pro prognostico, quod non est, nascuntur fallaces praeuisiones apparentibus praefagiis praefunctionibusque multum corroborandae §. 605, 515.

§. DCXXII. Facultas signatrix minima esse, quae vnicum minimum signum cum vnico minimo signato, maxime debiles inter praevias perceptiones et socias hetero-

K § generas

geneas obscurissime coniungeret. Ergo quo plura, quo maiora signa cum quo pluribus, quo maioribus signatis, quo fortiores inrer socias et praeuias perceptiones, quo clarius coniungit facultas signatrix, hoc maior est §. 219. Characteristica est complexus regularum perficiendae facultatis signatrix §. 349.

§. DCXXII. Dum dormientis sensationes externae non sint clarae §. 556, somnus debiliorum etiam phantasmatum erit ad sensitiue praeuidendum aptior, quam status vigilantis §. 549, 597. Complexus regularum ex infomniorum praefusionibus praeflagendi est ONIROCRITICA.

SECTIO VI.

FACULTAS COGNOSCITIVA SUPERIOR;

§. DCXXIII. Anima mea cognoscit quaedam distincte §. 522. facultas distincte quid cognoscendi est FACULTAS COGNOSCITIVA SUPERIOR, intellectus §. 402. mihi conueniens §. 216.

§. DCXXV. Quum habeam facultatem attendendi, ATTENTIONEM, abstrahendi, ABSTRACTIONEM §. 529, et praescindendi seu abstrahendi partem a toto §. 589. eaeque se exierant in sensationibus, imaginatio-

nationibus, praefusionibus e. c. prout obiecta earum ad corpus meum se habeant, §. 538-562. actuatur per vim animae repraesentatiuum vniuersi pro positu corporis §. 512.

§. DCXXVI. Attentio in totius perceptionis partes successiue directa est REFLEXIO. Attentio ad totam perceptionem post reflexionem est COMPARATIO. Reflecto. Comparo. Ergo habeo facultatem reflectendi comparandique §. 216, actundas per vim animae repraesentatiuum vniuersi pro positu corporis §. 625.

§. DCXXVII. Lex attentionis est: *quorums plures, quorums minus obscuras notas percipio, quam aliorum, ea clarius aliis percipio* §. 528. Hinc regula reflexionis est: *enims partis in perceptione totius plures minus obscuras notas percipio, ad eam prae reliquis attendo* §. 625, et regula comparationis haec est: *Reflectendo ad partes totius perceptionis plures et clariores notas eius percipiens ad eam postea magis attendo* §. 529.

§. DCXXVIII. Attentio minima esset, quae vnicam minimam perceptionem obscurissimis reliquis vnico tantum gradu clariorem raderet. Hinc quo plures, quo maiores perceptiones, quo clarioribus, quo clariorem reddit, hoc maior est attentio-

attentio §. 219. Habitus plura apperipiendi est ATTENTIONIS EXTENSIO, admodum clarius clarioribus etiam quaedam apperipiendi habitus est ATTENTIONIS INTENSIO.

§. DCXXVIII. Lex abstractionis haec est: *Quorum pauciores, quorum minus claras notas percipio, quam sunt aliorum notas, aliis obscurius repraesentantur* §. 528. Hinc praescindendi haec est regula: *Cuius partis in perceptione totius pauciores minusque clarae sunt notas, quam aliorum, haec aliis obscurius percipiuntur* §. 628.

§. DCXXX. Abtractio minima esset, quae unicam minimam perceptionem clarissimis reliquis unico tantum gradu obscuriorem redderet. Hinc quo plures, quo maiores perceptiones, quo obscurioribus, quo obscuriores reddit abtractio, hoc maior est §. 219.

§. DCXXXI. Intellectus mei haec lex est: *Si comparans a non comparatis abstrahat, relictum est distincte perceptum* §. 627. Quumque finitus sit intellectus meus §. 248, haec lex est lex intellectus finiti, qui attendendo, reflectendo, comparando, abstrahendo, praescindendoque actuatur per vim animae repraesentativam uniuersi §. 625, 626.

§. DCXXXII.

§. DCXXXII. Repraesentatio rei per intellectum est eius conceptio. Hinc conceptibile est, cuius distincta formari potest perceptio, idque in se, quod in se spectatum distincte concipi potest. Jam in omni possibili sunt essentia et affectiones. §. 13, 43. non totaliter eadem §. 267, 41, quae adeo a se inuicem distingui possunt §. 67. Ergo in omni possibili sunt notae. §. 67, quae clare cognosci possunt, hinc omne possibile est in se conceptibile.

§. DCXXXIII. INCONCEPTIBILE IN SE (absolute) est, cuius in se spectati distincta perceptio inuoluit. Hoc est solum nihilum §. 632. 7. At CONCEPTIBILE RELATIVUM est, ad quod distincte cognoscendum dati alicuius intellectus vires sufficiunt, et ad quod intelligendum dati alicuius spiritus vires non sufficiunt, est RELATIVUM INCONCEPTIBILE (supra datum intellectum positum.) Hinc multa in se probe conceptibilia §. 632, possunt esse supra meum intellectum posita §. 631.

§. DCXXXIII. Quum distinctio sit rei notarumque rei claritas, potest per multitudinem, et claritatem notarum tam intentionem, quam extensionem augeri §. 131. Quae plures viuidiosioresque notas habet, quam aliae distinctae, erit PERCEPTIO EXTENSIVE

P. III. C. I. S. VI.

DISTINCTIOR, quae intensius clariores notas habet, quam aliae distinctae, erit (intensius distinctior) **PURIOR**.

§. DCXXXV. Quo magis ad rem attendo reflectens et comparans, hoc fit eius intellectio extensius distinctior §. 634. 631. Quo magis ad intellecti notas iterum attendo reflectens et comparans, quoque magis a non comparatis abstraho, hoc intellectio producit purior §. 634. 559.

§. DCXXXVI. Quo minus ad rem attendo, aut satis attendens etiam minus tamen reflecto, aut satis etiam reflectens minus tamen comparo, hoc fit eius intellectio minus extensius distincta. Quo minus eosdem acrus in intellectu notis repeto, quo minus a non comparatis abstraho, hoc manet perceptio distincta impurior §. 634. 631.

§. DCXXXVII. Intellectus minimus est, qui non nisi vnicui minimis notas minime claras, maxime debiles inter perceptiones praeuias et focias heterogeneas percipit. Quo ergo plurimum, quo maiorum, quo plures, quo clariores notas, quo fortiores inter praeuias et focias heterogeneas repraesentat intellectus, hoc maior est. §. 219. Perfectio intellectus notas intensius distinctior

distinctas formandi est **PROFUNDITAS**, et maior profunditas **PURITAS**.

§. DCXXXVIII. Si attentio ad certum obiectum minuitur, dum perceptionibus focus pluribus heterogeneis attendo, **DISTRAHOR**. Hinc ipsae sensationes distractione obscurantur §. 543, et omnis attentio ad certum obiectum distractione impeditur §. 221. Abstractio animi distracti a perceptionibus heterogeneis pluribus, qua attentio ad certum obiectum augetur, est **ANIMI COLLECTIO**. Hinc animi collectio adeoque abstractio est impedimentum distractionis §. 222. Jam impedimentum impedimenti est medium ad finem §. 342. Hinc animi collectio, adeoque abstractio promouebit attentionem, quod patet etiam ex §. 149. Attentio promouebit abstractionem, hinc et collectionem animi §. 529.

DCXXXVIII. Per intellectum distinctas perceptiones actuans eodem vitur §. 338. Habitus vtendi intellectu, vsus intellectus dicitur, qui in me habitus acquisitus §. 577. Cui vsus intellectus nondum acquisitus est, est **INFANS**, cui nondum tantus, quantum ad negotia vitae communis grauiora plerumque requiritur, **PSYCHOLOGICE MINORENNIS**, vt **PSYCHOLOGICE MAIORENNIS**

NIS est, cui tantus intellectus vñs acquifitus est, quantus ad negotia virae communis grauiora plerumque requiritur. Cui notabiliter minor intellectus vñs est, quam plerisque aetate aequalibus, SIMPLEX SIGNIFICATU MALO. In quibus nullus aut fere nullus intellectus vñs obferuarur in ea aetate, in qua folet esse probe obferuabilis, sunt MENTE CAPTI.

SECTIO VII.

RATIO.

§. DCXXX. Nexum quorundam confufe, quorundum distincte percipio. Ergo habeo intellectum nexum rerum percipientem §. 402, 216. i. e. RATIONEM, et facultates nexus confufus cognofcentes, quales 1) inferior facultas idencitantes rerum cognofcendi §. 572, 279, quo ingenium fenfitiuum §. 575. 2) Inferior facultas diuerfitates rerum cognofcendi, §. 572, 279, quo acumen fenfitiuum pertinet §. 575. 3) memoria fenfitiua §. 579, 306. 4) facultas fingendi §. 589. 5) facultas diiudicandi §. 606, 94. quo iudicium fenfitiuum §. 607, et fenfium §. 608. 6) expectatio cafuum fimilium §. 610, 612. 7) facultas signatrix fenfitiua §. 619, 347. Hae omnes, quatenus

in repraesentando rerum nexu rationi fimiles sunt, confituunt ANALOGON RATIONIS §. 70, complexum facultatum animae nexum confufe repraesentantium.

§. DCXXXI. Facultas distincte idencitantes diuerfitatesque rerum percipiendi §. 572, 279, hinc ingenium et acumen intellectuale §. 575, memoria intellectuales, seu PERSONALITAS §. 579, 306, facultas distincte diiudicandi §. 605, 94, quo iudicium intellectuale pertinet §. 607, praefagitio intellectualis seu PROUIDENTIA (prospicientia) §. 610. facultas signatrix intellectualis §. 619. est ratio §. 640.

§. DCXXXII. Quum omnia in hoc mundo sint in vniuerfali nexu. §. 356-358, ratio actuatur per vim animae repraesentatiuam vniuerfi pro fitu corporis §. 631. et hac quidem lege: *Si in A distincte cognofce aliquid, ex quo distincte cognofcens, cur fit aliquid distincte cognofcendum in B, A et B concipio conexa* §. 14. 632.

§. DCXXXIII. Quod vlla ratione cognofci potest, RATIONABILE dicitur, quod nulla, IRRATIONABILE (contra rationem:) Jam omne possibile est dupliciter rationale §. 24. Tam eius ratio, quam rationatum, cum nexu inter vtrumque sunt conseptibilia in se §. 632, 14. Ergo omne possi-

possibile eſt rationabile. Omne irrationabile, quicquid contra rationem eſt, eſt im-
poſſibile §. 7, 8.

§. DCXXXIII. Ad cuius nexum in-
telligendum datae alicuius rationis vires
non ſufficiunt, eſt ſUPRA eam RATIONEM po-
ſitum. Cuius ergo ratio limitata eſt, ut
mea, §. 248, illius ſupra rationem poſi-
tunt eſt poſita multa rationabilia §. 643.

§. DCXXXV. Ratio minima eſt
intellectus minimus vnici minimum ne-
xum perſiciens. Quo ergo maior intel-
lectus, quo maiorem, quo plurium nexum
perſicit, hoc maior eſt ratio §. 219. Ha-
bitus maiorem rerum nexum perſpicendi
eſt SOLIDITAS, plurium rerum nexum per-
ſpicendi habitus eſt SAGACITAS RATIONIS.
Hinc et ratio eſt vel purior, vel impurior
§. 637.

§. DCXXXVI. Perceptiones rationis
ſunt RATIOCINIA, quae ſi vera fuerunt, SA-
NA, ſi falſa, CORRUPTA RATIO dicitur.
Complexus verorum ratiociniorum dicitur
RATIO OBJECTIVAE SUMMA, contradistin-
cta rationi ſubiectivae ſummae §. 640. de-
ſinitas, USUS RATIONIS eſt habitus ratio-
ne vtendi, qui in me acquiſitus §. 577.
Intentio eius eſt CULTURA RATIONIS. Hinc
omnis veritatis philoſophica cognitio
colit

colit rationem §. 577. Falſa regula tylo-
giſtica admodum eandem corrumpit.

§. DCXXXVII. Errores analogi ra-
tionis rationi corruptae quiritribuit §. 640,
646, illudic illi facultas identitates rerum.
cognoscendi ex defectu acuminis §. 576.
At poſſunt tamen erroreseius modi ratio-
nem corrumpere, ſi ſiant praemiſſae
§. 646.

§. DCXXXVIII. Quum omnis facul-
tas cognoscitiua in me ſit limitata, hinc
certum et determinabilem limitem habeat,
facultates animae cognoscitiuae inter ſe
comparatae admittunt inter ſe rationem
aliquam et proportionem determinatam,
qua vna altera vel maior, vel minor eſt
§. 160. Determinata facultatum cognosci-
tiuarum proportio inter ſe in aliquo, eſt
INGENIUM eius LATIUS DICTUM. Ingenium,
cui multi habitus inſunt, VEGETUM, cui
pauci vel nulli, TARDUM eſt, quod ex tar-
do mutatur in vegetum, EXCITATUR.
Quae facultas reliquis maior eſt in inge-
nio latius dicto, ſubiecto, cuius ingenium
latius dictum attenditur, nomen dat. Hinc
patet, qui ſunt INGENIOSI, ACUTI, MEMO-
RIOSI, PROVIDI, IUDICIOSI, INTELLIGENTES
L. 2
ET

ET RATIONABILES SENSU. EMINENTIORI E. C.

§. DCXXXVIII. Quia facultates cognoscitiuae in certa proportione se ad se mutuo referentes ad certum cognoscendum genus aptiores sunt aliis: illud ingenium latius dicitur, quod ad certum cognoscendum genus aptius aliis est, ab illo cognoscendorum genere nomen accipit. Hinc patet, quae sunt INGENIA HISTORICA, POETICA, DIVINATORIA, CRITICA, PHILOSOPHICA, MATHEMATICA, MECHANICA, MUSICA E. C. Quae ad omnia cognoscendorum genera notabiliter aptiora sunt, INGENIA latius sumta multis aliis VNIuersalia, et quatenus gradu plerumque facultatum cognoscitiuarum multum multa alia excedunt, SUPERIORA nuncupantur.

§. DCL. consuetudo est habitus necessitatem attentionis in certis actionibus minuens. Jam omnis habitus acquisitus theoreticus mutat ingenium latius sumtum §. 577. 648. Hinc exercitiis et consuetudine multum mutari, mutari saepius potest ingenium latius dicitur, vel excitari §. 648, vel TORPESCERE I. E. ex vegeto in tardum mutari. Hinc patet, qui possit quis

quis ex ingenioso iudiciosus fieri e. c. qui possit ex ingenio poetico fieri philosophicum e. c. §. 649.

SECTIO VIII.

FACULTAS APPETITIVA.

§. DCLI. Per facultatem diiudicandam alicuius vel perfectionem vel imperfectionem percipio §. 606. Perfectionem imperfectionemue vel symbolice, vel intuitus cognosco §. 620. Hinc obiecti alicuius aut perfectionem intueor, et PLACET, aut imperfectionem, et DISPLICET, aut nec perfectionem eius, nec imperfectionem intueor, i. e. nec placet, nec displicet, et (sum erga illud indifferens) est MIHI INDIFFERENS. Quod placet, intueor, ut bonum, sub ratione boni, §. 100. quod displicet, intueor, ut malum, sub ratione mali §. 146. Indifferens mihi nec ut bonum, nec ut malum, nec sub ratione boni, nec sub ratione mali intueor §. 100, 146.

§. DCLII. In mihi indifferenti aut nullam omnino perfectionem imperfectionemue intueor, et est MIHI PLENARIE INDIFFERENS, aut nec certam et determinatam tantum perfectionem in eodem intueor, nec oppositum eius, et est respectu illius

perfectio nis MIHI RELATIVE INDIFFERENS. IGNOTUM MIHI est, quod non repraesentato. Vnde ignoti nullam omnino perfectionem imperfectionemue intueor §. 65r. Ergo ignotum mihi est plenarie indifferens, nec placet, nec displicet. Partialiter mihi ignotum, est mihi relative ad perfectiones incognitarum partium indifferens. Quod tantum symbolice cognosco, si vel maxime symbolice cognoscam, ut bonum, vel malum, non intueor tamen ut tale §. 62o, hinc nec placet, nec displicet mihi, sed est indifferens §. 65r.

§. DCLIII. ANIMUS INDIFFERENS TOTALITER efficit, in cuius perceptione totali nihil placens, nihil omnino displicens continetur. PARTIALITER INDIFFERENS est, qui partiales perceptiones sibi vel plenarie, vel relative indifferentes habet. Ergo cui vel vnicum minime placet, vel displicet, non est totaliter indifferens. Cui non omnes ipsius perceptiones partiales respectu omnium perfectionum possibilibus aut placent, aut displicent, est partialiter indifferens.

§. DCLIII. SUBJECTIVE (indifferens) seu ADIAPHORON dicitur, quod certa et determinata vis repraesentatus, nec ut bonum, nec ut malum intractur, qualia mihi igno-

ignota, et symbolice tantum cognita §. 65r, OBJECTIVE ADIAPHORON est, quod nec est bonum, nec malum, idque iterum vel ABSOLUTE esset INDIFFERENS, quod nullam omnino perfectionem imperfectionemque poneret, et est non ens §. 100. vel RELATIVUS, quod ad certam perfectionem aut eius oppositum nihil confert. Tale non datur in mundo optimo §. 44r. Ergo rem intuitus, ut est, erga nullam rem est indifferens §. 65r.

§. DCLV. Status animae ex intuitu perfectionis est (complacentia) VOLUPTAS ex intuitu imperfectionis est TAEDIUM (displicentia.) Hinc STATUS INDIFFERENTIAE est status animae nec taedium nec voluptatem sentiencis. Voluptas et taedium ex vero intuitu VERAE, ex falso APPARENTIA dicuntur. Hinc intuitus perfectionis et bonorum, ut talium, voluptatem, verorum veram, apparentium apparentem, intuitus imperfectionis et malorum, ut talium, taedium, verorum verum, apparentium apparens producit §. 12.

DCLVI. VOLUPTAS vel TAEDIUM ex intuitu simplicis perfectionis imperfectionisue SIMPLEX, COMPOSITA sunt, ex intuitu compositae perfectionis imperfectionisue ORTA, ex intuitu sensitivo SENSITIVA, ex sensu-

168 P. III. C. I. S. VII. FACULT. APPET.

ali, VOLUPTAS TAEDIUMVE SENSUUM, ex distinctione RATIONALIA sunt §. 522, 640. In perceptione totali non totaliter indifferentis, aut fortiora sunt placētia minus placētib; et status ille PRAEDOMINIUM VOLUPTATIS est, aut fortiora sunt displicētia minus displicētib; et status ille PRAEDOMINIUM TAEDIUM est, aut placētib; minus placētia, displicētib; minus displicētia aequalia eſſent robore, et eſſet ille STATUS TOTALIS AEQUILIBRII §. 516.

§. DCLVII. Voluptas fortior obſcurat debiliores voluptates et taedia heterogenea praeuia et ſocia. Taedium fortius obſcurat debiliora taedia heterogenea praeuia et ſocia cum eiusmodi voluptatibus §. 539. Hinc in praedominio voluptatis praegreſſa et ſocia taedia, in praedominio taedii praegreſſae ſociaeque voluptates obſcurantur §. 656. Debilior voluptas illuſtrat voluptates fortiores praegreſſas et ſocias heterogeneas cum eiusmodi taediis. Debilius taedium illuſtrat taedium fortius praegreſſum et ſocium heterogeneum cum eiusmodi voluptatibus §. 549.

§. DCLVIII. Minima voluptas et taedium ſunt ſtatus, qui oriuntur ex obſcuriſſimo, qui poteſt eſſe, intuitu vnicae minime perfectionis imperfectionisue, praedominis

P. III. C. I. S. VIII. FACULT. APPET. 169

uis et ſociis heterogeneis voluptatibus taediisque plurimum fortioribus §. 651, 161. Quo ergo clariori ex intuitu, quo plurimum, quo maiorum perfectionum, imperfectionisue, quo debiliores inter praevias ſociasque voluptates heterogeneas et taedia eiusmodi voluptates et taedia naſcentur, hoc erunt maiora §. 160, 657. Voluptatis cauſa, DELECTAT. Voluptatem augens, IUCUNDUM (commodum,) minuens, INCOMMODOUM (ingratum,) taedium augens, MOLESTUM, minuens GRATUM erit.

§. DCLVIII. Quum praesentium clariffimis ſit intuitus §. 542. voluptates et taedia ex praesentibus poſſunt eſſe maiora, quam ex praeteritis et futuris §. 658. Quorum ſi tamen aliquid, vt multo maiores, multo plures perfectiones imperfectionesue continens praesentatur, aut ſi animus per plura in praeteritis futurisque placētia et diſplicētia diſtrahatur, ex illis voluptas et taedium poſſunt fortiora fieri, quam ex praesenti §. 658, 542. Voluptas taediumue, quo excepto animus eſt paene indifferens aut in totali aequilibrio, clarius ſentiuntur §. 658, 653.

§. DCLX. MIHI BONA ſunt, quibus poſiſis in me ponitur realitas, MIHI MALA, quibus poſiſis in me ponitur negatio latius ſum-

L 7

ta,

ta. Quumque mei corporisque mei, et vtriusque status magis sim concius, quam multarum aliarum rerum §. 508, patet, cur ea, quae intueor, vt mihi bona, vel mihi mala, voluptates et taedia producant maiora, quem multa alia, licet haec vel meliora, vel peiora iudicem §. 658. In bonis malisque mihi quaedam existunt extra me, quaedam minus, haec sunt mihi bona et mala (interna) DOMESTICA, illa (externa) ADVENTITIA mihi vitia §. 336. Domestica possunt magis placere et displicere aduentitiis §. 658.

§. DCLXI. Si quid tantum, vt bonum, intueor, inde oritur PURA VOLUPTAS, si quid tantum, vt malum, inde oritur, MERUM TAEDRUM, si quid vt bonum malumque simul, et aequaliter, inde oritur STATUS EAQUILIBRI PARTIALIS respectu illius obiecti: Si quid vt bonum malumque simul, sed inaequaliter, aut erit intuitus obiecti, vt boni, maior, et orietur DULCE TAEDRUM aut erit intuitus obiecti, vt mali, maior et orietur AMARA VOLUPTAS. Jam omne finitum partium bonum, partium malum §. 264. Ergo si finitum intuear, vt est, nulla ex eo mera voluptas, nullum merum taedium, omnia finita placebunt displicebuntque partialiter §. 655, 654.

§. DCLXII.

§. DCLXII. Perfectio phaenomenon, s. gustui latius dicto obseruabilis est PULCRITUDO, imperfectio phaenomenon, seu gustui latius dicto obseruabilis est DEFORMITAS. Hinc pulcrum, vt tale, intuentem delectat, §. 658, deforme, vt tale, intuenti displicet §. 658. Mutato intuitu, mutatur voluptas et taedium §. 326, 328. Jam omnis meus intuitus est in se mutabilis §. 257. Ergo omnis mea voluptas, omne taedium est in se mutabile. Quae tamen plerisque difficilius mutanda, durabilia seu CONSTANTIA dicuntur, quae constantibus facilius mutanda sunt VOLUPTATES et TAEDIA, TRANSITORIA breuia et fluxa sunt.

§. DCLXIII. Si conor seu nitor aliquam perceptionem producere i. e. si vim animae meae seu me determino ad certam perceptionem producendam, APPETO. Cuius appositum appeto, illud AUERSOR Ergo habeo FACULTATEM appetendi et auersandi §. 216. i. e. APPETITIVAM. Ipsi conatus seu nifus, seu determinationes virium mearum meae, sunt appetentis APPETITIONES (appetitus) et auersantis AUERSATIONES.

§. DCLXIII. Quae appeto 1) praevideo continenda in futuris perceptionum mearum totalium seriebus, 2) praefugio existit.

172 P. III. C. I. S. VIII. FACULT. APPET.

exitura vi mea ad eadem determinata 3) placent. Quae prorsus non praeuideo, hinc ignota §. 652, 559, quae prorsus non praeuideo vilo conatu meo exitura, quae prorsus non placent, hinc plenarie mihi indifferentia §. 652, non appeto. Quae auersor 1) praeuideo 2) praeuideo certo conatu meo impedienda, 3) displicent. Quae prorsus non praeuideo, hinc ignota, quae nullo conatu meo impedienda praeuideo, quae prorsus non displicent, non auersor, hinc mihi plenarie indifferentia non auersor §. 652.

§. DCLXV. Lex facultatis appetituae haec est: Quae placencia praeuident exitura conatu meo praeuideo, conor producere, quae displicencia praeuident impedienda conatu meo praeuideo, eorum opposita appeto §. 664. 663. Hinc multa bona et mala, sub ratione boni possum appetere. Multa mala et bona sub ratione mali possum auersari §. 651.

§. DCLXVI. Multa bona possum non appetere 1) ignota 2) mihi plenarie indifferentia 3) per errorem displicencia 4) placencia etiam, sed prorsus non praeuideo 5) praeuideo etiam, sed quae vilo conatu meo exitura prorsus non praeuideo. Multa mala possum non auersari 1) igno-

ta

P. III. C. I. S. VIII. FACULT. APPET. 173

ta 2) mihi plenarie indifferentia 3) per errorem placencia 4) displicencia etiam, sed prorsus non praeuideo, 5) praeuideo etiam, sed quae nullo conatu meo impedienda praeuideo. §. 664, 665.

§. DCLXVII. Quum intuitus §. 619, diiudicationes §. 608, hinc voluptas et taedium §. 655, praeuisiones §. 195, et praeuisiones §. 610, actuentur per vim animae repraesentatiuam vniuersi pro positu corporis mei, et per haec actuetur appetitus et auersatio, §. 665, appetitus etiam et auersatio actuantur per vim animae repraesentatiuam vniuersi pro positu corporis mei §. 513, 317.

§. DCLXVIII. Quo minores maioresque facultates cognoscituae ad appetendum auersandumque requisitae §. 666, hoc minor vel maior facultas appetendi vel auersandi easdem sequens seu per eas determinata §. 331.

§. DCLXIII. Appetens et auersatus intendit productionem alicuius perceptionis §. 341. 663, hinc perceptiones intentionis eius modi rationem continentem causae impulsivae sunt appetitionis auersationisque, vnde ELATERES ANIMI vocantur §. 341. COGNITIO quatenus elateres animi continet, VIUA quatenus minus MORITUA dicitur, hinc

hinc cognitio symbolica, qua talis est mortua, §. 652, sola intuitiva viua §. 652. Hinc in statu totalis indifferentiae perceptio totalis esset mortua §. 653, at in statu purae voluptatis, meri caedii aut alterutius praedominantis perceptio totalis est viua §. 656, 661.

§. DCLXX. Status aequilibrü respectui respectu certi obiecti, est status, vbi placet illud et displicet aequaliter. §. 661. Hinc in statu aequilibrü relatiui aequales percipiuntur ad apperendum aliquid et auersandum elateres §. 669. In statu aequilibrü si voluptas ex certo obiecto totaliter aequalis esset taedio ex eodem, status inde oriundus esset STATUS PERFECTI AEQUILIBRII. In statu aequilibrü, praeuisum, quod vilo conatu meo exstirurum praefagio, appeto pro, ratione boni, quantum placet, §. 324, et auersor, pro ratione mali, quantum displicet. §. 667. Jam placet et displicet aequaliter. Ergo appeto et auersor idem aequaliter.

§. DCLXXI. Quum vna perceptio facilius, quam altera producat §. 527, non quouis appetitu quaeuis perceptio actuat, sed ad quamlibet certus virium animae gradus requiritur. Si tanta fuerit **APPETITIO VEL AUERSATIO, quantum obiectum**

cti eius aut illi oppositi productio requirit, sunt EFFICIENTES. Si tanta non fuerint, sunt INEFFICIENTES. Si tantae fuerint, quantas ad productionem obiecti eandem aut illi oppositi requiri praefagit appetens vel auersus, **PLAENAS** sunt, si minores, **MINUS PLENAS**.

§. DCLXXII. Quum vano praefagio quam certum appetitionis auersationisue gradum pro sufficienti ad obiectum aut eius oppositum producendum habere, qui tamen non est sufficiens §. 617. appetitiones auersationesque meae plenae, tamen possunt inefficaces esse, et eandem ob rationem, dum maiores requiri appetitiones auersationesue praefagio, quam quae sufficiunt, possunt minus plenae efficientes esse. §. 671.

§. DCLXXIII. In statu aequilibrü appetitus aequalis est auersationi §. 670. Ergo efficiente appetitione esset et efficiens auersatio eiusdem, plena auersatione esset et plena appetitio eiusdem §. 671, simulque appetitio inefficiens efficiente auersatione, auersatio inefficiens efficiente appetitione §. 81, 663, appetitio minus plena, dum plena esset auersatio eiusdem, et auersatio minus plena, dum plena esset appetitio eiusdem §. 81, 671. Ergo si in statu aequilibrü efficienter appetere aut auersare,

farer, simul appeterem aut auerirer, idem inefficenter, si in eodem statu appeterem aut auerfarer plene, idem appeterem aut auerfarer minus plene, quod impossibile §. 7. Ergo in statu aequilibrii, vel totalis, vel partialis §. 6, 6. 66i. vel perfecti, vel minimalistis, §. 670. nec efficienter, nec plene appeto aut auerfor. Quod si itaque plene appeto vel auerfor, si efficienter appeto vel auerfor, non sum in statu aequilibrii §. 67i.

§. DCLXXIII. Si quid praeuisum certo conatu meo exsiturum praeficiens, ut bonum malumque simul intueor, sed aut praedominante voluptate, aut taedio, status animi inde ortus STATUS SUPERPONDII dicitur. In statu superpondii inaequales percipiuntur ad appetendum et auerfarandum elateres §. 669, Ergo aequali praeuisione et praefagio obiecti et illi oppositi, tantum fortior est appetitio auerfatione in statu superpondii, aut auerfatio appetitione, quantum voluptas taedio, aut taedium voluptati praedominatur §. 33i, 66f.

§. DCLXXV. APPETITIONES ET AUERFATIONES EFFICACES dicuntur vel seriae i. e. non simulatae, tunc INEFFICACES sunt simulatae, vel efficientes, tunc inefficaces sunt inefficientes, siue plene fuerint, siue minus plene, vel tandem plene, tunc inefficaces

ficaces sunt minus plene, siue efficientes fuerint, siue minus §. 672. In statu indifferentiae prorsus non appeto, nec auerfor §. 664, 665, ergo nec efficaciter vilo significatu. In statu aequilibrii non appeto, nec auerfor efficaciter significatu secundo, nec significatu tertio §. 673. Ergo in statu voluptatis purae, merue taedii, aut in statu superpondii tantum efficaciter significatu secundo et tertio appeto vel auerfor. §. 66i, 673.

SECTIO VIII.

FACULTAS APPETITIVA INFERIOR.

§. DCLXXVI. Quum FACULTAS APPETITIVA cognoscitiam sequatur, §. 66f, 668. eam sequetur aut inferiorem et est INFERIOR §. 320, aut superiorem §. 624. Quaedam appeto et auerfor sensitiue repraesentata §. 57i. Ergo habeo facultatem appetitiuam inferiorem §. 216. APPETITIONES AUERFATIONESQUE per illam actuatae sunt SENSITIVAE nascentes ex vi animae repraesentatiuae pro positu corporis §. 667.

§. DCLXXVII. Appetitus auerfationesque sensitiuae vel oriuntur ex repraesentationibus obscuris, vel ex confusis §. 676. 570. Vtraeque, quatenus appetendi auerfandi

M

sanctique causae impulsivae sunt, sunt stri-
MUL. §. 669. Fortior appetitus ex obcu-
ris stimulis est INSTINCTUS, auctio eius-
modi, FUGA (anupathia, naturales.)

§. DCLXXVIII. Appetitiones auctio-
nesque fortiores ex consueta cognitione
sunt AFFECTUS (passiones, affectiones, per-
turbationes animi) eorumque scientia
PATHOLOGIA 1) PSYCHOLOGICA eorumdem
theoriam explicans 2) AESTHETICA, eorum ex-
citandorum, compescendorum, significan-
dorumque regulas continens 3) PRACTICA,
obligationes hominis respectu affectuum
exhibens.

§. DCLXXVIII. Affectus, qui appeti-
tiones fortiores sunt, quum ex fortiori vo-
luptate sensitiva oriantur §. 678, 665, haec
voluptatem sociam augebit §. 162. vnde
eiusmodi AFFECTUS IUCUNDI dicuntur §. 658,
et quatenus voluptas, ex qua oriuntur, tae-
dium socium obcurat §. 529. GRATI appel-
lantur §. 658. Affectus qui auctioes
fortiores sunt, quum ex fortiori taedio sen-
sitivo oriantur §. 676, 665, sociam illud tae-
dia augebit §. 162. vnde eiusmodi AFFECTUS
MOLESTI nuncupantur, et quatenus tae-
dium, ex quo oriuntur, voluptatem sociam
obcurat, INGRATI appellantur §. 658. Af-
fectus

fectus ex gratis ingratisque compositi
MIXTI sunt.

§. DCLXXX. Affectus, ut sensationes
internae, §. 678, 138, si fuerunt, qui esse pos-
sunt, fortissimi, remittuntur §. 558, tempus
iporum medicus §. 550, fortiores quum
oriantur ex fortiori intuitu §. 655, 679, ob-
scurabit ille cognitionem placentium dis-
plicentiumue symbolica §. 529, 620. Hinc
fortiores affectus sunt ineffabiles, et si pro-
rumpan in verba eandem ob causam saepe
remittuntur §. 529.

§. DCLXXXI. Quicquid auget volu-
prates et taedia sensitiva fortiora, augebit
affectus §. 678. Hinc quo magis composita
voluptas taediumue, ex quibus affectus,
hoc illi maiores §. 652. Si alter tantum sen-
tiat affectus causam, ut malum, vel bonum,
alter simul imaginetur, simul praevideat,
posterioris affectus maior erit, quam prioris.
§. 595, 557.

§. DCLXXXII. Affectus iucundus est
GAUDIUM (laetitia) Gaudium ex praeteri-
to (ob futura consequentia) est SATISFA-
CTIO. Satisfactio ex facto gaudentis est
ACQUIESCENTIA IN SEIPSO. Gaudium ex
malo non amplius imminente est HILARI-
TAS.

§. DCLXXXIII. Gaudium ex futuro
M 2 in

480 P. III. C. I. S. VIII. FAC. APPET. INF.

in certioris, certiori, fiducia, quatenus eius praesentiam appetit. cupiditas. Cupida fiducia in bonum difficile animositas, animositas maior est audacia.

§. DCLXXXIII. Gaudium ex honore gloria, ex alterius imperfectione, malevolentia. Malevolentia alterius dedecus laetata est irrisio. Gaudium ex alicuius perfectione est amor. Amor benefactoris est GRATITUDO (gratus animus) miseri, MISERICORDIA comparative perfecti fauor, inferioris BENVOLENTIA, cuiusque beneuolentius utilis, CLEMENTIA.

§. DCLXXXV. Affectus molestus est TRISTITIA (luctus.) Tristitia ex praeterito (ob futura consequentia) est MOESTITIA (moeror.) Moestitia ex facto lugentis est POENITENTIA.

§. DCLXXXVI. Tristitia ex fururo incertiori, metus, imminente, timor, ex maiori, horror, horror ex certo DESPERATIO, ex improuiso, TERROR, tristitia ex spei incertitudine PUSILLANIMITAS, ex mora cupiti, DESIDERIUM, ex ante praesentato, vel bonum FASTIDIUM est.

§. DCLXXXVII. Tristitia ex contentu pudor, ex alterius imperfectione commiseratio, ex alterius perfectione odium, odium

P. III. C. I. S. VIII. FAC. APPET. INF. 181

odium ex appetitu boni alieni INUIDIA, terrore ex iniuria est IRA.

§. DCLXXXVIII. Inuitus alicuius, ve non reproducti est ADMIRATIO. Instinctus ad cognoscendum, quae nondum cognouimus est curiositas pro diuersitate ingeniorum latius dictorum vel HISTORICA in cognitionem historicam, vel PHILOSOPHICA in cognitionem philosophicam, vel MATHEMATICA, in cognitionem mathematicam lata. Mente capti, in quorum anima soli affectus molesti regnant, sunt MELANCHOLICI, in quibus ira regnat, FURIOSI sunt.

SECTIO X.

FACULTAS APPETITIVA SUPERIOR.

§. DCLXXXVIII. FACULTAS APPETITIVA quatenus cognoscitiam superiorem sequitur §. 665, 668. SUPERIOR dicitur. Quaedam appetito et auerfor distincte repraesentata per facultatem diiudicandi intellectualem §. 606. Ergo habeo facultatem appetitiuam superiorem §. 216. APPETITIONES AUERATIONESQUE per illam actuandae sunt RATIONALES §. 641. et nascuntur per vim animae repraesentatiuam vniuersi pro profitu corporis §. 667. 642.

§. DCLXXXIX. Appetitio rationalis est M 3

est VOLITIO. Volo, Ergo habeo facultatem volendi, VOLUNTATEM §. 216. Aversatio rationalis est NOLITIO. Nolo, Ergo habeo facultatem nolendi NOLUNTATEM §. 216. Facultas appetitiva superior est vel voluntas, vel noluntas §. 689. Repraesentationes, volitionis nolicionisque causae impulsivae, sunt MOTIVA. Elateres animi §. 669, vel sunt stimuli, vel motiva §. 677.

§. DCLXXXI. Velle aut nolle sine motu est vim suam determinare in distincte repraesentatum aut eius oppositum §. 663, quae tamen non sint distincte repraesentata §. 690. Quod quum sit impossibile §. 7, nec volo, nec nolo sine motu. Jam in statu totalis et plenariae indifferetiae vellem et nollem sine motu §. 690. 655. Ergo in statu eiusmodi nec volo, nec nolo. Motiva sunt vel vera, vel apparentia §. 12.

§. DCLXXXII. Quum VOLITIONES NOLITIONESQUE sequantur intellectionem §. 690, eam vel sequuntur puram, cui nihil prorsus admixtum est confusiois, eruntque PURAE, vel sequuntur intellectionem, cui aliquid admixtum est confusiois, et erunt volitiones nolicionesque, quibus aliquid admixtum est sensitivi. Purae volitio

volitiones nolicionesque non nisi ex pura praevisione, prospicientia §. 641, iudicioque mere intellectuali nascuntur §. 665. Hinc meae volitiones nolicionesque singulae tales sunt, quibus aliquid admixtum est sensitivi §. 604.

§. DCLXXXIII. Inter motiva, quibus ad nolendum volendumue determinor §. 690, semper sunt stimuli §. 692, 677. Quod si quidam stimuli motuus foci ad oppositum illi impellant, ad quod motiva determinant, oritur (dissentus) LUCTA FACULTATIS APPEITIVAE INFERIORIS ET SUPERIORIS. Si contra nulli stimuli ad oppositum eius impellant, ad quod motiva determinant, oritur (consensus) HARMONIA FACULTATIS APPEITIVAE INFERIORIS ET SUPERIORIS. Perquam facultatem appetitivam post luctam plene appeto aut averseo, illa vincit.

§. DCLXXXIII. Ex pura voluptate veroque taedio orietur in me consensus facultatum appetitivarum §. 661, 693. In statu indifferetiae nec consentient, nec dissentient §. 693, 691. In statu aequilibrii causae impulsivae, quibus motiva insunt, essent aequae fortes oppositis stimulis §. 670. Ergo neutra facultatum appetitivarum in isto statu vinceret. §. 693, 673. Ergo tam

vincente inferiore, quam vincente superiore facultate appetitiva sum in statu superponendi §. 674.

§. DCLXXXV. Perceptiones CAUSSAE IMPULSIVAE appetitionum aerationumue ad eas plenas sufficientes sunt COMPLETAE; insufficientes INCOMPLETAE. Hinc stimuli completi ad plenam appetitionem aerationemue sensiciam sufficient. §. 677. Motiva completa ad plenam volitionem nolitionemue sufficient. Motiva cum stimulis sociis completa ad plenam volitionem nolitionemue, cui aliquid ad mixtum est sensitivum, sufficient §. 690, 692. VOLITIO NOLITIOUE ex motivis tam solis, quam cum stimulis sociis tamen incompletis est ANTECEDENS (praeuia, inclinatoria, excitatoria.) Hinc volitio antecedens est minus plena §. 675, efficax tamen significatu primo, nonnunquam etiam secundo. §. 675. VOLITIO NOLITIOUE ex motivis aut solis aut cum stimulis tamen sociis completis est CONSEQUENS (finalis, decisiva, decretoria.) Et volitio, et nolitio consequens est DECRETUM. Decretum est plena volitio nolitione §. 671. hinc efficax significatu tertio, licet non semper secundo §. 671.

§. DCLXXXVI. Complexus actuum facultatis cognoscitivae circa motiva sumu-

stimulosque discernendi est DELIBERATIO. Ergo circa quodvis decernendum haec in deliberationem veniunt : 1) estne ipsum et oppositum ipsius possibile? 2) estne mihi vtrumque physice possibile i. e. potestne meis actuari viribus? §. 665, 3) quantis opus est ad actuandum ipsum? quantis ad actuandum oppositum eius viribus? §. 674. 4) quot ex vno oppositorum bona? 5) quot ex altero? 6) quot ex vno oppositorum mala? 7) quot ex altero? 8) quanta ex vno oppositorum bona? 9) quanta ex altero? 10) quanta ex vno oppositorum mala? 11) quanta ex altero? 12) quid melius? §. 665.

§. DCLXXXVII. DELIBERANS quatenus mathematicam cognitionem intendit, RATIONES SUBDUCIT, (calculat) dum considerat quot bona, quot mala vtrinque speranda sint, CAUSSAS IMPULSIVAS NUMERAT, quas PONDERAT, dum quanta bona, quanta mala speranda sint iudicat, dicitur perpendit, quid sit melius, vnum alteri PRAEFERT. Si praelatum decernat, ELIGIT. Si deliberans decernit aliquid, vt hoc experiantur, an vires suae, quantaeque ad illud actuandum sufficient, TENTAT. Si singulas ponderanti maiores vias causas impulsivas pro tot minimis habeat deliberans, quot magnitudinis

M §

tudinis singularum gradus cognoscit, et sic singulas comparet causas impulsivas CONNUMERAT.

§. DCLXXXVIII. Elateribus animi insigniter destitutus socors est, insigniter is instructus est ACTIVUS. In quo praedominari solet voluptas est SEMPER-HILARIS. In quo praedominari solet taedium est SEMPERTRISTIS. Cui facile ad opposita superponendum, FLEXIBILIS, cui difficile, FIRMUS est.

§. DCLXXXVIII. Qui pollet habitu deliberandi est CIRCUMSPECTUS; cui est habitus sine deliberatione appetendi vel laudandi, INCONSIDERATUS est. Circumspectus difficulter decernens est ANCEPS (indeterminatus,) facile decernens est PROMPTUS (determinatus) Maiores suas propositiones syllogismorum practicozum saepe mutans est VARIABILIS (inconstans, varius,) rarius mutans bonas CONSTANS, malas PERTINAX est. In tentando iustum virium gradum adhibens est STRENUUS, peccans in excessu VEHEMENS, in defectu MINUS STRENUUS.

SECTIO XI.

LIBERTAS.

§. DCC. Mutor §. 595 - 699. interne §. 126, Ergo sum ens finitum §. 254. et contin-

contingens §. 257. Ergo existentia mea modus est §. 134. adeoque status mei omnes sunt in se contingentes §. 205, 108. Ergo etiam mutationes eorum omnium §. 124, 125. Ergo omnes actiones meae, omnes passiones sunt in se contingentes §. 210. Hinc et omnes actiones meae futurae §. 298. Hinc nullae actiones meae, nullae passiones sunt absolute vel intrinsicus necessariae, §. 105.

§. DCCI. NECESSITATIO (coactio) est mutatio alicuius ex contingenti in necessarium, hinc est vel ACTIVA necessitantis, quod non est proprie, nisi substantia §. 198. vel PASSIVA necessitari, quae tribuitur tam accidenti, vel actioni vel passioni, quae mutantur ex contingentibus in necessarium, tum substantiae, cui eiusmodi necessitata accidentia insunt.

§. DCCII. NECESSITATIO (coactio) ABSOLUTA foret, quae in se contingens mutaretur in absolute necessarium. Jam nihil potest mutari in absolute necessarium §. 130. Ergo nec vlla actio, ergo nec vlla mea actio. Ergo absoluta necessitatio vllius actionis meae est impossibilis §. 7. Omnes actiones meae sunt manentque semper, in ipso actu, et post eum in se contingentes, hinc et appositum earum in se possibile §. 700, 104. §. DCCIII.

§. DCCIII. Oppositi multarum actionum mearum admodum magna est possibilitas hypothetica §. 168. Hinc multarum mearum actionum admodum magna est contingentia etiam hypothetica §. 188, 700. Hinc futurae sunt futura admodum contingentia §. 298.

§. DCCIII. Actio a sufficienti principio, quod agenti internum est, dependens est SPONTANEA. Vnde spontaneitas tribuitur, 1) actioni, quae a principio, sufficienti, quod agenti internum est, dependet, 2) substantiae eiusmodi actiones patrant. Jam omnis actio proprie talis, a principio, quod agenti internum est, dependet §. 210, 37. Ergo omnis actio proprie talis est spontanea. Quoniam tamen mutationes ex actionibus passionibusque compositae non nunquam a potiori dominantur actiones, quatenus passiones sunt, concipiuntur, ut non spontaneae §. 210.

§. DCCV. Multae actiones meae, imo omnes proprie dictae, hinc et actiones animae meae sunt spontaneae, adeoque vere tam illis, quam animae meae tribuitur spontaneitas §. 704. Si AUTOMATON dicitur se ipsum mutans, anima erit automaton.

§. DCCVI. Spontaneitas minima est, §.

si principium agenti intrinsicum ad vnam tantum minimam actionem sufficit, §. 704, 161. Ad quo plures ergo, ad quo maiores actiones principium agenti intrinsicum sufficit, hoc maior est eius spontaneitas, donec sit maxima in eo agente, in quo ad plures maximas actiones sufficit. Animae meae admodum magna conuenit spontaneitas §. 705.

§. DCCVII. NECESSITATIO EXTERNA (coactio ab extra) est dependens a vi extrastantiam necessitatem existentem, estque vel idealis vel realis §. 701, 212. Actio externe realiter necessitata non esset spontanea, nec proprie actio §. 704, sed realis passio §. 210. Necessitatio externa realis est NEGCESSITATIO (coactio) EXTERNA SIMPLICITER TALI. Ergo actiones necessitatione externa simpliciter tali coactae essent passiones reales, SUBSTANTIA ET ACTIONES, quae non absolute necessitantur, sunt LIBERAE A COACTIONE INTRINSECA ET ABSOLUTA. SUBSTANTIA ET ACTIONES, quae non necessitantur coactione externa simpliciter tali, sunt LIBERAE A COACTIONE EXTERNA SIMPLICITER TALI. Ergo omnes meae mutationes sunt liberae a coactione intrinseca et absoluta §. 702, omnes actiones meae, omnes actiones animae meae spontaneae.

spontaneae, i. e. omnes actiones proprie dictae §. 704, et anima mea, quatenus sponte agit, sunt liberae a coactione externa simpliciter tali.

§. DCCVIII. ACTIONES, ad quas vires alicuius agentis sufficiunt, sunt IN POTESTATE ipsius POSITAE. Actionum in potestate alicuius agentis positarum oppositum aut est etiam in potestate eiusdem agentis positum, aut minus §. 9. Priores sunt LIBERAE RATIONE EXSEQUUTIONIS (indifferentes, quae exercitium actus, physice) posteriores MERE NATURALES.

§. DCCVIII. Actiones mere naturales sunt tales, ut quam primum certa certis natura ponatur, oppositum earum per eam ponendum sit impossibile §. 708. 52, idque physice §. 470, hinc dici possunt naturaliter necessariae §. 101. Unde actiones liberae ratione exsequutionis his contrariae physice contingentes sunt §. 708, 101. Hinc futurae nonnunquam futura contingencia simpliciter vocantur.

§. DCCX. INTERNA NECESSITATIO (coactio) est, quae dependet a determinatione substantiae necessitatae interna, et tribuitur substantiis et earum actionibus 1) dum actiones substantiarum putantur a sola earundem essentia necessitarii, Eiusmodi

modi necessitatio, dum actiones mutaret in absolute necessariae §. 702, 107. omnino impossibilis est §. 702. 2) dum per substantiae naturam quaedam actiones ex physice alias contingebat mutantur in physice necessariae per illam naturam §. 709. Hinc actiones mere naturales possunt dici necessitatae coactione interna physica. Actiones et substantiae neutro ex his significari interne coactae sunt LIBERAE A COACTIONE INTERNA TAM ABSOLUTA, QUAM PHYSICA. Jam vero actiones liberae ratione exsequutionis, et substantiae, quae et quatenus actiones eiusmodi patrant, neutro ex his significari sunt interne coactae, §. 709, 708, ergo sunt liberae a coactione interna tam absoluta, quam physica.

§. DCCXI. Multae meae actiones, multae actiones animae meae spontaneae sunt liberae ratione exsequutionis §. 708. Ergo et ipsae et animae, quatenus eas patrat, conuenit indifferentia exercitii physica, cum libertate a coactione externa simpliciter tali §. 707, et interna tam absoluta, quam physica §. 710.

§. DCCXII. LIBERTUS est cognitio, quae substantia pollet, ex qua secundum leges appetitionis a uerfationis que cognosci potest, cur sic non aliter se determinet circa actionem

nem liberam ratione exsequutionis. At hoc cognosci potest ex praeuisione, praefragio, voluptate, vel taedio, §. 665. stimulis et motiuis §. 677. 690. Ergo praefragio, praefragium, voluptas vel taedium, stimuli et motiuis, quae cognoscuntur a certa substantia labirum eius constituunt. Si SUBSTANTIA circa actionem liberam ratione exsequutionis ita vim suam determinat, ut ex labiru eius cognosci potest, APPETIT VEL AUERSATUR PRO LUBITU. Qui ergo aut non praefragium, aut id, quod prorsum non praefragierat, villo conatu suo exstiturum, aut nec placeat, nec displicens, sine vllis stimulis, vllis motiuis appeteret vel auersaretur, non appeteret, nec auersaretur pro labitu. Multa appeto, multa auersor pro labitu meo. Ergo habeo facultatem appetendi et auersandi pro labitu meo i. e. ARBITRIUM. Actiones, quas per arbitrium determinare est in potestate alicuius substantiae possum, ipsi sunt ARBITRARIAE. Multae actiones meae sunt arbitrariae.

DCCXIII. LUBENTER APPETO VEL AUERSOR 1) quicquid appeto vel auersor pro labitu, et tunc nihil appeto, nihil auersor illubenter. INURTUS §. 712. 665. 2) filius aut merum taedium, aut puram voluptatem, aut ingens superpondium con-

neat;

neat: tunc INURTUS, illubenter et contra labitum appeto vel auersor, vbi non est admodum magnum in labitu superpondium: seu, vbi ad oppositum eius, quod appeto vel auersor, multa etiam et magna videntur impellere. Vltimo sensu inuitus, tamen appeto vel auersor pro labitu, eoque significatur inuita actio; tamen est arbitrarie §. 712.

§. DCCXIII. Quum COACTIO SIGNIFICATU STRICTO sit productio actionis inuitae: ACTIO COACTA seu INUITA PER VIOLENTIAM SIMPLICITER SUMTAM EXTERNAM effert, quam nullo pro labitu, contra omnem labitum, per coactionem externam simpliciter sumtam patratem, sed haec non esset actio proprie dicta §. 707. Si quid inuitus ago pro labitu ex §. 713. superpondium eius, quod appeto vel auersor, aut vt a me productum consideratur, et ME IPSE COEGISE dicor, aut vt ab alio extrame §. 22, et ACTIO dicitur INUITA seu COACTA PER VIOLENTIAM seu COACTIONEM EXTERNAM SECUNDUM QUID (mixta, sc. ex arbitrarie, et inuita per violentiam simpliciter sumtam externam.)

§. DCCXV. Actiones inuitae, ad quas me cogere dicor ipse, aut externe cogi secundum quid ab aliis fiunt pro labitu meo §. 714, hinc sunt arbitrarie §. 712, et

N

et

et necessitate vocantur, quatenus, ut minus necessariae concipiuntur, si vel ipse, vel alia non produxissent, quod eas produxit, superpondium §. 701. 188.

§. DCCXVI. ACTIONES INVITE PER IGNORANTIAM AUT ERROREM, appellantur, quas non patrassem pro lubitu, nisi aliquid ignorassem veletrassem; quae quum tamen fiant pro lubitu, sunt etiam arbitrarie §. 712.

§. DCCXVII. Arbitrium minimum est, pro minimo lubitu vnicam tantum actionem determinans §. 151. Quo ergo majori pro lubitu, quo plures, quo maiores actiones determinat, hoc maius est §. 160, donec sit maximum, maximas plurimas actiones ex maximo lubitu determinans §. 161. 712.

§. DCCXVIII. Quum arbitrium sit facultas appetendi averfandive pro lubitu suo, §. 712. substantia arbitrio praedita, aut tantum facultatem appetendi averfandive fenfitive habeat, aut tantum volendi nolendiue pro lubitu, aut facultatem volendi nolendiue et fenfitive appetendi averfandive pro lubitu suo. §. 676, 689.

§. DCCXVIII. Facultas appetendi averfandive pro lubitu suo fenfitive, est ARBITRIUM SENSITIVUM, facultas volendi nolendi

nolendiue pro lubitu suo est liberum arbitrium seu LIBERTAS. Libertas pure volendi nolendiue est LIBERTAS PURA. Ergo substantia arbitrio praedita, aut illud fenfitivum tantum habeat, aut libertatem tantum parat, aut eandem arbitrio fenfitivo mixtam §. 718. ACTIONES, ad quas per libertatem se determinare est in potestate alicuius substantiae positum, LIBERAE sunt, et ipsa SUBSTANTIA, quae et quatenus actiones liberas parare potest, est libera.

§. DCCXX. Multa appetito averfandive fenfitive pro lubitu meo. Ergo habeo arbitrium fenfitivum §. 216. 719. Multa volo noloque pro lubitu meo. Ergo habeo libertatem §. 216, 719. Multae actiones meae, multae actiones animae meae, et anima in multis actionibus suis, sunt liberae. Omnibus meis volitionibus nolitionibusque fenfitivi quid admixtum est. Hinc non convenit mihi pura libertas §. 719. in liberrimis meis actionibus arbitrio fenfitivo mixta. Tam arbitrium fenfitivum, quam liberum accuantur per vim animae re praefentativam vniuersi pro positu corporis mei in eodem. §. 712, 667.

DCCXXI. ACTIONES VOLUNTARIAE dicuntur 1) quaecunq;ue per facultatem appetitivam superiorem determinantur,

N 2

tunc

TUNC INVOLUNTARIAE sunt, quae per facultatem appetituum superiores non determinantur. Et hoc significati omnes actiones voluntariae sunt liberae §. 719. non omnes actiones liberae sunt voluntariae. Pone enim me ipsum determinare per arbitrium sensicium, vbi me determinare per libertatem fuit in potestate mea positum, erit eiusmodi actio involuntaria tamen libera §. 719.

§. DCCXXII. ACTIONES VOLUNTARIAS dicuntur 2) quaecunque per facultatem appetituum superiores nullo modo inuiti determinantur. Tunc INVOLUNTARIAE sunt, quas inuitus volo. Hoc significati voluntariae involuntariaeque omnes sunt liberae actiones §. 719. Sed non omnes liberae actiones sunt vel voluntariae, vel involuntariae hoc significati §. 721.

§. DCCXXIII. A libertate propius dependens est MORALE. Hinc DETERMINATIONES LIBERAE sunt MORALES, HABITUS actionum liberarum MORALES, LEGES determinatiuum moralium MORALES. PHILOSOPHIA et THEOLOGIA eas docens MORALIS, STATUS ex iis resultans MORALIS est. Ergo NECESSITAS MORALIS (certitudo) erit a libertate propius dependens, eamque producens, NECESSITATIO MORALIS seu OBLIGATIO. Obligatio

gatio ad actionem inuitam erit COACTIO MORALIS. MORALITER ergo NECESSARIUM est, 1) cuius oppositum in substantia libera, quae tali, est impossibile 2) cuius oppositum per libertatem legibus moralibus conformiter determinatam impossibile, i. e. ILLICITUM est.

§. DCCXXIII. Necessitas moralis neutro significati esse potest, vbi non est libertas §. 723, ergo non tollit libertatem, nec eius oppositum est §. 87. sed rationatum seu coniectarium §. 14. Hinc actiones moraliter necessariae, necessitatae et coactae non possunt solum esse liberae, sed et sunt tales necessario §. 733. Immo posita LEGE MORALI VNIUERSALISSIMA, i. e. omnes omnium substantiarum liberarum liberas actiones determinante, omnes actiones liberae sunt moraliter necessariae, aut illicitae §. 723.

§. DCCXXV. Libertas minima est vnicam tantum volitionem nolitionemue pro lubitu minimo actuans, quo ergo plures, quo maiores, quo maiori pro lubitu actuat, hoc maior est, donec sit maxima maximas plurimas volitiones nolitionesue summo pro lubitu actuans §. 719. Quo ergo distinctiori pro lubitu aliquid volouoloue, hoc id volo noloue liberius. Ergo

quo magis motuorum meorum mihi sum conscius, hoc liberius volo. §. 712. Liberrime volens nolensue distinctissime volendi nolendive motiva ut perspiciat, quandoque vult vel non vult, est moraliter necessarium §. 724.

§. DCCXXVI. Arbitrii haec lex est: *Ex libris ratione exsequutionis, quod libet, appere, quod libet, averter.* Hinc libertatis regula: *Ex indifferensibus, qua exercitium actus, quod libet, volo, quod libet, nolo.* Actiones meae liberae, dum pro lubitu determinantur, non necessitantur per causas suas impulsivas, stimulos aut motiva coactione physica, non externa §. 707. Sunt enim stimuli et motiva repraesentationes meae §. 677. 690. Hinc determinationes meae internae §. 37. Nec necessitantur actiones meae liberae per causas suas impulsivas coactione interna physica, dum sunt manenteque potestis motiuis liberae ratione exsequutionis §. 711, 710. Immo, motiva et stimuli accurate loquendo ne agunt quidem in animam, hinc nec eam cogunt §. 414, nec necessitant moraliter §. 723, 704, dum non sunt, nisi animae meae accidentia §. 505.

§. DCCXXVII. Si me dicar cogere, in potestate mea positum est, me ad id, ad quod me cogo, per libertatem determinare,

re, unde cogo me libere §. 714. 719. Si cogar ab alio externe secundum quid, determinor pro lubitu, qui ab alio extra me posito productus concipitur §. 714. Quod si nunc in potestate mea positum fuit, me ad id, ad quod cogor externe secundum quid per libertatem determinare, eiusmodi actio tamen est libera §. 723. Multae meae actiones, ad quas me cogo, aut cogor externe secundum quid, sunt liberae.

§. DCCXXVIII. Coactiones externae secundum quid erunt 1) productiones stmulorum ex placentibus, ILLECEBRAE 2) ex displicentibus MINAE 3) motuorum ex placentibus SUASIONES, 4) ex displicentibus DISSUASIONES, 5) ipsa actuatio displacitum continuanda, donec de sequuto ad inuitam actionem superpondo certus esse queat cogens, EXTORSIO. §. 714. Multae actiones meae, licet ad eas minis et illecebris, suasionibus, dissuasionibusque, et ipsis extorsionibus cogar, tamen sunt liberae §. 727.

§. DCCXXVIII. Per systema harmoniae praestabilitae tolluntur omnes actiones animae inuitae per violentiam externam simpliciter sumtam ab villo finito producenda, §. 714, 449, et in coactis per violentiam externam secundum quid ipse

ille lubricus, ex quo oriuntur, ab alio extra animam finito realiter productus tollitur, §. 727. 449, et quatenus per istud systema anima, ut nunquam, ita in nullis actionibus suis liberis ab illo finito patitur realiter, totalis hoc sensu ab omni totoque mundo animae adscribitur independendia §. 353. 307.

§. DCCXXX. Volitiones nolitionesque meae liberae dicuntur ACTUS ANIMAE ELICTI, reliquarum facultatum actiones liberae, ACTUS IMPERATI, et quatenus a libertate animae pendent, ipsi in eas IMPERIUM adscribitur. Hinc ANIMAE in se metipsam imperium est facultas pro distincto lubitu nunc huius, nunc illius facultatis actiones producendi, nunc earum producendi oppositum. Quo maior ergo libertas, hoc magis liberi in se est imperium §. 725. Infignis imperii in se ipsum defectus est SERVITUS MORALIS SIGNIFICATU LATO. Ad augendum in se imperium faciens est ingenuum et LIBERALE, servitutem promovens moralem est SERVILE.

§. DCCXXXI. Actiones animae non nisi per plures actus INTERMEDIOS a libertate si pendeant, ipsi INDIRECTE seu mediate subsunt, immediate contra et DIRECTE, quas per libertatem ago vel omitto sine obferuabilibus

bilibus pluribus intermediis actibus aliis. Actiones, quae libertati vel maxime per indirectum subiunt, nihilo tamen minus sunt liberae §. 719.

§. DCCXXXII. Determinata facultatum appetitiuarum inter se in certo subiecto proportio, est eiusdem INDOLES, vel ERECTA habitualiter dominantibus superioribus, vel ABIECTA, habitualiter dominantibus inferioribus. Quumque certa eorum proportio ad certum appetituum averfabilium genus facilius feratur, varia hinc TEMPERAMENTORUM ANIMAE genera confituntur. Ergo temperamentum animae multum mutari potest ac saepius exercitiis et consuetudine §. 659, 577.

SECTIO XII.

COMMERCIIUM ANIMAE ET CORPORIS.

§. DCCXXXIII. Multi motus corporis mei ab arbitrio meo pendent §. 14. Ab arbitrio, cuius mihi sum conficius, pendentes MOTUS CORPORIS, ARBITRARIUM §. 712. dicuntur, et arbitrarii a facultate superiore pendentes sunt VOLUNTARIUM §. 721. REGIMEN ANIMAE IN CORPUS est dependentia motuum huius ab arbitrio illius. Hinc anima mea habet regimen in corpus meum.

N 5 §. DCCXXXIII.

§. DCCXXXIII. In motibus corporis mei arbitrariis et voluntariis ex anima potest sufficienter cognosci, cur euentus in corpore contingat, hoc non alio tempore et loco. §. 733. Ergo anima agit in corpus §. 210. et in illud influit §. 211.

§. DCCXXXV. In affectibus animae conformis illis coexistit in corpore motus, qui ex iisdem quum sufficienter cognoscitur, nouum influxus animae in corpus argumentum dat §. 734.

§. DCCXXXVI. In sensationibus externis ex vi corporis potest sufficienter cognosci, cur in anima fiat certa mutatio. Ergo corpus agit in animam §. 210, in eamque influit §. 211. Ergo est inter animam meam et corpus meum influxus mutuus §. 734, 735, mutua harmonia §. 14, et commercium §. 457.

§. DCCXXXVII. Motus arbitrarios corporis per vim corpori propriam sufficienter determinari, sufficienterque determinari sensationes per vim animae propriam non experior. Qui ergo maiorem hanc assumit: Quicquid non experior, non existit: inde concludet: Ergo, motus corporis arbitrarii per vim corpori propriam, et sensationes externae per vim animae propriam non sufficienter determinantur. Hinc

Hinc corpus in animam, anima in corpus realiter influit §. 212, influxu physico §. 450. (per exp.) Hanc si conclusionem pro sensatione habet, inde fallaciae sensuum ipsius oriuntur, assumata matore falsa §. 548, per vitium subreptionis §. 546.

§. DCCXXXVIII. MUTATIONES corporis ex anima, et animae ex corpore pendentes sunt HARMONICAE. In mutationibus harmonis animae et corporis, mutationi corporis coexistit vel succedit mutatio animae, mutationi animae coexistit vel succedit mutatio corporis §. 733-736. Qui ergo hanc maiorem assumit: Quae sibi coexistunt vel succedunt eorum vnum in alterum realiter influit: Hinc concludet: Ergo corpus in animam in mutationibus harmonis, anima in corpus realiter influit, (per exp.) Quam si conclusionem habet pro sensatione, hinc oriuntur fallaciae sensuum ipsius §. 548, per vitium subreptionis §. 546.

§. DCCXXXVIII. Anima mea et corpus meum me vnum constituant. Ergo sunt inter se vna §. 73. Commercium eorum, quatenus per illud vnum homo mutatur, est vnum, quae quatenus est admodum magna §. 734-736, et quanta non est inter animam meam et vllum aliud corpus, §. 508 est ARCTISSIMA.

CAPUT II.

PSYCHOLOGIA RATIONALIS.

SECTIO I.

NATURA ANIMAE.

§. DCCXXX. ANIMA HUMANA est anima, quae cum corpore humano in artificio est commercio. Quumque anima cum corpore, quocum est in artificio commercio, constituat ANIMAL: Anima humana cum corpore quocum est in artificio commercio constituit animal, quod HOMINEM dicimus.

§. DCCXXXI. Anima humana sibi corpus suum repraesentat pro arbitrio §. 740. Ergo agit §. 210, mouet etiam corpus suum §. 740, 737. Ergo appetit et auerfatur §. 712. Ergo agit §. 210. Ergo est vis praesentatiua corporis sui, §. 210. Corpus humanum est materia §. 296, hinc diuisibile, §. 427. adeoque interne mutabile §. 244, adeoque ens finitum §. 254. actuale, pars mundi §. 354. Ex positu corporis humani in vniuerso cognosci potest, cur haec, non alia, anima humana obscure, clare, distincte repraesentet §. 740, 736. Ergo ANIMA HUMANA est vis praesentatiua vniuersi

P. III. C. II. S. I. NAT. ANIM. HUM. 205
uerfi pro positu corporis humani in eodem §. 512, 155.

§. DCCXXXII. Anima humana est substantia §. 741, 198. Ergo potest existere, licet non sit determinatio alterius §. 191. Hinc potest existere, licet non sit pars actualis hominis §. 740. ANIMA, quae existit, licet non sit pars actualis animalis est SEPARATA. Ergo existentia humanae animae separatae non inuoluit §. 15.

§. DCCXXXIII. Anima humana subsistit per se §. 742, 193, Ergo non est phaenomenon substantiatum §. 193. Quum tamen repraesentet pro positu corporis humani in vniuerso, quod est in perpetuo motu §. 417, 296, hinc semper positum suum mutat, §. 283, 281. repraesentationes eius semper mutantur §. 512. Quae quam sint determinationes animae humanae internae §. 37, 741, anima humana est interne mutabilis substantia, hinc contingens §. 202, et finita §. 255. Omnem animam humanam finitam esse et contingentem substantiam. ita quoque patet: Anima humana repraesentat pro positu corporis §. 741. Ergo quaedam distincte, quaedam minus distincte percipit, §. 512. Jam vero distincte quid concipere est realitas §. n. Ergo anima humana habet gradum realitatis non maxi-

maximum 161. hinc limitem §. 248. Ergo finita et contingens est §. 257. substantia §. 742.

§. DCCXXXIII. Anima humana raras est §. 744. 234. hinc ens simplex §. 230. Ergo non habet partes extra partes §. 224. Jam si esset totum plurimum *универсала*, aliqua ipsius partes essent substantiae extra se in tencra positae §. 198. Hinc anima humana, non habet plures vires, vis animae non est nisi vnica §. 77, 74. Anima humana cognoscit, appetit et auersatur §. 741. Hae sunt actiones partialiter diuersae §. 267. Ergo anima humana habet diuersas partialiter facultates §. 216, quae non accurate vires dicuntur §. 197. 59. nec sunt extra se inuicem positae, dum accidentia §. 191. non sunt extra suam substantiam §. 194. nec dicuntur accurate in se inuicem agere, dum actio non sit propria nisi substantiae §. 210. multo minus in se inuicem influere §. 211.

§. DCCXXXV. Anima humana raras §. 744. contingens §. 743. potest oriri §. 229, 133, sed non nisi ex nihilo §. 236. potest interire §. 229, 133, sed non, nisi per annihilationem §. 237. non extensa est, nec spatium replet §. 241. i. e. non est in loco repletive. Coexistens tamen simultaneis extra eam positus, est in spatio §. 239. et lo-

co §. 281. ita, vt alia extra eam posita ipsi sint propiora, alia remotiora §. 288, 282. Complexus simultaneorum ANIMAE HUMANAE propiorum si SEDES eius dicatur: anima humana coexistens corpori suo habet sedem §. 409.

§. DCCXXXVI. Anima humana non habet magnitudinem quantitativam §. 744. 243. et est indiuisibilis §. 244. Interitus per diuisionem est CORRUPTIO PHYSICA. Ergo corruptio physica est animae humanae in se impossibilis §. 16, 745. i. e. anima humana est absolute INCORRUPTIBILIS PHYSICE.

§. DCCXXXVII. Anima humana non admittit quidem triplicem dimensionem extensorum §. 290, 745, possibilis tamen eius cognitio philosophica et mathematica, sicut humani corporis §. 745, 249. Homo constat anima et corpore finitis §. 741, 743. hinc inrerne mutabilis §. 740. est ens natura et contingens §. 202. 257. Ergo possibilis est hominis cognitio philosophica et mathematica §. 249. i. e. ANTHROPOLOGIA philosophica, et mathematica, sicut empirica per experientiam. Complexus regularum in cognoscendo homine obseruandorum est ANTHROPOGNOSIA.

§. DCCXXXVIII. Mutare ente finite in infinitum, infinitum orietur §. 125, 227. nec

nec aeternum esset, §. 302, quod absolute impossibile §. 303. Mutatio hominis in ens infinitum est APOTHEOSIS, Ergo apothefis est absolute impossibilis.

§. DCCXXXVIII. Animarum humanarum vel duarum tantum similitudo et aequalitas totalis est impossibilis §. 271. 272. Ergo totalis conuenientia seu identitas sensuum, imaginationum, praecognitionum, iudiciorum, gustuum, taediorum, voluptatum, stimulorum, motuum, errorum, appetitionum, auersationum, volitionum, nolitionum in pluribus hominibus, vel paucissimis est chimaera, §. 590.

§. DCCL. Anima humana corpus suum mouet §. 740, 737, Ergo habet FACULTATEM mouendi quid extra se positum i. e. LOCOMOTIUIAM, §. 216. vel realem illam, vel idealem §. 217. vnica ipsius vi actuandam §. 744. Ergo facultas animae humanae locomotiuæ actuatur per vim eius repraesentatiuam uniuersi pro positu corporis §. 741.

§. DCCLI. Anima humana sibi quasdam huius uniuersi partes, vt singulares, repraesentat §. 740, 736. ergo vt omnimode determinatas §. 148. Ad omnimodam determinationem partium huius mundi. ne-

XUS

quis earundem cum singulis reliquis pertinet §. 367. Ergo anima humana sibi quasdam repraesentat, vt connexa cum singulis mundi partibus. Jam vero vnum cognosci non potest, vt connexum cum altero, nisi cognoscatur alterum quomodocunque §. 14. Ergo anima humana singulas huius uniuersi partes percipit, ergo et singulos huius uniuersi status percipit. §. 396.

§. DCCLII. Anima humana pro posita corporis sui repraesentat sibi statum mundi praesentem, i. e. sentit §. 834. 751. praeteritum, i. e. imaginatur §. 557, futurum, i. e. praevidet §. 595. Sensationes animae humanae sunt repraesentationes singularum mundi partium sibi simultanearum, minus vel magis distinctae, confusae, vel obscurae, prout obiecta earum se ad corpus humanum habent §. 754. Imaginationes animae humanae sunt repraesentationes singularum mundi partium praeteritarum, quae animam sentientem antecesserunt, ante illum sensationis actum existierunt; et hae quoque imaginationes sunt distinctae, confusae, obscurae, magis vel minus, prout obiecta earundem se ad corpus humanum habuerunt, §. 757. Praeuidiones animae humanae sunt repraesentationes singularum mundi partium futurarum,

XUM,

Q

rum, post-fentientis animæ acrum existirarum, minus vel magis distinctæ, confusæ, obscuræ, prout obiecta earundem se ad corpus humanum habitura sunt, §. 77r.

§. DCCLIII. Eodem modo, quo §. 77z. de sensatione e. c. euicit eam esse in omni anima humana, ostendi id potest de reliquis animæ actibus per experientiam in anima humana deprehendendis, per psychologicam empiricam enumeratis §. 576. sequu.

§. DCCLIII. Anima humana pro positu corporis sui distincte repræsentat §. 74r. Ergo intelligit §. 40z, et est spiritus §. 4. 74-4. 216. Hinc denuo patet omnes animas humanas esse inæquales et vnâ omnium perfectissimam §. 405. Anima humana est spiritus finitus §. 743. pars huius mundi §. 353.

§. DCCLV. Omnis spiritus est substantia §. 402. Ergo vis §. 200. hinc quorundum accidentium inhaerentiæ ratio sufficiens §. 197. adeoque agens §. 210. Quumque sit substantia intellectualis §. 40z, quasdam distinctas repræsentationes actuandi facultatem habet §. 216. Ergo ad eam vim suam determinandi §. 210, hinc appetendi §. 663. Quicquid appetit, eius opus positum auersatur, hinc spiritus habet facultatem auersandi §. 663. Appetitiones auersa-

auerfationesque spiritus sunt eius determinationes internæ §. 37. Ergo sunt cum reliquis eius determinationibus internis in vniuersali nexu §. 49. Ergo etiam cum reliqua ipsius cognitione, quæ determinatione interna est §. 37, adeoque sunt pro lubitu spiritus §. 71z. Ergo spiritus habet arbitrium §. 71z, quumque lubitus ipsius posfit distinctus esse §. 40z, liberum seu libertatem §. 719.

§. DCCLVI. Anima humana spiritus est §. 754. Ergo habet libertatem §. 755. Quumque spiritualitas, seu intellectualitas §. 754. libertas, simplicitas absoluta §. 744. et incorruptibilitas ipsi conueniant absolute necessario §. 746. non sunt eiusmodi §. 108. hinc aut essentialia, aut attributa quia sunt determinationes internæ §. 37. 52, vnâ earum sublata tolleretur anima humana §. 63. Hinc anima humana, quæ prius nequeat distincte quid concipere, nec ex distincto se lubitu determinare, constans pluribus viribus, aut partibus extra se, et comprehensa physice sunt chimaeræ §. 590. ...

§. DCCLVII. Anima humana est immaterialis et in corporea §. 744. 422. Qui negat animam humanam esse immaterialem substantiam est MATERIALISTA SIGNIFICATU PSYCHOLOGICO, et fallitur, siue eam prome-

ro corporis accidentem habent §. 742, siue pro atomo materiali §. 429; siue pro quocunque corpufculo fubtiliffimo §. 426. Materialifia vniuerfalifis est etiam fignificatio psychologice talis §. 395. fed non omnis animam humanam immaterialem fubftanti- am putans materialifia neceffario vniuerfalifis est. §. 395.

§. DCCLVIII. Vis repræfentatiua vniuerfi pro pofitu corporis humani in eodem, cum hinc pendencibus ipfius modis est complexus determinationum animæ internarum, quæ mutationum eius et inhaerentium ipfi accidentium principia funt, §. 751-155. Ergo vis eadem cum determinationibus fuis ex pofitu corporis pendenti- bus est natura animæ humanæ §. 430. Hinc quicquid per hanc vim fecundum leges regulasque fingularum facultatum determinata tam actuat in anima humana, est naturale refpectu animæ humanæ §. 470. Hoc fignificatu actiones etiam liberae et morales animæ funt naturales, §. 756, 755, licet non fint mere naturales §. 709.

§. DCCLVIII. Quæ in anima humana fibi fuccedunt naturalifia animæ humanæ fecundum leges vi ipfius præfcriptas, funt refpectu animæ humanæ fecundum naturam naturæ §. 758. 475, et cum iis, quæ coexi-

coexiftunt in anima humana fecundum eadem leges, contingunt fecundum ordinem naturæ refpectu animæ humanæ §. 472. Præternaturalia refpectu animæ humanæ funt in eadem euenientia, quæ per vim ipfius repræfentatiuam pro pofitu corporis fui, fecundum leges regulasque facultatum ipfius non actuantur, quæ fi nec actuentur per naturam vniuerfam, funt fupernaturalifia §. 474.

§. DCCLX. Anima humana mundi optimi est in nexu vniuerfali pneumatico, et pneumatico-mechanico maximo §. 464-754. Ergo connectitur cum fingulis optimi mundi fpiritibus et corporibus §. 48. at inaequaliter §. 272. Ergo cum vno corpore, cum vno fpiritu maxime §. 161.

SECTIO II.

SYSTEMATA PSYCHOLOGICA.

§. DCCLXI. SYSTEMATA PSYCHOLOGICA funt inuenta ad explicandum animæ et corporis in homine commercium hypothefes philofophicæ. Ergo fystemata psychologice funt fystemata particularia §. 462. vel fimplicia, vel compofita §. 457. Illorum nullum poffibile, præter fystema harmoniæ præftabilitæ influxus phyfici et ad-

stentiae forsan psychologicum §. 458. §. DCCLXII. Posito vno ex systematibus generalibus simplicibus, ponitur etiam vnum ex psychologicis simplicibus §. 761. 457. Posito tamen vno ex systematis psychologicis simplicibus non necessario vnum aut simillimum ex generalibus ponendum est. §. 761, 457. Si anima et corpus humanum possunt per harmoniam praestabilitam in arcissimo esse commercio, connectantur etiam per harmoniam praestabilitam in mundo optimo §. 464, ita, vt influxus physicus aut assistentia non admittenda sint, nisi vbi impossibile per harmoniam praestabilitam commercium §. 462.

§. DCCLXIII. Systema influxus physici psychologicum, quia simplex est, ponit omnes omnium animarum corporumque humanorum mutationes harmonicas contingere per influxum physicum §. 457. Ergo si vel vnica mutatio vnus animae vel corporis humani harmonica, probari potest possibilis per harmoniam praestabilitam in mundo optimo: Systema influxus physici in mundo optimo locum habere amplius defendi nequit. §. 762. Systema harmonicae praestabilitae psychologicum, quia simplex est, ponit omnes omnium animarum corporumque humanorum mutationes harmonicas

monicas contingere per harmoniam praestabilitam, eandem per assistentiam contingere ponit ob eandem rationem systema assistentiae psychologicum §. 457. Ergo si vel vna vnus animae vel corporis humani mutatio harmonica impossibilis sit in optimo mundo per harmoniam praestabilitam: Systema eius psychologicum locum habere in mundo optimo, amplius defendi nequit. Si vel vna vnus animae vel corporis humani mutatio harmonica per harmoniam praestabilitam aut influxum physicum possibilis est in mundo optimo: nec systema assistentiae amplius locum habere in mundo optimo defendi potest. §. 762, 460. Systema influxus physici psychologicum non magis, quam systema harmonicae praestabilitae et assistentiae patet per experientiam §. 737. 738.

§. DCCLXIII. Systema influxus physici psychologicum ponit animam humanam in corpus factam, corpus humanum in animam suam in mutationibus harmonicis influere realiter §. 761, 450. Hinc per systema influxus physici psychologicum in nullis mutationibus harmonicis, in corpore humano contingentibus corpus agit vi propria §. 212. MUTATIONES HARMONICAE partium mundi in commercio positarum sunt, quae

quae in vna parte commercii euenientium cognosci potest ratio sufficiens ex vi alterius partis commercii. Jam vero omnes mutationes corporis humani, vt partis mundi, quem anima repraesentat, possunt ex vi animae sufficienter cognosci §. 33, 757. Ergo omnes sunt harmonicae, et in nullis suis mutationibus corpus agit secundum systema influxus physici psychologicum vi proprio, in omnibus realiter patiens ab anima. Si nunquam agit corpus, nec reagit §. 213. Ergo per systema influxus physici est in mundo actio transiens animae in corpus humanum sine reactione quod contra §. 410.

§. DCCLXV. Per systema influxus physici psychologicum ponitur 2) corpus humanum in animam suam influere realiter, quotiescunque contingit in anima humana mutatio; quae ex vi corporis sufficienter cognosci potest §. 764. Ergo in mutationibus harmonicis, in anima obuiis, per systema influxus physici psychologicum realiter influit corpus, quod tamen in nullis suis mutationibus vnquam agere per idem systema ponendum est §. 764. Per systema influxus physici sentiendo anima propria non agit §. 212, quum tamen vi sua propria sibi repraesentet statum mundi praes-

praesentem non minus quam reliquos §. 751.

§. DCCLXVI. Corpus humanum consistat elementis §. 420, monadibus, repraesentantibus mundum suum, ex quibus singulis singulae eius partes cognosci possunt §. 400, hinc et singulae mutationes animae, partes mundi §. 33. Ergo omnis actio animae composita est mutatio harmonica §. 764, 22. Jam omnis animae volitio et volitio est actio composita §. 215, 690. Ergo omnis animae humanae volitio et volitio est mutatio harmonica eiusdem. Jam per systema influxus physici psychologicum anima humana in mutationibus suis harmonicis nullis agit vi propria, sed realiter patitur a corpore. Ergo per systema influxus physici anima in omnibus suis volitionibus volitionibusque nil quicquam agens, patitur a corpore, quod contra libertatem §. 755.

§. DCCLXVII. Per systema assistentiae psychologicum corpus humanum non agit in vllis suis mutationibus harmonicis, sed ens infinitum §. 761, 452. vnde eodem modo, quo §. 764. ostendebatur, patet, per systema assistentiae corpus in nullis suis mutationibus agere, sed solum ens infinitum. 2) Per idem systema anima humana

O 5 non

non agit in mutationibus suis harmonicis, sed ens infinitum solum §. 761, 452, vnde eodem modo, quo §. 766. ostendebatur, patet, per systema assistentiae psychologicae animam humanam in nullis volitionibus nolitionibusque suis quicquam agere, et tantum realiter pati in iis ab ente infinito, quod idem contra libertatem §. 755.

§. DCCLXVIII. Per systema harmoniae praestabilitae psychologicum utraque pars commercii in se occurrentes mutationes harmonicas accuat vi propria ab altera parte idealiter patiens §. 761, 448. hinc per systema harmoniae praestabilitae psychologicum ponuntur 1) motus arbitrarii corporis non minus, quam mere naturales ac vitales per mechanismum ipsius et corporum illud circumdantium sufficienter determinari 2) sensationes animae per ipsius vim representativam non minus, quam liberrimas ipsius quasuis cogitationes determinari sufficienter §. 758, 433.

§. DCCLXVIII. Pone harmoniam psychologicam rationem daturum mutationis alicuius harmonicae in homine, eamque petentem 1) ex vi ipsius illius partis commercii, in qua mutatio harmonica observatur 2) ex altera parte commercii, quam ipse supponit idealiter influere 3) ex

vi

vi infinita, quam statuit concurrere, pone, inquam eum falli, certissime veram rationem dedit §. 448, 450; fallam licet per hypothesein addiderit. Pone in eodem casu influxionistam aut occasionalistam falli, magnam ille verae rationis partem, non praeteriit solum, sed et negavit, §. 450, 452.

SECTIO III.

ORTUS ET IMMORTALITAS ANIMAE HUMANAE.

§. DCCLXX. Corpus, quale in his terris hominibus est, oriri et interire solet. Dum oritur eiusmodi corpus, anima in arctissimo cum ipso commercio futura aut iam praexistit, aut oritur oriente corpore, aut ipso iam orto. §. 298. Qui primum ponit, PRAEEXISTENTIANUS vocatur.

§. DCCLXXI. Qui oriente corpore suo aut orto demum oriri animam humanam ponunt, aut eam ex parentibus oriri volunt et TRADUCIANI vocantur, aut eam admittunt tunc demum oriri ex nihilo, et dicuntur INDUCIANI (infusiani, coexistentiani.)

§. DCCLXXII. Qui animam humanam ponit oriri ex nihilo CREATIANUS appellatur. Hinc inducianus est creatianus, §.

774

220 P. III. C. I. S. III. ORT. ET IMM. AN. H.

771. Praeexistencianus potest esse creatianus §. 770. Traducianus non est creatianus, et v. v. §. 771. Traduciani siue ex parentum anima, vt flammulam ex flammula, siue ex eorundem corpore, deriuent oriendam animam; aut oriri animam nouam admittere tenentur ex parte parentum simpliciter, aut ex composito, §. 224. Si prius: anima non oritur, sed praexistit; §. 227. si posterius: anima noua non erit monas, sed compositum stricte dictum. §. 225. quod contra §. 756, 757. Anima non potest oriri, nisi ex nihilo §. 745. Ergo non oritur ex parentibus. §. 228.

DCCLXXXIII. PROPAGATIO ANIMARUM HUMANARUM PER TRADUCEM si dicatur vnicio aliarum aliarumque semper animarum humanarum cum corpore, quale in his terris hominibus est, per continuam parentum foebolisque successionem, potest concipi 1) vt ortum animae simul inuoluat, i. e. vt anima interueniente conceptionis actu cum corpore, quale in his terris homini est, in arctissimum ventura commercium simul statuatur oriri, idque iterum vel ex parentibus, de quo §. 772, vel a parentibus, sumendo deum posse determinatam vim animae humanae incidere, qua non nisi suae speciei aliqua indiuidua possit ex nihilo producere, concurrerente

P. III. C. I. S. III. ORT. ET IMM. AN. H. 221

rente ipfius vi creatrice realitates plurimas in anima oriunda praestante, non nisi limitatis admodum aliquibus realitatibus ab anima parentum proficiscentibus.

§. DCCLXXXIII. Propagatio animarum humanarum per traduce[m] potest concipi 2) vt ortum animae non inuoluat, sed praexistens anima statuatur iam fuisse ante interuenientem conceptionis actum in arctissimo commercio cum parte feminis, aut accuratius animalculo spermatico, et sic retro, per plures generationes, sensim aucta et euoluta ipfius animae vi repraesentatiua, prout paulatim propius propiusque transformationi suae magnae et incrementis factum est corpus animalculi spermatici electi, quod in maius theatrum prodiret. §. 773.

§. DCCLXXXV. Ortus animae et propagatio animae per traduce[m] possunt distinguui §. 773. 771. Ortum etiam animae per traduce[m] qui ponunt ex parentibus, distinguui possunt ab iis, qui eundem ponunt a parentibus deriuandum §. 772, 772. Ergo non omnis traduce[m] quomodocunque intellectum admittens materialismi psychologici reus est. §. 772, 757.

§. DCCLXXXVI. MORS IN GENERE est cessatio omnium actionum passionumque a peculiari alicuius entis natu-

natura pendendum. Ergo mors corporis humanerit cessatio omnium eius mutatio- num a natura ipsius, qua pollet, vt corpus humanum, pendendum. Iam motus eius vitales sunt mutationes a peculiari ipsius natura, qua pollet, pendentes. Hinc cessatio motuum vitalium totalis est mors corporis humani. Ergo mors definita §. 556. est mors corporis humani. Cessantibus moti- bus vitalibus corporis omnibus omnes simul cessant arbitrari §. 733. Quumque iidem etiam a peculiari corporis natura pendeant §. 469, mors corporis est cessatio omnium eius vitalium arbitrariorumque motuum. VITA IN GENERE est status entis, vbi existunt in eo- dem aliqua actiones vel passiones a peculi- ari ipsius natura pendentes. Quamdiu ergo vel vnus motus vitalis aut arbitrarius in cor- pore humano existit viuum est.

§. DCCLXXVII. Animal quum sit compositum ex anima et corpore, cum quo illa est in arctissimo commercio §. 740, natura eius est composita ex natura corpo- ris et animae in commercio arctissimo pos- itorum §. 430. Hinc quaedam mutatio- nes harmonicae animae corporisque in arctissimo commercio positorum dum exi- stunt, viunt ANIMAL. Cessatio omnium ac- tionum harmonicarum animae et corporis in arctis-

arctissimo commercio positorum, est MORS ANIMALIS. Iam per mortem corporis ces- sant omnes harmonicae mutationes animae et corporis morientis in arctissimo commer- cio positorum. §. 776. Ergo mors cor- poris est etiam mors animalis. Mors cor- poris humani mors hominis. §. 740. Er- go mors §. 556. definita est mors hominis. §. 776.

§. DCCLXXVIII. MORS ANIMALIS vel ABSOLUTA est, cessatio omnium cum omni corpore animali mutationum animae har- monicarum, vel RESPECTIVA tantum, cessatio mutationum harmonicarum animae cum aliquo certo tantum corpore, quocum in arctissimo fuerat commercio. Mors homi- nis vel absoluta est vel respectiva tantum i. e. moriente corpore, quale in his terris ho- minibus esse experimur, aut omne animae humanae cum aliquo corpore cessat com- mercium arctissimum, aut venit cum alio in nouum eiusmodi commercium. §. 767.

DCCLXXVIII. Quum quotidie quae- dam partes corporis humani cessent esse cum anima in arctissimo commercio, quae- dam in illud veniant, patet, quo sensu dici possit hominem quotidie mori, quotidie re- uiuiscere. §. 777. Mors corporis, quod in his terris experimur hominibus esse, si re- specti-

speciua tantum concipiatur, nuncupatur ANIMALIS TRANSFORMATIO. Sententia, qua mors hominis nil nisi transformatio animalis esse ponitur, vocatur EXSILIUM MORTIS (absolutae)

§. DCCLXXX. MORS ANIMAE HUMANAE est cessatio omnium a peculiaris ipsius naturae dependentium eius actionum et passionum, hinc spiritualium 754. Anima humana potest interire per annihilationem §. 745. Ergo possunt eius cessare actiones omnes et mutationes etiam spirituales. Ergo mors animae humanae in se spectatae est possibilis §. 228. 15. VITA ANIMAE HUMANAE est status eius, in quo existunt in eadem aliquae actiones vel passionis a peculiari ipsius natura pendentes

§. DCCLXXXI. IMMORTALITAS ANIMAE HUMANAE dicitur 1) impossibilitas vna cum corpore suo intereundi per corruptionem. Hoc significatur anima est immortalis, quia indestructibilis est §. 746. 2) duratio eius sine fine continuanda, hinc et post mortem corporis. Hoc significatur anima humana non annihilanda §. 780, est immortalis. §. 746, 299. 3) servanda post mortem corporis sui personalitas. Hic est significaturus maxime a philosophis receptus. 4) vitae eius post mortem corporis.

§. DCCLXXXII.

§. DCCLXXXII. Status suos antecedentes et praesentem, in iisque se eandem concipiendi facultas per facultatem repraesentatiuam vniuersi et spiritualitatem animae humanae sufficienter determinatur §. 754, 753. At haec est personalitas §. 641, 579. Ergo personalitas actuali animae humanae naturalis est §. 759, ad eius naturam peculiarem pertinens §. 758, Eadem est possibilis modi in anima, distinctae scilicet recognitionis §. 779. Ergo attributum animae humanae §. 63. Jam attributa rerum sunt absolute et interne immutabilia §. 132. Hinc personalitas in anima humana est immutabilis. Ergo post mortem etiam corporis sui durans anima humana seruat personalitatem suam, et receptifimo immortalitatis significatu immortalis est. §. 781. Anima humana corpori suo superstes subiecta personalitate est chimæra §. 590.

§. DCCLXXXIII. Anima humana post mortem corporis sui durans, seruat vim suam §. 199, 198. Ergo agit §. 179, 210. In his actionibus quaedam sunt, ad quas se per libertatem vt determinet, vires ipsius sufficienti §. 756, 720, ad quas adeo per libertatem se determinare est in potestate ipsius positum §. 708. Ergo quaedam

animae humanae post mortem corporis sui durantis actiones sunt liberae §. 719. Actiones liberae sunt a peculiari animae humanae naturae pendentes §. 718, 714. Ergo anima humana post mortem corporis durans vivit §. 780, et significatu etiam 4 §. 782. immortalis est.

§. DCCLXXXIII. Status animae humanae post mortem (corporis et hominis, quales in his terris experimur) potest considerari 1) ut animae separatae postea hominis morte absoluta §. 778. Tunc ponitur anima humana post mortem omni corpore destituta, seu nullum corpus esse, cum quo in arcifimum denuo venerit commercium §. 742, 740. 2) posita morte hominis respectiva tantum, ut cum nouo corpore in arcifimum iterum missae commercium §. 778.

§. DCCLXXXV. Anima humana durans post mortem corporis, quod in his terris habuit, singulas adhuc partes huius universi repraesentat §. 752, 783. Ergo et eisdem corpora §. 155. Corpora ipsi simul ibi nea in eam agunt, ab eadem patiuntur, ipsa a corporibus sibi simultaneis patitur, in ea inquit §. 408, sed non in duo ex illis aequaliter insitit, nec a duobus ex illis aequaliter patitur §. 272. Ergo vnum corpus est, quod

quocum anima humana post mortem corporis durans in arcifimum venit commercium §. 477, 739. Hinc si anima eiusmodi separata dicatur, intelligendum id est respectu ad corpus, quale hominibus in his esse terris experimur §. 742. 784. Ergo mors hominis non est, nisi transformatio animalis §. 779.

§. DCCLXXXVI. Anima humana post mortem corporis huius durans est cum alio in arcifimo commercio §. 755. Novum illud corpus in diuersis suis statibus huic corpori, nunc minus, nunc magis erit congruens §. 270, 265. Ergo aliquis ipse status erit, in quo corpori, quod in hac vita fuerat in arcifimo cum anima commercio congruentissimum erit §. 161, 70.

§. DCCLXXXVII. BONA spiritus physica late sumra aut 1) pendent ab eius libertate propius, et erunt MORALIA. §. 723. Perfectio ex bonis moralibus est BEATITUDO. aut 2) ab eius libertate propius non pendent, BONA PHYSICA STRICTE SUMTA. §. 147. Perfectio ex bonis physicis stricte dictis est PROSPERITAS. Complexus prosperitatis et beatitudinis est felicitas.

§. DCCLXXXVIII. MALA spiritus physica late sumra aut pendent ab eius libertate propius, et erunt MORALIA, (mala culpae, peccata)

peccata) et imperfectio ex malis moralibus est *CORRUPTIO MORALIS*, aut ab eius libertate propius non pendet, et erunt *PHYSICA STRICTE SUMTA*. Imperfectio ex malis *PHYSICIS* stricte sumtis est *MISERIA*. Complexus corruptionis moralis et miseriae est *INFELICITAS*.

§. DCXXXVIII. Anima humana in *HAC VITA*, i. e. dum vivit in commercio arctissimo cum corpore, quale hominibus in his terris esse experimur, mutatur continuo §. 280. Harum mutationum nulla est obiective indifferens absolute §. 654. Omnes ergo vel bonae vel malae sunt, vel utrumque. Quae mutationes animae bonae malaeque simul sunt, eae vel bonae malaeque simul sunt aequaliter, vel inaequaliter. §. 70. Magis bonae, quam malae plus ponunt felicitatis, quam infelicitatis, magis malae, quam bonae plus ponunt infelicitatis, quam felicitatis, adeoque a priori denominandae priorēs bonae, posteriores malae sunt §. 787, 788.

§. DCCLXXX. Ponerem tantum totaliter malam, quantum est bona; non haberet ea summum realitatis gradum §. 246, 248. Ergo est ens finitum §. 248. hinc contingens §. 257, adeoque oppositum eius esset possibile §. 101, quumque ipse infelicitas

infelicitas esset contingens §. 109. Oppositi eius existentia esset possibilis. §. 101. At oppositum rei eiusmodi, non posset nisi extra eam existere. §. 87, et esset bonum et malum ipsi rei positae totaliter aequale §. 87. 267. Ergo possibilia forent duo extra se invicem actualia totaliter aequalia, quod contra §. 272. Ergo res quae tantum totaliter bona esset, quantum mala non potest existere. Ergo nec dantur mutationes animae humanae, nisi vel bonae vel malae. Ergo omnis anima humana in hac vita vel felix est, vel infelix §. 789.

§. DCCLXXXI. Anima humana durans post mortem corporis continuo mutari pergit §. 783. Ergo quovis durationis ipsius momento augetur eiusdem felicitas vel infelicitas §. 790. §. 162. Ergo anima humana durans post mortem corporis, aut maiori fruetur, quam in hac vita, felicitate, et est *BEATA*, aut maiori laborabit infelicitate, et est *DAMNATA*.

SECTIO III.

ANIMAE AB HOMININIS ANIMA
DIVERSAE.

§. DCCLXXXII. Omnis anima quum sit id in ente, quod sibi alicuius esse potest
P 3

236 P.III.C.II.S.III.AN.AB.HOM.AN.DIU.

potest concitium §. 504. habet facultatem cognoscitiuam §. 519. eamque vel inferiorem tantum, vel etiam superiorem §. 520. 524. Prior erit ANIMA MERE SENSITIVA. Animal, quod animam habet mere sensitiuam, BRUTUM est, cuius anima spiritus est; est ANIMAL RATIONALE. Ergo homo est animal rationale §. 754. 740.

§. DCCLXXXIII. Animae brutorum sunt cum corpore animali in arctissimo commercio §. 742, hinc corpus suum clare obfcuraque repraesentant §. 792, 736. Ergo sunt vires repraesentatiuae vniuersi pro positu corporis brutorum in eodem §. 747, hinc substantiae §. 198, monades §. 234, entia simplicia §. 230, non habent partes extrinsecas §. 224, finitae §. 202, 792, indiuisibiles §. 244. hinc physice incorruptibiles §. 745, immateriales et incorporeae §. 422, sensatione, imaginatione, praesensatione et reliquis sine distincta cognitione accruandis per vim repraesentatiuam vniuersi pro positu corporis facultatibus instructae §. 792, hinc appetitu et auersatione sensitiuis §. 667, et arbitrio §. 718, instinctibus, fugis et stimulis impellendae §. 677, etiam ad affectus §. 679.

§. DCCLXXXIII. Animae brutorum characteres §. 793, enumerati coexisten-

P.III.C.II.S.III.AN.AB.HOM.AN.DIU.

237
sistentes sunt. §. 519-523, 676-688. Ergo compossibiles §. 57. Ergo anima bruti est possibilis §. 8. In iis sunt monades post spiritus maximae in mundo §. 793, 440. Ergo animae brutorum spiritibus mundi optimi in eodem compossibiles sunt in eodem §. 436.

§. DCCLXXXV. Animae brutorum deserviunt intellectui §. 792. Ergo non sunt spiritus §. 402, carent personalitate §. 641. ratione §. 640, voluntate noluntate §. 690, et libertate §. 719, nec sunt immortales, vt animae humanae §. 781-784, nec felicitatis nec infelicitatis aut nung, aut olim capaces §. 787, 788.

§. DCCLXXXVI. Spiritus maiori intellectus gradu essentiali praediti, quam qui est hominis, sunt superiores, minores, inferiores. Sunt vtrique vel felices, vel infelices §. 790. illi AGATHODAEMONES, hi CACODAEMONES. Spiritus finitorum optimi maximi sunt in mundo optimo §. 436, 440.

§. DCCLXXXVII. Omnis spiritus finitus, siue superior fuerit homine, siue inferior, actualis habet corpus, quo cum est in arctissimo commercio §. 788.

§. DCCLXXXVIII. Quemcunque spiritus superior finitus habuerit gradum intellectus, non tamen habet maximum §. 248

P. III. C. I. S. I. I. AN AB HOM. AN. DIV.

248. hinc non omnia distinctissime repraesentat §. 637. sed ita, ut ex corpore eius cognosci potest, cur haec, non alia, purius, profundius, distinctius, confuse obscure repraesentet §. 797. 512. Ergo spiritus finitus omnis habet facultatem cognoscitivam inferiorem §. 520.

§. DCCCLXXXVIII. Nullus finitus spiritus siue superior homine fuerit, siue inferior, potest corrumpi §. 746; hinc dissoluto vel maxime aliquo ex ipsius corporibus, tamen superstes erit, nisi annihiletur §. 745, dum durat, servat personalem §. 782, et libertatem exerendam actionibus liberis, §. 783. Ergo omnis spiritus finitus est natura sua. i. e. per vim ipsius repraesentativam universi §. 782, immortalis ut anima humana §. 781.

PARS III.

THEOLOGIA NATURALIS.

PROLEGOMENA.

§. DCCC. THEOLOGIA NATURALIS est scientia de deo, quatenus sine fide cognosci potest.

§. DCCCL. Theologia naturalis prima philosophiae practicae, teleologiae et theologiae

P. III. C. I. S. I. EXSISTENTIA DEL. 233

logiae reuelatae principia continet. Ergo re-feratur §. 2, cum ratione ad metaphysicam §. 1.

§. DCCCII. Theologia naturalis, i. e. conceptum dei C. I. 2.) operationes eius considerat C. II.

CAPUT I.

CONCEPTUS DEI.

SECTIO I.

EXSISTENTIA DEL.

§. DCCCIII. ENS PERFECTISSIMUM est, cuius summa in entibus est perfectio: i. e. in quo tot, tanta, tantum in tot et tanta consistunt, quot, quanta, quantum in plurima et maxima possibilitate in illo ente consistere possunt §. 185.

§. DCCCIII. Quicquid est in ente perfectissimo dicitur eius perfectio. In ente perfectissimo tot sunt perfectiones plurimum consentientes, quot in ente simul esse possunt; quot sunt compossibiles §. 803.

§. DCCCIV. Omnis entis perfectissimi perfectio tanta est, quanta in illo in ente esse potest §. 803. 804.

§. DCCCVI. Ens perfectissimum est ens reale §. 803. 135. Ergo illi conuenit
P 5 reali-

234 P. III. C. I. S. I. EXSISTENTIA DEI.

realitas tanta, quanta in ente esse potest. Ens perfectissimum est realissimum. §. 805, 804. §. DCCCVII. Omnes realitates sunt vere positivae, nec vlla negatio est realitas §. 36. Ergo si vel maxime coniungantur in ente omnes, nunquam exiis oriatur contradictio §. 13. Ergo omnes realitates sunt in ente compossibiles. Jam ens perfectissimum est entium realissimum §. 806. Ergo entium perfectissimum conuenit omninudo realitatum, earumque, quae vilo in ente esse possunt, maximarum §. 805.

§. DCCCVIII. Posita realitate tollitur negatio §. 36. Jam in ente perfectissimo ponendae realitates omnes §. 807. Ergo tollendae omnes negationes.

§. DCCCVIII. In omni impossibili aliquid simul ponendum et tollendum est. §. 7. Id vel negatio, vel realitas §. 36. Realitas in ente perfectissimo nulla tollenda est §. 807. Negatio in ente perfectissimo nulla ponenda est §. 808. Ergo nihil in ente perfectissimo simul tollendum est, et ponendum. Ens perfectissimum est possibille §. 8.

§. DCCCX. Existencia est realitas cum essentia et reliquis realitatibus compossibilis §. 66, 807. Ergo ens perfectissimum habet existentiam §. 807. §. DCCCXI.

P. III. C. I. S. I. EXSISTENTIA DEI. 235

§. DCCCXI. Deus est ens perfectissimum. Ergo Deus actualis est §. 810, 58. §. DCCCXII. Dei praedicata perfectiones sunt §. 811, 804. omnes realitates maximae §. 807.

§. DCCCXIII. In Deo nullae sunt negationes §. 808, ergo nec negationes strictae dictae, nec priuationes §. 137; nec malum metaphysicum, nec physicum late dictum §. 146, nec stricte dictum nec morale §. 788.

§. DCCCXIII. In conceptu Deinetrae non solum totaliter negatiuae impossibiles §. 525, sed et partialiter tales vere §. 813, 808, licet nobis multa in ipso maxime realia negatiua esse videantur §. 12,

§. DCCCXV. PERFECTIOES DEI vel sunt in eo in se spectato repraesentabiles sine cogitatis vllis extra Deum, ABSOLUTAE, vel sine cogitatis aliquibus extra Deum repraesentari nequeunt, et sunt RESPECTIVAE, vel possunt repraesentari sine actionis nota, QUIESCENTES, vel non possunt, OPERATIVAE.

§. DCCCXVI. Quaelibet Dei perfectio est tanta, quanta vilo in ente esse potest §. 712. Jam ratio est §. 23. Ergo tanta ratio, quanta in ente esse potest. Jam ratio in ente maxima est essentia §. 40, 166. Ergo quaeuis perfectio Dei est ipsius essentia, §. DCCCXVII.

236 P. III. C. I. S. I. EXSISTENTIA DEI.

§. DCCCXVII. Ex vna perfectione Dei facilius a nobis reliquae eius perfectiones cognoscuntur, quam ex alia §. 57. Ergo eam pro essentia sumere licebit, ex qua facillime reliquas deducere speramus §. 816.

§. DCCCXVIII. Deus praeter essentiam, quamcumque sumseris §. 817. determinatus est, qua reliquas etiam perfectiones internas §. 816, tantum, quantum potest quicquam, qua interna determinari §. 812, Ergo Deus actualis est, §. 54.

§. DCCCXVIII. Deus, qua existentiam determinatus est §. 818. 811. Ergo Deus est ens §. 65, 57. nec negatum, nec privatum non ens §. 7. 54.

§. DCCCXX. A posse Dei ad esse eiusdem valet consequentia i. e. existentia eius per essentiam ipsius sufficienter determinatur §. 809-811.

§. DCCCXXI. Deo conuenit vnitas §. 819, 73. maxima §. 812, inseparabilitas plurimarum maximarum realitatum §. 173. hinc patet, qui possit eminenter dici perfecta vnitas, quae exempli loco esse potest, quomodo et maxime steriles visae in Dei perfectionibus, sint tamen eiusdem essentia §. 816.

§. DCCCXXII. Deo conuenit veritas trans-

P. III. C. I. S. I. EXSISTENTIA DEI. 237

transcendentalis §. 819, 90. maxima §. 812, summus perfectionum ipse ordo §. 89, summa possibilitas, summa rationalitas §. 19. summa cum fortissimis regulis conuenientia §. 184, qualis *lex optima latior*: *optimum inagatur optime* §. 482. 187.

§. DCCCXXIII. Deus non actualis esset ens omnibus realitatibus gaudens, cui quaedam tamen deesset §. 66, 872, determinatus, qua omnes perfectiones internas, quantum ens, qua interna determinari potest, §. 818, et tamen qua aliquas non ita determinatus §. 54. Ergo oppositum existentiae diuinae est in se impossibile §. 15. Existentia Dei est absolute necessaria §. 102, Deus est ens necessarium §. 109.

§. DCCCXXIII. Idem sic patet: Omnis perfectio Dei interna est eiusdem essentia §. 116. Essentia omnis est absolute necessaria §. 806. Ergo omnis perfectio dei interna est absolute necessaria, Hae omnes simul sumtae, praeter eam, quae sumta est, vt essentia, constituunt existentiam Dei §. 55. Ergo existentia Dei est absolute necessaria, et Deus ens necessarium §. 109.

§. DCCCXXV. Deus est ens necessarium §. 823, 824. In ente necessario non sunt

sunt modi §. III. Ergo in deo non sunt modi s. accidentia praedicabilia.

§. DCCCXXVI. Si quid in ente necessario deprehendimus, quod repraesentatis in ente contingenti partialiter simile, partialiter diuersum ab us est, discrimina tamen non satis intelligimus, nec nomen ipsi peculiare inuenimus: illud dicimus eius, quod in ente contingenti simile notauimus, ANALOGON, deoque tribuimus per REDUCTIONEM vel eminentiam, analogiam et excellentiam.

§. DCCCXXVII. Si in ente necessario quaedam deprehendimus, quae hypothetice necessaria esse est absolute necessarium, quatenus qua hypotheticam necessitatem modis similia sunt §. 108, dicuntur MODORUM ANALOGA, quatenus ea in Deo existere hypothetice necessaria absolute necessarium est per essentiam §. 816, attributorum insunt §. 107.

§. DCCCXXVIII. SANGUITAS est realitas entis, quae phures illius imperfectiones tolluntur, hinc SANCTISSIMUM est, cuius realitate omnes eius imperfectiones tolluntur. Jam per omnimodum realitatum maximum in Deo omnes in eodem imperfectio-nes tolluntur §. 107. 808. Ergo Deus est sanctissimus.

§. DCCCXXVIII. In Deo nulla est im-
perfectio

perfectio §. 828. Ergo nec essentialis, nec accidentalis, nec interna, nec externa §. 88. Idem patet ex §. 813.

§. DCCCXXX. In Deo est ratio sufficiens, cur ipsi inexistant ipsius perfectiones §. 823. Ergo vis §. 197. Hinc Deus est substantia §. 200.

§. DCCCXXXI. Deus habet vim §. 830, maximam §. 812. Ergo plurimis maximis actuandis accidentibus sufficientem §. 203.

§. DCCCXXXII. Accidentia non existunt extra suas substantias §. 196. Ergo vis actuandis plurimis maximis accidentibus sufficiens, sufficit actuandis plurimis substantiis. Ergo omnibus §. 191. 247. Vis alicui actuando sufficiens est POTENTIA. Hinc OMNIPOTENTIA est vis actuandis omnibus sufficiens, Deus est omnipotens §. 831.

§. DCCCXXXIII. Impossibilia nihil sunt §. 7. SUBSTANTIA POTEST ALIQUID, si vis eius ad illud actuandum sufficit, Ergo qui posset impossibilia nihil posset. Deus potest omnia §. 832. Ergo Dei omnipotentia non extenditur ad impossibilia. IMPOSSIBILE ALICUI aliquando dicitur, ad quod actuandum vires eius non sufficiunt. Hoc significatu Deo nulla res impossibilis. Omnis

240 P. III. C. I. S. I. EXSISTENTIA DEI.

Omnis res ergo nobis et omni finito impossibilis, Deo possibilis est. §. 832.

§. DCCCXXXIII. Miracula sunt possibilia §. 475. Dei vis ad omnia possibilis actuanda sufficit §. 832. Ergo Deus potest patrare miracula rigorosa §. 477. 832.

§. DCCCXXXV. Deus potest actuare omnes mundos posibles §. 832. Ergo et optimum §. 436. et imperfectissimum sine exceptionibus §. 442.

§. DCCCXXXVI. Deus est substantia §. 830; nec habet modos §. 828. Ergo est substantia necessaria §. 202. nec statum internum habet §. 206. nec modificabilis est §. 209. Vnde denuo patet mundum esse non posse modificationem Dei §. 388.

§. DCCCXXXVII. Ortus et interitus omnis, ortus ex nihilo et annihilatio substantiae necessariae sunt absolute impossibiles; Deus est substantia necessaria §. 836. Ergo ortus et interitus omnis in Deo est absolute impossibilis §. 227. 228.

§. DCCCXXXVIII. Omnis substantia monas est §. 228. Deus est substantia §. 830. Ergo monas est, et ens simplex §. 230.

§. DCCCXXXVIII. Deus est ens necessarium §. 823, 824. Omnes entis necessarii determinationes sunt absolute et interine immutabiles §. 132. Ergo Deus absolute

P. III. C. I. S. I. EXSISTENTIA DEI. 241

te et interne est immutabilis §. 126. 127. Ideo sic patet: Si deus, absolute et interne mutabilis esset, saltem quaedam ejus perfectio interna posset post aliam existere §. 124. Hinc illius, quae ante eam existere potuisset, posset tolli existentia. Haec est realitas deo interna §. 37. Ergo quaedam ex realitatibus dei posset separari ab aliis §. 82. quod contra summam dei unitatem §. 821.

§. DCCCXXX. Si deus esset compositus, esset extensus §. 241. ipsique vis inertiae tribuenda esset §. 832, 294. Hinc esset materia §. 295. Ergo diuisibilis §. 427. adeoque interne mutabilis §. 244. 126. quod contra §. 839. Ergo deus est ens simplex §. 224. Quumque sit substantia, §. 836. est monas §. 230. Denuo patet errare materialistas vniuersales §. 385.

§. DCCCXXXI. In deo non sunt simultanea extra se inuicem posita, pariter ipse §. 840. hinc nec spatium §. 239. Ergo deus non est extensus, nec eo significatu spatium replet, quo extensa illud replere dicuntur §. 241.

§. DCCCXXXII. Deus non habet magnitudinem quantitatiuam §. 838, 243. licet

242 P.III. C.I.S.I. EXSISTENTIA DEI.

cet sit ens maximum §. 161. plurimarum maximarum realitatum §. 807. 812. Denuo patet deum esse indivisibilem §. 244.

§. DCCCXXXIII. Omnitudo realitatum, quae esse possunt, maximarum est gradus realitatis maximus §. 247, 248. Hic deo enti realissimo convenit §. 807, 812. Ergo deus est ens infinitum reale §. 248. Idem patet ex eo, quod deus ens necessarium §. 823. 258.

§. DCCCXXXIII. Omnes dei perfectiones habent gradum realitatis suae, quem in ente habere possunt, maximum §. 812. Hinc et ipsae omnes sunt infinitae §. 248. Ad summam cuiusvis harum perfectionum realitatem pertinet, consensus in ente perfectissimo §. 139. 816. Ergo in quo vna infinita realitas, in eo omnes, in quo omnes in eo summae §. 843. Ergo in quo est vna realitas infinita, deus est §. 811.

DCCGXXXV. Deus est actu, quicquid esse potest, quae perfectiones internas §. 843. 259. Denuo patet deum esse interne immutabilem 257, et ens necessarium, modo caueatur circulus §. 843. 256.
DCCCXXXVI.

P.III. C.I.S.I. EXSISTENTIA DEI. 243

§. DCCCXXXVI. Plures dii sunt impossibiles, dum enim esse deberent singuli substantiae §. 830. existerent extra se invicem, §. 282, 811, iique vel totaliter eadem, vel partialiter tantum, §. 267, 265. Si ponerentur totaliter eadem, sunt impossibiles §. 269. Si partim essent diversi, esset in vno, quod non esset in altero §. 38. Hoc autem esset realitas, aut negatio §. 36. Si realitas esset, ille, cui deesset, non foret deus §. 807. Si negatio esset, ille, cui inesset non foret deus §. 808. Quum ergo deus sit, quod plura non sunt, deus est vnicus §. 77.

§. DCCCXXXVII. Denuo patet dei simplicitas. Si enim deus compositus foret, eius partes essent substantiae extra se positae §. 225, 282. Harum vnica tantum esset substantia infinita §. 846. Ergo reliquae finitae §. 77. 248. Hinc in deo ponendae essent quaedam imperfectiones absolute necessariae §. 250, 155. Quod contra §. 823.

§. DCCCXXXVIII. Deus non habet figuram §. 280, 847. ANTIKOPOMORPHISMUS CAASSIOR est error deo figuram e. g. humanam tribuentium, subtilior est error,

Q
qui

244 P. III. C. I. S. I. EXSISTENTIA DEI.

qui deo imperfectiones rerum finitarum e. g. hominum tribuit §. 828.

§. DCCCXXXVIII. In deo non sunt successiva §. 839, 124. Ergo nec est in deo tempus §. 239. deus non ortus est, §. 837. Ergo nulli rei successit §. 124. non interire potest §. 837. Ergo illi nulla res succedet §. 124. Hinc ens primum A et posterum Ω dicitur per reductionem §. 826, 300. Non est in tempore eo sensu, ut partem successiuorum constituat §. 124, 837. Dumque ortus et interitus ipsi sunt absolute impossibiles §. 837. habet durationem §. 299. maximam §. 812 solum realiter infinitam §. 844. 846. hinc aeternus est §. 302 et omni tempori coexistens sempiternus §. 303, fuit, est, erit §. 298. Deus existit.

§. DCCCL. Si ponatur ens contingens aeternum aeternitas eius multis discrimini- bus ab aeternitate differt. §. 67. 1) Tale aeternum non oritur, at ortui potuisset §. 227. 837. 2) non interit, at potest tamen quous momento interire §. 227. 837. 3) duratio eius continuis modificationum successionibus est obnoxia §. 219, 836. 4) aeternitas eius non habet quidem fines protensivos, at idem tamen nondum realiter infinita dici potest §. 219. 849. 5) aeternitas eius esset tempus sine initio et fine, unde posset infini-

P. III. C. I. S. I. EXSISTENTIA DEI. 245

infinirum dici et mathematice, non deo realiter §. 248. 849.

§. DCCCLI. Deus est ens necessarium §. 823, 824. et infinitum §. 843. Hinc est ens a se et independens §. 310. Existit §. 849, ita, ut non sit causatum extra ipsum positi alterius, causa effectuum suorum simpliciter tales §. 381. Omnes dei perfectiones sunt entia infinita §. 843, hinc nullam perfectionem dei est causatum extra deum positi, nec esse potest §. 381, 284. At passio esset praedicatum dei, quod esset causatum alicuius extra deum positi §. 210. Ergo deus est omnino impossibilis.

§. DCCCLII. Imagines sunt 1) signae figurae alterius. Jam deus non habet figuram. §. 848. Ergo imagines dei hoc significatu sunt impossibiles. §. 347. 2) alteri in notabili gradu similia. Quum omnes ens deo in aliquo gradu sit simile §. 265, omne perfectius ens est imago dei §. 70, 81, quodque erit perfectius, hoc erit deo similius, hoc ergo maior imago dei §. 265, 160.

§. DCCCLIII. Mundus est totum actuum finitorum §. 354. Deus non est totum actualium finitorum §. 844. Ergo deus non est mundus: nec hic, nec ullus mundus deus est. Idem patet ex §. 361, 823 ex §. 365, 829. ex §. 370, 837. ex §. 388. 843.

Q³ §. DCCCLIII.

§. DCCCLIII. Hic mundus habet causam efficientem extramundanam §. 375, 388, eamque substantiam necessariam §. 381, 319. Ergo substantia necessaria est possibilis §. 322, 69. Si substantia necessaria est possibilis, est actualis §. 109, et semperna §. 302. Ergo substantia necessaria existit. Deus est substantia necessaria §. 836. Ergo deus existit.

DCCCLV. Deus est ens extramundanum §. 843, 388, mundusque nec essentialis, nec essentialis, nec attributum, nec modus, nec modificatio, nec accidens dei §. 843. Deus non est substantia vana §. 391.

§. DCCCLVI. Sicut existentiam dei §. 812. probata priori, sic §. 854. eandem fuit eueram a posteriori, utque independentem a propositionibus, quae egoismus §. 392, idealismus §. 402, et materialismus tollunt §. 391. Ergo conuincendis de existentia dei egoismus, idealismus, materialismus, etiam qua talibus adhiberi possunt.

§. DCCCLVII. Deus non est materia §. 295, 841, ergo est immaterialis §. 422. Deus non est corpus §. 296. Ergo est incorporeus §. 422. Ergo est incorruptibilis physice §. 736. Idem patet ex §. 837.

§. DCCCLVIII.

§. DCCCLVIII. Mundus perfectissimus est in finitiss imagine dei maxima §. 436, 852, in eoque spiritus §. 440, et in spiritibus eius intellectu maximo gaudentes §. 637, et intellectu maximo gaudentibus felicissimi §. 787, a malo non solum physico, sed et moraliter remotissimi §. 788, 873, sanctissimi §. 828.

§. DCCCLVIII. Natura dei est complexus perfectionum ipsius eternarum §. 430, quarum singulae sunt essentia eius §. 816. Hinc naturalia in deo actuatur per eundem essentiam §. 470, nihilque deo physice impossibile, quod non esset in se impossibile, §. 470, 833.

§. DCCCLIX. Si naturalista significatur generaliori super naturales euentus in hoc mundo negat omnes, ob negatam eorumdem hypotheticam possibilitatem, errat. Quum enim miracula etiam in nexura deo extra eadem ponendo §. 855, 474, sint possibilis, §. 834, habeat etiam possibilitatem extrinsecam §. 16.

§. DCCCLXI. Gradui realitatis in deo, eorumque eius perfectionibus homogeneus est impossibilis §. 843, 844. dum deo et omnibus eius perfectionibus vincens conuenit §. 846, 844. Ex quantitate itaque homogenea pro vna assumta non potest

Q. 4

gradus

gradus realitatis in deo, et omnibus eius participationibus obuius intelligi. Ergo nec deum, nec ullam eius perfectionem possumus metiri §. 297. Quod metiri non possumus, immensum est. Ergo deus et omnes eius perfectiones sunt immenta.

§. DCCCCLXII. Deus est in se conceptibilis §. 632, 809, et homini §. 804-1000. COMPREHENSIBILE dicitur, cuius possibilis est plena cognitio. Ergo deus et omnia in eo obiecta sunt incomprehensibilia §. 862.

SECTIO II.

INTELLECTUS DEI.

§. DCCCCLXIII. Distincta cognitio est realitas §. 36. In deo sunt omnes realitates §. 807. Ergo deus distincte cognoscitur. Ergo habet intellectum est substantia intellectualis, spiritus §. 462.

§. DCCCCLXIII. In deo sunt omnes realitates maxime §. 812. Quo plura, quo distinctius cognoscuntur, hoc distincta cognitio maiore §. 160. Ergo distinctissima erit cognitio distincta omnium §. 161. Jam omnium distincta cognitio est possibilis §. 632. Ergo in deo est cognitio omnium distincta eademque distinctissima.

§. DCCCCLXV. Intellectus Dei summus

P. III. C. I. S. II. INTELLECTUS DEI. 249

mus est §. 863, 812, et immutabilis §. 839. Ergo in eo non sunt praeuia sequentesque cogitationes §. 125. Summus est, dum plurimorum, maximorum, plurimas, clarissimas, fortissimas in fociis diuersissimisque repraesentat. Ergo Dei intellectus profundissimus, vastissimus, plurimus §. 687.

§. DCCCCLXVI. Deus semet ipsum, quam fieri potest, plenissime cognoscit. §. 865. Cognitio dei est THEOLOGIA SIGNIFICATU LATIORI, THEOLOGIA qua Deus seipsum cognoscit, ARCHETYPA, quatenus illi similes theologiae finitorum intendendae sunt, §. 346.

§. DCCCCLXVII. Deus omnia repraesentans omnes mundos possibiles sibi repraesentat §. 864. Haec est perfectio Dei interna §. 37. eiusdem essentia §. 816.

§. DCCCCLXVIII. Deus omnes omnium finitorum essentias distinctissime cognoscit §. 864. Quatenus ergo essentiarum in intellectu dei repraesentantur, ab eo dependent §. 14. in eodem aeternae §. 849.

§. DCCCCLXVIII. Deus omnes mundos possibiles sibi repraesentat distinctissime §. 867. Ergo et optimum §. 436, et imperfectissimum §. 442, et hunc. mundus, quatenus sensitive repraesentatur, sien-

ma eius ratio est, dum est intellectus summus, hinc immutabilis, sine omni ratiocinorum successione, §. 865 maximum plurimorum nexum perspicuus. §. 645.

§. DCCCLXXIII. Deus distinctissime cognoscit omne verum §. 864, in omni nexu §. 872. Ergo cognitio eius certa est. Distinctissime cognoscit omnia principia certa, omnia eorum principia, omnem principiorum principiorum quoniam §. 864, 872, ergo cognitio ipsius est summa scientia. Deus distinctissime cognoscit, quid falsum sit. §. 87. et omnes animarum certitudines morales, probabilitates, dubia, improbabilitas, opiniones, errores. §. 869.

§. DCCCLXXIII. Deus scit §. 874. 1) omnes omnium animorum determinationes, quatenus illa vt mere possibilis spectantur. Haec est SCIENTIA SIMPLICIS INTELLIGENTIAE.

§. DCCCLXXV. Deus scit §. 873. 2) omnes determinationes actualium, 1) huius mundi, SCIENTIA LIBERA (visionis) 1) praeterita RECORDATIONE DIUINA 2) praesentia, SCIENTIA VISIONIS 3.) futura PRAESCI-ENTIA.

§. DCCCLXXVI. Deus scit omnes determinationes actualium. 2) alterius mundi, quam hic. SCIENTIA MEDIA. Pro quouis euentu

sibilis (despectabilis,) quatenus distincte cognoscitur, INTELLIGIBILIS est. Deus mundum hunc intelligibilem distinctissime cognoscit. Ergo omnes huius mundi monades, omnes eiusdem animas distinctissime cognoscit. §. 385. Distinctissima animae humanae cognitione polleat est SCRUTATOR CORPUM. Ergo deus est scrutator cordium §. 740, et singulae monades, singulae animae repraesentationem mundi sensibilis perspicit §. 400. 741.

§. DCCCLXX. In deo non est cognitio sensitiua §. 864, 871. Ergo non habet facultates cognoscitivas inferiores §. 520, nihil ipsi obscurum, nihil confusum, hanc nullam rem alia clarius cognoscit §. 528, nec attendit, nec abstrahit §. 529, nec reflectit, nec comparat §. 626.

§. DCCCLXXI. Quum deus signata omnia distinctissime cognoscit, habet omnium intuitum §. 620, 864. Omnia etiam signa cognoscit, et omnem animarum in mundo cognitionem symbolicam §. 864, 869. Nec tamen ad signa magis vniquam, quam ad signata attendit, nec vice versa §. 870.

§. DCCCLXXII. Deus omnem nexum distinctissime sibi praesentat. §. 864. Ergo habet summam rationem §. 640. Summa

27 P. III. C. I. S. II. INTELLECTUS DEI.

eventu huius mundi existere posset aliis §. 363. 333. Quibus autem haberet sua con-
fectaria in indefinitum per omnes status
mundi sequentios partialiter diversa §. 488.
Ergo si vel quo vno tantum eventu huius
mundi existisset aliis, mundus hic esset per
omnes status illi eventui successivos, im-
mo antecedentes etiam §. 877. 278. parti-
aliter aliis, quae est. Ergo quicquid loco
cuiusvis eventus in hoc mundo existere
potuisset cum omnibus suis consecrariis de-
us sicut, scientia media §. 378.

§. DCCCLXXVII. Deus sibi status
praesentis secundi semper distinctissi-
me conscius est §. 885. Ergo nun-
quam dormit §. 556. Idem patet ex §.
870. Non sentit, ut nos §. 870. 544. sed
per eminentiam scientia visionis §. 875.
vigilans §. 852. 826.

§. DCCCLXXVIII. Aeternum deus si-
bi rem futuram repraesentavit, quantum
potest §. 875. 843. Ergo dum illa fit in
mundo praesens, nihil ad cognitionem dei
accedit §. 161, quamquam ipsa ex obiecto
praesentiae mutetur in obiectum visionis
§. 125. Aeternum deus sibi rem praeteritam
repraesentabit, quantum potest §. 875, 843.
Ergo dum praesens fiet praeterita, ipsa qui-
dem ex obiecto visionis mutabitur in obie-
ctum

P. III. C. I. S. II. INTELLECTUS DEI. 232

ctum recordationis, nihil autem de cogniti-
one dei deceder §. 161. Deus omnes hu-
ius mundi successivos status aeternum intu-
etur §. 875, unde cogitari potest cogniti-
onis divinae interna immutabilitas §. 839.

§. DCCCLXXVIII. Errans confundit
falsum cum vero. Deus nihil potest cum
diverso confundere §. 870, 843. Ergo
non potest errare. Qui errare non potest
INFALLIBILIS est, Ergo deus est infallibilis.
Minima infallibilitas est, si cui vnicum tan-
tum minimum verum cum falso confunde-
re est impossibile; quo ergo plura, quo maio-
ra quis vera cum falsis confundere nescit,
hoc magis est infallibilis. Dum ergo deo ma-
ximam infallibilitatem tribuimus §. 812, eum
veneramus plurimas maximas veritates cum
villo falso confundere nescium. Idem patet
ex §. 879.

§. DCCCLXXX. CERTITUDO SUBIECTI-
VA est clara veritatis in aliquo cognito.
Hinc certitudo minima est minime clara
vnius minimae veritatis cognitio §. 161.
Quo clarius, quo plures, quo maiores veri-
tates cognoscuntur, hoc maior erit certitu-
do §. 160. Dum ergo deo summam tri-
buimus certitudinem subiectivam §. 873.
812, eum veneramus plurimas maximas ve-
ritates distinctissime cognoscentem. Idem
deus

Traduciani .. 771. 772
 Transformatio animalis 779
 Triflita 685

V
 Valor 337
 Variabilis 699
 Varius 699
 Vaticinium 646
 Vehemens 699
 Veracitas 920
 Veritas metaphysica 89. 92.
 transcendentalis 89. 118.
 119. 184. 189.
 192. 193.
 Verigo 554
 Verum 15
 Via brevisissima 888
 Vigilare 552
 Vis 197. 198. 203. 220. 222.
 391. 758. 822
 inerte 294
 motrix 294
 visio 552. 557
 visionaria 584
 vita 576
 Vita animae humanae 780
 in genere 776

Z
 Zelotypia 905

Erra-

INDEX.

Strictus dicta 905-908. 990-
 992. 995. 998
 Reuocare. aliquid in memo-
 riam 582
 Rhetorica 533
 Robur legis 180

S
 Sagacitas rationis 645
 Salsus abfolutus 386. 387
 refectiuus 386
 sanctitas 828
 Signata 947
 Significatus 347
 Signum 347
 demonstratiuum 348
 inmemoricum f. rememo-
 ratiuum 348
 Similia 70. 271. 275
 Similitudo 265. 267. 749
 - accidentalis 266
 essentialis 265
 Simplex significatum 639

occupacionis 344
 relationis 344
 Substantia 312
 Substantia 192
 Sufantia 191. 199. 200. 202.
 205. 208. 209. 227.
 228. 231. 234. 239. 390.
 398. 710. 718. 719. 898.
 854
 appetit pro lubitu 712
 auerfat. pro lubitu 712
 impenetrabilis 398
 libera 719
 libera a coactione externa
 simpliciter tali 707
 libera a coactione interna
 et abfoluta 707
 libera a coactione interna
 tain abfoluta quam phy-
 fica 710
 potest aliquid 833
 Substantiale 396. 928. 929
 Subtilitates 576. 578
 Succedentia 124
 Successus 238. 240. 282. 306
 Superfluitate 289. 292
 Supra rationem 644
 deus ab inspectum posi-
 tum 633
 Syncope 553

INDEX.

Qualitates
Q
 Quantitas
 continua 69
 discreta 159
 mensurata 159
 virtutis 291
 Quidditas 246
 Quies 40
 Quies 283
 relatiua 417
 Quietecre 283
 Reflexio 806. 607
 Regimen animae in corpus 733. 735
 Regnum lucis 518
 tenebrarum 518
 Regressus in insensitum 380
 Regula 40
 Regula 83
 comparationis 627
 circumspectionis casuum fi-
 milium 612
 facultatis fingendi 608

- 856. 2. pro: probata lege: probat a
- 860. 2. pro: super naturales lege: supernaturales
- 861. 4. pro: vincitas lege: vincitas
- 865. 3. pro: plurimus lege: purissimus
- 869. 6. pro: despectabilis lege: adspectabilis
- 874. 2. animorum dele
- 876. 1. pro: omes lege: omnes l. 8. pro: l. 15. scil.
- 877. 2. pro: secundi lege: mundi
- 879. 12. pro: veneramus lege: veneramur
- 880. 6. pro: certitudo lege: certitudo
- 881. 3. pro: numque lege: dumque l. 6. eam
- 884. 6. pro: optimi lege: optimo
- 886. 1. pro: Qua lege: Quo
- 897. 1. pro: DCCCXXXVII. lege: DCCCCLXXXVII. l. 4. possibilis l. 10. dele, l. 18. idemque dele: infinitus.
- 899. 5. dele: voluntatis lege: voluntati
- 901. 7. pro: voluntatis lege: voluntati
- 903. 4. pro: volitis lege: volitio
- 905. 2. pro: philanthropia lege: philanthropia. amari
- 911. 4. pro: remunerata lege: remuneratiua
- 917. 5. pro: deumque lege: dumque
- 921. 4. pro: quam lege: quum
- 923. 2. pro: Dei lege: Deo
- 940. 3. pro: 5. lege: d. l. 19. spectati
- 944. 5. pro: imperfectissima lege: in perfectissima
- 946. 8. pro: teleologia physica lege: TELEOLOGIA PHYSICA l. 9. PNEVMATICA.
- 950. 4. pro: positio lege: positi
- 969. 6. pro: 969. lege: 968.
- 1000. 9. pro: ignorus lege: ignarus

INDEX.

praefens	297	Volurio	690. 692. 732. 766
praeteritum	297	antecebens	excitatoria,
Tentator ad malum	941	incinatoria, praecua	695
Terminus	248	consequens, decisiva, de-	
relationis	312	cretoria, finalis	695
Terror	686	pura	692
Theologia archetypa	866.	Voluntas	690. 691
	892	imperfectibilis	900
moralis	723	proportionalis	894
naturalis	800-802. 981	Voluptas	655. 657-659. 662.

- 223. 2. pro: influens lege: influens
- 224. 1. pro: CCXVIII. lege: CCXXIII.
- 228. 5. post: ortus lege: ex nihilo
- 234. 1. pro: diuisio. lege: DIVISIO
- 256. 2. pro: 285. lege: 255.
- 273. 4. pro: inaequalia lege: inaequalia
- 278. 2. pro: in aequali lege: inaequali
- 241. 5. pro: remedia lege: REMEDIA.
- 282. 3. pro: est sed lege: esset.
- 409. 6. pro: 228. lege: 223.
- 412. 7. pro: composita lege: composito
- 435. 2. pro: phaenomena lege: phaenomena
- 529. 9. pro: sensatio lege: perceptio
- 659. 2. pro: clarissimas lege: clarissimus
- 661. 5. pro: aequilibrii lege: aequilibrii
- 671. 12. pro: placnae lege: plenae
- 698. 4. pro: voluntas lege: voluptas.
- 702. 10. pro: appositum lege: oppositum
- 704. 11. pro: exactionibus lege: ex actionibus
- 715. 3. pro: alii sunt lege: alii, sunt
- 741. 4. pro: 737. lege: 734.
- 743. 8. pro: quam lege: quum
- 743. 14. pro: n. lege: 36.
- 754. 3. deleatur post §: 4. l. 8. lege: §. 354.
- 756. 6. pro: eiusmodi lege: eiusmodi. l. 13. corrum-
penda
- 777. 2. pro: incorporea lege: incorporea l. 6. habeat
- 762. 4. pro: sistematis lege: systematis
- 764. 11. pro: quae lege: quarum l. 20. propria
- 775. 1. pro: animae lege: animae l. 6. lege: 773.
778.

INDEX.

aequilibrii totalis	656.	Systema assitentiae psycho-	
externus	673. 675. 694	logicum	763. 767
indifferentiae	207	assitentiae: vniuersalis,	
	655. 675.	cartesianum et causa-	
	691. 694	rum occasionalium latius	
internus	206		452-457. 490
moralis	723	harmoniae praefabilitae	
mundi	369	psychologicum	764. 768
superpondii	674. 675	harmoniae praefabilitae	
Stimuli	602. 604. 605.	vniuersalis	248. 240. 242.

est, Ergo in spiritus huius mundi plenam potestatem habet §. 971.

§. DCCCCLXXIII. Qui plenam in spiritum potestatem habet, ius habet ipsum cogendi ad certas in actionibus liberis obseruandas leges. §. 973. Qui ius habet personam ad certas leges morales cogendi, LEGISLATOR est. Ergo deus omnium spirituum huius mundi legislator est.

§. DCCCCLXXIII. Qui solus in pluribus spiritibus eorum legislator est, est MONARCHA. Jam deus solus in omnes spiritus creatos potestatem habet legislatariam §. 973. Ergo summus et maximus monarcha est. Vnde spiritus plenae ipsius potestati subiecti, ciuitas dei dicuntur, adeoque omnis spiritus creatus est ciuitas dei subditus.

§. DCCCCLXXV. PROVIDENTIA DEI est actio, qua tantum cuius rei creatae bonorum largitur, quantum summa bonitas

§. DCCCCLXXVI. Decretum de existentia mundi est in deo liberrimum §. 943. hinc distinctissimam omnium mundi huius partium omnisque boni et mali in idem accuratissimam cognitionem sequens §. 889, immutabile §. 839, et aeternum §. 849.

§. DCCCCLXXVII. Plures mundi, quam hic, plura finita, quam quae partes huius mundi, sunt, non existunt §. 379. nec deus plura de contingentibus decreuit, quam decreto de existentia huius mundi comprehensa §. 976. Illud ergo, qua ad omnes huius vniuersi realitates extenditur, vniuersale, qua est, quod plura non sunt, vocatur vnicum §. 77.

§. DCCCCLXXVIII. PARTICULARIA DEI DECRETA vel sunt partes decreti vniuersalis et vnicui §. 977. vel essent PRIMITIVA, aut opposita illi aut saltem non comprehensa sub vniuersali. Talia non sunt in deo §. 976.

SOLUTUM H uicitur, cuius motuum nec praeuisa obiecti perfectio, nec imperfectio fuit, HYPOTHETICUM contra, quod praeuisam obiecti perfectionem imperfectionemue sequitur; nulla dei deconcingentibus decreta sunt absoluta, omnia hypothetica §. 979.

§. DCCCCLXXXI. Decretum de felicitate alicuius spiritus non finienda PRAEDESTINATIO est, decretum de infelicitate alicuius spiritus non finienda est REPROBATIO, utrumque hypotheticum §. 980.

§. DCCCCLXXXII. REVELATIO est significatio mentis diuinae creaturis a deo facta. Ergo reuelatione diuina docentur creaturae cognitionem volitionemque diuinam, nunquam omnem, §. 862, sed tantam semper, quanta placuerit prouidentiae §. 975.

§. DCCCCLXXXIII. Deus est auctor naturae vniuersae §. 940. 466. Quicquid ergo per naturam suam ex natura vniuersa de dei mente cognoscit creatura, cognoscit per reuelationem diuinam. §. 982, quae naturalis est. §. 469. Talis theologia naturalis est §. 800.

§. DCCCCLXXXIII.

§. 929. optimum, sapientissimum §. 933. Ipsa anima est vis repraesentatiua dei sui §. 743, 744.

§. DCCCCLXXXV. Per se ipsam, per singulas, quibus praefens est, monades, hinc et per singula corpora, et sensus, animae mentem suam deus reuelat naturaliter §. 984, per vsus singulorum, fines suos §. 946, per cognitionem optimi voluntatem suam §. 894.

§. DCCCCLXXXVI. REVELATIO STRICTUS DICTA est supernaturalis reuelatio diuina hominibus per orationem facta, concursus ad religionem specialissimus, et in se possibilis, et hypothetice et in hoc mundo actualis, quotiescunque religio per reuelationem naturalem tantum aequibene actuari non potest. §. 962. 949.

§. DCCCCLXXXVII. Pone in hoc mundo reuelationem naturalem tantum certis indiuiduis, e. g. hominibus facientiam; pone sub iisdem circumstantiis reuelationem iisdem in diuiduis supernaturaliter faciendam mere naturali clariorem, certioorem, ardentioorem, contingere potest reuelatio stricte dicta ordinari

286 P. III. C. II. S. II. PROUIDENTIA.

§. DCCCCLXXXII. Deus ius habet ad actiones suas rectissimas, §. 801. 971. In iis est decretum de mundo et singulis eius

P. III. C. II. S. II. PROUIDENTIA. 287

moraliter impediendo §. 967. nec physice permittendo, nisi quod impedire finibus ipsius detraheret §. 970, ciuitatque fuisse

men possit actuari supernaturaliter : fiet in hoc mundo reuelatio stricte dicta §. 496. 987. §. DCCCCLXXXVIII. Reuelatio stricte dicta naturaliter creaturis incognoscibilium, est REVELATIO STRICTISSIME DICTA, quaecunque ergo cognitio mentis diuinæ in hoc mundo ad religionem admodum bona certis creaturis est naturaliter incognoscibilis, actuatur in eodem per reuelationem strictissime dictam §. 988.

§. DCCCCLXXXIX. Si quid pro reuelatione dei stricte dicta habetur, neque tamen magis gloriam dei et religionem promouet, nec clariorem, nec veritorem, nec certiorum, nec ardentiorum dei cognitionem suppletans, quam naturalis, non est reuelatio dei stricte dicta §. 986. 495.

§. DCCCCLXXXI. In mente dei nulla est contradictio §. 822. Ergo quicquid reuelationi naturali vere contradicit, non est reuelatio dei stricte dicta, §. 983, 986. nec strictissime §. 998.

§. DCCCCLXXXII. Reuelatio dei stricte et strictissime dicta non contradicit naturali

non sola naturaliter profus creaturis incognoscibilia pertinent ad fidem §. 989.

§. DCCCCLXXXIII. Fides theologica obiectiue sumta, quatenus ab homine creditur, non contradicit rationi obiectiue sumtae, quatenus a sana ratione humana subiectiue sumta cognoscitur §. 992, 993.

§. DCCCCLXXXV. Reuelatio stricte dicta significat summe possibilia §. 986. 822. Jam quae contra rationem sunt, sunt impossibilia. §. 643. Ergo nec reuelatio dei stricte dicta, nec strictissima, §. 989, nec fides theologica subiectiue sumta contra rationem sunt. Quae vero contra rationem sunt, nec sunt reuelatio dei stricte, nec strictissime dicta, nec fides theologica obiectiue sumta.

§. DCCCCLXXXVI. MYSTERIA sunt supra creaturarum rationem posita in fide theologica obiectiue sumta. In omni reuelatione strictissime dicta sunt mysteria §. 989, 644. Ergo non repugnant reuelationi stricte dictae §. 989, nec sunt contra rationem §. 644.

§. DCCCCLXXXVII.

288 P. III. C. II. S. II. PROUIDENTIA.

perfectissime sequentis scientiam gradus perfectionis vel imperfectionis in obiecto vel appetendo, vel auersando.

§. DCCCCLXXX. DECRETUM DEI ABSOLUTUM si dicitur. cuius maximum nec

P. III. C. II. S. II. PROUIDENTIA. 289

§. DCCCCLXXXIII. Omnia finita sunt media cognoscendae mentis diuinæ §. 858, 880. vires repraesentatiuae huius vniuersi omnes significant creatorem suum

inuita per violentiam sim-
 pliciter sumtaam exter-
 nam 714
 inuolutaria 721. 722
 libera 719. 721. 722. 724.
 726. 728
 libera a coactione externa
 simpliciter tali 707
 libera a coactione interna
 tam absoluta quam phy-
 sica 710
 libera a coactione instrin-
 secta et absoluta 707
 libera ratione exsequutio-
 nis 708. 710
 Actio libertati directe subest
 libertati indirecte subest
 731
 intere naturalis 708. 710
 moralis 723. 728
 simplex 704. 711
 spontanea 704. 711
 transiens 211. 416
 voluntaria 721. 722
 Actus
 Actuale 54. 57. 272. 279. 306
 Actus paucissimi 730
 animae imperati 730
 Actus

subiectum 529. 636
 Abusus 398
 Accidens 191. 194. 196. 204
 Accidens praedicabilia 50
 Acquiscentia in se ipso 682
 Actio 210. 214. 242. 700. 702.
 705. 707. 709. 712.
 715. 720. 724. 727.
 728. 731. 744. 766. 783.
 arbitraria 712
 coacta per coactionem ex-
 terna secundum quid
 714. 727
 coacta per violentiam se-
 cundum quid 714. 728. 729
 coacta per violentiam, san-
 pliciter sumtam, exte-
 rna 714. 729
 composita 215
 inmanens 211
 indifferens physice 708
 indifferens qua exercitium
 actus 708
 inuita per coactionem ex-
 terna secundum quid
 714
 inuita per ignorantiam aut
 errorem 716

ne fricte et strictissime sumta deus testis est.
 §. 986. 946. maxime fincerus et dexterrimus
 §. 997. 889. hinc fide dignissimus, cuius reue-
 latio fricte dicta summam dat fidei certitu-
 dinem.
 §. DCCCCLXXXVIII. NATURALISTA
 SIGNIFICATU STRICTIORI est negans in hoc
 mundo reuelationem dei fricte dictam.
 ATHEUS negans dei existentiam, errans §.
 811, 854. Naturalismus significatu neutro
 ponit atheismum necessario. §. 493.
 §. M. Naturalista significatu frictiori, ne-
 gans reuelationem fricte dictam in hoc
 mundo existere, quia 1) est euentus super-
 naturalis, §. 986. hinc ipsi videtur impossibi-
 lis, errat §. 860. 2) fidem theologiam purat
 esse contra rationem, hinc impossibilem, er-
 rat, §. 995. 3) negat prouidentiam, in ge-
 nus humanum, et errat §. 975, sua culpa §. 982.
 986. ignorus dei benignissimi §. 903,
 Cuius semper honos, nomen laudes-
 quemarēbunt.

290 P. III. C. II. S. II. PROUIDENTIA.
 ni huius mundi conuenientissime §. 484.
 et in eodem existit §. 946.
 §. DCCCCLXXXVIII. Pone aliquam
 mentis diuinae significationem in hoc mun-
 do ad religionem admodum bonam §. 947,

P. III. C. II. S. II. PROUIDENTIA. 291
 naturali §. 91. hinc nec rationi obiectiue sum-
 tae, quatenus a sana ratione humana sub-
 iectiue sumta cognoscitur §. 646. 984.
 §. DCCCCLXXXIII. FIDES THEOLO-
 GICA OBIECTIUE SUMTA est complexus reue-

eius extensio 628
 eius intensio 628
 Atributa 50.64.107.128.163.
 195. 277. 278
 communia 51
 propria 51
 Auctor 949
 Audacia 683
 Auditus 536
 Auctari 663. 664
 contra libitum 713
 illubenter 713
 intuitum 713
 lubenter 713
 Aueratio 663. 667. 673. 744.
 755
 efficiens 319. 326. 328
 inefficiens 319. 326. 328
 instrumentalis 322
 minus plena 671
 plena 671
 rationalis 689
 sententia 676
 Augere 102
 Automaton 705
 Auxilium 921
B
 Beatitudo 787. 948
 Beneficium 903. 909
 Benivolentia 684
 Benignitas 903
 Bonitas 903
 Bonum 100. 187. 665. 666

Animositas 083
 Animus gratus 684
 indifferens partialiter 653
 indifferens totaliter 653
 Annihilatio 228. 229. 837. 968
 Anthropopognosia 747
 Anthropologia 747
 Anthropomorphismus cras-
 fior 848
 Subtilior 849
 Antipathia 677
 Antitypia 294
 Apotheosis 748
 Apparens 12
 Appetere 663. 664
 contra libitum 713
 illubenter 713
 intuitus 713
 lubenter 713
 Appetitio 663. 667. 673. 744.
 755
 efficiens 671. 673
 inefficiens 671
 minus plena 671. 672
 plena 671. 672
 rationalis 689
 sententia 676
 Appetitus 663. 667
 Arbitrium 712. 717. 718. 726
 liberum 719
 sententium 719. 720
 Archetypum 345
 Ars

Acquitas 918
 Aesthetia 536. 537. 540
 Aesthetica 533
 Aestimatio 337
 Actas 281
 Aermitas 902
 Acuiternitas 302
 Affectiones 41. 43. 45. 678
 Affectus 678. 680. 681. 735
 grati 679
 ingrati 679
 iucundi 679
 mixti 679
 molesti 679
 Agathodæmones 796
 Agere 210
 Aliquid 684
 Amor 827
 Analogon modorum 827
 per reductionem s. emi-
 nentiam, analogiam et
 excellentiam Deo tribu-
 erendum 826
 rationis 646. 647
 Anceps 699
 Anima 504. 507. 510. 511.
 519. 529. 534. 705. 707.
 720. 729. 733. 734.
 739. 756. 764. 792.
 793. 795.
 humana 740. 747. 750.

INDEX.

292 P. III. C. II. S. II. PROUIDENTIA.
 §. DCCCCLXXXVII. In omni sua re-
 velatione deus est maxime sincerus §. 919.
 hinc sapientia ipsius orationem aptissimum
 signum significandae mentis diuinae homi-

650
 mathematica 688
 philosophica 688
 Cursus naturae 471
 naturae absolute talis 471
 naturae respectue talis 471
 contra illum eueniens 480
Decreta Dei 979, 980
 particularia 978
 primitiua 978
 Decretum 695, 976, 977
 Dei absolutum 980
 Dei hypotheticum 980
 Defectus 8a, 178, 179
 Deformitas 66a
 Delectans 658
 Deliberans causas impulsif-
 uas numerat 697
 eas ponderat 697
 connumerat 697
 eligit 697
 profert 697
 rationes subducit s. calci-
 lat 697
 tentat 697
 Deliberatio 696
 Deliquium animi 556
 illud pati 555
 Deliri 594
 Delirium 594
 Desiderium 686
 Desideratio 686
 Destinata 341
 Determinans 35
 Determinationes 36, 47, 49, 52, 56, 63, 67, 84, 110, 119, 147, 660
) (3

314
 Contactus 223
 Contigua 284
 Contingens 101, 105, 188
 extrinsecus 104
 in se. per se 104
 Contingere 223
 Continuum 285
 Contra rationem 643, 995
 Contradictio 12, 991
 directa, explicita, imme-
 diata, patens 13
 indirecta, implicita, latens, 14
 mediata 14
 Coordinatio 78
 Corporeum 422
 Corpus 296, 419, 420, 421, 433, 741, 764, 764-767, 775, 785, 786, 929
 meum 508, 509, 735, 739
 Cotpuscula 425
 deriuatiua 426
 primitiua 426
 Correlata 318
 Corruptio moralis 788
 physica 746
 Cosmologia empirica 351, 352, 351, 352
 generalis 351
 rationalis 351
 Creare 926
 Creatiani 772
 Creatio, per emanationem 927
 Creatura 928, 949, 983
 Critica significatiua 607
 Critique significatiua generalis 607

349
 combinatoria
 hermeneutica
 heuristica
 Chimicae 590, 591
 Circumspexus 699
 Circumstantia 323, 324
 Cuius Dei 974
 Claritas extensiu maior 531
 intensiu maior 531
 Clementia 694
 Coactio 701
 ab extra 702
 absoluta 701
 actiua 701
 externa simpliciter talis 707
 interna 710
 moralis 723
 passiu 701
 significatiua stricto 714
 Coexistentiani 771
 Cogere semet ipsum 714, 727
 Cognito intuitiua 620, 621
 mortua 669
 symbolica 620, 621, 652, 669
 uita 669
 Cohaerentia 414
 Collectio animi 638
 Collisio regularum 97
 Commercium substantiarum 457
 Communeratio 687
 Comnodum 658
 Commune 86
 Comparatio 626, 627
 Complacentia 655, 891, 892

INDEX.

Acusticam 573-574, 578-586, 640, 641
 754, 756, 777, 780, 784
 766, 767, 777, 780, 788

INDEX.

Ars mnemonica 687
 Asistentianus vniuersalis
 metaphysicum
 mihi
 147
 660

rationi conformis, consen-
 tiens, conueniens 80
 rationi contraria, diffor-
 mia, disconueniens 82
 Determinatum 34
 Determinatus 699
 Deus 811-814, 818-825, 828-
 857, 859, 861-880, 882-
 899, 904-906, 909, 914-
 926, 932-934, 939-941, 943-
 944, 945, 950, 952-
 957, 959-963, 965-967, 969, 970, 972-973, 977, 978, 983, 985, 997, 998, 1019
Dexteritas 219
 Dignum de omni et nullo 154
 Differentia 67, 151
 generica 151
 numerica 151
 specifica 151
Difficile 527
 certo subiecto 527
 dignitas rationis 166
 diiudicare 606
 Dimensio 398
 Discongruentia 70
 Discrimen 67, 69, 69, 69
 Duppliciter 655, 891, 892, 893
 Dissensio facultatis appetiti-
 uae inferioris et supe-
 rioris 693
 Dissimilis 67, 70
 Dissuasio 728
 Distantia 284

214
 incompletum 158
 independens 307
 infinitum 248, 252, 253-
 256, 259, 303, 310
 in potentia proxima 304
 in potentia remota 304
 necessarium 109, 111, 138, 227, 228, 258, 310, 827
 negatiuum stricto dictum 197
 perfectissimum 803-810
 per se subsistens 191
 priuatiuum 137
 rationis 62
 sanctissimum 828
 simplex 224
 simultaneum 238
 successiuum 238
 superius 925
 supramundanum 934
 Entia in potentia 298
 negativa 131, 136, 139
 realia 137
Epilepsia 592
 Esse rei 40
 Essentia 40, 44, 46, 63, 64, 106, 132, 163, 171, 226, 277, 278-285, 467, 867, 868, 991, 992
Essentialia 39, 64, 73, 107, 110, 832, 163, 195
Eueniens secundum cursum naturae 473
 secundum ordinem natu-
 rac 473

304, 304, 308, 334, 743
 naturaus supernaturali
 contradistinctus, abfolu-
 te f. simpliciter talis 469
 naturalis praeternaturali
 contradistinctus, respec-
 tuiue talis 469
 ordinarius 384
 praeternaturalis 474, 480, 759
 supernaturalis 474
Euigilare 552
Exceprio 97, 186
Exemplar 346
Exemplatum f. edypon 946
Exercitium 577
Experiri 548
Exsiliu moris 779
Existentia 54, 66, 110, 132, 298, 810, 823, 824, 856, 880, 934, 935
Expectatio caluum similitum 612, 617, 640
Extensum 241
 partialiter heterogeneum,
 disforme, dissimulare 477
 totaliter homogeneum,
 vniiforme, simillare 407
Extorsio 728
Extra se rapi 552

Facile 527
 certo subiecto 527
Facta 940
Facultas 216, 218, 219, 744
 appetitiua 603, 665, 667, 712
) (4

INDEX.

rioris 693
 Conscire 94
 Conseruatio 950, 951
 Constat 699
 Cultura rationis 646
 Capitula 683
 Curiositas 688
 historica 688

214
 Donum propheticum 616
 Dominens 556
 Dormitare 555
 Dualista 465
 Duratio 299
 Dynamica 204

Edem 26, 269, 274
Ebrrius 554
Eclipsis iudicii 609
Ectasia 552, 553
Ecthalipsis 556
Efectus 319, 326-328, 332, 333
 aequiuocus 329
 equiuocus f. immediatus 330
 mediatu f. remotus 330
 minus plenus 330
 plenus 330, 331
Egoista 392, 428
Elementa animae 669, 690
Elementa 423, 424, 929
Ess. 61, 63, 64, 68, 79, 90, 92, 99, 100, 228, 852
 ab alio 307
 actu 1298, 1303
 in se 307, 308
 incompletum 307, 308
 compositum 224, 225, 224, 225, 225, 241, 244
Essa contingens 109, 112, 133

INDEX.

Certitudo moralis 723
 subiectiua 880
 Character 67
 distinctiuus 67
 Complementa ad totum 155
 Compos 552
 Comprehenfibile 862
 Concausae 314

694-712-723-726 vniuersa 466-468
 Motus 283, 294 Naturale respectu animae
 arbitrarie corporis 733. humane 758-759
 respectu certi corporis
 euasens 734-737-768 469-473
 417 Na-

640-641 quoad nos 475
 bona 587 rigerotus 477
 capax 585 suppleus 497
 Felix 585 Misericordia 788
 ada 586 Misericordia 634
 Modi

INDEX.

Incorporeum 422
 Incoextensibile physice 746
 Indeterminatum 34
 Indeterminatus 699
 Indoles 732
 abiecia 732
 crecta 732
 Indifferens absolute 654
 mihi f. sum erga illud 651
 652
 mihi plenarie 652-664
 mihi relative 652
 relative 654
 sibiectiue 654
 Individuum 148-153
 Induciani 771-774
 Inebriari 554
 Infallibilis 879
 Infans 659
 Infelicitas 788
 Infirmum 261
 Infinitum 248-251
 Influxuosa psychologica 769
 vniuersalis 450-451
 Influxus 211. 408-411. 795
 idealis 212
 physicus 450
 physicus vniuersalis 450
 realis 212
 Infortunium 912
 Infusiani 771

Intellectus 611
 memorie 580
 moralis vniuersalissima 724
 optimi strictior 482-484
 praefigitionis 611
 prautionis 596
 rationis 641
 reminiscenae 583
 sensationis 541
 signatris facultatis 520
 superior 182
 Liberales 730
 Libertas 719-720. 725. 730.
 756. 902
 eius regula 726
 pura 719-720
 Bines 248
 Limitatum 248
 Lingua 286-292.
 breuissima 287
 Lingua particularis 350
 vniuersalis 350
 Locus 281. 325
 Longanimitas 916
 Longitudo 290
 Lubitus 712-723-755
 Lucea facultatis appetitiuae
 inferioris et superio-
 ris 609
 Luchus 973
 Lycoposchia 556
 Lyboethymia 226

INDEX.

Iucundum 658
 Iudicium sensu eminentiori 648
 Iudicium 606. 607. 609.
 640. 641
 eius eclipses 608
 eius maturitas 608
 penetrans 606
 practicum 606
 sensuum 608. 640
 theoreticum 606
 Ius naturae latissimum 472
 significatu latiori 971
 Iustitia 906
 punitiua 910
 remuneratoria 907. 911
 vindicatiua 910. 911
 vindicatrix 910
 vitrix 321
 Inuans 321
 Inuare 321
 964. 965
 Lactia 682
 Lapis 964-966
 memoriae 586
 Latitudo 290
 Leges morales 783
 motus 432
 mutacionum 472
 Legislator 973
 Lex 82. 180-181
 abstractionis 620

Ontologia	4	636
Ontofobia	4	559
Ordo	78, 86, 117, 175, 183, 189	525
compolitus	88	525
naturae	472	525
simplex	88	525
Organa sensuum	36	514
Ortus	227, 229, 837	525
ex nihilo	228, 229, 837	517
P		530
Partes	155	559
actuales	156	634
potentiales	156	559
Passio	210, 214, 215, 678, 700	516
idealis	212	559
realis	212	530
Pathologia	678	514
Perceptio totalis		531, 532
viuida		Per-

hypotenusae, secunum		
quid	102	
moraliter	723, 725	695
Necessitas moralis	723, 724	695
Necessitatio	701	695
absoluta	702	692
actiua	701	690, 691
externa	707	894
externa simpliciter talis	707	60
interna	710	54, 62
moralis	723	552
passiua	701	83
Negatio	36, 142, 807	67, 923, 526
stricte dicta	137, 142	67
Nexus	14, 167	
causalis	313	555
Obdormire		344
Obiectum		723
Obligatio inoralis		Obl-

INDEX.

metaphysicum	146, 931, 952	585
firma		586
Memoria labilis		584
localis		585
promta		582
tenere		585
vassa		585
vegeta		585
morale	788, 952	586
physicum	146, 263, 915	581
eius formale	952	648
Mantica	349, 616	552
Materia	295, 345, 416, 427, 428	291
Mens mota		552
Mensura		344
Mentis excessus		344
Mente capti		344
circa quam		
ex qua		
in qua		

INDEX.

Modi	50, 65, 108, 111, 133, 195, 262	417
particularis		733, 734
voluntarii		74
Modificatio	209	74, 75
Multitudo		378, 378
Mundus	354, 376, 378, 379, 388, 392, 395, 403, 406, 417, 418, 434, 442, 472, 836, 853, 857, 930, 932, 934, 938, 943, 950, 970, 977	869
ad spectabilis		869
fabulosus	91, 120, 359	869
intelligibilis		869
Mundus perfectissimus	436, 441, 443, 444, 447	
vita	413	

mundi 369
superpondii 674-675
Stimuli 677, 695, 712, 726
Stremitus 699
minus 699
Suafiones 728
Subiectum 344
occupacionis 344
relationis 312
Subfidentia 392
Substantia 191, 199, 200, 202, 205, 208, 209, 227, 228, 231-234, 239, 390, 398, 710, 718, 719, 858, 854
appetit pro lubitu 712
auctatur pro lubitu 712
impenetrabilis 598
libera 719
libera a coactione externa simpliciter tali 707
libera a coactione interna et absoluta 707
libera a coactione interna tam absoluta quam physica 710
potest aliquid 833
Substantiale 396, 928, 929
Subiectales 576, 578
Successiva 184
Successus 238, 240, 282, 306
Superficie 289, 292
Super rationem 644
datus inspectum positum 633
Syncope 555

neologia arcnetypa 866.
moralis 892
naturalis 723
significatu latiori 866
Timor 866
Totum 155-157
Traducioni 771, 772
Transformatio animalis 779
Trifidua 695

Valor 337
Variabilis 699
Varius 699
Vaticinium 616
Vehemens 699
Veracitas 920
Veritas metaphysica 89, 92, 119, 184, 189
transcendentalis 89, 118, 132, 163
Vertigo 554
Verum 12
Via brevissima 888
Vigilare 553
Vis 197, 198, 203, 220, 222, 391, 758, 832
inertiae 294
motrix 294
Vifio 552, 557
Vifionarii 584
Vifus 536
Vita animae humanae 780
in genere 776

Vobuntas 690, 691
imperfectibilis 900
proportionalis 894
Voluptas 655, 657-659, 662, 661
amara 661
apparens 655
composita 666
confians 662
pura 661, 669, 675, 694
rationalis 666
fenstrata 666
fenstrum 666
simplex 666
transitoria 662
vera 665
Vnicum 77
Vnio 739
Vnitas 76, 132, 163, 173, 189, 74
arbitraria 739
categorica 74
perfecta 230
Vniuersale 148, 149
Vnum 73, 115
transcendentaliter 73, 116
Vfus 338, 808
intellectus 659
racionis 646
Vtile 336, 337, 340
Vtilitas 336
vifus 336
passus 336

Zeleptia 905

Erra-

INDEX

Qualitates 947
Quantitas 947
continua 947
discreta 348

69-71 Reflexio 868, 627
69 Regimen animae in corpus 733, 735
159 Regnum lucis 518

INDEX

Strictus dicta 986-988, 990-992, 995, 998
Significatus 947
Significans 947
Reuocare aliquid in memo- riam 582
demonstratiua 348

- §. linea
 55. 5. pro: 46. lege: 40.
 63. 6. pro: affectiones lege: determinationes
 64. 2. et 3. pro: 38 lege: 39.
 92. 5. post: vera lege: §. 89.
 102. 5. pro: *necessarium hypotheticum* lege: NECESSARI.
 VM HYPOTHETICE
 121. 2. pro: imperfectio lege: IMPERFECTIO
 132. 2. pro: est lege: et
 155. 1. pro: tum lege: cum
 161. 3. pro: nihilo maius lege: nihilo minus
 165. 7. pro: hypothetica lege: hypothetica
 223. 2. pro: influens lege: influens
 224. 1. pro: CCXXIII. lege: CCXXIII.
 228. 5. post: ortus lege: ex nihilo
 234. 1. pro: diuisio lege: DIVISIO
 256. 2. pro: 285. lege: 255.
 273. 4. pro: inaequalia lege: inaequalia
 278. 2. pro: in aequali lege: inaequali
 341. 5. pro: remedia lege: REMEDIA.
 382. 3. pro: est sed lege: causet.
 409. 6. pro: 228. lege: 225.
 412. 7. pro: composita lege: composito
 435. 2. pro: phaenomena lege: phaenomena
 539. 9. pro: sensitio lege: perceptio
 659. 2. pro: clarissimas lege: clarissimus
 661. 5. pro: aequilibrii lege: aequilibrii
 671. 12. pro: placnae lege: plenae
 698. 4. pro: voluntas lege: voluptas.
 702. 10. pro: oppositum lege: oppositum
 704. 11. pro: exactioribus lege: ex actioribus
 715. 3. pro: alius sunt lege: alius, sunt
 741. 4. pro: 737. lege: 734.
 743. 8. pro: quam lege: quum
 743. 12. pro: n. lege: 36.
 754. 3. deleatur post §. 4. l. 8. lege: §. 354.
 756. 6. pro: eiusmodi lege: eiusmodi. l. 13. corrumpenda
 777. 2. pro: incorporea lege: incorporea l. 6. habeat
 762. 4. pro: sistematis lege: systematis
 764. 11. pro: quae lege: quum l. 20. propria
 775. 1. pro: animae lege: animae l. 6. lege: 773.
 778.

- §. linea
 778. 13. pro: 767. lege: 777.
 780. 5. pro: annihilationem lege: annihilationem
 781. 11. pro: philofophis lege: philofophis
 786. 3. pro: 755. lege: 785.
 787. 9. pro: felicitas lege: FELICITAS
 790. 7. pro: 109. Oppositi lege: 109. oppositi l. 10. et
 12. §. 84.
 S. III. c. II. p. III. pro: hominis lege: hominis
 850. 3. post: aeternitate lege: Dei
 851. 6. pro: tales lege: talis l. 12. impassibilis
 854. 1. pro: imagines lege: IMAGINES
 856. 2. pro: probata lege: probat a
 860. 2. pro: super naturales lege: supernaturales
 861. 4. pro: vincitas lege: vincitas
 865. 3. pro: plurimus lege: purissimus
 869. 6. pro: despectabilis lege: adspectabilis
 874. 2. animorum dele
 876. 1. pro: omnes lege: omnes l. 8. pro: l. 15. scil.
 877. 2. pro: fecundi lege: mundi
 879. 12. pro: veneramus lege: veneramus
 880. 6. pro: certitudo lege: certitudo
 881. 3. pro: numque lege: dumque l. 6. eam
 884. 6. pro: optimi lege: optimo
 886. 1. pro: Quo lege: Quo
 897. 1. pro: DCCCXXVII. lege: DCCCLXXXVII.
 2. 4. post: 11. l. 10. dele, l. 18. idemque
 3. 4. post: 11. l. 10. dele, l. 18. idemque
 899. 5. dele: indistincti.
 901. 7. pro: voluntatis lege: voluntati
 903. 4. pro: volitio lege: volitio
 905. 2. pro: philanthropia lege: philanthropia. amati
 911. 4. pro: remunerata lege: remunerata
 917. 5. pro: deumque lege: dumque
 921. 4. pro: quam lege: quum
 923. 2. pro: Dei lege: Deo
 940. 3. pro: 5. lege: §. l. 19. spectati
 944. 5. pro: imperfectissima lege: in perfectissima
 946. 8. pro: teleologia physica lege: TELEOLOGIA
 PHYSICA l. 9. PNEVMATICA.
 950. 4. pro: positio lege: positi
 969. 6. pro: 969. lege: 968.
 1000. 9. pro: ignorus lege: ignarus

286 P. III. C. II. S. II. PROUIDENTIA.

§. DCCCCLXXII. Deus ius habet ad actiones suas rectissimas, §. 801. 971. In iis est decretum de mundo et singulis eius creaturis §. 934. Ergo deus plenus mundi et omnium in eodem creaturarum dominus est, Ergo in spiritus huius mundi plenam potestatem habet. §. 971.

§. DCCCCLXXIII. Qui plenam in spiritum potestatem habet, ius habet ipsum cogendi ad certas in actionibus liberis obferuandas leges. §. 973. Qui ius habet personam ad certas leges morales cogendi, LEGISLATOR est. Ergo deus omnium spirituum huius mundi legislator est.

§. DCCCCLXXIII. Qui solus in pluribus spiritibus eorum legislator est, est MONARCHA. Jam deus solus in omnes spiritus creatos potestatem habet legislatoriam §. 973. Ergo summus et maximus monarcha est. Vnde spiritus plenae ipsius potestati subiecti, ciuitas dei dicuntur, adeoque omnis spiritus creatus est cuius deo subditus.

§. DCCCCLXXV. PROUIDENTIA DEI est actio, quantum cuius rei creatae bonorum largitur, quantum summa bonitas

P. III. C. II. S. II. PROUIDENTIA. 287

moraliter impediendo §. 967. nec physice permitiendo, nisi quod impedire finibus ipsius detraheret §. 970, ciuitatque suae leges optimas ferendo §. 973, 974. deus exercet prouidentiam §. 903-920.

§. DCCCCLXXVI. Decretum de existentia mundi est in deo liberrimum §. 943. hinc distinctissimam omnium mundi huius partium omnisque boni et mali in iudem accuratissimam cognitionem sequens §. 889, immutabile §. 839, et aeternum §. 849.

§. DCCCCLXXVII. Plures mundi, quam hic, plura finita, quam quae partes huius mundi, sunt, non existunt §. 379. nec deus plura de contingentibus decreuit, quam decreto de existentia huius mundi comprehensa §. 976. Illud ergo, qua ad omnes huius vniuersi realitates extenditur, vniuersale, qua est, quod plura non sunt, vocatur vnicum §. 77.

§. DCCCCLXXVIII. PARTICULARIA DEI DECRETA vel sunt partes decreti vniuersalis et vnici §. 977. vel essent PRIMITIUA, aut opposita illi aut saltem non comprehensa sub vniuersali. Talia non sunt in deo §. 976.

288 P. III. C. II. S. II. PROVIDENTIA.

perfectissime frequentis scientiam gradus perfectionis vel imperfectionis in obiecto vel appetendo, vel auersando.

§. DCCCCLXXX. DECRETUM DEI ABSOLUTUM si dicitur, cuius motuum nec praeuisa obiecti perfectio, nec imperfectio fuit, HYPOTHETICUM contra, quod praeuisam obiecti perfectionem imperfectionemue sequitur; nulla dei de contingentibus decreta sunt absoluta, omnia hypothetica §. 979.

§. DCCCCLXXXI. Decretum de felicitate alicuius spiritus non finienda PRAEDESTINATIO est, decretum de infelicitate alicuius spiritus non finienda est REPROBATIO, utrumque hypotheticum §. 980.

§. DCCCCLXXXII. REVELATIO est significatio mentis diuinae creaturis a deo facta. Ergo reuelatione diuina docentur creaturae cognitionem volitionemque diuinam, nunquam omnem, §. 862, sed tantam semper, quanta placuerit providentiae §. 977.

§. DCCCCLXXXIII. Deus est auctor naturae vniuersae §. 940. 466. Quicquid ergo per naturam suam ex natura vniuersae de de mente cognoscit creatura, cognoscit per reuelationem diuinam. §. 982, quae naturalis est. §. 469. Talis theologia naturalis est §. 800.

§. DCCCCLXXXIII.

P. III. C. II. S. II. PROVIDENTIA. 289

§. DCCCCLXXXIII. Omnia finita sunt media cognoscendae mentis diuinae §. 858, 880. vires repraesentatiuae huius vniuersi omnes significant creatorem suum §. 929. optimum, sapientissimum §. 933; Ipsa anima est vis repraesentatiua dei sui §. 747, 744.

§. DCCCCLXXXV. Per se ipsam, per singulas, quibus praesens est, monades, hinc et per singula corpora, et sensus, animae mentem suam deus reuelat naturaliter §. 984, per vltus singulorum, fines suos §. 946, per cognitionem optimi voluntatem suam §. 894.

§. DCCCCLXXXVI. REVELATIO STRICTUS DICTA est supernaturalis reuelatio diuina hominibus per orationem facta, concursus ad religionem specialissimus, et in se possibilis, et hypothetice et in hoc mundo actualis, quotiescunque religio per reuelationem naturalem tantum aequè bene actuari non potest. §. 962. 949.

§. DCCCCLXXXVII. Pone in hoc mundo reuelationem naturalem tantum certis indiuiduis, e. g. hominibus faciendam; pone sub iisdem circumstantiis reuelationem iisdem in diuiduis supernaturaliter faciendam mere naturali clariorem, vniuersiorem, certioram, ardentioram, contingere potest reuelatio stricte dicta ordi-

T
m

290 P. III. C. II. S. II. PROUIDENTIA.

ni huius mundi convenientissime §. 484. et in eodem existit §. 946.

§. DCCCCLXXXVIII. Pone aliquam mentis diuinae significationem in hoc mundo ad religionem admodum bonam §. 947. sed naturaliter non actuandam, quum tamen possit actuari supernaturaliter: fiet in hoc mundo reuelatio stricte dicta §. 496. 987.

§. DCCCCLXXXVIII. Reuelatio stricte dicta naturaliter creaturis incognoscibilium, est REUELATIO STRICTISSIME DICTA, quaecunq; ergo cognitio mentis diuinae in hoc mundo ad religionem admodum bona certis creaturis est naturaliter incognoscibilis, actuatur in eodem per reuelationem stricte dictam §. 988.

§. DCCCCLXXX. Si quid pro reuelatione dei stricte dicta habetur, neque tamen magis gloriam dei et religionem promouet, nec clariorem, nec verioyem, nec certioyem, nec ardentioyem dei cognitionem suppeditans, quam naturalis, non est reuelatio dei stricte dicta §. 986. 495.

§. DCCCCLXXXI. In mente dei nulla est contradictio §. 822. Ergo quicquid reuelationi naturali vere contradicit, non est reuelatio dei stricte dicta, §. 983, 985. nec stricte dicta §. 998.

§. DCCCCLXXXII. Reuelatio dei stricte et stricte dicta non contradicit naturali

P. III. C. II. S. II. PROUIDENTIA. 291

turali §. 91. hinc nec rationi obiectiue sumptae, quatenus a sana ratione humana subiectiue sumta cognoscitur §. 646. 984.

§. DCCCCLXXXIII. FIDES THEOLOGICA OBIECTIVE SUMTA est complexus reuelationi stricte dictae credendorum. Ergo non sola naturaliter profusus creaturis incognoscibilia pertinent ad fidem §. 989.

§. DCCCCLXXXIII. Fides theologica obiectiue sumta, quatenus ab homine creditur, non contradicit rationi obiectiue sumtae, quatenus a sana ratione humana subiectiue sumta cognoscitur §. 992, 993.

§. DCCCCLXXXV. Reuelatio stricte dicta significat summe possibilitatem §. 986. 822. Jam quae contra rationem sunt, sunt impossibilia. §. 643. Ergo nec reuelatio dei stricte dicta, nec stricte dicta, §. 989, nec fides theologica subiectiue sumta contra rationem sunt. Quae vero contra rationem sunt, nec sunt reuelatio dei stricte, nec stricte dicta, nec fides theologica obiectiue sumta.

§. DCCCCLXXXVI. MYSTERIA sunt supra creaturarum rationem posita in fide theologica obiectiue sumta. In omni reuelatione stricte dicta sunt mysteria §. 989, 644. Ergo non repugnant reuelationi stricte dictae §. 989, nec sunt contra rationem §. 644.

§. DCCCCLXXXVII.

INDEX.

Acumen 573-575, 578, 586, 640, 641
 Acuti sensu eminentiori 648
 Adhæron obiective 654
 subiective 654
 Adiuncta 50
 Admiratio 687
 Aequalia 70, 272, 275
 Aequalitas 265, 267, 749
 accidentalis 266
 essentialis 266
 Acquisitas 918
 Aedificia 536, 537, 540
 Aesthetica 533
 Aesthætiatio 337
 Aetas 281
 Aeternitas 302
 Acutemitas 302
 Affectiones 41-43, 45, 678
 Affectus 678, 680, 681, 735
 grati 679
 ingrati 679
 iucundi 679
 mixti 679
 molesti 679
 Agathodæmones 796
 Agere 210
 Aliquid 684
 Amor 684
 Analogon modorum 827
 per reductionem s. emi-
 nentiam, analogiam et
 excellentiam Deo tribu-
 endum 826
 rationis 646, 647
 Anceps 699
 Anima 504 - 507, 510, 513,
 519, 529, 534, 705, 707,
 720, 726, 733, 734,
 739, 756, 764, 794,
 795, 796, 797, 798,
 humana 740-747, 750-
 754, 756, 757, 770, 784,
 785, 787, 772, 780, 786,
 789-791, 849, 884,
 humana beatissima 791
 humana damnata 792
 mere sensitiva 792
 separata 742
 Animal 740, 777
 rationale 792
 vivit 777
 Animus 683
 Animus gratus 684
 indifferens partialiter 653
 indifferens totaliter 653
 Annihilatio 228, 229, 337, 968
 Anthropognosia 747
 Anthropologia 747
 Anthropomorphismus cras-
 sor 848
 subtilior 849
 Antipathia 677
 Antitypia 294
 Apothecosis 748
 Apparens 12
 Appetere 663, 664
 contra lubitum 713
 illubenter 713
 inuitus 713
 lubenter 713
 Appetitio 663, 667, 673, 744,
 755
 efficiens 671, 673
 inefficiens 671
 minus plena 671, 672
 plena 671, 672
 rationalis 689
 sensitiva 676
 Appetitus 663, 667
 Arbitrium 712, 717, 718, 726
 liberum 719
 sensitivum 719, 720
 Archetypon 346
 Ars

INDEX.

Ars mnemonicæ 887
 Assistentianus vniuersalis 660
 Assoctio idearum 452
 Athicus 561
 Atomus 999
 materialis 230, 424
 naturæ 429
 Attendere 529, 535, 636, 638
 Attentio 625, 627, 628, 638
 eius extensio 628
 eius intensio 628
 Attributione 50, 64, 107, 132, 163,
 195, 277, 278
 communia 51
 propria 51
 Auditor 949
 Audacia 683
 Auditus 536
 Auertari 663, 664
 contra lubitum 713
 illubenter 713
 inuitum 713
 libenter 713
 Auertatio 663, 667, 673, 744,
 755
 efficiens 671, 673
 inefficiens 671
 minus plena 671
 plena 671
 rationalis 689
 sensitiva 676
 Augere 162
 Automaton 705
 Auxilium 921
 Beatitudo 787, 948
 Beneficium 903, 909
 Beneuolentia 684
 Benignitas 903
 Bonitas 903
 Bonum 100, 187, 665, 666
 metaphysicum 147
 mihi 660
 mihi aduentitium s. exter-
 num 660
 mihi domesticum s. inter-
 num 660
 morale 787
 physicum 147, 264
 physicum strictè dictum 787
 Brutum 792
 Cacodæmones 796
 Campus adæquationis 514
 claritatis 514
 confusionis 514
 distinctionis 514
 obscuritatis 514
 Capacitas 216
 Caput obtusum 578
 lupidum 578
 Casus 383
 purus 383
 Causa 307, 317, 318, 326, 329,
 322
 administrativa 322
 auxiliaria 320
 deficiens 319, 326 - 328
 efficiens 319, 326 - 328
 instrumentalis 322
 ministerialis 322
 moralis strictè dicta 320
 occasionalis 323, 326 - 328
 primaria s. principalis 314
 focia 320, 325
 folitaria 314, 321
 Causæ impulsivæ 342, 900
 impulsivæ completæ 695
 impulsivæ incompletæ 695
 Causalitas 313
 Causatum 307, 326, 328
 Certitudo obiectiva 99
 (A)

INDEX.

113. 132. 164. 176. 177.
 extrinsecas, re- 839
 latus, respectu 97
 inseparabiles 72
 internas, intrinsecas 37
 morales 723
 rationi conformis, con-
 tians, conueniens 80
 rationi contraria, diffor-
 mis, disconueniens 82
 Determinatum 34
 Determinatus 699
 Deus 811-814. 818-825. 828-
 857. 859. 861-880. 888-
 899. 904-906. 909. 914-
 926. 932-934. 939-941.
 943. 944. 945. 950. 952-
 957. 959-963. 965-967.
 969. 970. 972-975. 977.
 978. 983. 985. 997-998.
 Dexterritas 219
 Diuum de omni et nullo 154
 Differentia 67-151
 generica 151
 numerica 151
 specifica 151
 Difficile 527
 certo subiecto 527
 dignitas rationis 166
 diiudicare 606
 Dimensio 291
 Discongruentia 70
 Disprimen 67. 68. 69
 Duplicentia 655. 691. 694
 Duplicere 651
 Disenfus facultatis appeti-
 tue inferioris et supe-
 rioris 693
 Disfimbria 1761
 Disfinitiones 728
 Distantia 244

linearum 288
 Distinctio 97
 Distrabi 638
 Diuersa 38
 Diuinitio 616
 Diuisio 244
 Dominus plenus 971
 Donum propheticum 616
 Dormiens 556
 Dormitare 555
 Dualitas 465
 Duratio 299
 Dynamica 204
 Eadem 98. 269. 274
 Ebrrius 554
 Ecliptica iudicii 609
 Ecstasis 552. 553
 Echilipsis 556
 Effectus 319. 326-328. 332.
 333
 aequiuocus 329
 continuus s. immediatus 330
 mediatu s. remotus 330
 minus plenus 330
 plenus 330. 331
 uniuocus 331
 Egoista 332-438
 Elateres animi 689. 690
 Elementa 423. 424. 969
 Em 61. 63. 64. 65. 79. 90. 93.
 99. 100. 268. 852
 ab alio 907
 actu 1298. 1308
 acti 307. 309
 incompletus 1338
 compositus 224. 255. 234.
 256. 257. 258. 259. 260.
 261. 262. 263. 264. 265.
 266. 267. 268. 269. 270.
 271. 272. 273. 274. 275.
 276. 277. 278. 279. 280.
 281. 282. 283. 284. 285.
 286. 287. 288. 289. 290.
 291. 292. 293. 294. 295.
 296. 297. 298. 299. 300.
 301. 302. 303. 304. 305.
 306. 307. 308. 309. 310.
 311. 312. 313. 314. 315.
 316. 317. 318. 319. 320.
 321. 322. 323. 324. 325.
 326. 327. 328. 329. 330.
 331. 332. 333. 334. 335.
 336. 337. 338. 339. 340.
 341. 342. 343. 344. 345.
 346. 347. 348. 349. 350.
 351. 352. 353. 354. 355.
 356. 357. 358. 359. 360.
 361. 362. 363. 364. 365.
 366. 367. 368. 369. 370.
 371. 372. 373. 374. 375.
 376. 377. 378. 379. 380.
 381. 382. 383. 384. 385.
 386. 387. 388. 389. 390.
 391. 392. 393. 394. 395.
 396. 397. 398. 399. 400.
 401. 402. 403. 404. 405.
 406. 407. 408. 409. 410.
 411. 412. 413. 414. 415.
 416. 417. 418. 419. 420.
 421. 422. 423. 424. 425.
 426. 427. 428. 429. 430.
 431. 432. 433. 434. 435.
 436. 437. 438. 439. 440.
 441. 442. 443. 444. 445.
 446. 447. 448. 449. 450.
 451. 452. 453. 454. 455.
 456. 457. 458. 459. 460.
 461. 462. 463. 464. 465.
 466. 467. 468. 469. 470.
 471. 472. 473. 474. 475.
 476. 477. 478. 479. 480.
 481. 482. 483. 484. 485.
 486. 487. 488. 489. 490.
 491. 492. 493. 494. 495.
 496. 497. 498. 499. 500.
 501. 502. 503. 504. 505.
 506. 507. 508. 509. 510.
 511. 512. 513. 514. 515.
 516. 517. 518. 519. 520.
 521. 522. 523. 524. 525.
 526. 527. 528. 529. 530.
 531. 532. 533. 534. 535.
 536. 537. 538. 539. 540.
 541. 542. 543. 544. 545.
 546. 547. 548. 549. 550.
 551. 552. 553. 554. 555.
 556. 557. 558. 559. 560.
 561. 562. 563. 564. 565.
 566. 567. 568. 569. 570.
 571. 572. 573. 574. 575.
 576. 577. 578. 579. 580.
 581. 582. 583. 584. 585.
 586. 587. 588. 589. 590.
 591. 592. 593. 594. 595.
 596. 597. 598. 599. 600.
 601. 602. 603. 604. 605.
 606. 607. 608. 609. 610.
 611. 612. 613. 614. 615.
 616. 617. 618. 619. 620.
 621. 622. 623. 624. 625.
 626. 627. 628. 629. 630.
 631. 632. 633. 634. 635.
 636. 637. 638. 639. 640.
 641. 642. 643. 644. 645.
 646. 647. 648. 649. 650.
 651. 652. 653. 654. 655.
 656. 657. 658. 659. 660.
 661. 662. 663. 664. 665.
 666. 667. 668. 669. 670.
 671. 672. 673. 674. 675.
 676. 677. 678. 679. 680.
 681. 682. 683. 684. 685.
 686. 687. 688. 689. 690.
 691. 692. 693. 694. 695.
 696. 697. 698. 699. 700.
 701. 702. 703. 704. 705.
 706. 707. 708. 709. 710.
 711. 712. 713. 714. 715.
 716. 717. 718. 719. 720.
 721. 722. 723. 724. 725.
 726. 727. 728. 729. 730.
 731. 732. 733. 734. 735.
 736. 737. 738. 739. 740.
 741. 742. 743. 744. 745.
 746. 747. 748. 749. 750.
 751. 752. 753. 754. 755.
 756. 757. 758. 759. 760.
 761. 762. 763. 764. 765.
 766. 767. 768. 769. 770.
 771. 772. 773. 774. 775.
 776. 777. 778. 779. 780.
 781. 782. 783. 784. 785.
 786. 787. 788. 789. 790.
 791. 792. 793. 794. 795.
 796. 797. 798. 799. 800.
 801. 802. 803. 804. 805.
 806. 807. 808. 809. 810.
 811. 812. 813. 814. 815.
 816. 817. 818. 819. 820.
 821. 822. 823. 824. 825.
 826. 827. 828. 829. 830.
 831. 832. 833. 834. 835.
 836. 837. 838. 839. 840.
 841. 842. 843. 844. 845.
 846. 847. 848. 849. 850.
 851. 852. 853. 854. 855.
 856. 857. 858. 859. 860.
 861. 862. 863. 864. 865.
 866. 867. 868. 869. 870.
 871. 872. 873. 874. 875.
 876. 877. 878. 879. 880.
 881. 882. 883. 884. 885.
 886. 887. 888. 889. 890.
 891. 892. 893. 894. 895.
 896. 897. 898. 899. 900.
 901. 902. 903. 904. 905.
 906. 907. 908. 909. 910.
 911. 912. 913. 914. 915.
 916. 917. 918. 919. 920.
 921. 922. 923. 924. 925.
 926. 927. 928. 929. 930.
 931. 932. 933. 934. 935.
 936. 937. 938. 939. 940.
 941. 942. 943. 944. 945.
 946. 947. 948. 949. 950.
 951. 952. 953. 954. 955.
 956. 957. 958. 959. 960.
 961. 962. 963. 964. 965.
 966. 967. 968. 969. 970.
 971. 972. 973. 974. 975.
 976. 977. 978. 979. 980.
 981. 982. 983. 984. 985.
 986. 987. 988. 989. 990.
 991. 992. 993. 994. 995.
 996. 997. 998. 999. 1000.

INDEX.

133. 134. 255. 308. 334.
 376. 850.
 dependens 307
 extramundanum 388
 fictum 62
 finitum 248. 254. 257. 260.
 262. 264. 308. 334. 748
 incompletum 158
 independens 307
 infinitum 248. 252. 253.
 256. 259. 303. 310
 in potentia proxima 304
 in potentia remota 304
 necessarium 109. 111. 132.
 227. 228. 258. 310. 827
 negativum strictè dictum 759
 supernaturalis 474
 Euigilare 52
 Exceptio 97. 186
 Exemplar 346
 Exemplatum s. egypton 946
 Exercitium 577
 Exerciti 548
 Exilium mortis 779
 Existentia 54. 66. 110. 132.
 298. 810. 822. 824. 836.
 880. 934. 935
 Expectatio casuum finitum 612. 617. 640
 Extensum 441
 partialiter heterogeneum,
 difforme, dissimulare 477
 totaliter homogeneum,
 uniforme, simillare 407
 Extorsio 728
 Extra se rapi 552
 Facile 527
 certo subiecto 527
 Facia 940
 Facultas 216. 218. 219. 744
 appetitus 663. 665. 667. 712
) (4
 473

INDEX.

Facultas appetitiva inferior 676
 appetitiva superior 689
 appetitus vincit 693, 694
 cognitiviva 519
 cognitiviva inferior 520
 cognitiviva superior 624
 comparandi 626
 composita 217
 dividendi 606-608, 640, 641
 dividendi praecepta 658
 divinatoria 616
 fingendi 589, 590, 592, 594, 602, 640
 identitates diversitatesque rerum percipiendi 572, 640, 641
 ideis 217
 locomotiva 750
 praefumendi 612, 613
 praecidendi 595, 599
 realis 217
 reflectendi 626
 signatrix 619, 620, 622, 640, 641
 simplex 217
 Fallacia sensuum 545, 546, 548, 588, 737, 738
 Fanaticus 594
 Fabricium 686
 Fatum 383
 physico-mechanicum 435
 physicum 435
 spinosificum 383
 Fator 684
 Felicitas 787, 948, 967
 Fictiones 390
 Fidelitas 905
 Fides theologica obiectiva sumpta 593-595
 Fiducia 683
 Figura 280
 Fingere 589
 Finis 248, 302, 311-312, 346, 347
 virtuosus 343
 Finita 341
 Finitudo 261
 Finitum 248, 249, 264, 260, 661, 833, 914
 Firmus 698
 Flexilis 698
 Focussitas rationalis 166
 Forma 40, 344, 345
 Formale totius 40
 eventus 914
 mali physici 952
 Fortuita 912
 Fortuna bona 912
 mala 912
 Fuga 677
 Fundus animae 910
 Furiis 688
 Futura 298
 Gaudium 682
 Genus 550, 153
 infinitum 150
 subalternum 150
 sumnum 150
 Gloria 684, 942
 Dei 942, 947, 949
 Gradus 246, 247
 Grammaticae 390
 vniuersalis 350
 Gratitudo 684
 Gratium 658
 787, 948, 967
 Gradus rationalis 366, 611

INDEX.

Gubernatio 963
 Gustus 536
 significatu latiori 607
 Habitus 219
 acquiesci 577
 conuati 852
 infusi 577
 morales 723
 theoretici 577
 Haecceitas 151
 Harmonia facultatis appetitiuae inferioris et superioris 693
 praestabilita particularis 462
 praestabilita vniuersalis 448, 463
 Harmonia psychologica 769
 vniuersalis 448
 Hilaritas 682
 Homo 740, 747, 792
 quotidie moritur 779
 quod die renouitur 779
 Honor 942
 Horror 686
 Hypothesis 14
 Ideae materiales 560
 Idealista 402, 438
 Identitas 374
 accidentalis 266
 essentialis 266
 numerica 269
 partialis 267
 totalis 267, 749
 Ignorantia mihi 652, 654
 mihi partialiter 652
 Illecebrae 724
 Illicitum 724
 Illustrata 348
 Illustratio gloriae animae 947
 Imaginatio 557, 558, 561, 562, 564, 566-570, 578, 752
 Imagines 852
 Immateriale 422
 Immensum 361
 Immortalitas animae humanae 781
 Immutabile 195, 128
 Immutabilitas 127
 Impartialitas 917
 Impedimentum 221
 Impeditio moralis 967
 physica 968
 Imperfectio 121, 142, 145, 263
 contrariae dicta 121
 privatiue dicta 121
 Imperium animae 790
 animae in se ipsam 790
 Implicans 7
 Impossibile 7, 58, 643, 809, 833
 absolute, in se, intrinsecus, simpliciter 15
 alicui 833
 hypotheticae, extrinsecus, respectu, secundum quid 17
 F. physice 470
 Inaequalia 70
 Inanes argumentationes 576
 Incommodum 688
 Inconcepibile in se l. absolute 638
 relative 653
 Inconstratus 699
 Inconstans 699
 In- 5

INDEX.

Insuperare 428
 Insuperabile physice 746
 Indeterminatum 34
 Indeterminatus 699
 Indoles 732
 abiecha 732
 erecta 732
 Indifferens absolute 654
 mihi s. sum erga illud 651
 mihi plenarie 654
 mihi relative 652, 664
 relatiue 652
 fibiceticue 654
 Individuum 148, 153
 Induciani 771-774
 Inebriari 554
 Infallibilis 879
 Inanis 659
 Inaspetitas 788
 Inaspiratio 261
 Inaspiratum 248, 251
 Inaspiratio psychologica 769
 vniuersalis 450, 451
 Influxus 211, 408, 410, 411, 796
 idealis 212
 physicus 460
 physicus vniuersalis 450
 realis 212
 Infortunium 912
 Infusani 771
 Ingenii illusiones 576, 578
 lapsus s. festus 576
 Ingeniosi sensu eminentiori 648
 Ingenium criticum 649
 imaginotium 649
 excitatur 648
 historicum 649

Intellectus 631
 memorie 580
 moralis vniuersalisima 724
 optimi strictior 488-484
 praeuisionis 611
 rationis 596
 reminiscentiae 583
 sensationis 541
 signafractis facultatis 520
 superior 182
 Liberale 730
 Libertas 719, 720, 725, 730, 756, 902
 eius regula 726
 pura 719, 720
 Binnes 248
 Limitatum 248
 Linea 286, 292
 breuisima 287
 Lingua particulayis 350
 vniuersalis 350
 Locus 281, 325
 Longanimitas 916
 Longitudo 290
 Lubitus 712-725, 755
 Loca facultatis appetitiuae inferioris et superioris 699
 Locus 688
 Lycoposychia 556
 Lycoposychia 556
 Mactina 433
 Magnitudo 159
 Magnitudo 243
 Quantitatum 200
 Magnus 684
 Malevolentia 146, 665, 666, 790, 914
 Malum 182
 culpae 574

Inocundum 658
 Induciosi sensu eminentiori 648
 Inducium 606, 607, 609, 640, 641
 eius eclipses 608
 eius maturitas 606
 penetrans 606
 practicum 606
 sensum 608, 640
 theoreticum 472
 Ius naturae latissimum 971
 significatu latiori 906
 Iustitia 910
 punitiua 907, 911
 remuneratoria 910, 911
 vindicatiua 910
 vindicatrix 910
 vitrix 321
 Inuare 321

Labor 964, 964
 Lactitia 964
 Lapis 964, 966
 memoriae 386
 Letitudo 290
 Legemoralis 723
 locus 432
 mutacionum 472
 Legislator 973
 Lex 83, 180, 181
 abstractionis 629
 acuminis 627
 arbitrii 726
 adentonis 726
 facultatis appetitiuae 605
 facultatis diiudicandi 607
 facultatis fingendi 589
 imaginacionis 561
 inferior 182
 ingenui 574

latus dictum 648
 mathematicum 648
 mechanicum 649
 musicum 649
 poeticum 649
 strictius dictum 572, 574
 575, 578, 586, 640, 641
 superius 649
 tardum 648
 torpescere 650
 vegetum 648
 vniuersale 649
 Ingratum 658
 Inhaerentia 192
 Initium 301
 Innocens 909
 Inordinatio 79
 Insuperabilitas 76
 Instans 300
 Instantaneum 299
 Instans 677
 Intellectuale 402
 Intellectus 402, 631, 637
 profunditas 637
 puritas 637
 pius 639
 Intelligentes sensu eminentiori 648
 Intelligere 402
 Intendi 247
 Intensio 245
 Intentio 241
 Interitus 227, 229, 227
 Interruptionum 285
 Incurtus 620
 Inuidia 687
 Ira 687
 Irrationabile 643
 Irrationale 649
 Insuperabile 648
 Irriditio 649

Intelligentes sensu eminentiori 648
 Intelligere 402
 Intendi 247
 Intensio 245
 Intentio 241
 Interitus 227, 229, 227
 Interruptionum 285
 Incurtus 620
 Inuidia 687
 Ira 687
 Irrationabile 643
 Irrationale 649
 Insuperabile 648
 Irriditio 649

INDEX.

metaphysicum 146. 931.
 mihi 952.
 mihi aduentitium f. ex-
 ternum 660
 mihi domesticum f. in-
 ternum 660
 morale 788. 952
 physicum 146. 263. 915
 eius spirituale 952
 Mantica 349. 616
 Materia 295. 345. 416.
 427. 438
 circa quam 344
 ex qua 344
 in qua 344
 Materiae primae 433
 Materiale 423
 proximum 914
 remotum 914
 Materialista 395. 439. 757.
 840
 significatn psychologice 787.
 797
 Mathematice solidum 289.
 292
 Maturitas iudicii 609.
 Maximum 161
 Mechanismus 433
 Melancholici 688
 Memoria 579. 580. 629.
 640. 641
 bona 585
 capax 585
 felix 585
 fida 586
 firma 585
 Memoria labilis 586
 localis 584
 prompta 585
 tenere 582
 vasa 585
 vegeta 585
 Memoriae lapsus 586
 mandare 581
 Memoriosi sensu eminen-
 tiori 648
 Mens mota 552
 Mensura 291
 Mentis excessus 552
 Mente capti 639
 Metaphysica 1. 2
 naturalis 3
 Metiri 291
 Metus 686
 Minae 728
 Minimum 161
 Minuti 162
 Minus 160.
 Miraculum 474. 475. 479.
 480. 481. 484. 485.
 489. 492. 495. 496.
 498. 534. 860
 comparatum 477
 emendans 497
 pneumaticum 486
 quoad nos 478
 rigorosum 477
 suppletus 497
 Misericordia 788
 834
 Modi 417

INDEX.

Modi 50. 65. 108. 111.
 133. 195. 262
 Modificatio 209
 Moeror 685
 Moeffitia 685
 Molestum 658
 Momentaneum 299
 Momentum 320
 Monadatum 406
 Monarcha 574
 Monas 230. 236. 237. 242-
 244. 280. 396. 397-
 402. 408. 409. 413-
 415. 418. 424. 433.
 928. 953
 vnita 413
 Morale 723
 Morbus caducus 552
 comitialis 552
 herculeus 552
 Mors 556. 776. 777. 785
 animae humanae 780
 784
 animalis 777
 animalis absoluta 778
 animalis respectiva 778
 corporis humani 776.
 777. 784
 hominis 778
 in genere 776
 Motuum 690. 691. 693.
 694. 712. 725. 726
 Motus 283. 294
 arbitrarij corporis 733.
 734. 737. 768
 euanciscens 417
 particularis 417
 voluntarii 733. 734
 Multa 74
 Multitudo 74. 75
 Mundus 354. 376. 378.
 379. 388. 392. 395.
 403. 406. 417. 418.
 434. 442. 472.
 836. 853. 857. 930.
 932. 934. 938. 943.
 950. 970. 977
 adspectabilis 869
 fabulosus 91. 120. 359
 intelligibilis 869
 Mundus perfectissimus 436-
 441. 443. 444. 447.
 461. 462. 464. 465.
 494. 495. 497. 499
 senficus 869
 Mutabile 125. 128. 129.
 332
 Mutabilitas 127. 190
 Mutari 125
 Mutatio 125. 126. 707.
 764. 790
 harmonica 738. 763.
 764. 777
 Mytheria 996
N
 Natura 40. 430. 431. 859
 Dei 859
 vniuersa 466. 468
 Naturale respectu animae
 humanae 758. 759
 respectu certi corporis
 469. 473
 Na-

INDEX.

Perceptions partiales 514
 praegnantis 517
 foetae 516
 Perdurabile 299
 Perfectio 94. 122. 132. 123.
 141. 145. 163. 185.
 189. 803. 804. 816.
 817. 937
 accidentalis 98
 composita 96
 Dei 804
 Dei absoluta 815. 844.
 861
 Dei operatiua 815
 Dei quiescens 815
 Dei respectiua 815
 externa 98
 interna 98. 824. 900
 simplex 96
 transcendentalis 98
 Permissio 969
 Personalitas 641. 782
 Pertinax 699
 Perturbationes animi 678
 Phaenomena 425
 substantiata 193. 201
 Phantasia 558. 559. 565.
 594
 effraenis 571
 subacta 571
 Phantasma 557. 563
 vanum 571. 588. 591
 Phantasiae 584
 Philantropia 905
 Philologia vniuersalis 350
 Philosophia atomistica 429
 computularis 425
 mechanica 435
 moralis 723
 Philosophia pigromm 423
 prima 4
 Physice impossibile 470
 possibile 470
 Placere 651
 Poena 908. 913. 915
 arbitraria 908. 912
 naturalis 908. 911
 Poenitentia 685
 Poetica vniuersalis 535
 Ponderus rationis 166
 Positus 85. 112
 Possibile 8. 18. 23. 24. 53.
 59. 632. 643. 912
 absolute, in se, intrinse-
 cus, simpliciter 15
 alienus mundi 377
 huius mundi 377
 hypotheticus, extrinsecus,
 respectiue, secundum
 quid 16
 Physice 470
 Possibilitas 103. 165. 168
 Posterus 300
 Postremum 300
 Potentia 332
 actiua 216
 passiua 216
 Potestas plena 371
 Praedestinatiio 381
 Praedicata secundaria 50
 Prae-

INDEX.

Praedominium tædii 656.
 voluntatis 657
 Praeexistentiarius 770. 772
 Praemium 907
 arbitrarium 908. 911. 912
 naturale 908. 911
 Praefagia 610. 612. 647
 vana 617
 Praefagiens 610
 Praefagatio significatiu latro-
 ri. 610. 611. 614. 645.
 641
 Praeferentia 875
 Praeficere 589. 629
 Praefere 223
 intime 955
 Praefensiones 805
 Praefensio 823
 tempore 298
 Praefigiuae 547. 548
 effluuae 547
 inefficaces 547
 Praeflument 612. 613
 Praefertita 298
 Praefusio 595. 598. 600. 604.
 609. 712. 752
 fallax 605. 618. 621
 impletur 605
 Pretium 397
 Primum 300
 Principium 307. 325. 328
 Principium 307. 325. 328
 absolute primum 7
 adequatum 311
 cognoscendi 311
 contradictionis 7
 conuenientiae 22
 essendi 311
 exclusi tertii. f. medii 10
 stentii 311
 identitatis 11
 indiscernibiliumlate un-
 tum 269
 indiscernibilium striete
 finnum 271
 indiuiduationis 151
 positionis 11
 rationis 20
 rationis sufficientis 22
 Priuatio 137. 138. 144. 263
 Prius 300
 Profunditas 290
 Prognosticon 248
 Progressus in infinitum 380.
 381
 curvilineus f. circularis
 380
 rectilineus 380
 Promittudo 219
 Promittus 699
 Prosperitas 787. 948
 Propiciencia 641
 Propagatio animae humanae
 per traducem 773. 775
 Propiora 288
 Providentia 641
 Dei 775
 Providi sensu eminentiori
 648
 Psychologia 506. 502
 empirica 503
 rationalis 503
 Psychologicae maioremis
 639
 mindremis 639
 Pudor 687
 Pubertudo 662
 Puncta 286
 mathematica f. Zenonica
 399
 Puritas 637
 Pusillanimitas 636
 Q-

INDEX.

Qualitates
 Quantitas
 continua 69, 71
 discreta 159
 mensurata 291
 virtutis 246
 Quidditas 40
 Quies 283
 Relativus 417
 Quietere 283
R
 api extra se 558
 Ratio 14, 25, 27, 28, 30, 31, 166, 170, 640, 641, 642, 645, 646, 647
 corrupta 40
 formalis 31
 insufficientis 645
 obiective sumta 94
 perfectionis determinatas 646
 sana 278
 sufficiens 21, 169, 170, 276, 278
 Ratiocinia 646
 Rationabile 643, 644
 Rationabiles sensu eminentiori 648
 Rationale 19
 Rationatum 14, 26, 29, 32, 276, 278
 Reactio 213, 214, 412
 Reale 248
 Realitas 36, 146, 147, 743, 807, 808, 843, 844
 Receptivitas 216, 218
 idealis 217
 realis 217
 Recognoscere s. recordari 579
 Recordatio diuina 875
 Resoluto adiens 901

Reflexio 686, 687
 Regimen animae in corpore 733, 735
 Regnum lucis 518
 tenentiarum 518
 Regressus in infinitum 380
 Regula 83
 comparationis 627
 expectationis castissima similitudinis 612
 facultatis fingendi 592
 facultatis praefluendi 613
 liberatis 726
 praefluendi 629
 reflexionis 627
 reminiscitiae 583
 sensationis externae 541
 sensationis internae 541
 Regulae motus 432
 Relationes 37, 195, 262
 Religio 947, 949
 Remedium 341, 342, 884, 886, 887
 certum 885
 consequens finem ex arte 887
 Reminiscencia 582, 583, 609
 Remitti 582
 Remotiora 247
 Remuneratio 288
 Repraesentatio sensitiva 521
 Repraesentationes debiliores 522
 fortiores 515
 Reprobatio 515
 Res facti 981
 Resistentia 222
 Revelatio 982
 strictissime dicta 989, 991, 992, 995, 996
 stri-
 Signata 347
 Significatus 347
 Signum 347
 demonstrativum 348
 mnemonicum s. rememorativum 348
 Similia 70, 271, 275
 Similitudo 265, 267, 749
 accidentalis 266
 essentialis 266
 Simplex significatu malo 639
 Simultanea 238, 240, 282, 306
 Sinceritas 919
 Singulare 48, 152, 516
 Situs 284
 Societas 698
 Soliditas 645
 Somnare 593
 Somnium obiective sumtum 91, 120
 subiective sumtum 593
 Somnus 556, 623
 Spatium 239, 240, 241
 replens 150, 153
 Species 150, 153
 Spectatum in abstracto 149
 in concreto 149
 in se 15
 Spes 683
 Spiritus 402, 404, 405, 476, 477, 755, 796, 797, 798, 877, 929, 974
 inferiores 796
 superiores 796, 798
 Spontaneitas minima 706
 Status 207
 aequilibrii partialis 684
 670, 673, 675, 694
 aequilibrii perfecti 670, 673
) (2 sequi
 malo 730

INDEX.

aequilibrii totius 656.
 externus 673. 675. 694
 indifferentiae 655. 675.
 internus 691. 694
 moralis 723
 mundi 369
 superpondii 674. 675
 Stimuli 677. 695. 712. 726
 Sistrum 699
 minus 699
 Suggestiones 728
 Subiectum 344
 occupationis 344
 relationis 312
 Subsistentia 392
 Substantia 191. 199. 200. 202.
 205. 208. 209. 227.
 228. 231-234. 239. 300.
 398. 710. 718. 719. 838.
 appetit pro lubitu 854
 auctum pro lubitu 713
 impenetrabilis 398
 libera 719
 libera a coactione externa
 simpliciter tali 707
 libera a coactione interna
 et absoluta 707
 libera a coactione interna
 tam absoluta quam phy-
 sica 710
 potest aliquid 833
 Substantialis 196. 228. 229
 Subtilitates 576. 578
 Succedentis 124
 Successiva 238. 240. 282. 306
 Superficere 289. 292
 Super nationem 644
 detrahitur inaequum posi-
 tum 633
 Synage 555
 Systema assidentiae psycholo-
 gicam 763. 767
 assidentiae vniuersalis
 cartesianum et causa-
 rum occasionalium laetius
 452-457. 490
 harmoniae praestabilitae
 psychologicum 769. 768
 harmoniae praestabilitae
 vniuersalis 448. 449. 454.
 455. 457. 459. 460
 influxus physici psycholo-
 gicum 769. 764-766
 influxus physici vniuersa-
 lis 450. 451. 454-456. 457
 Systemata generalia 457
 generalia composita 457.
 generalia simplicia 457.
 psychologica 458. 761
 Tabulae 761. 762. 763
 Taedium 712. 655. 657.
 659. 662
 apparet 657
 compositum 656
 compositum 662
 dulce 661
 meram 662. 669. 675. 694
 rationale 656
 sensituum 656
 sensuum 656
 simplex 656
 transitorium 668
 verum 657
 Teleologia 946
 physica 946
 pneumatica 946
 Temperamentum animale 733
 Tempus 240. 245
 futurum 297
 prac-

INDEX.

praefens 297
 praeteritum 297
 Tentator ad malum 941
 Terminus 248
 relationis 312
 Terror 686
 Theologia archetypa 866.
 892
 moralis 723
 naturalis 800-802. 983
 significatu latiori 866
 Timor 686
 Totum 155. 157
 Traduciani 771. 772
 Transformatio animalis 779
 Tristitia 695
 Variabilis 397
 Varius 699
 Vaticanum 616
 Vehemens 699
 Veracitas 920
 Veritas metaphysica 89. 92.
 119. 184. 189
 transcendentalis 89. 118.
 132. 163
 Verigo 554
 Verum 12
 Via breuissima 888
 Vigilare 552
 Vis 197. 198. 203. 220. 222.
 391. 758. 822
 inertiae 294
 motrix 294
 Visio 552. 557
 Visionaria 584
 Visio 536
 Vis animae humanae 780
 in genere 776
 Volitio 690. 692. 722. 766
 antecedens, excitatoria,
 inclinatoria, praenata 695
 consequens, decisiva, de-
 cretoria, finalis 695
 pura 692
 Voluntas 690. 691
 imperferuabilis 900
 proportionalis 894
 Voluptas 655. 657-659. 662.
 712
 amara 661
 apparet 655
 composita 656
 confans 662
 pura 661. 669. 675. 694
 rationalis 656
 sensitiua 656
 sensuum 656
 simplex 656
 transitoria 662
 vera 695
 Vnicum 77
 Vnio 739
 arctissima 739
 Vnitus 76. 132. 163. 173. 189.
 74
 categorica 74
 perfecta 230
 Vniuersale 148. 149
 Vnum 73. 115
 transcendentaliter 73. 116
 Vfus 338. 888
 intellectus 699
 rationis 646
 Vitae 336. 337. 340
 Vitilias 336
 actiua 336
 passiva 336
 Zelotypis 905

Errata.

- §. *linea*
55. 5. pro: 46. lege: 40.
 63. 6. pro: affectiones lege: determinationes
 64. 2. et 3. pro: 38 lege: 39.
 92. 5. post: vera lege: §. 89.
 102. 5. pro: *necessarium hypotheticis* lege: **NECESSARIUM**
 VM **HYPOTHETICIS**
221. 2. pro: imperfectio lege: **IMPERFECTIO**
 232. 2. pro: est lege: et
 255. 1. pro: tum lege: cum
 261. 3. pro: nihilo maius lege: nihilominus
 265. 7. pro: hypothetica lege: hypothetica
 223. 2. pro: influens lege: influens
 224. 1. pro: CCXVIII. lege: CCXXIII.
 228. 5. post: ortus lege: ex nihilo
 234. 1. pro: diuisio lege: **DIVISIO**
 256. 2. pro: 285. lege: 255.
 273. 4. pro: inaequalia lege: inaequalia
 278. 2. pro: in aequali lege: inaequali
 241. 5. pro: remedia lege: **REMEDIA**.
 282. 3. pro: est sed lege: caeter.
 409. 6. pro: 228. lege: 225.
 412. 7. pro: composita lege: **compositio**
 435. 2. pro: phaenomena lege: phaenomena
 529. 9. pro: sensatio lege: perceptio
 659. 2. pro: clarissimas lege: clarissimus
 661. 5. pro: caequilibrii lege: aequilibrii
 671. 12. pro: placnae lege: plenae
 698. 4. pro: voluntas lege: voluptas.
 702. 10. pro: appositum lege: oppositum
 704. 11. pro: tractionibus lege: ex actionibus
 715. 3. pro: aliis sunt lege: aliis, fiunt
 741. 4. pro: 737. lege: 734.
 743. 8. pro: quam lege: quum
 743. 12. pro: n. lege: 86.
 754. 3. deleatur post §. 4. l. 8. lege: §. 354.
 756. 6. pro: eiusmodi lege: eiusmodi. l. 13. corrumpenda
757. 2. pro: incorporea lege: incorporea l. 6. habeat
 762. 4. pro: sistematicis lege: **systematibus**
 764. 11. pro: quae lege: quarum l. 20. propria
 775. 1. pro: animatae lege: animatae l. 6. lege: 773.
 778.

Errata.

- §. *linea*
778. 13. pro: 767. lege: 777.
 780. 5. pro: annihilationem lege: **annihilationem**
 781. 11. pro: phylofophis lege: philofophis
 786. 3. pro: 755. lege: 785.
 787. 9. pro: felicitas lege: **FELICITAS**
 790. 7. pro: 109. Oppofiti lege: 109, oppofiti l. 10. et
 12. §. 81.
- S. III. c. II. p. III. pro: hominis lege: hominis
 850. 3. post: aeternitate lege: Dei
 851. 6. pro: tales lege: talis l. 12. impassibilis
 852. 1. pro: imagines lege: **IMAGINES**
 856. 2. pro: probata lege: probat a
 860. 2. pro: super naturales lege: **supernaturales**
 861. 4. pro: vincitas lege: vnitas
 865. 8. pro: plurimus lege: purissimus
 869. 6. pro: despectabilis lege: **adfectabilis**
 874. 2. animorum dele
 876. 1. pro: omnes lege: omnes l. 8. pro: l. 15. scil.
 877. 2. pro: fecundi lege: mundi
 879. 12. pro: veneramus lege: veneramur
 880. 6. pro: ceruidudo lege: certitudo
 881. 3. pro: numque lege: dumque l. 6. eam
 884. 6. pro: optimi lege: optimo
 886. 1. pro: Qua lege: Quo
 897. 1. pro: DCCCXXVII. lege: **DCCCLXXXVII**.
 1. 4. postibilis l. 10. dele, l. 18. idemque
 1. 4. dele: insinuis.
899. 5. dele: insinuis.
 901. 7. pro: voluntatis lege: voluntati
 903. 4. pro: volitis lege: volitio
 905. 2. pro: philanthropia lege: philanthropia. amad
 911. 4. pro: remuneratio lege: remuneratus
 917. 5. pro: deumque lege: dumque
 921. 4. pro: quam lege: quum
 923. 2. pro: Dei lege: Deo
 940. 3. pro: 5. lege: §. l. 19. spectati
 944. 5. pro: imperfectissima lege: in perfectissima
 946. 8. pro: teleologia physica lege: **TELEOLOGIA**
 PHYSICA l. 9. **PHENOMATICA**.
 950. 4. pro: positio lege: positi
 969. 6. pro: 969. lege: 968.
 1000. 9. pro: ignorus lege: ignarus

